

St prp nr 1 **(1997-98)**

FOR BUDSJETTERMINEN 1998

Nærings- og handelsdepartementet

Utgiftskapitler: 900-993, 2420 og 2460

Inntektskapitler: 3900-3942, 5320, 5343, 5620 og 5656

Nærings- og handelsdepartementet

Kap. 900-993, 2420, 2460,

3900-3942, 5320, 5343, 5620 og 5656

St prp nr 1 (1997-98)

FOR BUDSJETTERMINEN 1998

Nærings- og handelsdepartementet

*Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet av 26. september 1997,
godkjent i statsråd samme dag.*

INNHold

	Side
Innledning	7
Oversikt over budsjettforslaget	11
Oversikt over utgifter	11
Oversikt over utgifter fordelt på postgrupper	12
Oversikt over inntekter	13
Oversikt over antall årsverk under Nærings- og handelsdepartementet	14
Departementets tilsagnsfullmakter	14
Oversikt over garantifullmakter	15
Andre garantilignende ordninger	17
Bruk av stikkordet «kan overføres»	18
Sektorovergrepene miljøpolitikk	19
Nærmere om budsjettforslagene under de enkelte programkategorier og kapitler	24
Programområde 17 Nærings- og handelsformål	24
Programkategori 17.00 Administrasjon	24
Kap.	
900 Nærings- og handelsdepartementet	25
3900 Nærings- og handelsdepartementet	29
Programkategori 17.10 Infrastruktur og veiledning	30
Industrielt rettsvern	30
Kap.	
901 Styret for det industrielle rettsvern	31
3901 Styret for det industrielle rettsvern	35
Måleteknikk, kvalitetssikring og standardisering	35
902 Justervesenet	36
3902 Justervesenet	40
903 Standardisering	40
Veiledning	44
910 Statens veiledningskontor for oppfinnere	45
911 Bedriftsveiledning	46
Programkategori 17.20 Forskning og utvikling	54
Kap.	
920 Norges forskningsråd	57
922 Norsk Romsenter	73
923 Forsknings- og utviklingskontrakter	76
924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	79
925 Teknologifond	81

	Side
Programkategori 17.30 Geologi og mineralressursressursforvaltning	83
Kap.	
932 Norges geologiske undersøkelse	84
3932 Norges geologiske undersøkelse	88
933 Bergvesenet	88
3933 Bergvesenet	91
Programkategori 17.40 Sjøfartsforvaltning	92
Kap.	
941 Sjøfartsdirektoratet med Skipskontrollen	93
3941 Sjøfartsdirektoratet med Skipskontrollen	97
942 Skipsregistrene	98
3942 Skipsregistrene	99
947 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	99
948 Ventelønn	100
Programkategori 17.50 Aksjeselskaper	101
Kap.	
950 Sydvaranger ASA	102
951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	103
952 Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling	104
953 Kings Bay Kull Comp. A/S	106
954 Sulitjelma Bergverk A/S	107
955 Norsk Koksverk	107
956 Norsk Jern Eiendom	108
Norsk Vekst ASA	108
5656 Aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning	109
Programkategori 17.60 Næringsutvikling og -finansiering	110
Kap.	
961 Reiselivstiltak	111
962 Omstillingstiltak m.v.	116
966 Støtte til skipsbygging	118
967 Privat og statlig investeringsselskap	122
2420 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	122
5320 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	131
5620 Renter og utbytte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	132
Programkategori 17.70 Eksportfremme	134
Kap.	
970 Eksportfremmende tiltak	135
971 Eksportfinans ASA	138
972 Internasjonale investeringstiltak	140
2460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	141
5343 Statens varekrigsforsikring	151

	Side
Programområde 05 Sivilt beredskap	153
Kap.	
990 Industri- og forsyningsberedskap	154
993 Skipsfartsberedskap	155
Tilrådning	157
Forslag til vedtak	158

Regjeringen legger med dette fram forslag om bevilgninger på statsbudsjettet 1998 for Nærings- og handelsdepartementet med tilhørende virksomheter og ordninger.

Innledning

Vi er inne i en tid preget av sterkere globalisering og rask teknologisk utvikling. Drivkreftene bak globaliseringen er dels teknologiske og dels økonomisk-politiske. Den raske teknologiske utviklingen bidrar til å redusere internasjonale transaksjonskostnader og i økende grad gjøre forretningsmessige operasjoner over landegrensene lettere. Internasjonale avtaler bidrar i samme retning. Stadig færre bedrifter kan operere uforstyrret i beskyttede, nasjonale markeder eller forholde seg til nasjonale konkurrenter alene. Evnen til å konkurrere effektivt på internasjonale markeder blir avgjørende for utviklingen av næringslivet og for vekst og sysselsetting. Norges internasjonale engasjement er derfor næringsmessig og økonomisk viktig. Vel så avgjørende for Regjeringens internasjonale orientering er troen på at det bare er gjennom internasjonalt fellesskap og samarbeid at vi kan løse felles utfordringer og legge grunnlaget for bedre liv for alle.

For verdiskapingen og sysselsettingen vil det være avgjørende at næringslivet styrker sine markedsandeler i internasjonale markeder, både gjennom eksport og etablering i utlandet. Opprettelsen av Nærings- og handelsdepartementet markerer at Regjeringen legger større vekt på internasjonale forhold ved utformingen av næringspolitikken. Regjeringen vil føre en aktiv eksportfremmende politikk gjennom samordnet innsats fra alle deler av det næringspolitiske virkemiddelapparatet ute og hjemme. Særlig oppmerksomhet vil bli gitt til å styrke eksporten til nye vekstområder i verdensøkonomien. I det bilaterale forholdet til andre land vil Regjeringen støtte opp under næringslivets markedsframstøt gjennom tiltak for å utvide det økonomiske samarbeidet, styrke den politiske dialog og fremme utveksling av kultur og informasjon. Et utvidet samarbeid mellom norsk næringsliv og utenlandske partnere vil blant annet bidra til å fremme forståelse for de verdier og holdninger som Norge står for når det gjelder sosiale og faglige rettigheter. Videre vil Regjeringen føre en aktiv handelspolitikk bilateralt, regionalt og multilateralt for å sikre norsk næringsliv markedsadgang og likeverdige konkurransevilkår i internasjonale markeder. Regjeringen har opprettet en møteplass for etikk og internasjonalisering med forankring i Nærings- og handelsdepartementet hvor myndigheter, næringsliv og organisasjoner drøfter aktuelle etiske utfordringer forbundet med næringslivets internasjonalisering.

Samfunn og næringsliv står videre overfor skjærpede miljøkrav. Markedene krever i økende grad en miljøvennlig profil både på produksjon og produkter. Utviklingen krever et omstillingsdyktig og dynamisk næringsliv og et næringsliv som må være i første rekke når det gjelder å løse miljøproblemene. Utviklingen krever også en aktiv og målrettet næringspolitisk innsats fra myndighetenes side.

Norsk økonomi har i de senere årene vært inne i en gunstig utvikling. Ved inngangen til et nytt århundre vil det fortsatt være riktig å styrke fastlandsøkonomien. Internasjonal markedsintegrasjon gjør det nødvendig å fremme utvikling av sterke næringsmiljøer og stimulere til samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i Norge.

Arbeidet med å videreutvikle Norge som et attraktivt land å investere og produsere i står derfor sentralt i Regjeringens næringspolitiske strategi. Hovedprinsippene bak denne strategien ble presentert i Langtidsprogrammet for perioden 1998-2001. Her pekes det på nødvendigheten av en helhetlig og sektorovergripende næringspolitikk. En rekke ulike politikkområder har betydning for utvikling av næringsvirksomhet¹⁾. Områder som miljø-, samferdsels- og utdanningspolitikk er viktige for næringslivet. Det vises i denne sammenheng til andre departementers budsjettforslag.

Innenfor Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområder må virkemidler som legger grunnlaget for økt verdiskaping gjennom omstilling og nyskaping prioriteres. Dette gjelder blant annet innsatsen innenfor forskning og kompetanseheving, internasjonalisering og kapitaltilgang. Små og mellomstore bedrifter står for en viktig del av nyskapingen og omstillingen i næringslivet. Regjeringen vil derfor legge spesiell vekt på hensynet til disse bedriftene i den generelle økonomiske politikken og i næringspolitikken, men understreker at det er nødvendig å bygge på det samarbeid og samspill som eksisterer mellom store og mindre bedrifter.

Bedriftenes evne til å møte kravene til omstilling og nyskaping er sterkt knyttet til bedriftenes kompetanse. Kompetansebehovene varierer mellom bransjer og bedrifter, og det er derfor viktig at virksomhetene kartlegger sine behov for kompetanse.

Livslang læring blir stadig viktigere for å videreutvikle en kompetent arbeidsstyrke. Høsten 1996 nedsatte Regjeringen et utvalg som skal legge grunnlaget for en

¹⁾ Jf. figur 3.3. s. 58 i Langtidsprogrammet.

handlingsplan for etter- og videreutdanning av voksne (Buer-utvalget). En vellykket oppfølging forutsetter et nært samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet. Også her må samfunnet og bedriftenes behov for kompetanse stå sentralt.

Det offentlige utdanningssystemet står for utvikling av basiskompetansen i arbeidsstyrken. Utdanning skal fremme utvikling av fagkunnskap, kreativitet og motivering for læring. Dette må skje i samsvar med behovene i samfunns- og næringsliv.

Forskning er en viktig kilde til ny kunnskap og kompetanse. Over Nærings- og handelsdepartementets budsjett bevilges det midler til en rekke tiltak innen næringsrettet forskning, utvikling og teknologispredning. Regjeringen legger i den sammenheng særlig vekt på tiltak som kan styrke kontakten og samhandlingen mellom næringslivet og kunnskapsmiljøene, og på den måten sette flere bedrifter i stand til selv å utføre FoU og nyttiggjøre seg FoU-resultater. En viktig del av den foreslåtte satsingen i 1998 er knyttet til programmer for utvikling og anvendelse av informasjonsteknologi. Videre er det lagt opp til å styrke satsingen på strategiske FoU-programmer rettet mot forskningsinstitutter og universiteter. Det foreslås en sterkere satsing på FoU innen maritim næringsvirksomhet som skilles ut som egen sektor under brukerstyrt forskning i Norges forskningsråd i 1998. Andre prioriterte områder er bioteknologi, miljøteknologi og næringsmiddelindustri. Viktige tiltak innen næringsmiddelindustrien vil være å øke kompetanse, stimulere til mobilitet og utvikle nettverk. Mange av FoU-programmene er i stor grad rettet mot små og mellomstore bedrifter. Klimaproblemene er nært forbundet med utslipp av klimagasser. Det foregår forskning på internasjonalt nivå om mulighetene for å lagre CO₂ under havbunnen. Det vurderes å starte et prosjekt i regi av Norges geologiske undersøkelse om hvilke geologiske forhold som bør være oppfylt for å lagre CO₂ i sedimentære lag under havbunnen.

Gjennom etableringen av det nye Nærings- og handelsdepartementet har Regjeringen lagt til rette for at de nasjonale og internasjonalt rettede rådgivnings- og veiledningstjenestene kan samordnes og spille sammen med hverandre for å bidra til å styrke næringslivets forutsetninger for å virke i en internasjonal økonomi.

Det er viktig å videreutvikle offentlig sektor som en positiv konkurransefaktor for norsk næringsliv. Nærings- og handelsdepartementet har derfor tatt initiativ til prosjektet «Næringsvennlige kommuner» i samarbeid med Kommunal- og arbeidsdepartementet, NHO, LO Kommunenes Sentralforbund og Norsk Kommuneforbund.

Regjeringen vil videreutvikle Statens nærings- og distriktutviklingsfond (SND) som myndighetenes sentrale virkemiddel innen nærings- og distriktpolitikken. Regjeringen la i mai fram St.meld. nr. 51 for 1996-1997 Om Statens nærings- og distriktutviklingsfond, og foreslo at SND fortsatt skal ha en hovedrolle i utviklingen av næringslivet i distriktene. Fondet skal også arbeide for økt sysselsetting av kvinner. Regjeringen ønsker å forsterke målsettingen om at SND skal nå de små og mellomstore bedriftene. Det vil bli opprettet en ny lavrisikolåneordning. Egenkapitalordningen vil bli skilt ut som en egen juridisk enhet. Det legges opp til økt desentralisering av SNDs virksomhet.

For bedriftene er eierskapet og hvordan dette utøves en viktig konkurransefaktor. Regjeringen la i august fram St.meld. nr. 61 for 1996-1997 Om eierskap i næringslivet. Både i denne meldingen og i St.meld. nr. 58 for 1996-97 Miljøpolitikk for en bærekraftig utvikling, foreslår Regjeringen å etablere et særskilt *miljøfond* som skal stimulere bedriftene til å investere i miljøteknologi. Det foreslås også opprettet et eget *teknologifond* som skal bidra til å utvikle ny kompetanse og ny teknologi i små og store bedrifter. En såkornkapitalordning er allerede vedtatt og under etablering. Staten vil her gå sammen med private for å utløse nyskaping med et høyt potensial for verdiskaping gjennom et landsomfattende og flere regionale fond. Miljøfondet, teknologifondet og såkornkapitalordningen forutsettes forvaltet av SND.

Regjeringen ser det som viktig at staten opptre som en langsiktig og profesjonell eier og understreker at statlig eierskap ikke må hemme nødvendige strukturendringer for å omstille seg til en ny internasjonal virkelighet. Det er viktig at også statlige selskaper har mulighet til å inngå strategiske allianser med private eller utenlandske foretak. Regjeringen legger opp til at staten fortlopende vurderer sin rolle som langsiktig profesjonell eier av næringsvirksomhet og legger vekt på at selskapene offensivt kan møte utfordringer og endringer i drifts- og markedsforhold. Det er ikke satt eksakte mål på omfanget av det statlige eierskap. Regjeringen vil til enhver tid vurdere dette ut ifra hva som styrker våre industrielle muligheter og nasjonal eierforankring. Det vises til forslag om salg av aksjer i Den norske Bank og Kreditkassen i Finansdepartementets budsjettproposisjon. Både når det gjelder statens rolle som næringsutvikler og investor, er det nødvendig å utvikle et framtidsrettet, nytt og funksjonelt partnerskap med det private næringsliv. Derfor foreslår Regjeringen å etablere et *investeringsselskap* hvor staten går sammen med private interesser om offensive investeringer i næringslivet. Målsettingen er å styrke nasjonalt eierskap ved å bygge opp et

sterkt finansielt instrument som kan delta i strukturelle endringsprosesser som berører næringsliv med norsk tilknytning.

Regjeringen vil legge vekt på å videreutvikle samarbeidet mellom næringslivet, myndighetene og det næringspolitiske virkemiddelapparat om internasjonale framstøt innenfor rammen av regionplanene for Asia og Latin-Amerika. Tilsvarende planer vurderes for andre regioner, blant annet for Øst-Europa. Nærings samarbeidet med Russland representerer særskilte utfordringer.

Regjeringen vil arbeide for å fremme utviklingen av den maritime sektor, blant annet gjennom en vesentlig styrking av forskningsinnsatsen gjennom Norges forskningsråd. Skipsfarten er både en miljøvennlig transportform og en sentral del av en bred maritim sektor. Norge deltar aktivt i FNs sjofartsorganisasjon IMO. Norske sjofartsmyndigheter arbeider langsiktig med å bedre miljø- og sikkerhetsforholdene til sjøs. De maritime næringer utgjør en helhet preget av nært samspill og gjensidig avhengighet. Det er et mål å sikre at størst mulig del av verdiskapingen og sysselsettingen i norsk maritim virksomhet foregår i og fra Norge. Økt sjosikkerhet er en prioritert oppgave for Regjeringen.

Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om næringspolitikken høsten 1997 hvor det blant annet vil bli foretatt en nærmere drofting og oppfølging av forslag fra ulike næringspolitiske utvalg.

Hovedtrekk i budsjettforslaget

Regjeringens finans- og næringspolitikk har bidratt til lavt rentenivå, redusert arbeidsledighet og økt lønnsomhet i næringslivet de siste årene. På dette grunnlag har Regjeringen i sitt budsjettopplegg lagt til grunn at enkelte tilskudds- og støtteordninger for næringslivet kan reduseres og avvikes i 1998. Det er viktig å ha en slik fleksibilitet i virkemiddel-systemet.

Nærings- og handelsdepartementets budsjett omfatter programområde 17 Nærings- og handelsformål og en mindre del av programområde 05 Sivilt beredskap. I forhold til opprinnelig vedtatt budsjett for 1997 i Budsjett-innst. S. III for 1996-97 (SIII 1997) innebærer budsjettforslaget for 1998 at ordinære utgifter under programområde 17 reduseres fra ca. 4 130 til ca. 3 842 mill. kroner, dvs. en reduksjon på ca. 280 mill. kroner. I tillegg foreslås det bevilgning til aksjekapital i nytt investeringsselskap med 1,5 mrd. kroner og lånebevilgninger som hovedsakelig er knyttet til finansiering av Statens nærings- og distriktsutviklingsfonds (SNDs) utlånsvirksomhet. Disse utgjorde 21 902 mill. kroner i SIII 1997 og er budsjettert med 33 128 mill. kroner for 1998. Inntektene knyttet til innlånsvirksomheten foreslås økt tilsvarende, jf. nedenfor. Den omfattende økningen skyldes tekniske forhold som det er nærmere redegjort for under kap. 2420 SND, post 90. Totalt foreslås det dermed 38 470 mill. kroner under programområde 17, samt bevilgninger på 9,4 mill. kroner under programområde 05.

Inntekter knyttet til programområde 17 utenom innlånsvirksomheten til SND foreslås budsjettert med 4 004 mill. kroner i 1998 mot 1 867 mill. kroner i SIII 1997. Den betydelige økningen har sammenheng med forslag om å avvike Statens varekrigsforsikring og tilbakeføre akkumulert overskudd på 2,3 mrd. kroner under ordningen til statskassa. Inntekter knyttet til SNDs utlånsvirksomhet er foreslått med 32 750 mill. kroner, en økning på i overkant av 13 600 mill. kroner i forhold til SIII 1997.

Det er gitt nærmere redegjørelse for budsjettforslaget i omtalen under de enkelte programkategorier og kapitler.

Endringer i programkategori-, kapittel- og poststrukturen

I forhold til gjeldende budsjett for 1997 er det for 1998 foreslått å dele nåværende programkategori 17.60 Næringsutvikling-, finansiering og eksportfremme i to nye og mer operative kategorier 17.60 Næringsutvikling- og finansiering, og 17.70 Eksportfremme. Gjeldende kap. 960, 963, 965 og 2460 for 1997 foreslås flyttet til kategori 17.70 for 1998 med ny kapittelnummerering 970, 971, 972 og 2460.

Inntektspostene i tilknytning til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond foreslås samlet under de to kapitlene 5320 og 5620.

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97.

Tilskuddene under kap. 903 Standardisering, foreslås samlet på én post. Det samme gjelder nåværende post 70 og 71 under kap. 952 Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling (endret kapittelbenevnelse), og post 70 og 74 under kap. 2420 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, som alle foreslås samlet på post 70 under de respektive kapitler.

Nytt økonomireglement

Nytt økonomireglement for staten ble fastsatt ved kgl.res. 26. januar 1996. Det nye reglementet med funksjonelle krav trådte i kraft 10. januar 1997. Det er gitt frist til 1. juli 1998 for full tilpasning til reglementet og de funksjonelle kravene.

I senere år har departementet arbeidet med å gjøre fagproposisjonene og styringsdialogen med underlagte virksomheter mer resultatorientert. Det har blant annet blitt lagt vekt på å utvikle resultatmål/-krav og resultatindikatorer for å oppnå en forbedret mål- og resultatstyring. Økonomireglementet med tilhørende funksjonelle krav stiller på en rekke punkter skjerpede krav til økonomiadministrasjon både i departementene og i underlagte virksomheter. Dette gjelder også for forvaltning av tilskudd, tilsagns- og bestillingsfullmakter, samt garantifullmakter.

Økonomi-/regnskapssystemene skal tilfredsstillende ny funksjonalitet, og det må etableres nye rutiner i tilknytning til økonomifunksjonene for å oppfylle kravene i det nye regelverket. Det arbeides fortsatt med å innføre nye eller tilpasse eksisterende økonomisystemer og tilhørende rutiner i departementet og underlagte virksomheter. Dette arbeidet vil fortsette i 1998 og ses i sammenheng med innføring av nye løsninger for regnskaps- og likviditetsforvaltning, den såkalte konsernkontoordningen.

I den videre tilpasningen til regelverket vil arbeidet med å gjennomgå tilskuddsordninger for å bedre tilskuddsforvaltning være ressurskrevende. Foruten dette vil arbeidet bestå av å utforme instruksjer, retningslinjer og systemer som skal supplere det generelle økonomiregelverket som er fastsatt.

Arbeidet vil fortsatt kreve ekstra ressurser i form av investeringer i edb-systemer og -utstyr og engasjement av ekstern bistand/ekstrahjelp.

Oversikt over budsjettforslaget**OVERSIKT OVER UTGIFTER**

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	282 494	113 052	122 940	8,7
	Sum kategori 17.00	282 494	113 052	122 940	8,7
0901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)	110 634	105 400	112 100	6,4
0902	Justervesenet (jf. kap. 3902)	56 557	69 100	69 900	1,2
0903	Standardisering	35 300	35 000	35 000	0,0
0910	Statens veiledningskontor for oppfinnere	12 437	12 740	13 100	2,8
0911	Bedriftsveiledning	181 869	166 000	135 800	-18,2
	Sum kategori 17.10	396 797	388 240	365 900	-5,8
0920	Norges forskningsråd	652 210	809 696	840 000	3,7
0922	Norsk Romsenter	246 700	208 200	230 000	10,5
0923	Forsknings- og utviklingskontrakter	147 232	183 000	162 800	-11,0
0924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	16 432	7 200	10 000	38,9
0925	Teknologifond	0	0	575 000	-
	Sum kategori 17.20	1 062 574	1 208 096	1 817 800	50,5
0932	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 3932)	126 104	120 000	123 700	3,1
0933	Bergvesenet (jf. kap. 3933)	11 940	10 480	11 400	8,8
	Sum kategori 17.30	138 044	130 480	135 100	3,5
0941	Sjøfartsdirektoratet med Skipskontrollen (jf. kap. 3941)	179 081	184 733	193 500	4,7
0942	Skipsregistrene (jf. kap. 3942)	5 136	5 338	5 400	1,2
0947	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	361 222	414 000	0	-100,0
0948	Ventelønn	1 786	4 625	2 400	-48,1
	Sum kategori 17.40	547 225	608 696	201 300	-66,9
0950	Sydvaranger ASA	25 000	0	0	-
0951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	134 000	64 000	62 000	-3,1
0952	Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling	67 642	54 500	52 000	-4,6
0953	Kings Bay Kull Comp. A/S	16 000	34 000	25 000	-26,5
0954	Sulitjelma Bergverk A/S (jf. kap. 3954)	9 637	0	0	-
0955	Norsk Koksverk	3 795	0	0	-
	Sum kategori 17.50	256 074	152 500	139 000	-8,9

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0961	Reiselivstiltak	107 077	100 350	91 900	-8,4
0962	Omstillingstiltak m.v.	222 935	4 000	0	-100,0
0966	Støtte til skipsbygging	1 023 951	489 000	618 000	26,4
0967	Privat og statlig investeringsselskap	0	0	1 500 000	-
2420	Statens nærings- og distrikts- utviklingsfond (jf. kap. 5320 og 5620)	617 905	22 352 397	33 049 260	47,9
	Sum kategori 17.60	1 971 868	22 945 747	35 259 160	53,7
0970	Eksportfremmende tiltak	216 039	209 304	195 000	-6,8
0971	Eksportfinans ASA	0	90 000	90 000	0,0
0972	Internasjonale investeringstiltak	15 007	86 000	44 000	-48,8
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	-150 896	100 000	100 000	0,0
	Sum kategori 17.70	80 150	485 304	429 000	-11,6
	Sum programområde 17	4 735 226	26 032 115	38 470 200	47,8
0990	Industri- og forsyningsberedskap	4 287	6 440	6 100	-5,3
0993	Skipsfartsberedskap	3 393	3 500	3 300	-5,7
	Sum kategori 05.00	7 680	9 940	9 400	-5,4
	Sum programområde 05	7 680	9 940	9 400	-5,4
	Sum utgifter under Nærings- og handelsdepartementet	4 742 906	26 042 055	38 479 600	47,8

OVERSIKT OVER UTGIFTER FORDELT PÅ POSTGRUPPER

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	767 821	594 967	623 340	4,8
30-49	Investeringer	16 144	11 900	13 500	13,4
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 270 100	1 612 296	1 862 600	15,5
70-89	Overføringer til andre	2 789 644	1 920 429	1 352 160	-29,6
90-99	Lånetransaksjoner	-100 803	21 902 463	34 628 000	58,1
	Sum under Nærings- og handels- departementet	4 742 906	26 042 055	38 479 600	47,8

OVERSIKT OVER INNTEKTER

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
3900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 900)	8 491	120	1 000	733,3
3901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 901)	124 247	104 850	111 500	6,3
3902	Justervesenet (jf. kap. 902)	42 271	42 300	43 800	3,5
3932	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 932)	36 500	25 000	26 150	4,6
3933	Bergvesenet (jf. kap. 933)	1 898	1 080	1 010	-6,5
3941	Sjøfartsdirektoratet med Skipskontrollen (jf. kap. 941)	124 081	129 547	127 140	-1,9
3942	Skipsregistrene (jf. kap. 942)	8 243	8 782	9 000	2,5
3954	Sulitjelma Bergverk A/S (jf. kap. 954)	7 510	0	0	-
5320	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 2420)	27 286	19 219 800	32 795 800	70,6
5343	Statens varekrigsforsikring	0	0	2 300 000	-
5620	Renter og utbytte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 2420)	39 800	711 000	458 600	-35,5
5656	Aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning	1 024 284	757 000	880 000	16,2
	Sum inntekter	1 444 611	20 999 479	36 754 000	75,0

**OVERSIKT OVER ANTALL ÅRSVERK UNDER NÆRINGS- OG
HANDELSDEPARTEMENTET**

Kap.	Betegnelse	Årsverk pr. 01.10.1996
900	Nærings- og handelsdepartementet	204 ¹⁾
901	Styret for det industrielle rettsvern	207
902	Justervesenet	88
910	Statens veiledningskontor for oppfinnelser	8
932	Norges geologiske undersøkelse	216
933	Bergvesenet	14
941	Sjøfartsdirektoratet med skipskontrollen	301
942	Skipsregistrene	10
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	48
	Sum	1 096

¹⁾ Pr. 30.06.1997, Nærings- og handelsdepartementet var ikke opprettet pr. 01.10.1996.

DEPARTEMENTETS TILSAGNSFULLMAKTER

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Fullmakt 1997	Forslag 1998	Anslått termin for utbetaling/dekning
900	21	Nærings- og handelsdepartementet, spesielle driftsutgifter	2 500	2 500	1999
910	70	Statens veiledningskontor for opp- finnere, tilskudd til utviklingsarbeider	750	750	1999
920	50	Norges forskningsråd, tilskudd	107 500	107 500	1999-2000
920	50	Norges forskningsråd, Haldenprosjektet	50 000	25 000	1999
922	70	Norsk Romsenter, etablering av satellitdatastasjon på Svalbard	14 900	4 900	1999
923	70	Forsknings- og utviklingskontrakter, tilskudd	140 000	140 000	1999-2000
933	70	Bergvesenet, tilskudd til prospektering	0	3 000	1999
971	70	Eksportfinans ASA, dekning av fram- tidige underskudd på 108-ordningen ...	- ¹⁾	- ¹⁾	1999-2000

¹⁾ Regelstyrt ordning, kan ikke tallfestes.

Det foreslås en ny tilsagnsfullmakt for 1998 under kap. 933, post 70. Bevilgningen for 1998 foreslås satt til 0 og erstattet med en tilsagnsfullmakt. Slik ordningen fungerer i dag, blir bevilgningen for et år bundet opp ved tilsagn i løpet av budsjetterminen, men det alt vesentlige av midlene kommer ikke til utbetaling for påfølgende år. Ved å innføre en tilsagnsfullmakt vil man unngå betydelige overføringer fra et år til det neste. Den foreslåtte fullmakten for 1998 forutsettes dekket ved bevilgning i 1999.

Fullmakten til Eksportfinans ASA til å gi tilsagn om dekning av framtidig underskudd under 108-ordningen omfatter finansiering av kontrakter om eksport av kapitalvarer. På grunnlag av Stortingets årlige vedtak gis Eksportfinans tilsagn om statlig dekning av framtidige underskudd på en avregningskonto som er knyttet til nye lånetilsagn i vedkommende år. Underskuddet blir dekket to år i ettertid. Det vises til nærmere omtale under kap. 971, post 70.

OVERSIKT OVER GARANTIFULLMAKTER

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Ut- betalt (tap) i 1996	Samlet garanti- ansvar pr. 31.12.96	Fullmakt for nye garanti- tilsagn for 1997	Forslag til nye garanti- tilsagn for 1998	Totalramme for nytt og gammelt garantiansvar i 1998
Statens nærings- og distrikts- utviklingsfond (SND), real- investering og driftskapital	2 431	72 912	40 000	40 000	152 912
Industribanken/SND, stats- garanti for tidligere innlån til Den norske Industribank A/S	0	152 642	0	0	122 000
Svensk-norsk Industrifond, låneopptak	0	0	SEK 80 000 ¹⁾	¹⁾ SEK 80 000 ¹⁾	
Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK),					
a) Alminnelig ordning:					
- forretnings- og samfunnsdelen	57 394	12 052 600	²⁾	²⁾	30 000 000 ²⁾
b) Særskilte Stortingsvedtak,					
SUS/Baltikumordningen	3 278	1 577 900	³⁾	³⁾	3 000 000 ³⁾
c) Gammel portefølje:					
- garantier på særlige vilkår ved eksport til utviklingsland	38 394	128 900	0	0	100 000
- lån og kreditter til Jugoslavia	0	100	0	0	100
- statsgaranti for eksport- kreditter til Venezuela	16 731	32 400	0	0	20 000
d) Garantier ved investeringer i og eksport til utviklingsland	0	493 800	⁴⁾	⁴⁾	900 000 ⁴⁾
e) Anbudsgarantiordningen	4 180	34 554	⁵⁾	⁵⁾	50 000 ⁵⁾
f) Statens varekrigsforsikring	0	0	0	1 000 000	1 000 000
Andre garantier:					
- Garanti for lån til Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Bulgaria og Romania, jf. St.prp. nr. 73/ Innst. S. nr. 169 for 1990-91	0	404 000	0	0	404 000
- Garanti for lån til Estland, Lat- via, Litauen, Albania, Romania og Bulgaria, jf. St.prp. nr. 65/ Innst. S. nr. 165 for 1992-93	0	189 750	0	0	189 750

¹⁾ Samlet tilsagn innenfor en ramme på 80 mill. svenske kroner (SEK).²⁾ Samlet tilsagn innenfor en ramme på 30 mrd. kroner.³⁾ Samlet tilsagn innenfor en ramme på 3 mrd. kroner.⁴⁾ Samlet tilsagn innenfor en ramme på 900 mill. kroner.⁵⁾ Samlet tilsagn innenfor en ramme på 50 mill. kroner.

I rubrikken for samlet garantiansvar i 1998 er det justert for forventet utvikling i 1997 (okt/nytt garantiansvar og redusert ansvar ved nedbetaling på garantier/garanterte lån) så langt en har oversikt pr. medio september 1997.

Nærmere om de enkelte garantiene**SND - landsdekkende garantiordning for realinvesteringer og driftskapital**

Den landsdekkende garantiordningen ble opprettet på statsbudsjettet for 1993 ved etableringen av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND). Samlet ansvar pr. 1. januar 1997 var ca. 72,9 mill. kroner. Det er fastsatt en ramme på 40 mill. kroner for garantiordningen i 1997. Ca. 23 mill. kroner av fullmakten var utnyttet pr. 1. september 1997. For

1998 foreslås en ny garantifullmakt på 40 mill. kroner under ordningen, jf. Forslag til vedtak III, 1.

Ordningen inngår som en del av SNDs samlede tilbud av risikofinansiering. Den finansieres gjennom garantiprovisjoner, gebyrer og bevilgninger til tapsfond (over kap. 2420, post 52). SND garanterer som simpel kausjonist. Garantiene gis på pro rata vilkår. SND garanterer normalt ikke for mer enn 50 pst. av opptatte lån.

Industribanken/SND, statsgaranti for tidligere innlån til Den norske Industribank A/S

I henhold til tidligere lov om Den norske Industribank A/S skulle staten svare for riktig betaling ved forfall av de lån som banken tok opp. SND overtok oppfølgingen av låneportefoljen etter at Industribanken ble integrert i SND i 1993. Ved utløpet av 1996 var SNDs brutto utestående obligasjonsgjeld på 622,6 mill. kroner. SND har imidlertid kjøpt tilbake store deler av disse obligasjonene. SNDs netto utestående obligasjonsgjeld (fratrasket egenbeholdningen av obligasjoner) som staten har garantert for, var på 150,5 mill. kroner ved utløpet av 1996. Statens garantiansvar for Industribankens innlån vil bli ytterligere redusert i løpet av 1997. For 1998 vil det være tilstrekkelig med en garantiramme på 122 mill. kroner.

Svensk-Norsk Industrifond (SNI)

Ved behandling av St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97 samtykket Stortinget i at Nærings- og handelsdepartementet kunne gi en garanti til SNI for 1997 for låneopptak inntil motverdien av 80 mill. svenske kroner (SEK). Sammen med en svensk garanti på 20 mill. SEK vil dette gi SNI anledning til å låne ut noen av sine bundne midler og dermed gjøre det mulig for fondet å opprettholde normal utlånsaktivitet. Fordelingen av garantiansvaret har sammenheng med at den norske stat dekket 20 pst. (50 mill. SEK) av grunnkapitalen i fondet og den svenske stat 80 pst. (200 mill. SEK). Bortsett fra 80/20-fordelingen er det lagt opp til at garantien skal følge normalvilkårene i økonomireglementet. Det er avklart at departementet må garantere for hvert enkelt låneopptak som SNI foretar. Dette innebærer at fullmakten til å garantere for SNIs låneopptak må fornyes hvert år i samsvar med § 8 i bevilgningsreglementet. Det foreslås at garantien fornyes for 1998 på tilsvarende måte som for 1997, jf. Forslag til vedtak III, 2.

Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK)

GIEK har følgende fire virksomhetsområder: Forretningsdel, Samfunnsdel, Særskilte Stortingsvedtak og Gammel portefolje. Forretningsdelen omfatter kommersiell risiko på de fleste OECD-land med kredittid inntil ett år. Samfunnsdelen omfatter politisk risiko, kommersiell risiko på land utenfor OECD, kommersiell risiko utover ett år og offentlige kjøpere. Av Særskilte Stortingsvedtak hvor det fortsatt gis nye garantitilsagn, gjenstår pr. i dag kun SUS/Baltikum-ordningen. Denne ordningen omfatter risiko knyttet til eksport til SUS-landene og de baltiske stater. Disse tre virksomhetsområdene er nærmere omtalt under kap. 2460 GIEK. Rammene for alminnelig ordning (Forretningsdel og Samfunnsdel) og SUS/Baltikum-ordningen foreslås videreført på samme nivå som for inneværende år.

Gammel portefolje består av tidligere særordning for utviklingsland og særskilte Stortingsvedtak om Jugoslavia og Venezuela. Det gis ikke nye tilsagn under disse ordningene. GIEK forestår oppfølgingen av løpende poliser og utestående med sikte på å begrense tap. Den gamle særordningen for utviklingsland opphørte 1. januar 1988. Ordningen for tradisjonell eksport til Jugoslavia hadde ved utgangen av 1996 et restansvar på kr 100 000, og under garantiordningen for eksport av kapitalvarer til Venezuela gjenstår bare en garanti med restansvar på 20 mill. kroner.

Garantier ved investeringer i og eksport til utviklingsland

Garantiordningen ble opprettet i 1989 med en fem års prøveperiode. Den ble evaluert i 1994 og gjort permanent fra og med 1997. Det foreslås en samlet garantiramme på 900 mill. kroner for 1998, dvs. tilsvarende som for 1997, jf. Forslag til vedtak III, 5. For øvrig vises det til omtale av ordningen under kap. 2460 GIEK.

Anbudsgarantiordningen

Det er etablert en garantiordning som dekker inntil 50 pst. av kostnadene ved forstudier og anbudsarbeidelser for å fremme eksport til utviklingsland, reformland i Mellom- og Øst-Europa, palestinske områder i Midtøsten og Sor-Afrika. Ordningen omfatter eksport av både varer og tjenester og administreres av GIEK. Garantirammen for 1997 er på 50 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak V. Rammen foreslås videreført på samme nivå i 1998. Det vises til nærmere omtale av ordningen under kap. 970 Eksportfremmende tiltak.

Statens varekrigsforsikring

Det tas sikte på å oppheve lov av 3. desember 1948 nr. 8 om Statens varekrigsforsikring i 1998. Det foreslås en garantifullmakt til GIEK på inntil 1 mrd. kroner relatert til forpliktelser inngått av Statens varekrigsforsikring. Det vises til nærmere omtale under kap. 5343 og Forslag til vedtak III, 7.

Norsk Garantiinstitutt for Skip og Borefartøyer A/S

Norsk Garantiinstitutt for Skip og Borefartøyer A/S (GI) ble etablert i 1975. Staten overtok alle aksjene i GI i 1983. I 1987 ble det fastsatt en garantiramme på 10 mill. kroner. Samtlige garantier er innfridd, instituttet gir ikke nye garantier, og det er ikke aktuelt med ny garantifullmakt knyttet til GI.

24. april 1997 ble det inngått forlik mellom Johan Rekstens konkursbo og Johan Reksten (personlig), hans 3 barn, Ingeborg Rekstens dødsbo og selskaper eid av dødsboet. I samsvar med forliket har partene hevet sakene (både hovedsak og vernetings sak) ved felles prosesskrift av 25. april 1997. Etter forliket bærer hver av partene sine saksomkostninger. Departementet antar at bobehandlingen blir avsluttet høsten 1997.

På grunn av andre løpende rettstvister tilknyttet Reksten-komplekset bør ikke GI oppløses foreløpig. Ved oppløsning av GI vil aksjekapitalen på 1 mill. kroner frigjøres og tilbakeføres til statskassa. Administrasjonen av GI er tillagt GIEK.

Andre garantier*Garantier for lån fra norsk eller internasjonal kredittinstitusjon innenfor en ramme på 50 mill. ECU til Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Bulgaria og Romania*

Norge bidro i 1991 med betalingsbalansestøtte på til sammen 50 mill. ECU tilsvarende 404 mill. kroner til Tsjekkoslovakia, Ungarn, Bulgaria og Romania, jf. St.prp. nr. 73 og Innst. S. nr. 169 for 1990-91. Støtten til Tsjekkoslovakia er senere delt mellom de nyopprettede statene Tsjekkia og Slovakia.

Garantier for lån fra norsk eller internasjonal kredittinstitusjon på inntil USD 27,5 mill. for nye tilsagn og gammelt ansvar til Estland, Latvia, Litauen, Albania, Romania, Bulgaria

Høsten 1993 ble det besluttet at Norge igjen skulle delta i betalingsbalansestøtte sammen med blant annet andre OECD-land til Estland, Latvia, Litauen, Albania, Romania og Bulgaria med til sammen 27,5 mill. USD tilsvarende 189,75 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 65 og Innst. S. nr. 165 for 1992-93. Dette var en videreføring av ovennevnte betalingsbalansestøtte fra 1991. I retningslinjene presiseres at det stilles statlig garanti for betalingsbalanselån med løpetid inntil 7 år. Eksportfinans ASA står som långiver med staten som garantist. Det ble i 1993 foretatt en engangsavsetning på 47,4 mill. kroner til å dekke eventuelle utbetalinger på garantiene. Latvia er nå det eneste land som ikke har mottatt betalingsbalanselån. Det synes lite trolig at lånet til Latvia vil bli utbetalt.

Tapsfond for garantiordninger

Fra 1993 er det etablert særskilte tapsfond for SNDs garantiordning med bevilgninger over statsbudsjettet kap. 2420, post 52. Dette tapsfondsopplegget foreslås videreført for 1998 på samme nivå som for 1997, dvs. en tapsfondsbevilgning på 10 mill. kroner.

Videre foreslås det en risikoavsetningsbevilgning til SUS/Baltikum-ordningen under Garanti-Instituttet for Eksportkreditt på 100 mill. kroner. Dette er samme beløp som for 1997. Tap på GIEKs garantiordning ved investeringer i og eksport til utviklingsland forutsettes dekket av tapsavsetningsfond som tidligere er bevilget over Utenriksdepartementets budsjett med til sammen 300 mill. kroner.

ANDRE GARANTILIKNENDE ORDNINGER

(i 1 000 kr/SDR)

Betegnelse	Utbetalt i 1996	Samlet ansvar pr. 31.12.96	Forslag til ramme for 1998	Totalramme i 1998
Institutt for energiteknikk, skade atomanlegg	0	0	SDR 60 000	SDR 60 000
Norsk Koksverk, miljøfullmakt tomt ..	3 380	6 847 ¹⁾	-	ca. 30 000
Norsk Jern Eiendom AS, miljø- fullmakt tomt	0	10 000		ca. 9 000

¹⁾ Gjenstående ansvar i forhold til dagjeldende ramme på 150 mill. kroner. Rammen er utvidet med 30 mill. kroner i 1997.

Særskilt fullmakt for dekning av forsikringstilfelle

Atomenergiloven begrenser innehavers ansvar for skader som skyldes virksomhet ved atomanlegg. Lovbestemmelsen setter ansvarsbeløpet til 60 mill. Special Drawing Rights (SDR, spesielle trekkrettigheter). Institutt for energiteknikk (IFE) atomanlegg på Kjeller og i Halden omfattes av statens selvassurans. Dekning av ansvar overfor tredjeperson ved atomenergiuhell ved disse anleggene foreslås satt til 60 mill. SDR for 1998, som tilsvarende om lag 604 mill. kroner etter kurs pr. 10. september 1997, jf. Forslag til vedtak VI og omtale under kap. 920, underpost 50.2. Fullmakten gis for ett år av gangen, og det samlede ansvar i 1998 blir dermed 60 mill. SDR.

Norsk Koksverk, fullmakt til å dekke kostnader til opprensning av tomt

Næringsdepartementet fikk for 1990 fullmakt til å garantere overfor kjøpere av deler av tomta til Norsk Koksverk A/S at de blir holdt skadesløse for eventuelle framtidige kostnader som følge av pålegg fra miljømyndighetene knyttet til miljøforurensninger fra Koksverkets tidligere virksomhet, jf. St.prp. nr. 1 for 1989-90. Fullmakten ble begrenset til 100 mill. kroner, men var ikke tidsbegrenset. Fullmaktsrammen ble utvidet til 130 mill. kroner i statsbudsjettet 1995, jf. St.prp. nr. 1 for 1994-95. Rammen ble utvidet med ytterligere 50 mill. kroner til 180 mill. kroner ved Stortingsvedtak 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97. Utvidelsen av rammen skal dekke gjennomføring av gjenstående opprenskingsarbeider i henhold til revidert tiltaksplan. Utbetaling under fullmakten skjer på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for kostnader ved tiltak som er utført etter pålegg fra Statens forurensningstilsyn (SFT). For 1992-97 er det gitt samtykke til løpende utbetaling av refusjonskrav i henhold til særskilt fullmakt. Utbetalingene i de enkelte år fores som tap og reduserer samtidig fullmaktsrammen for ordningen. Pr. 10. september 1997 er det samlet utbetalt ca. 125 mill. kroner. Det vil bli nye utbetalinger i siste kvartal 1997 og i 1998 for arbeider som utføres etter den nye tiltaksplanen. Det foreslås ny utbetalingsfullmakt for 1998, jf. Forslag til vedtak VIII, 2.

Norsk Jern Eiendom, fullmakt til å dekke kostnader til opprensning av tomt

Næringsdepartementet ble for 1991 gitt fullmakt til å garantere overfor Norsk Jern Eiendom AS at selskapet holdes skadesløs for eventuelle framtidige kostnader som følge av pålegg fra Statens forurensningstilsyn knyttet til miljøforurensninger fra avfallsprodukter (tjære m.m.) som Norsk Koksverk A/S har gravd ned på tomta til Norsk Jern Eiendom. Fullmakten er begrenset til 10 mill. kroner og gjaldt opprinnelig fram til 31. desember 1995. Den ble forlenget med uendret ramme for tre nye år, til utgangen av 1998, i samband med statsbudsjettet 1996. Det er hittil i 1997 utbetalt ca. 0,9 mill. kroner i henhold til utbetalingsfullmakt gitt ved Stortingsvedtak 21. mars 1997, jf. St.prp. nr. 34 og Innst. S. nr. 141 for 1996-97. Det vil bli ytterligere refusjonsutbetalinger i 1997 og 1998. Det foreslås derfor at utbetalingsfullmakten videreføres for 1998, jf. Forslag til vedtak VII, 3.

BRUK AV STIKKORDET «KAN OVERFØRES»

På grunnlag av forslag i Gul bok for 1995 sluttet Stortinget seg til en endring av bevilgningsreglementets § 7 slik at stikkordet «kan overføres» i visse tilfeller også kan knyttes til andre poster enn bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger når dette anses påkrevd for å oppnå best mulig resultat av vedkommende bevilgning.

Under Nærings- og handelsdepartementet foreslås stikkordet knyttet til følgende poster utenom postgruppen 30-49, som er oppført i tabellen under. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

- a. Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
- b. Utbetaling på tilsagn om tilskudd gitt i 1998 må helt eller delvis kunne foretas i 1999 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnet er oppfylt for midlene utbetales.

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Benevnelse	Overført fra 1996 til 1997	Forslag 1998	Begrunnelse for stikkordet
900	21	Nærings- og handelsdepartementet, Spesielle driftsutgifter	9 200	14 900	b
910	70	Statens veiledningskontor for opp- finnere, Utviklingsarbeider og stipend	3 594	7 800	b
911		Bedriftsveiledning:			
	71	Veiledningsinstituttet i Nord-Norge	69	27 500	a+b
	75	EUs SMB-program	0	5 500	b
920	50	Norges Forskningsråd, Tilskudd	496 118	840 000	b
922	70	Norsk Romsenter, Tilskudd	0	230 000	a+b
923	70	FoU-kontrakter, Tilskudd	119 754	162 800	b
924	70	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer, Tilskudd	11 042	10 000	b
941	72	Sjøfartsdirektoratet med Skips- kontrollen, Tilskudd til NO _x -tiltak	6 833	6 500	b
951	70	Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S, Tilskudd	0	62 000	a+b
952	70	Svalbard Samfunnsdrift og Nærings- utvikling, Tilskudd	12 450	52 000	a+b
961	72	Reiselivstiltak, Tilskudd til stipendiatorordninger	2 452	3 000	b
970	70	Eksportfremmende tiltak, Tilskudd	85 452	195 000	b
972	70	Internasjonale investeringstiltak, Nordisk investeringsprogram i Baltikum .	0	16 000	a+b
2420	70	Statens nærings- og distriktsutviklings- fond, Administrasjon	0	92 000	b
		Sum:	746 964	1 725 000	

SEKTOROVERGRIPENDE MILJØPOLITIKK

Problemer og utfordringer knyttet til miljø og næringsliv

Næringsvirksomhet, energiproduksjon og -bruk fører til avfall og utslipp til luft, vann og jord. Miljøproblemene i Norge knyttet til næringsvirksomhet skyldes både utslipp innenlands og i andre land. Det er derfor nødvendig å se miljøproblemer i en sektorovergripende sammenheng nasjonalt og internasjonalt.

Industriutslippene til luft kommer både fra prosesser og fra forbrenning av fossile brensel. Av klimagasser i tillegg til CO₂, gir gjødselproduksjon utslipp av lystgass (N₂O), aluminiumsproduksjon utslipp av perfluorerte karboner (CF-gasser) og magnesiumproduksjon utslipp av svovelheksafluorid (SF₆).

Industriens samlede prosessutslipp av klimagasser målt i CO₂-ekvivalenter ble redusert med om lag 30 pst. fra 1989-95. Om lag 40 pst. av reduksjonen er knyttet til mindre bruk av SF₆. Utslppsreduksjonen har funnet sted i en periode hvor industriproduksjonen har økt med om lag 12 pst. Utslippene av SO₂ fra industriprosesser er redusert med om lag 68 pst. siden 1980. Utslippene fra industrien av de farligste miljøgiftene (bly, kadmium, kvikksølv og kobber) til luft og vann er generelt redusert med mellom 80 og 99 pst. i perioden 1985-95. Dette har ført til betydelig bedret miljøtilstand i de fleste forurensede fjord- og vassdragsområder. Industriens utslipp av næringssalter (nitrogen og fosfor) er redusert betydelig og står nå for 3-4 pst. av totale tilførsler til primærresipient i hele landet. Det finnes imidlertid fortsatt store enkeltkilder som kan ha negativ innvirkning lokalt.

Avrenning av tungmetaller (miljøgifter) og svovelsyre fra gruver bidrar til forurensning av vassdrag og grunnvann. Avrenningen skriver seg både fra nedlagte og eksisterende gruver.

Reiselivsnæringen i Norge er i betydelig grad basert på attraktive natur- og miljøkvaliteter. Naturen danner rammen om og er grunnlag for produksjon av aktiviteter, opplevelser og varer og tjenester som norsk reiseliv tilbyr. Vekst i reiselivsnæringen kan føre

til slitasje og belastninger på attraktiv natur dersom aktivitetene ikke foregår i forsvarlige former.

Handelsflåten, registrert i NIS og NOR, hadde pr. 1. januar 1997 en gjennomsnittsalder på 13,3 år. Dette er vesentlig lavere enn gjennomsnittlig alder på verdens handelsflåte. Den aldrende verdensflåten utgjør et miljøproblem, men skipenes tekniske standard er meget varierende. Eldre skip er bygget etter et regelverk som i dag ikke er akseptabelt, men strengere krav er normalt ikke blitt gitt tilbakevirkende kraft.

Mål for departementets arbeid

Hovedmålet for departementets miljøarbeid er å bidra til en mest mulig effektiv forebygging og håndtering av miljøproblemer i næringslivet i tråd med en bærekraftig utvikling. For å kunne oppnå dette, anses det som viktig å bidra til utvikling av kostnadseffektive miljøavtaler og nasjonale og internasjonale rammevilkår. Siden mange av miljøproblemene er av internasjonal karakter, vil departementet bidra aktivt til at det oppnås en samordning mellom viktige konkurrentland, slik at en unngår at Norge påføres langt større økonomisk belastning enn våre viktigste konkurrenter. Nærings- og handelsdepartementet arbeider dessuten for at miljøvennlig teknologi utvikles og tas i bruk.

Sentrale mål for miljøarbeidet er:

- å bidra til en politikk og en ressursbruk som kan forene miljø og næringshensyn
- å bidra til å utvikle miljøvennlig teknologi
- å arbeide aktivt i internasjonale organisasjoner for å redusere miljøskader innen skipsfarten.

Bidra til en politikk og en ressursbruk som kan forene miljø og næringshensyn

En viktig oppgave for Nærings- og handelsdepartementet er å bidra til utforming av overordnede retningslinjer og virkemidler på områder der nærings- og miljøpolitikk griper inn i hverandre. Den konkrete utforming og gjennomføring av reguleringer overfor forurensning og avfall fra næringslivet er underlagt miljøvernmyndighetene.

Miljøkvalitet og -standard er i ferd med å utvikle seg til en internasjonal konkurransefaktor for bedrifter og produkter. Med stor tilgang på rene ressurser, høyt teknologisk nivå og en ambisjos miljøpolitikk, bør næringsvirksomhet i Norge ha grunnlag for å utvikle miljømessige konkurransefortrinn. I denne sammenheng er det viktig for Norge at internasjonale miljøavtaler og miljøstandarder blir basert på prinsipper og mekanismer som reflekterer forskjeller mellom lands miljøbelastning i produksjonen av varer og tjenester.

Ca. 70 pst. av de akkrediterte provingslaboratoriene i Norge utfører miljørelatert prøving innen områder som kjemisk og biologisk testing av vann, luft, slam, kloakk og avfall, samt analyse av farlige kjemikalier og oljerester. Laboratorier som er inspisert etter kravene for «god laboratoriepraksis», utfører testing av kjemikalier, farmasøytika, fiskemedisiner og offshore boreslam med mulig miljøskadelig effekt.

I de norske standardiseringsorganisasjonenes arbeid er miljø og miljøkonsekvenser et viktig element. Sentrale områder med miljørettede problemstillinger er vannanalyser, bioteknologi, luftkvalitet, trafikkstøy, resirkulering av byggevarer og offshorevirksomheten. Arbeidet på disse områdene foregår i ISO- og CEN-komiteer med norsk deltakelse.

Klargjøring av miljøkonsekvenser er i økende grad et grunnlag for prioriteringer og disponering av areal til ny virksomhet. Attraktive naturområder og gode miljøkvaliteter er også et konkurransefortrinn for deler av næringslivet, slik det blant annet er for norsk reiseliv. Det er sentralt at det legges til rette for at slike fortrinn kan utnyttes blant annet gjennom en forsvarlig og god arealpolitikk.

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond har utviklet retningslinjer for miljøvurderinger i forbindelse med saksbehandlingen. Disse retningslinjene inngår som en del av den ordinære prosjekt- og investeringsvurderingen.

Utvikling av miljøvennlig teknologi

En viktig oppgave for Nærings- og handelsdepartementet er å bidra til å utvikle nye produkter, prosesser og tjenester som gjør det mulig å redusere forurensningene og effektivisere energibruken i industrien. Dette stimulerer også til å utvikle miljøindustri i Norge og øke bedriftenes engasjement for å bli miljøvennlige. I Statens nærings- og distriktsutviklingsfond er det etablert tilskudds- og låneordninger som blant annet støtter miljøteknologiprojekter, og i Norges forskningsråd er det opprettet flere forskningsprogrammer med sikte på å utvikle mer miljøvennlige teknologiske løsninger som også kan fore til ny næringsvirksomhet.

Satsingen skal stimulere til prosjekter som er langt fremme i den teknologiske utviklingen, samtidig som prioriterte nasjonale miljømål er retningsgivende. Tidligere har det vært satt inn store ressurser på å utvikle renseteknologi, noe som har bidratt til de store utslippsreduksjonene norsk industri har gjennomført de siste 30 årene. I forhold til dette står vi nå ved et teknologiskifte, hvor behovet for å minske utslipp fra punktkilder er redusert. Framtidige behov knytter seg i større grad til å utvikle ren teknologi hvor miljøaspektet integreres i hele produksjonsprosessen. Et felt som vil få økt oppmerksomhet er utslipp av klimagasser og NO_x.

I løpet av de siste årene har det i økende grad blitt fokusert på at krav om miljøtiltak kan danne grunnlag for et marked for miljørelaterte varer og tjenester. På denne bakgrunn satte Nærings- og handelsdepartementet i 1996 i gang et arbeid for å kartlegge omfanget av miljøindustrien i Norge. Kartleggingen ble gjort av Rogalandsforskning.

Bidra aktivt innenfor internasjonale organisasjoner for å redusere miljøskader innen skipsfarten

Skipsfart er i utgangspunktet en miljøvennlig transportform sammenliknet med alternativene. Internasjonalt har man i mange år arbeidet med ytterligere å redusere den miljøtrusselen som ordinær skipsfart og sjoulykker globalt kan representere. For tiden er man opptatt av å få vedtatt en reduksjon av luftforurensningene fra skip. Man håper å få vedtatt folkerettslig forpliktende tekster høsten 1997. Nærings- og handelsdepartementet deltar aktivt i FNs maritime organisasjon IMO med sikte på å endre det internasjonale regelverk slik at sannsynligheten for og konsekvensene av miljøskader blir redusert.

Resultater fra aktiviteten i 1996

Nærings- og handelsdepartementet deltar løpende i interdepartementalt arbeid med miljøpolitiske spørsmål. Som en oppfølging av St.meld. nr. 41 for 1994-95 Om norsk politikk mot klimaendringer og utslipp av nitrogenoksider (NO_x), arbeider Nærings- og handelsdepartementet, Miljøverndepartementet og prosessindustrien i fellesskap med å vurdere grunnlaget for avtaler med prosessindustrien med sikte på å redusere utslipp av klimagasser som ikke omfattes av CO₂-avgiften. Som et resultat av dette arbeidet er det nå utarbeidet en avtale mellom myndighetene og aluminiumsindustrien. Avtalen innebærer at bransjens prosessutslipp av klimagasser skal reduseres med 55 pst. per tonn aluminium innen utløpet av 2005 - sammenliknet med basisåret 1990. Dette vil utgjøre 4 pst. reduksjon av de totale norske klimagassutslippene.

I 1996 satte Nærings- og handelsdepartementet i gang et utredningsarbeid i regi av Stiftelsen for Samfunns- og Næringslivsforskning i Bergen som vurderer ulike mulige virkemidler som kan bidra til å redusere utslippene av CO₂ fra prosessindustrien.

I 1996 gjennomførte Norges geologiske undersøkelse (NGU) oppfølgende undersøkelser av grunnvannsforekomstene i Sor-Trondelag, Nord-Trondelag, Nordland, Sogn og Fjordane, Oppland, Rogaland og More og Romsdal. Til sammen 65 forsyningssteder i 37 kommuner ble undersøkt. Av disse ble 41 vurdert å ha positive muligheter. NGUs grunnvannsundersøkelser inngikk fra 1995 som ledd i Regjeringens program for å bedre vannkvaliteten i Norge.

Bergvesenet har siden 1989 gjennomført arbeidet for å begrense forurensningene fra nedlagte gruver. I 1996 fortsatte arbeidet med å redusere avrenning av tungmetaller i gruveområdene ved Roros. Disse tiltakene startet i 1991 og ble foreløpig avsluttet i 1996. Det er tidligere gjennomført tilsvarende tiltak med svært gode resultater ved Killingdal og Kjoli gruver som har avrenning til Gaula-vassdraget. Bergvesenet har utredet tiltak ved henholdsvis Ertelien på Ringerike og Flåt i Evje, men anbefaler ikke at tiltak blir igangsatt her grunnet store kostnader i forhold til gevinster.

En arbeidsgruppe med representanter fra blant annet reiselivsnæringen, miljøforvaltningen og regionale myndigheter har droftet miljøutfordringer knyttet til utvikling av norsk reiseliv. Gruppen la fram en rapport fra arbeidet høsten 1996, hvor det ble fremmet strategier og tiltak på sentrale områder av betydning for utvikling av norsk reiseliv og miljøkonsekvenser av dette.

I 1995 gjennomførte Nærings- og energidepartementet og Miljøverndepartementet en ekstern evaluering av den offentlige satsingen på FoU innen miljøteknologi. Hovedkonklusjonen var at miljøteknologisatsingen, som startet opp i 1989, har vært vellykket både med hensyn til miljøforbedringer og bedriftsøkonomisk lønnsomhet. Det påpekes at innen mange områder har norske miljøteknologiske prosjekter bidratt til å løse miljøproblemer. Dette gjelder særlig innenfor områdene havbruk og oljeutvinning. Imidlertid påpekes det at koblingen mellom de nasjonale miljømålsettingene og satsingsprogrammene kunne vært tettere, og at det har vært relativt få prosjekter innen luftforurensning. Dette er

tatt til følge, og i 1997 ble det startet et nytt NFR-program for utvikling og demonstrasjon av teknologi som reduserer utslipp av drivhusgasser.

Arbeidet med å redusere luftforurensninger generelt fra skipsfarten fortsatte i 1996. Det ble satt igang et prosjekt med formål å vurdere innføring av enkle motortekniske tiltak for å redusere utslipp av nitrogenoksider (NO_x) både fra nye og eksisterende motoranlegg på skip i kystfart. Nye regler for bedret stabilitet på ro-ro ferger, og derved redusert fare for havari og forurensning, ble innført i 1996.

Tiltak som vil være aktuelle på kort og lang sikt for å løse eksisterende og forebygge nye miljø- og ressursproblemer

Videreføring av eksisterende tiltak

Myndighetene vil gjennom avgifter, forskrifter, skatteregler, avtaler, utslippskrav m.m. legge rammer for miljøarbeidet i næringslivet i årene framover. Endringer i slike rammebetingelser vil over tid påvirke miljøinnsatsen i bedriftene, ved siden av den betydning kundenes preferanser og næringslivets egen miljøbevissthet vil ha for tilpasning av produkter og prosesser.

Nye tiltak

Departementet vil følge opp tiltak som ble foreslått av gruppen som vurderte miljøutfordringer i utviklingen av norsk reiseliv.

Næringslivsprosjekter som krever en investering på mer enn 400 mill. kroner, behandles etter plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredninger. Lokale myndigheter vil, etter en konkret vurdering, gjennomføre konsekvensutredninger av en del mindre prosjekt er. Bestemmelsene har som formål at vesentlige virkninger for miljø, naturressurser og samfunn blir integrert i prosjektplanleggingen på linje med tekniske og økonomiske sikre at disse virkningene blir tatt i betraktning under planlegging av tiltak og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, utbygginger kan gjennomføres.

Statens anskaffelsesregelverk vil bli revidert i løpet av 1997, og det vil bli avklart om miljøkrav vil bli innarbeidet i selve regelverket.

I 1998 videreføres Norges forskningsråds (NFRs) satsing innen miljøteknologi. I tillegg til miljøteknologiprogrammet Norsk Miljøteknologi mot år 2000 har NFR et program for utvikling og demonstrasjon av teknologiske løsninger som reduserer utslippene av drivhusgasser (se også omtale i Miljøverndepartementets budsjettproposisjon for 1998). Programmet er samfinansiert av Miljøverndepartementet, Olje- og energidepartementet og Nærings- og handelsdepartementet. I tillegg til den profilerte satsingen på miljøteknologi gjennom egne programmer er det en rekke miljømotiverte prosjekter i den bransjerettede FoU. Både SND (for forsknings- og utviklingskontraktene) og NFR har etablert systemer som gjør at miljøvirkninger vurderes for nye programmer og prosjekter velges ut. Dette innebærer at industrien og forskningsinstitusjonene gjør rede for prosjektenes miljøkonsekvenser for det gis offentlig støtte.

Norsk Romsenters satellittbaserte aktivitet innenfor jordobservasjon er et nødvendig hjelpemiddel for miljøovervåking lokalt, regionalt og globalt. Prioriterte anvendelsesområder er overvåking og varsling av fenomener på jordoverflaten, hav, atmosfære og is. Store deler av aktiviteten foregår ved at Norge deltar i internasjonale satellittprogrammer organisert av Den europeiske romorganisasjonen ESA.

Ordningen med offentlige forsknings- og utviklingskontrakter har vist seg godt egnet til å samordne nærings- og miljøpolitikken. Departementet har i de siste årene uttrykt en målsetting om å bruke om lag 25 mill. kroner til konkurransedyktige prosjekter innen miljøteknologi.

For å redusere avrenning av tungmetaller fra nedlagte gruver vil Bergvesenet fortsette arbeidet med å vurdere og eventuelt gjennomføre aktuelle tiltak og måling av resultater. Innenfor rammen av Regjeringens program for vannforsyning fortsetter NGU kartlegging og undersøkelser av grunnvannsføremster i områder hvor vannkvaliteten i eksisterende vannverk ikke er tilfredsstillende. I tillegg vil NGUs arbeid med maringeologiske undersøkelser og kartlegging av berggrunn og losmasser ha et betydelig miljømessig innhold og siktemål.

Som oppfølging av St.meld. nr. 41 for 1994-95 Om norsk politikk mot klimaendringer og utslipp av nitrogenoksider (NO_x), og for å styrke miljøinnsatsen generelt, arbeides det også med å utvikle ulike former for samarbeid mellom industrien og myndighetene. I meldingen ble det varslet at Regjeringen vil sørge for å innføre enkle motortekniske tiltak for å redusere utslipp av NO_x, både fra nye og eksisterende motoranlegg på skip i kystfart. Det forutsettes gjennomført tiltak på ca. 200 fraktfartøyer, tankskip, hurtigbåter, fylkesveggerferger og andre passasjerskip.

Kategori I - Rene miljøverntiltak

(i mill. kroner)

Kap. Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
902 Justervesenet:			
Akkreditering av miljøkontrollører	1,0	1,1	1,1
911 Bedriftsveiledning:			
Teknologisk institutt	33,5	32,5	32,5
Veiledningsinstituttet i Nord-Norge	5,5	5,5	5,5
920 Norges forskningsråd:			
Brukerstyrte programmer	30,0	33,0	36,5
Strategiske teknologiprogrammer	3,5	3,5	5,5
923 Forsknings- og utviklingskontrakter	4,8	4,5	4,0
941 Tilskudd til NO_x-tiltak	0,2	7,0	7,0
Sum kategori I	78,5	87,1	92,1

Kategori II - Tiltak med betydelig miljømotivasjon

(i mill. kroner)

Kap. Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
902 Justervesenet:			
Laboratorier som utfører miljørelatert prøving ..	6,5	5,4	6,0
Miljøtiltak i samarbeid med fiskeindustrien	0,6	0,5	0,4
911 Bedriftsveiledning:			
Teknologisk institutt	11,0	11,0	11,0
Veiledningsinstituttet i Nord-Norge	4,0	5,0	5,0
920 Norges forskningsråd:			
Brukerstyrte programmer	23,9	23,9	41,6
Strategiske teknologiprogrammer	21,9	21,9	26,9
922 Norsk Romsenter	30,1	32,6	36,2
923 Forsknings- og utviklingskontrakter	43,0	50,0	40,0
940 Reiseliv	0,415	0,0	0,0
Sum kategori II	108,6	150,3	167,1

Kategori III - Tiltak med delvis miljømotivasjon

(i mill. kroner)

Kap. Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
911 Bedriftsveiledning:			
Teknologisk institutt	3,5	3,5	3,5
Veiledningsinstituttet i Nord-Norge	7,0	8,0	8,0
920 Norges forskningsråd:			
Brukerstyrte programmer	280,9	280,9	286,7
Strategiske teknologiprogrammer	13,5	13,5	13,5
Skipsfart	0,0	5,0	5,0
922 Norsk Romsenter	8,8	10,5	15,0
Sum kategori III	313,7	321,4	331,7

Nærmere om budsjettforslagene under de enkelte programkategorier og kapitler

Programområde 17 Nærings- og handelsformål

Programkategori 17.00 Administrasjon

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	282 494	113 052	122 940	8,7
	Sum kategori 17.00	282 494	113 052	122 940	8,7

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på postgrupper:

					(i 1 000 kr)
Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	281 786	101 785	109 840	7,9
70-89	Overføringer til andre	708	11 267	13 100	16,3
	Sum kategori 17.00 Administrasjon	282 494	113 052	122 940	8,7

Vedrørende 1996:

Regnskapstallene gjelder for Nærings- og energidepartementet inkludert nåværende Olje- og energidepartementet

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Nærings- og handelsdepartementet ble opprettet 1. januar 1997 og har overtatt nærings-sakene til det tidligere Nærings- og energidepartementet og handels-, internasjonali-serings- og skipsfartssakene fra Utenriksdepartementet.

Programkategori 17.00 omfatter departementets egen administrasjon inklusiv prosjekt-midler og medlemstilskudd til internasjonale organisasjoner. Rammevilkår, mål og strate-gier for departementets virksomheter er utdypet og konkretisert under de andre program-kategoriene (fagkategoriene) under programområde 17 Nærings- og handelsformål.

Mål og strategier

Det overordnede målet for næringspolitikken er å sikre et livskraftig og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv med forankring i Norge. Styrking av verdiskapingen og omstillingsevnen i norsk næringsliv står sentralt i Regjeringens arbeid for å sikre velferd og sysselsetting. Nærings- og handelspolitikken må legges opp slik at man på best mulig måte utnytter den samlede tilgangen på arbeidskraft, kapital, naturressurser og kunnskap.

For å nå det overordnede målet arbeider Nærings- og handelsdepartementet systematisk med å legge til rette for en samordnet og helhetlig næringspolitikk som er basert på effektiv utnyttelse av nasjonale ressurser, men samtidig er tilpasset internasjonale markeds- og konkurransekrav og som bidrar til å fremme internasjonalisering av norsk næringsliv. Regjeringen vil i tråd med mål i tiltredelseserklæringen og Langtidsprogrammet 1998-2001 føre en nærings- og handelspolitikk med vekt på følgende hovedelementer og satsings-områder:

- Nødvendig tilgang på kapital er en avgjørende forutsetning for vekst i norsk næringsliv. Myndighetene må bidra til at næringslivet får tilstrekkelig kapital både for å kunne møte krav til omstillinger og for å skape ny næringsvirksomhet. Det legges til rette for at statlig kapital kan benyttes til å styrke norsk eierskap i næringslivet og til å skape nye bedrifter og arbeidsplasser, jf. St.meld. nr. 61 for 1996-97 Om eierskap i næringslivet.

- Det er samtidig viktig at statens egne eierinteresser i statsbedrifter, aksjeselskaper og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond blir forvaltet aktivt og effektivt.
- *Kunnskap og kompetanse* blir en stadig viktigere forutsetning både for konkurranseevne og vekst i næringslivet. En viktig side ved næringspolitikken er derfor å bidra til å øke kompetansen i bedriftene gjennom forskning og utvikling og ved bedre spredning av kunnskap. Regjeringen ser det som særlig viktig å styrke samarbeidet mellom forsknings- og utdanningsinstitusjonene og næringslivet. Mye av veksten i vårt næringsliv vil skje i kunnskapsintensiv industri og særlig i IT-næringene. Myndighetene vil legge til rette for en slik utvikling, blant annet gjennom en ny næringsrettet IT-plan som Nærings- og handelsdepartementet utarbeider i samråd med flere andre departementer.
 - I årene framover vil veksten særlig måtte komme i *små og mellomstore bedrifter*. Det er derfor en viktig politisk oppgave å bidra til at disse bedriftene har konkurransedyktige rammevilkår, og at de sikres tilgang både på kapital og kompetanse.
 - Bedriftene opplever en stadig sterkere konkurranse i markedene. Det krever at de må drive et kontinuerlig *omstillings- og utviklingsarbeid*. Den beste garantien for bosetting og sysselsetting er lønnsomme bedrifter. Myndighetene har et særlig ansvar for å bidra til næringsutvikling og omstilling i områder med ensidig næringsliv og store omstrukturingsproblemer. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond skal videreutvikles som myndighetenes sentrale virkemiddel innen nærings- og distriktpolitikken for å styrke næringsliv og sysselsetting i alle deler av landet, jf. St.meld. nr. 51 for 1996-97.
 - Næringspolitikken må sikre at også *offentlig sektor* bidrar til å styrke norsk næringsliv. Det kan blant annet gjøres gjennom *statlige anskaffelser* av varer og tjenester og gjennom bygg- og anleggsvirksomhet.
 - En stadig viktigere oppgave blir å sikre norske bedrifter *tilgang til utenlandske markeder*. Næringslivet må stimuleres til aktiv *internasjonalisering* som bygges på egen konkurransedyktighet. Myndighetene kan hjelpe til gjennom tiltak for å fremme eksporten og gjennom bilateralt og multilateralt samarbeid med andre land og regioner.
 - En permanent oppgave for departementet er å forvalte, utvikle og påvirke *nærings-, handels og skipsfartslovgivningen* slik at næringslivet får rammevilkår som bygger opp under konkurranseevnen.

KAP. 900 NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	136 032	87 785	94 940
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	45 005	14 000	14 900
22	Utgifter ved forlik, <i>kan overføres</i>	100 749	0	0
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	708	11 267	13 100
	Sum kap. 0900	282 494	113 052	122 940

Vedrørende 1996:

Regnskapstallene gjelder Nærings- og energidepartementet inkludert nåværende Olje- og energidepartementet.

Vedrørende 1997:

- Endringer ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97:
- reduksjon på kr 985 000 under post 01 som ledd i fordeling av generell reduksjon vedtatt under salderingen
 - økning på 2,5 mill. kroner under post 11 Varer og tjenester (nå del av post 01), til dekning av økte driftsutgifter ved endret departementsstruktur
 - økning på 1,3 mill. kroner under post 70 til dekning av økt norsk bidrag til ispatruljetjenesten i Nord-Atlanteren.

Status for virksomheten

Nærings- og handelsdepartementet (NHD) ble opprettet 1. januar 1997 og er fra 5. mai 1997 organisert i fire avdelinger:

- Administrativ og juridisk avdeling
- Avdeling for internasjonalisering, veiledning og skipsfart
- Avdeling for forskning, teknologi og kompetanse
- Næringspolitisk avdeling.

Nærings og handelsdepartementet vil i 1997 utføre ca. 204 årsverk. Videre har departementet en fast stasjonert næringsråd i Brussel tilknyttet ambassaden. Departementet har også ansvar for flere sentrale utvalg, blant annet: Meklingsnemnda for arbeidstakeroppfinnelser, Industrieredskapsutvalget, Rådet for bygg- og anleggsberedskap, Beredskapsråd for skipsfart, Næringslovutvalget (gjenoppnevnt og omorganisert i 1997), Rådet for arbeidstilsyn på skip, samt sju sakkyndige råd på sjosikkerhetsområdet. Entreprenornemnda ble avviklet pr. 1. juli 1997 (endring av loven) og Utvalget for revisjon av offentlige anskaffelser har avsluttet sitt arbeid og avga innstilling i juni 1997, NOU 1997: 21.

Resultatrapport

På administrativ sektor ble det lagt ned betydelig ressurser i forbindelse med endringene av departementsstrukturen og opprettelsen av Nærings- og handelsdepartementet pr. 1. januar 1997, og den etterfølgende interne omorganiseringen (endret avdelingsstruktur) som ble gjort gjeldende fra 5. mai 1997.

På faglig sektor har departementet vært særlig engasjert med oppgaver på følgende områder:

Næringspolitikk

Departementet har fulgt opp sentrale utvalgsutredninger om framtidig næringspolitikk (Næringspolitisk utvalg, Småbedriftsutvalget og Innovasjonsutvalget) gjennom forbedelse av ny stortingsmelding om næringspolitikken, som er planlagt fremmet i løpet av høsten 1997, og utarbeidelse av eierskapsmelding (St.meld. nr. 61 for 1996-97).

Forskning og utvikling

På FoU-området har departementet foretatt en evaluering av IT-planen for næringslivet 1992-95 og forberedt opplegg for en ny næringsrettet IT-plan som skal virke fra og med 1998. Videre har departementet avsluttet evalueringen av Norges forskningsråds (NFRs) brukerstyrte programmer og videreført arbeidet med å forbedre utnyttelsen av FoU-virkemidlene.

Finansiering og eksportfremme

Det er også gjennomført en omfattende evaluering av Statens nærings- og distriktsutviklingsfonds (SNDs) virkemidler og virksomhet, og fremmet en stortingsmelding som trekker opp retningslinjer for SNDs framtidige organisering og virkeområde (St.meld. nr. 51 for 1996-97). I tilknytning til SND har departementet forberedt opplegg for etablering av et investeringsfond for Nordvest-Russland, et investeringsfond for Øst-Europa og såkornkapitalfond. Det er gjennomført en evaluering av Garanti-Instituttet for Eksportkreditts (GIEKs) organisasjon og formål. Departementet har også foretatt en vurdering av SUS/ Baltikum-ordningen og fastsatt retningslinjer for næringsssamarbeid med Baltikum og Øst-Europa.

På området eksportfremme har departementet bidratt til å gjennomføre første trinn i en plan for å omstille og styrke Norges Eksportråd etter nyorganiseringen som stiftelse pr. 1. januar 1996. Videre er det gjennomført tiltak for å samordne og målrette den næringslivsrettede virksomheten ved utenriksstasjonene, blant annet gjennom opprettelse av nærings- og profileringsråd ved stasjonene. Det er også gitt støtte til konkrete samarbeidstiltak mellom myndigheter og næringsliv for å øke eksporten og bearbeide utenlandske markeder for norsk næringsliv. Departementet har videre lansert en egen strategiplan for utvidet næringsssamarbeid og samhandel med Latin-Amerika og utarbeidet bransjeplaner for prioriterte sektorer under strategiplan for Asia.

Omstillingstiltak

Når det gjelder omstilling i særskilte områder (Sor-Varanger, Grenland og Østfold), er arbeidet videreført gjennom etablerte regionale organer. Departementet har blant annet gitt støtte til oppbygging og drift av Kirkenes Utvikling A/S.

Sjosikkerhet

På sjosikkerhetsområdet har departementet fastsatt skjerpede krav til sjodyktighet for store passasjerferger og vektlagt arbeidet med innføring av nye krav til opplæring, kvalifikasjoner og arbeidstid for skipsmannskaper. Videre har departementet foretatt en evaluering av Sjøfartsdirektoratet.

Offentlige anskaffelser

Departementet har bidratt til å tilpasse norske offentlige støtteordninger til EØS-regelverket. Arbeidet med å informere norske innkjøpere om forpliktelser og muligheter i EØS-regelverket er videreført. Departementet har deltatt og hatt sekretariatsfunksjonen for et utvalg som har utredet endringer i regelverket for offentlige anskaffelser.

Lov- og regelverk

Det er arbeidet med forenkling av lov- og regelverket for næringslivet basert på Næringslovutvalgets utredninger. Det er blant annet fremmet ny lov om serveringsvirksomhet og tilrettelagt for etablering av et særskilt oppgaveregister ved Brønnøysundregistrene.

Sivilt beredskap

På beredskapssiden er det foretatt en gjennomgang og omlegging av departementets fagområder innen sivil beredskap og utarbeidet ny forskrift om bygg- og anleggsberedskap.

Mål og prioriterte arbeidsoppgaver 1998

I 1998 vil departementet prioritere arbeidsinnsats på de satsingsområdene som er beskrevet under overordnede mål og strategier i kategoriomtalen. Det gjelder blant annet:

- Videreføre arbeidet i Forum for verdiskaping og andre fora med sikte på dialog mellom myndigheter og næringsliv gjennom følgende nye fora som er etablert i 1997: Forum for IT-næringene, Forum for varehandel og tjenesteyting og Forum for maritim sektor.
- Departementet vil følge opp stortingsmeldingen om eierskap (St.meld. nr. 61 for 1996-97) og meldingen om næringspolitikk som forutsettes fremmet i hostsesjonen 1997.
- Utarbeide ny næringsrettet IT-plan som skal gjelde fra 1998 og videreføre arbeidet i Forum for IT-næringene.
- Øke kommunenes næringsinnsats gjennom prosjektet næringsvennlige kommuner.
- Videreføre arbeidet med å effektivisere SNDs organisering på grunnlag av de foringer som ble gitt av Stortinget ved behandling av St.meld. nr. 51 for 1996-97.
- Øke den kvinneverrettede innsatsen under SND.
- Øke kvinneandelen i råd og utvalg under Nærings- og handelsdepartementet.
- Gjennomgang av Sjøfartsdirektoratets virksomhet på grunnlag av en evaluering av direktoratet.
- Oppfølging av evalueringen av GIEK.
- Bidra til å videreføre omstillingsarbeidet i regioner med særskilte utfordringer (Sor-Varanger, Grenland og Østfold).
- Videreutvikle den langsiktige innsatsen for å styrke nærings samarbeidet og handelsforbindelsene med Nordvest-Russland, blant annet gjennom utnyttelse av investeringsfondet for Nordvest-Russland. En viktig utfordring er å bedre koordineringen av den samlede norske næringsutviklingsinnsatsen mot Nordvest-Russland både på sentralt nivå og i forhold til regionale og lokale myndigheter og næringsliv.
- Videreføre arbeidet for å styrke verdiskapingen gjennom en mer effektiv forvaltning ved videreutvikling av offentlig sektor som positiv konkurransefaktor, blant annet ved lov- og regelforenkling og oppfølging av Næringslovutvalgets tilrådinger.
- Oppfølging av driften av det nye oppgaveregisteret i Brønnøysund.
- Fremme forslag til ny minerallov på bakgrunn av minerallovutvalgets innstilling (NOU 1996: 11).
- Departementet vil arbeide videre med å forbedre den næringsrettede FoU-innsatsen, med særlig vekt på at næringslivets FoU-innsats okes, og at flere bedrifter driver systematisk FoU-arbeid.
- Fremme forslag om ny lov om offentlige anskaffelser på bakgrunn av en utvalgsinnstilling fremlagt våren 1997 (NOU 1997: 21).
- Departementet planlegger å følge opp konklusjonene av to prosjekter for kartlegging av status og prosedyrer ved offentlige anskaffelser som ble gjennomført i 1996, både overfor innkjøpende etater og bedrifter som selger til offentlige etater i Norge og det øvrige EØS-området.
- Ivareta norske interesser ved aktivt å følge opp internasjonale forpliktelser på områdene offentlige anskaffelser og offentlig støtte.
- Arbeide videre for at den framforhandlede OECD-avtalen om normale konkurransevilkår for skipsbyggingsindustrien blir iverksatt.
- NHD vil i samarbeid med andre departementer utarbeide en plan for næringsrettet bioteknologi for perioden 1998-2005.

- Vurdere hvordan det offentlige tilbudet av veilednings- og rådgivningstjenester for næringslivet kan organiseres bedre. Målet for dette arbeidet er blant annet å gjøre tilbudet enklere og lettere tilgjengelig for bedriftene, blant annet gjennom bedre samordning av de internasjonale og nasjonale tjenestetilbud.
- Videreutvikle tjenestetilbudet innenfor eksport og internasjonalisering overfor små- og mellomstore bedrifter, samt oppmuntre til norsk satsing på eksport til nye og viktige markeder.
- Videreutvikle strategiplanene for Asia og Latin-Amerika. Vurdere behovet for en strategiplan for Sentral- og Øst-Europa. De regionale planer må utvikles i nært samarbeid med næringslivet og fokusere på utvikling og markedskompetanse, nettverk og prosjektsamarbeid innenfor en politisk, økonomisk og kulturell ramme.
- I tillegg til de regionale planer vil det bli gitt høy prioritet til å videreutvikle arbeidet med bilaterale spørsmål og næringslivsfremme - blant annet i forhold til Vest-Europa og Nord-Amerika.
- Videreutvikle «Team-Norway»-konseptet og etablere en styringsdialog sammen med Utenriksdepartementet for å øke fokus og kompetanse på nærings- og handelsspørsmål innen utenriktjenesten.
- Profilere Norge og norsk næringsliv gjennom norsk deltakelse på verdensutstillingen i Lisboa i 1998 og forberede norsk deltakelse på verdensutstillingen i Hannover i 2000.
- Arbeide for at norsk næringslivs interesser ivaretas ved den videre utvikling av EUs indre marked, EØS' og EFTAs frihandelsavtaler og i de pågående forhandlinger i WTO om handelspolitiske områder.
- Bidra til å sikre stabile rammevilkår for norske investeringer i utlandet gjennom bilaterale investeringsbeskyttelsesavtaler og forhandlinger i OECD om en multilateral investeringsavtale.
- Utforme prinsipper og retningslinjer for beredskapsarbeidet på departementets områder innen sivilt beredskap i ny planperiode (1999-2002).
- Innføre nytt økonomireglement i departementet og tilhørende virksomheter.

Budsjettforslag 1998

Post 01 Driftsutgifter

Postene 01 Lønn og godtgjørelse, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. Det foreslås en samlet driftsbevilgning på 94,94 mill. kroner for 1997. Det er en økning på ca. 7,2 mill. kroner i forhold til SIII 1997. Av økningen er ca. 1,7 mill. kroner virkning av lønnsreguleringen for 1997. Ca. 4 mill. kroner av økningen er knyttet til økte driftsutgifter som følge av delingen av Nærings- og energidepartementet og brukerfinansiering av tjenester som tidligere ble dekket av Forvaltningstjenestene, jf. St.prp. nr. 63 for 1996-97. Lønnsutgiftene er budsjettert ut fra at departementet skal ha tilsvarende bemanning som i 1997, dvs. utføre ca. 204 årsverk. Det understrekes at det ikke er lagt inn midler til husleie for NHD under kap. 900. Som redegjort for i St.prp. nr. 63 for 1996-97 ligger husleiebevilgninger til NHDs nåværende lokaler inne på henholdsvis OEDs og UDs budsjett. Det forutsettes omfordeling og tilleggsbevilgning av midler til husleie for de berorte departementene når den endelige arealfordeling er klar etter at departementene (NHD, OED, FID og UD) er permanent innplassert i sine respektive lokaler i 1998.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Disse midlene nyttes hovedsakelig til utredninger og oppdrag, blant annet evalueringer av etater og tilskuddsordninger som departementet selv ikke har kapasitet eller kompetanse til å utføre. Videre benyttes bevilgningen til å gjennomføre ulike prosjekter blant annet for å tilrettelegge nye ordninger, og tidsbegrensede tilskudd av ulik karakter, som for eksempel omstillingsprogram i Grenland og Østfold.

Departementet vil i 1998 blant annet støtte utredningsprosjekter som er knyttet til oppfølging av eierskapsmeldingen og den nye næringspolitiske meldingen.

Samlet foreslås en bevilgning på 14,9 mill. kroner under post 21 for 1998, derav 6 mill. kroner til omstillingsprogram i Grenland og Østfold, jf. omtale nedenfor. Det er en økning på 0,9 mill. kroner i forhold til 1997. I tillegg til bevilgningen foreslås tilsagnsfullmakten på 2,5 mill. kroner under posten videreført, jf. Forslag til vedtak II, 1.1.

Omstillingstiltak i Grenland og Østfold

For årene 1992-97 er det stilt til disposisjon til sammen 31,5 mill. kroner over Nærings- og energidepartementets budsjett til støtte til pågående omstillingsarbeid for å stimulere næringsutvikling i Grenland og Østfold. Departementet har samarbeidet med Kommunal-

og arbeidsdepartementet om opplegget for og finansieringen av omstillingstiltakene. Bakgrunnen for den statlige støtten er de betydelige omstruktureringer som industrien i de to regionene har vært gjennom.

Omstillings- og utviklingsarbeidet i Grenland skjer i regi av Vekst i Grenland, et næringsutviklingsselskap eid av bedrifter og myndigheter i regionen. Innsatsen i Grenland har bidratt til økt lokal mobilisering og samarbeid i omstillingsarbeidet. En rekke prosjekter, både bedriftsrettede og regionale, har resultert i nye virksomheter og nye arbeidsplasser i eksisterende bedrifter.

I Østfold skjer omstillings- og næringsutviklingsarbeidet i regi av Østfold Industri-offensiv. Det er skapt et positivt utviklings- og samarbeidsklima i industrien og mellom rådgivnings-, forsknings- og høyskolemiljøene som er trukket inn i gjennomføringen av prosjektene.

SND er tillagt det operative ansvaret for oppfølgingen av det statlige omstillingsarbeidet både i Grenland og Østfold. Det innebærer at SND med sin erfaring og kompetanse på næringsutvikling og omstilling aktivt følger opp og samarbeider med lokale aktører om konkrete prosjekter og tiltak.

Nærings- og handelsdepartementet foreslår å videreføre omstillingsstøtten til disse regionene i 1998 med til samme inntil 6 mill. kroner. I tillegg kommer støtte over Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjett, jf. omtale under kap. 552, post 56 i Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjettproposisjon.

Utgangspunktet for den statlige innsatsen var å sette i gang lokale prosesser for å bidra til en styrket næringsutviklingsinnsats. Tiden er nå inne for å avslutte statens engasjement for disse regionene. Nærings- og handelsdepartementet foreslår derfor å avslutte den statlige innsatsen for omstilling i Grenland og Østfold med bevilgningene for 1998 og en avsluttende evaluering i 1999.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Det foreslås en bevilgning på 13,1 mill. kroner til å dekke av norsk medlemsbidrag i følgende internasjonale organisasjoner:

- Den internasjonale sjofartsorganisasjon (IMO)
- Den internasjonale ispatruljetjenesten i det nordlige Atlanterhav.
- Det internasjonale handelskammer
- Det internasjonale utstillingsbyrå
- Studiegruppen for bly og sink
- Studiegruppen for nikkel (overført fra UD pr. 1. januar 1998)
- Studiegruppen for kopper (overført fra UD pr. 1. januar 1998).

Budsjettforslaget er basert på betalte medlemsbidrag i 1997 og tilgjengelig informasjon om bidragene for 1998.

KAP. 3900 NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Gebyr- og avgiftsinntekter	2 319	120	0
02	Ymse inntekter	3 032	0	1 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	122	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 713	0	0
50	Refusjoner	1 305	0	0
	Sum kap. 3900	8 491	120	1 000

Vedrørende 1996:

Regnskapstallene gjelder Nærings- og energidepartementet inkludert nåværende Olje- og energidepartementet.

Post 01 Gebyr- og avgiftsinntekter

Det budsjetteres ikke med inntekter under denne posten for 1998 etter at autorisasjonsordningene for entreprenører og rorleggere avvikles i 1997.

Post 02 Ymse inntekter

Det budsjetteres med inntekter på 1 mill. kroner for 1998, blant annet fra salg av tungtvann til Institutt for energiteknikk (IFE) i henhold til avtale mellom departementet og IFE.

Programkategori 17.10 Infrastruktur og veiledning

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)	110 634	105 400	112 100	6,4
0902	Justervesenet (jf. kap. 3902)	56 557	69 100	69 900	1,2
0903	Standardisering	35 300	35 000	35 000	0,0
0910	Statens veiledningskontor for oppfinnere	12 437	12 740	13 100	2,8
0911	Bedriftsveiledning	181 869	166 000	135 800	-18,2
	Sum kategori 17.10	396 797	388 240	365 900	-5,8

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	163 621	173 440	182 700	5,3
30-49	Investeringer	8 460	6 000	4 600	-23,3
70-89	Overføringer til andre	224 716	208 800	178 600	-14,5
	Sum kategori 17.10 Infrastruktur og veiledning	396 797	388 240	365 900	-5,8

Kategorien omfatter etater, stiftelser og programmer med ulike formål og arbeidsoppgaver. Den er derfor delt i tre underkategorier:

- Industrielt rettsvern
- Måleteknikk, kvalitetssikring og standardisering
- Veiledning.

Industrielt rettsvern

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)	110 634	105 400	112 100	6,4
	Sum kategori 17.10	110 634	105 400	112 100	6,4

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Økt grad av internasjonalisering og sterkere internasjonal konkurranse har fort til at norsk næringsliv møter skjerpede krav til nyskaping og videreutvikling av produkter og tjenester, samt til å sikre at resultater av slik innsats kan utnyttes økonomisk. Som følge av dette er immaterielle rettigheter blitt viktigere i forretningsstrategien for norske bedrifter. Immaterielle rettigheter inkluderer opphavsretten til åndsverk (copyright) og industrielle rettigheter for patenter, varemerker og industrielle monster (design). Industrielle rettigheter gir konkurransefortrinn og medvirker til å fremme innovasjon og nyskaping ved at den eller de som har patent-, varemerke- eller monsterbeskyttelse, gis enerett til kommersiell utnyttelse av rettigheten i en begrenset tidsperiode i et avgrenset geografisk område (en eller flere nasjoner).

Det er inngått internasjonale avtaler på dette området som pålegger de offentlige organer i de land som er tilsluttet avtalene, å sørge for ikke-diskriminerende søknadsbehandling, rettighetstildeling og -forvaltning, noe som bidrar til ensartet behandling over landegrensene. Internasjonal harmonisering i lovgivningen virker i samme retning. De siste lovendringene fant sted i 1996, jf. Ot.prp. nr. 73 for 1995-96 og Innst. O. nr. 15 for

1996-97, og trådte i kraft 1. januar 1997. Endringene førte til at TRIPS-avtalen (Agreement on Trade-Related aspects of Intellectual Property rights) ble gjennomført i norsk lovgivning. TRIPS-avtalen er en del av den nye WTO-avtalen som ble resultatet av Uruguay-runden i GATT-forhandlingene. Lovendringene gjelder bl.a. geografiske opprinnelsesbetegnelser, regler om tvangslisens og om midlertidig tilbakeholdelse i tollene av varer importert i strid med immaterielle rettigheter.

Mål og strategier

Øke bevisstheten og kunnskapen om industrielt rettsvern og derigjennom økt antall søknader om industrielle rettigheter fra norsk næringsliv.

Styret for det industrielle rettsvern (Patentstyret) har enerett til å gi patent-, varemerke- og monsterbeskyttelse som skal gjelde i Norge. Norsk næringsliv - spesielt små og mellomstore bedrifter - har i for liten grad gjort bruk av industrielt rettsvern som strategisk konkurransefortrinn. Det gjenspeiles blant annet i at nærmere 80 pst. av patentsøknadene til Patentstyret kommer fra utlandet. Antall søknader inngitt av norske sokere i forhold til det totale antall søknader ligger under gjennomsnittet i andre land det er naturlig å sammenligne med. Regjeringen arbeider derfor for å øke norsk næringslivs og andre brukeres kunnskaper om og økonomisk utnyttelse av industrielle rettigheter. Utviklingen i antall norske søknader om industrielle rettigheter i Norge vil være en sentral resultatindikator på området.

Utvikling i antall norske søknader om patent-, varemerke- og monsterbeskyttelse i Norge:

	1993	1994	1995	1996
Antall norske søknader	3 132	3 299	3 673	4 300
Antall norske søknader i pst. av samlet antall søknader	25,3	24,7	25,3	28,4

Utviklingen i antall norske søknader som blir innvilget og avslått i det enkelte år, gir en indikasjon på kvaliteten på norsk næringslivs kunnskap om industrielle rettigheter. Av de 1 052 norske patentsøknader som ble ferdigbehandlet i 1996 (dvs. innlevert i tidligere år), ble 287 (27 pst.) innvilget. Dette innebærer at nærmere 75 pst. av søknadene ble avslått. Tilsvarende ble om lag 32 pst. av avgjorte norske varemerkeregistreringer avslått i 1996. Det må arbeides aktivt for å bedre kvaliteten på norske søknader, spesielt patentsøknader, slik at avslagsprosenten reduseres.

Gjennom søknadsbehandlingsprosessen har Patentstyret opparbeidet en unik base av informasjon om tekniske løsninger, eierskap og trender innen forskning. I tillegg til den ordinære virksomheten med løpende søknadsbehandling skal derfor Patentstyret satse på sin utadrettede informasjonsvirksomhet knyttet til industrielle rettigheter og bruken av disse.

KAP. 901 STYRET FOR DET INDUSTRIELLE RETTSVERN (jf. kap. 3901)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	110 634	105 400	112 100
	Sum kap. 0901	110 634	105 400	112 100

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 er post 01 redusert med kr 600 000, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Status for virksomheten

Styret for det industrielle rettsvern (Patentstyret) er lokalisert i Oslo og utførte ca. 207 årsverk i 1996. Etaten består av 4 avdelinger: Patentavdelingen, Juridisk avdeling, Informasjonsavdelingen og Administrasjonsavdelingen. Patentstyret har også en klageinstans, 2. avdeling, som behandler klager over avgjørelser fattet av de to forstnevnte avdelingene. Det er 2 fast ansatte og 28 bistillinger knyttet til klageinstansen.

Hovedarbeidsoppgavene for Patentstyret består i å motta og avgjøre søknader om patent-, varemerke- og monsterbeskyttelse. I tillegg er Patentstyret leverandør av informasjonstjenester og driver i stadig større utstrekning veiledning og opplæring innen området

industrielle rettigheter. Etatens brukere er næringsliv, institusjoner innen forskning og utdanning, idéskapere og offentlige organer.

På grunnlag av Patentstyrets virksomhetsidé «Ideer skaper vekst» er det definert tre hovedmål:

- tilby en kostnadseffektiv søknadsbehandling som tilfredsstillende brukernes behov til saksbehandlingstid og -kvalitet
- tilby brukertilpassede informasjonstjenester med riktig leveringstid
- øke kunnskapen om industrielle rettigheter hos brukerne og om hvordan industrielle rettigheter kan brukes for å fremme økonomisk vekst.

For en nærmere omtale av sentrale begreper innen industrielt rettsvern og omtale av internasjonal patent- og varemerkebeskyttelse, inklusiv Madrid-protokollen, vises det til side 36 i Nærings- og energidepartementets budsjettproposisjon for 1996.

Resultatrapport 1996

Kostnadseffektiv søknadsbehandling

Patenter

	Resultat 1994	Resultat 1995	Mål 1996	Resultat 1996
Innkommne patentsøknader	5 103	5 365		5 625
Ferdigbehandlede søknader	5 443	4 890	5 000	4 725
Restanser ved utløpet av året	20 993	21 468		22 368

Antall restanser økte med 900 i løpet av året som følge av lavere antall ferdigbehandlede søknader enn forutsatt og økt søknadsinnngang. Økningen skyldes at et pågående effektiviseringsprosjekt og informasjonsoppdrag har krevd ressurser på bekostning av søknadsbehandlingen. Stor utskifting blant saksbehandlerne i Patentavdelingen har dessuten ført til at det må avsettes tid til opplæring for nytilsatte kan bli produktive. Effekten av nyansettelser i 1995 og 1996 og effektiviseringsprosjektet vil bidra til å øke avvirkingen fra slutten av 1997. Målet med prosjektet er å omorganisere støtteapparatet, unngå dobbeltarbeid og øke fleksibiliteten.

Et annet mål er å gi en første realitetsuttalelse til norske sokere om utfallet av søknadsbehandlingen innen 6 måneder i gjennomsnitt. Gjennomsnittlig behandlingstid var ca. 4,9 måneder i 1996. Som følge av den videre saksgangen - søknadene skal vanligvis ikke offentliggjøres for 18 måneder etter at de er innlevert - vil det i liten grad være behov for å redusere behandlingstiden ytterligere.

Varemerker

	Resultat 1994	Resultat 1995	Mål 1996	Resultat 1996
Innkommne søknader	7 455	8 179		8 556
Ferdigbehandlede søknader	6 507	5 578	8 000	9 770
Restanser ved utløpet av året	12 296	14 897		13 683

Varemerkeprosjektet

Prosjektet pågikk i perioden 1993-96. Målsettingen var å harmonisere behandlingsrutinene til internasjonale rutiner i henhold til Madrid-protokollen og rasjonalisere og effektivisere saksbehandlingen for å redusere saksbehandlingstid og restanser. I prosjektperioden er det benyttet til sammen ca. 6,5 mill. kroner til utstys- og -systeminvesteringer. Følgende er gjennomført:

- omorganisering av Varemerkeseksjonen hvor viktigste prinsipp har vært å omdanne spesialiserte saksbehandlere til generalister, blant annet for å redusere flaskehalser i saksbehandlingen
- endring av rutiner for å øke effektiviteten
- innføring av nytt databasert varemerkesystem og overføring av papirbasert register til elektronisk medium
- justering av lovverket slik at dette er i tråd med de nye rutinene og Madrid-protokollen.

Målsettingen for antall behandlede søknader ble overoppfyllt i 1996 som følge av varemerkeprosjektet og en lovendring i 1995 som innebar en forenkling av søknadsbehandlingen og tilpasning til Madrid-protokollen. Målet om å gi realitetsuttalelse i kurante varemerkesøknader innen tre måneder ble ikke nådd. Gjennom varemerkeprosjektet er det etablert et system som vil gjøre det mulig å gi slike uttalelser innen tre måneder. Fra og med 1997 er det imidlertid foretatt en omlegging til en felles behandlingsko og et felles mål for kurante og ikke kurante søknader, jf. under Mål og strategier nedenfor.

Mønster (design)

	Resultat 1994	Resultat 1995	Mål 1996	Resultat 1996
Innkommne søknader	805	958		951
Avgjorte søknader	845	753	800	977
Restanser ved utløpet av året	992	1 197		1 171

Søknadsavvirkningen var betydelig høyere enn målet i 1996, noe som i hovedsak kan tilskrives effektivisert saksbehandling. Et annet mål på denne sektoren å gi første realitetsuttalelse til norske søkere om utfallet av søknadsbehandlingen innen seks måneder. Denne målsettingen ble ikke nådd. Det tok i gjennomsnitt ca. 7,5 måneder i 1996.

Kundetilpassede informasjonstjenester

	Resultat 1994	Resultat 1995	Mål 1996	Resultat 1996
Biblioteksoppdrag	606	615		535
Tekniske (patent)oppdrag	984	1 068		1 079
Varemerkeoppdrag		210		265
Mønsteroppdrag		92		73
Sum	1 590	1 985	2 650	1 952

Nedgangen i antall oppdrag har sammenheng med at oppdragsgiverne i større grad enn tidligere har tilgang til selv å innhente informasjon fra ulike databaser. Behandlingstiden for informasjonsoppdragene har vært satt til 14 dager, men det er nå mer vanlig å avtale individuell leveringstid med oppdragsgiver. Fra og med 1997 er målet for informasjonstjenesten at avtalt leveringstid overholdes. I 1996 ble alle informasjonsoppdragene levert innenfor avtalt tidsramme.

Øke kunnskapen om og bruken av industrielle rettigheter

Dette omfatter kursvirksomhet, messedeltakelse og nærmere samarbeid med andre institusjoner innenfor det offentlige næringsrettede virkemiddelapparatet. Det ble avholdt sju eksterne kurs med deltakelse fra privat næringsliv, offentlig virksomhet og forskningsinstitusjoner i 1996. Videre deltok Patentstyret på 11 messer og holdt foredrag om industrielle rettigheter på flere seminarer. En indikator på om den utadrettede virksomheten gir ønskede effekter, er utviklingen i andel norske søknader i forhold til totalt antall søknader om patent-, varemerke- og monsterbeskyttelse i Norge, jf. nærmere redegjørelse og oppstilling foran i programkategoriomtalen av industrielle rettigheter.

Mål og strategier

Med utgangspunkt i strategidokument for planperioden 1995-98 gjennomførte Patentstyret et økonomistyringsprosjekt i 1996 i samarbeid med departementet som blant annet resulterte i tallfesting av direkte og indirekte kostnader for etatens ulike produkter og tjenester. På dette grunnlag vil målene for virksomheten framover i større grad bli rettet mot produktivitetsforbedringer som effektiv saksbehandlingstid og kostnadsreduksjoner.

Kostnadseffektiv søknadsbehandling

	Resultat 1996	Mål 1997	Mål 1998
Avvirkning patentsøknader	4 725	5 000	5 500
Avvirkning varemerkesøknader	9 770	10 000	11 000
Avvirkning mønstersøknader	977	700	900

Målsettingen om å nedarbeide restansene i patentsøknadene til ca. tre årssinnganger, tilsvarende ca. 16 000 søknader, står fortsatt ved lag. Det vil imidlertid være urealistisk å redusere antall restanser for et effektiviseringsprosjekt i Patentavdelingen er ferdigstilt. Foreløpig er målsettingen å holde restansene på nåværende nivå. En restansmengde på ca. tre årssinnganger gir best kostnadseffektivitet ved søknadsbehandlingen, blant annet på grunn av ventetiden på opplysninger fra granskningsarbeid i andre lands patentverk og utlegning av behandlede søknader i Norge.

Foruten ovennevnte avvirkningsmål tas det for 1998 sikte på at Patentstyret skal:

- avgjøre søknader som leveres første gang i Norge og som derfor ikke er søknadsbehandlet tidligere, innen ett år i de tilfeller der søkeren ønsker og medvirker til dette (gjelder hovedsakelig norske søknader)
- avgjøre utenlandske søknader innen ett år etter at de er avgjort av det Europeiske Patentverk
- gi første realitetsuttalelse i patentsøknader uten prioritet og i mønstersøknader innen seks måneder
- avgjøre kurante varemerkesøknader og gi første realitetsuttalelse i ikke kurante søknader innen fem måneder
- redusere støttekostnadsnivået og direkte kostnader ved behandlingen av søknader og produksjon av lovpålagte publikasjoner knyttet til søknadene.

Kundetilpassede informasjonstjenester

For eksternt informasjonstjeneste er målsettingen at tjenesten skal være tilpasset oppdragsgivers behov og fore til kompetanseheving for oppdragsgiver. Oppdragene skal være utført innen avtalt tid, vanligvis innen 14 dager, men differensiert etter type oppdrag. Videre vil det være et mål å forbedre forholdet mellom utgifter og inntekter for denne tjenesten uten å øke prisnivået.

Øke kunnskapen om og bruken av industrielle rettigheter

Patentstyret arbeider med å synliggjøre sine tjenester og profilere etaten som et kompetansesenter innen industrielt rettsvern. Det er en målsetting at den positive utviklingen i antall og andel av norske søknader om patent-, varemerke- og mønsterbeskyttelse i Norge skal fortsette, jf. oppstilling foran i programkategoriomtalen av industrielle rettigheter. Videre er det et siktemål å øke kvaliteten på søknadene for å unngå at bedrifter, forskningsinstitusjoner og enkeltpersoner bruker tid og ressurser på å utvikle teknologi m.m. som allerede er kjent eller fremme søknader som av denne eller av andre årsaker ikke kvalifiserer til å bli innvilget.

Budsjettforslag 1998**Post 01 Driftsutgifter**

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. I 1997 har Patentstyret anledning til å benytte inntil 209 årsverk som er noe høyere enn i 1996. Virksomheten forutsettes videreført med maksimalt samme antall årsverk som i 1997. Det foreslås en bevilgning på 112,1 mill. kroner til driftsutgifter for 1998. Dette er en realokning i forhold til bevilgningene under post 01 og 11 for 1997. Bevilgningen foreslås økt for at Patentstyret skal kunne håndtere anslått økt søknadsinn- gang i 1998 slik at restansene ikke skal øke. Den foreslåtte økningen i driftsbudsjettet er i hovedsak knyttet til datainvesteringer for å effektivisere søknadsbehandlingen.

KAP. 3901 STYRET FOR DET INDUSTRIELLE RETTSVERN

(jf. kap. 901)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Patentavgifter	84 099	68 900	72 000
02	Varemerkeavgifter	28 454	26 000	29 000
03	Mønsteravgifter	2 281	1 800	2 000
04	Forskjellige avgifter	4 712	4 650	4 700
05	Inntekt av informasjonstjenester	3 704	3 500	3 800
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	997	0	0
	Sum kap. 3901	124 247	104 850	111 500

Avgiftssatsene for varemerker og mønster ble nedjustert med virkning fra 1. januar 1997 for å redusere rettighetshavernes utgifter og oppnå balanse mellom Patentstyrets inntekter og utgifter. Det foreslås 111,5 mill. kroner i inntekter under Patentstyret for 1998. Forslaget er basert på en mindre økning i søknadsmengden og oppdragsmengden for informasjonstjenester. Driftsutgiftene er oppjustert for å ivareta den forventede søknads- og oppdragsøkningen.

Måleteknikk, kvalitetssikring og standardisering

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0902	Justervesenet (jf. kap. 3902)	56 557	69 100	69 900	1,2
0903	Standardisering	35 300	35 000	35 000	0,0
	Sum kategori 17.10	91 857	104 100	104 900	0,8

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Det er en klar tendens internasjonalt til at næringslivet må kunne dokumentere at produktene oppfyller markedets krav til egnethet og kvalitet og myndighetenes krav til helse, miljø og sikkerhet. Norsk næringsliv må derfor ha tilgang til den nødvendige infrastruktur på områdene måleteknikk, kvalitetssikring og standardisering for å gi slik dokumentasjon og for å kunne få innpass på stadig mer konkurranseutsatte markeder ute og hjemme.

Mål og strategier*Fjerne tekniske handelshindre*

Standardisering og gjensidig tillit til prøving, sertifisering og akkreditering er viktige forutsetninger for at EØS-regelverket på dette området skal fungere etter hensikten. Arbeidet er også nødvendig for at Norge skal kunne ivareta sine forpliktelser i WTO-sammenheng. Formålet er å sikre fri flyt av varer og tjenester og unngå tekniske handelshindringer ved at de enkelte land stiller like krav til produkttegningsordninger og godkjenningssystemer.

Det er viktig å opprette og vedlikeholde multilaterale avtaler om gjensidig aksept av nasjonale godkjenningssystemer slik at akkrediterte virksomheter slipper å søke om godkjenning av produkter og tjenester i flere land. Dette har særlig stor betydning for norsk eksportindustri. Deltakelse i standardiseringsarbeid gir verdifull informasjon om kommende standarder og gir også mulighet til å påvirke utformingen av nye internasjonale standarder. Det er ønskelig at den norske innsatsen rettes mot områder der Norge har sterke brukerinteresser og hvor behovet for påvirkning dermed er størst.

Bidra til at norsk industri kan overholde og dokumentere kvalitetskrav.

Myndighetenes hovedoppgave er å sikre en tilfredsstillende nasjonal infrastruktur for standardisering og samsvarsvurdering. Nærings- og handelsdepartementet har et hovedansvar for utviklingen på denne sektoren gjennom Justervesenet og de statlige bevilgningene til standardisering. Det har vært en bevisst prioritering av dette området gjennom lovgivning, harmonisering av regelverk og standarder i tillegg til opprusting av Justervesenet. Det vil være nødvendig å videreføre dette arbeidet framover for å heve kvaliteten

på produkter og tjenester, bedre effektiviteten i bedriftene og gjøre norsk næringsliv bedre i stand til å møte økt internasjonal konkurranse.

KAP. 902 JUSTERVESENET

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	47 222	63 100	65 200
21	Spesielle driftsutgifter	875	0	100
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 460	6 000	4 600
Sum kap. 0902		56 557	69 100	69 900

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 er post 45 redusert med kr 300 000, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Status for virksomheten

Justervesenet utførte 88 årsverk i 1996, og etaten flyttet 15. mars 1997 inn i nytt bygg på Kjeller. Virksomheten er organisert i fire avdelinger:

- Nasjonale normaler
- Legal metrologi (inkludert ni regionale justerkamre, hvorav et på Kjeller)
- Norsk Akkreditering
- Administrasjon.

Forklaring av sentrale uttrykk

En **normal** er en referanse for nøyaktige målinger av fysiske størrelser. Den kan være en gjenstand (for eksempel et kilolodd), et måleinstrument (for eksempel et presisjonstermometer) eller et referansemateriale (for eksempel en løsning av vann med kjent konsentrasjon av PCB). Normalen er så nøyaktig at den kan brukes til å bestemme verdien til andre normaler, instrumenter og referansemateriale.

Sporbarhet betyr at en normal er sammenlignet med en nøyaktigere normal og har fått sin nøyaktighet bestemt i forhold til den. For å få sporbarhet til den nasjonale normal, skal sammenligningene skje i en ubrutt kjede av stadig mer nøyaktige normaler, helt opp til den nasjonale normal.

Kalibrering er en måleteknisk sammenligning mellom to måleinstrumenter. Det ene måleinstrumentet er det man ønsker å kontrollere, det andre er en normal som har sporbarhet videre til internasjonale normaler. Sporbarheten må ivaretas for å dokumentere riktigheten på instrumentet.

Justering er godkjenning og regelmessig kontroll av at måleredskaper tilfredsstillende fastsatte krav til nøyaktighet.

Akkreditering er en offisiell bekreftelse på at en organisasjon arbeider i henhold til et dokumentert kvalitetssystem og har dokumentert faglig kompetanse til å utføre nærmere beskrevne oppgaver.

Samsvarsvurdering er måling, prøving og annen vurdering som gjøres for å fastslå om et produkt, en tjeneste eller et system er i samsvar med forskrift, retningslinjer eller standarder.

Overordnet målsetting for Justervesenet er å bidra til et konkurransedyktig næringsliv ved at det skapes tillit til kvalitetssystemer og måleteknikk.

Justervesenets sentrale arbeidsoppgaver/delmål er å:

- håndheve lov om mål og vekt, som blant annet innebærer å utøve legal myndighet knyttet til justerplikt, typegodkjenning og etterkontroll for å beskytte kjøper og selger
- etablere, opprettholde og videreutvikle de nasjonale normaler og deres internasjonale sporbarhet og kalibrere instrumenter og utstyr mot disse

- videreutvikle en nasjonal akkrediteringsordning i henhold til internasjonale standarder og bidra til at ordningen blir tatt i bruk både av næringsliv og myndigheter for å dokumentere kvalitet og faglig kompetanse
- sikre internasjonal aksept av produkter og tjenester som er kvalifisert gjennom norske godkjenningsordninger slik at norsk næringsliv unngår tekniske handelshindringer
- bistå departementer og offentlige etater med faglig ekspertise innen måleteknikk og kvalitetssikring
- informere om nye godkjenningsordninger og regelverk.

Internasjonalt samarbeid for å skape tillit til norsk infrastruktur innen måleteknikk og kvalitetssikring er en viktig del av Justervesenets arbeid. Samarbeidet gir Justervesenet internasjonal kompetanse og samtidig mulighet til å påvirke arbeidet med harmonisering av internasjonale krav. Justervesenet representerer Norge i to internasjonale konvensjoner innen måleteknikk: Meterkonvensjonen og Konvensjonen for Legal Metrologi (OIML). Justervesenet er akseptert innenfor tre multilaterale avtaler om gjensidig aksept av akkrediteringer. Etaten har også ansvar for å koordinere den nasjonale innsatsen innen EUs forskningsprogram Standards, Measurements and Testing.

Nasjonale normaler og kalibrering

Resultatrapport 1996

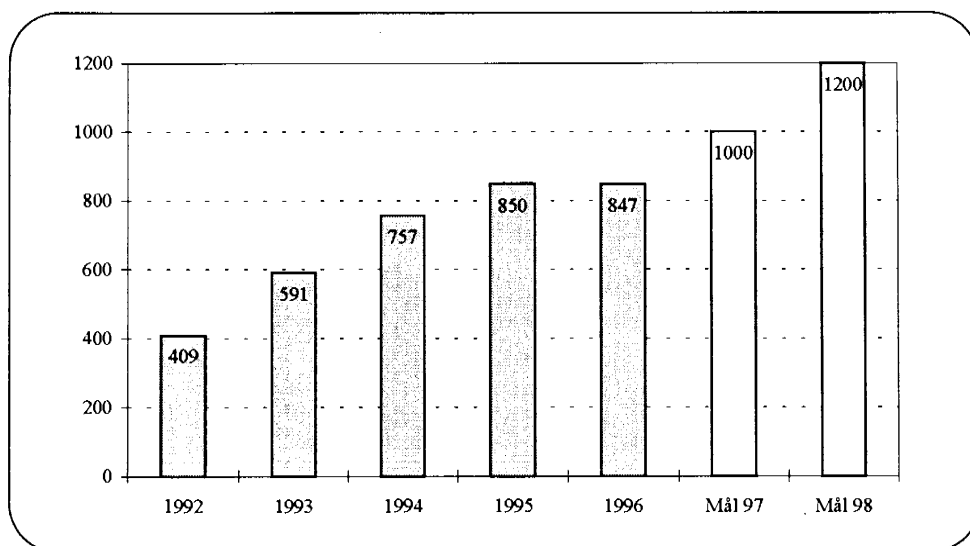
På lengdemåling er det installert et optisk måleinstrument (interferometer) for kalibrering av lengdenormaler som brukes i mekanisk industri (passbiter), og et kalibreringstilbud for slike normaler er etablert.

Vekselspanningsskalaen for elektriske normaler er realisert opp til 1 000 volt. Dette er et steg i retning av å kunne kalibrere normaler for elektrisk effekt og energi.

Justervesenet har videreutviklet sitt arbeid innenfor de etablerte områdene termometri, massekalibrering, elektrisk motstand og spenning. Det omfatter både utvidelse av måleområdene og forbedring av målenøyaktighet.

Laboratoriet for Nasjonale normaler har gjennomført ni sammenlignende målinger med andre lands nasjonale målelaboratorier i 1996. I tillegg er det gjennomført fem prosjekter med sammenlignende målinger mellom norske kalibreringslaboratorier hvor Justervesenet har vært referanselaboratorium.

Antall kalibreringsbevis utstedt av Justervesenet:

Kalibreringer mot de nasjonale normalene økte med 41 pst. i 1996, mens det ble utført ca. 14 pst. færre kalibreringsoppdrag ved justerkamrene enn i 1995. Sistnevnte skyldes i hovedsak at justerkamrene har hatt en økende etterspørsel etter bevitelse i forbindelse med justering som dokumentasjon på sporbare målinger og har måttet prioritere disse sakene, jf. resultatrapporten under godkjenning og kontroll av måleutstyr nedenfor.

Leveringstid for kalibreringstjenester er en viktig faktor for bedriftene, fordi produksjonen ofte må stanses eller reduseres når instrumenter eller normaler er til kalibrering.

Antall rettmessige leveranser er registrert for to områder i 1996: Kalibrering av elektrisk spenning og loddkalibrering. Andel oppdrag levert ferdig innen avtalt tid var henholdsvis 94 og 88 pst.

Resultatmål

Prioriteringen av arbeidsområder bestemmes i første rekke av behovet for internasjonal sporbarhet på områder som er underlagt justerplikt og næringslivets behov i forbindelse med sertifisering eller akkreditering.

Målsettinger for 1998:

- utvide måleområdene for volum, flow, trykk og elektriske størrelser
- utføre 1 200 kalibreringer
- organisere nasjonale sammenlignende laboratoriemålinger og samarbeide internasjonalt med laboratorier som har ansvar for nasjonale normaler
- informere og arrangere kurs om måleteknikk og krav til kvalitet og nøyaktighet.

Godkjenning og kontroll av måleutstyr

Resultatrapport 1996

Justervesenet kontrollerer årlig over 50 000 måleinstrumenter. Total arbeidsmengde i forbindelse med justering økte med ca. 1 årsverk til totalt ca. 26 årsverk i 1996.

Fiskeridirektoratet har i løpet av 1996 vedtatt nye forskrifter som medfører økt bruk av vektorer ved fiskemottak og i fiskeforedlingsbedrifter. Dette har økt arbeidsmengden for Justervesenet, både ved typegodkjenning og justering.

Dokumentasjon på utført justering (bevitnelse) etterspørres i stadig større grad for å gi den nødvendige bekreftelse på sporbarhet blant annet i forbindelse med ISO 9000-sertifisering. I 1996 ble det utstedt ca. 600 bevitnelser.

Antall søknader om typegodkjenning økte fra 39 i 1995 til 47 i 1996. Til tross for denne økningen har antall søknader under behandling økt med to fra foregående år. To nye OIML rekommandasjoner er innført som generelle justerbestemmelser i 1996. Disse omfatter transportbåndvektorer og sjekkvektorer/hjullastere.

Ordningen med e-merking er etablert for å føre kontroll av nettoinnholdet på ferdigpakkede varer. To bedrifter er godkjent til å e-merke sine produkter. Ved utgangen av 1996 hadde Justervesenet tre søknader til behandling.

Resultatmål

Justervesenet skal sørge for at lovens og brukernes krav til nyjustering, revisjon, justering og ettersyn blir tilfredsstillende. Alle søknader om typegodkjenning skal få en korrekt og rask behandling.

Målsettinger for 1998:

- bidra til harmonisering av tekniske krav ved å innføre flere nye OIML-anbefalinger på automatvektorer og implementere mindre toleranser på enkelte områder for volummåling i henhold til OIML-anbefalinger
- utføre justering, revisjon og ettersyn i henhold til lovens og brukernes krav. På konkurranseutsatte tjenester i Europa (nyjustering) skal Justervesenet som teknisk kontrollorgan ha 70 pst. av det norske markedet
- følge opp de bedrifter som benytter e-merking på sine produkter i henhold til forskrift
- bidra i det europeiske arbeidet med nytt direktiv for måleinstrumenter.

Akkreditering

Resultatrapport 1996

I 1996 ble det foretatt 43 nye akkrediteringer fordelt på 34 laboratorier, 6 sertifiseringsorgan og tre miljøkontrollører. Videre ble to nye laboratorier inspisert i henhold til God Laboratorie Praksis (GLP-ordningen). Antall utstedte kalibreringsbevis under akkrediteringsordningen økte med 65 pst. og prøvingsrapporter med 150 pst. i 1996.

Akkrediterte laboratorier/organer:

	Resultat 1995	Mål 1996	Resultat 1996	Mål 1997	Mål 1998
Nye	26	30	43	33	37
Utvidelser	48	25	43	40	45
Oppfølging	47	70	68	80	100

Akkrediterte kalibreringslaboratorier har deltatt i åtte sammenlignende laboratorieprøvinger arrangert av Norsk Akkreditering eller den europeiske organisasjonen EAL. Resultatene av sammenligningene har stort sett vært tilfredsstillende for norske laboratorier.

Det er i 1996 etablert en akkrediteringsordning som grunnlag for utpeking av tekniske kontrollorgan. I 1996 ble det akkreditert tre nye miljøkontrollører i henhold til EUs akkrediteringsordning for miljøkontrollører EMAS. Det var ved årsskiftet 1996/97 registrert 18 EMAS-godkjente bedrifter i Brønnøysundregistrene. I 1996 er det etablert en akkrediteringsordning for inspeksjonsorgan etter europeisk standard. Videre har Justervesenet i 1996 fått i oppdrag å etablere en norsk akkrediteringsordning for attestasjonsorgan. Dette omfatter offentlige innkjøp innen forsyningssektoren i EØS-området.

Resultatmål

Justervesenet skal gjennom akkreditering og oppfølging av laboratorier/organer påse at disse til enhver tid oppfyller de krav internasjonale retningslinjer og standarder stiller slik at utstedte sertifikater for produkter, kvalitetssystemer og personell har generell aksept både nasjonalt og internasjonalt.

Det er en viktig oppgave for Justervesenet å gjøre akkrediteringsordningen mer kjent og informere næringslivet og offentlige myndigheter om hvordan akkreditering kan benyttes til å bedre kvaliteten og forenkle kontroll- og tilsynsoppgaver. Dette oppnås blant annet ved informasjonsmaterieell, seminarer og utarbeiding av kataloger over de akkrediterte organene.

Målsettinger for 1998:

- gjennomføre 32 nye akkrediteringer, 45 utvidelser og 100 oppfølginger
- utvikle akkrediteringsordningene for tekniske kontrollorgan, inspeksjonsorgan og attestasjonsorgan til hensiktsmessige virkemidler for å fremme kvalitetssikring i norsk næringsliv og forvaltning
- fremme norske interesser i internasjonale fora for akkreditering.

Budsjettforslag 1998

Post 01 Driftsutgifter

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. Det foreslås en bevilgning på 65,2 mill. kroner til driftsutgifter for 1998 som blant annet skal gi rom for bemanningsøkning fra 88 inntil 92 årsverk og økte driftskostnader. Videre skal økt driftsbevilgning dekke kostnader for å oppnå en mest mulig effektiv utnyttelse av de investeringer som er lagt ned i de nye laboratoriene.

Post 21 (ny) Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på kr. 100 000 på ny post 21 Spesielle driftsutgifter, til å dekke utgifter til eksterne oppdrag. Tilsvarende beløp er ført som inntekt på ny post 04 Oppdragsinntekter, under kap. 3902. I tillegg til bevilgningen foreslås fullmakt til å utgiftsføre midler til å dekke lønn og driftskostnader av engasjerte medarbeidere til å utføre eksterne oppdrag på kap. 902, post 21 Spesielle driftsutgifter, mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 04 Oppdragsinntekter, jf. Forslag til vedtak VII, 1. Fullmakten skal gjelde tilsetting av inntil tre medarbeidere (årsverk) knyttet til eksterne oppdrag.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*

For å kunne tilby flere og bedre tjenester innenfor de områder som er planlagt utført i det nye laboratoriebygget, er det nødvendig å anskaffe og fornye en del instrumenter og teknisk utstyr. Det er derfor fortsatt behov for en forholdsvis stor investeringsbevilgning selv om anskaffelsesprogrammet i forbindelse med nybygget langt på vei er gjennomført. Det foreslås en bevilgning på 4,6 mill. kroner til investeringer for 1998.

KAP. 3902 JUSTERVESENET

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Justergebyrer	30 709	31 100	31 900
02	Refusjon fra andre statsinstitusjoner	875	0	0
03	Kontroll- og godkjenningssgebyr	10 413	11 200	11 800
04	Oppdragsinntekter	0	0	100
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	0	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	274	0	0
Sum kap. 3902		42 271	42 300	43 800

Post 01 Justergebyrer

Denne posten omfatter hovedsakelig gebyrinntekter fra virksomheten til avdeling for legal metrologi. Det budsjetteres med 31,9 mill. kroner i justergebyrer for 1998, en økning på 0,8 mill. kroner i forhold til 1997.

Post 03 Kontroll- og godkjenningssgebyr

Denne posten omfatter gebyrer fra akkreditering, kalibrering og typegodkjenning. Det budsjetteres med 11,8 mill. kroner, en økning på 0,6 mill. kroner i forhold til 1997.

Post 04 (ny) Oppdragsinntekter

Det fores opp kr. 100 000, jf. omtale under kap. 902, post 21 Spesielle driftsutgifter. Det vises også til forslag om fullmakt til å utgiftsføre oppdragsutgifter mot tilsvarende merinntekter under Forslag til vedtak VII, 1.

KAP. 903 STANDARDISERING

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd	35 300	35 000	35 000
Sum kap. 0903		35 300	35 000	35 000

Status for virksomheten

Standardisering er et viktig element i Regjeringens politikk for å sikre tilfredsstillende kvalitet innenfor områdene helse, miljø og sikkerhet på de produkter som framstilles og omsettes i markedet. For næringslivet bidrar standardisering til markedsstilpassede produkter og tjenester og til kostnadseffektiv produksjon. Standardiseringen bidrar derfor til at forbrukerne får levert produkter og tjenester i overensstemmelse med spesifisert kvalitet og til reduserte kostnader.

Den raske teknologiske utviklingen med påfølgende globalisering av verdenshandelen medfører at standardiseringsarbeidet har fått økt betydning for norsk næringslivs konkurransevne. Gjennom bruk av standarder kan næringslivet lettere dokumentere markeds- og myndighetskrav.

Hovedmålet for standardiseringsorganisasjonenes virksomhet er:

Standardisering skal skape merverdi for næringslivet, myndigheter, forbrukere og andre interesseparter ved at den fremmer konkurransedyktighet og bidrar til å utvikle formåls- tjenlige, sikkerhets- og helsemessig forsvarlige produksjonsprosesser, produkter og tjenester.

Post 70 Tilskudd

(i 1 000 kr)

Underpost	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70.1	Strategimidler	10 000	10 000	10 000
70.2	Grunnbevilgninger	23 600	23 300	23 300
70.3	Forenkling av handelsprosedyrer	1 700	1 700	1 700
	Sum 0903.70 Tilskudd	35 300	35 000	35 000

Underpost 70.1 og 70.2 Tilskudd til standardiseringsorganisasjonene

Strategimidler er tilskuddsmidler til spesielle tiltak og prosjekter som fremmer hovedmålsettingene for standardisering. Prosjektstøtte fra offentlige og private brukergrupper vil kunne utløse strategimidler fra Norges Standardiseringsforbund. I henhold til St.prp. nr. 106 for 1989-90 er det en forutsetning at fagmyndighetene kjøper tjenester av standardiseringsorganisasjonene på linje med andre brukergrupper. Videre tilsier både forskriftsansvar og offentlige innkjøpsbehov et større engasjementet fra fagmyndighetene på enkelte områder.

Grunnbevilgninger er et generelt driftstilskudd til standardiseringsorganisasjonenes kernevirksomhet: å bistå norske brukergrupper som ønsker å delta i nasjonale og internasjonale standardiseringsprosjekter, gjennom opplæring, oppfølging og informasjon.

(i 1 000 kr)

	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70.2.1	Norges Standardiseringsforbund	3 000	3 000	3 000
70.2.2	Norsk Teknologistandardisering	6 000	6 000	6 000
70.2.3	Norges Byggstandardiseringsråd	12 000	11 000	11 000
70.2.4	Norsk Allmenstandardisering	2 600	3 300	3 300
	Sum 70.2	23 600	23 300	23 300

- **Norges Standardiseringsforbund (NSF)** er sentralorgan for standardisering i Norge og har ansvar for fordeling av de offentlige strategimidlene. NSF fastsetter og selger Norsk Standard. NSF er medlem av den europeiske standardiseringsorganisasjonene CEN og den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den europeiske organisasjonen for prøving og sertifisering EOTC. NSF koordinerer Norges arbeid for standardisering innen WTO.
- **Norsk Teknologistandardisering (NTS)** har fagansvar for standardisering innen verksted- og offshoreindustrien. NTS har også ansvar for kvalitetssikring og IT-standardisering.
- **Norges Byggstandardiseringsråd (NBR)** har fagansvar for standardisering innen bygg- og anleggsnæringen, inklusiv faste marine konstruksjoner.
- **Norsk Allmenstandardisering (NAS)** har fagansvar for standardisering innen områdene forbrukersaker, helse og medisinsk utstyr, landbruk, bioteknologi og miljørelaterte oppgaver knyttet til vann, luft og avfall.

Resultatrapport 1996

I 1996 ble det bevilget 33,6 mill. kroner til de fire standardiseringsorganisasjonene. Av dette ble 10 mill. kroner kanalisert til prosjekt- og reisestøtte (strategimidler), mens 23,6 mill. kroner utgjorde grunnbevilgninger til organisasjonene. Strategimidlene har i mange tilfeller utløst finansiell bistand fra interessentene i de aktuelle prosjektene. Innføring av strategimidler har ført til at standardiseringsorganisasjonene i større grad enn tidligere har kunnet rette sin innsats mot prosjekter av særlig interesse for brukerne av standarder. Størstedelen av prosjektstøtten i 1996 gikk til områdene bygg og anlegg, grunnstandarder (kvalitet, metrologi og IT), helse/medisin, verkstedindustri, metalliske materialer og elektro.

Finansieringen av standardiseringsorganisasjonene i 1996 (regnskapstall):

	(i 1 000 kr)			
	NSF	NTS	NBR	NAS
Tilskudd over kap. 903 ¹⁾	3 000	10 578	15 626	4 112
Andre inntekter ²⁾	32 256	21 835	9 916	3 495
Sum	35 256	32 413	25 542	7 607

¹⁾ For NSF er det kun tilskudd i form av grunnbevilgninger, mens tilskuddet inkluderer både strategimidler og grunnbevilgninger for de andre standardiseringsorganisasjonene.

²⁾ Inkluderer prosjekt-/oppdragstilskudd fra andre myndigheter, næringslivet, forskningsinstitusjoner o.l. og salgsinntekter og medlemskontingenter.

I henhold til plan for standardiseringsarbeidet for 1994-96 rapporteres det i forhold til fire hovedmålsettingene i denne planen.

Standardiseringsorganisasjonene skal øke samfunnets bevissthet og oppmerksomhet om standarder og deres betydning.

Gjennom utgivelse av ulike publikasjoner, artikler i fagtidsskrifter, deltakelse på og tilrettelegging av kurs- og seminarer, økes samfunnets bevissthet rundt standardiseringsarbeidet. Etableringen av internet-tjenester preget standardiseringsorganisasjonenes arbeid i 1996. NTS har hatt fra 1 200 til 1 700 oppslag på sine internet-sider pr. dag, først og fremst rettet mot standarder innen oljeindustrien.

I 1996 har NSF i samarbeid med fagorganene iverksatt en rekke tiltak som et ledd i å heve kompetansen til deltakerne i standardiseringsarbeidet. Det ble avholdt et felles opplæringsseminar for aktive deltakere i internasjonalt standardiseringsarbeid og utarbeidet en veiledningsbrosjyre. Tidsskriftet Standardisering har fått faste sider med nyhetsstoff fra fagorganene for å sikre en bredere dekning av ulike sider av arbeidet i fagorganenes regi.

Standardiseringsorganisasjonene skal påvirke det internasjonale standardiseringsarbeidet slik at det i størst mulig grad gir resultater i overensstemmelse med norske behov og interesser.

NAS har styrket kontakten med fagmiljøene gjennom etablering av et økt antall referansestillinger.

NBR har videreført samarbeidet med de berørte parter på byggesiden og har utvidet samarbeidet innen vann- og avløpssektoren i Norge i 1996.

NTS har særlig utviklet samarbeid med berørte parter innen petroleumssektoren. Med en videreutvikling av et dataprogram tilpasset EUs maskindirektiv har NTS styrket samarbeidet med aktører på el-siden.

Antallet norske sekretariater for ISO-komiteer og CEN-komiteer under norsk ledelse øke i 1996. Økningen har kommet innenfor NTSs ansvarsområde med i alt 10 nye sekretariater i løpet av annet halvår 1996. Norge påtok seg også sekretariatsansvaret for en teknisk komité som har ansvaret for standardene for samsvarsvurdering. Komitéens arbeid vil være sentralt for EU-kommisjonens satsing på bruk av samsvarserklæringer for å bekrefte at markedsaktøren følger opp regler og forskrifter.

Norge ble i 1996 valgt inn i ISOs Technical Management Board for perioden 1997-99. NSF er også representert i CENs styre.

Standardiseringsorganisasjonene skal informere interessegrupper om arbeidet i viktige faser av standardiseringsarbeidet.

I 1996 har det vært arbeidet videre med å etablere elektronisk utveksling av data om standardiseringsprosjekter for å kunne sikre en bedre oversikt over framdriften i nasjonalt og internasjonalt arbeid. NSF lanserte i 1996 den første elektroniske boken på CD-ROM med fulltekst av de grunnleggende standardene i ISO 9000-serien. Det er videre gjennomført et utredningsprosjekt som vurderte hvordan Norsk Standard kan produseres og distribueres elektronisk.

Standardiseringsorganisasjonene skal utnytte de ressurser som er tilgjengelig, best mulig og kontinuerlig arbeide for effektivisering.

NBR, NTS og NSF har i 1996 arbeidet med å kvalitetssikre sitt arbeid. Videre arbeides det med felles tiltak for å oppnå rasjonaliserings- og effektiviseringsgevinster innenfor administrative og personalmessige områder.

Mål

Standardiseringsarbeidet er i stadig utvikling, og standardiseringsorganisasjonene har utarbeidet en nye strategiplanen for standardiseringsarbeidet fram mot 2000. Standardiseringsarbeidet skal rettes mot følgende mål:

1. Styrke oppslutningen om og innsatsen i standardiseringsarbeidet for å tilfredsstille norsk behov for standarder.
2. Styrke ressurstilgangen for produkt- og tjenesteutvikling.
3. Effektivisere ressursinnsatsen i standardiseringsorganisasjonene.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås en bevilgning på 33,3 mill. kroner til standardiseringsorganisasjonene for 1998, fordelt på 10 mill. kroner i strategimidler og 23,3 mill. kroner i grunnbevilgninger.

Underpost 70.3 Forenkling av handelsprosedyrer*Status*

Tilskuddet til forenkling av handelsprosedyrer går til Norsk EDIPRO som er en brukerstyrt privat stiftelse med formål å fremme bruk av standardisert datautveksling (EDI) og rasjonelle prosedyrer i nasjonal og internasjonal handel. Stiftelsen skal ivareta både næringslivets og det offentliges interesse på dette området, blant annet organisere og koordinere den norske deltakelsen i internasjonalt arbeid med EDI-standardisering og prosedyreforenkling.

Resultatrapport

Gjennom arbeidet i Norsk EDIPRO har man i 1996 oppnådd:

- norsk representasjon i de fleste arbeidsgrupper både innenfor European Board for EDI Standardization og FN-organet ECE
- at Norge representerer Vest-Europa i arbeidet med revisjon av EDIFACT syntaksregler, samtidig som Norge innehar vervet som teknisk rådgiver i det europeiske arbeidet med EDI-standardiseringen
- felles nasjonale guider for innføring av betalingsformidling
- å slutføre prosjektet Digitale signaturer og tiltrødde tredjeparter. Det foreligger forslag til retningslinjer for en nasjonal sikkerhetspolicy på området
- forslag til standard kommunikasjonsavtale mellom EDI-bruker og nettverksleverandør.

Mål og strategier

Det kreves en kontinuerlig oppfølging for å øke bruken av EDI til et nivå som vil gi store effektiviseringsgevinster og konkurransefortrinn. Dette gjelder både i næringsliv og forvaltning. Det vil videre være et mål å følge opp de tiltak i IT-rapporten fra det særskilte statssekretærutvalget for IT som faller inn under Norsk EDIPROs ansvarsområde.

Målsettinger for 1998:

- utvikle en nasjonal EDI-plan i samarbeid med berørte parter som skal gi retningslinjer for en koordinert innføring av EDI i næringslivet og mellom næringslivet og offentlig forvaltning
- videreutvikle en nasjonal infrastruktur for meldingssikkerhet når det gjelder digitale signaturer og tiltrødde tredjeparter
- styrke rollen som koordinator mellom offentlig sektor og næringslivet med sikte på å få etablert harmoniserte løsninger med felles grensesnitt.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås en bevilgning på 1,7 mill. kroner til forenkling av handelsprosedyrer for 1998. Den statlige grunnbevilgningen vil utgjøre 25 pst. av de budsjetterte inntekter for 1998. Eventuelle norske bidrag/kontingenter til deltakelse i internasjonale organisasjoner, programmer og prosjekter forutsettes dekket innenfor denne bevilgningen.

Veiledning

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0910	Statens veiledningskontor for oppfinnere	12 437	12 740	13 100	2,8
0911	Bedriftsveiledning	181 869	166 000	135 800	-18,2
	Sum kategori 17.10	194 306	178 740	148 900	-16,7

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Internasjonalisering og skjerpet konkurranse på hjemme- og utemarkedet krever økt omstillingsevne og kompetanseutvikling i bedriftene. For at bedriftene lettere skal kunne møte utfordringene de står overfor, er det etablert flere tilskuddsordninger med bevilgning til ulike institusjoner som bedriver informasjons-, veilednings- og rådgivningsvirksomhet. Tilskuddene hel- eller delfinansierer utførte tjenester overfor målgruppene små og mellomstore bedrifter (SMB), etablerere og oppfinnere. Hensikten med tilskuddene er å sikre framvekst av oppfinnelser og nyetableringer i tillegg til å styrke nyskappings-, omstillings- og konkurranseevnen i bedriftene gjennom tilføring av ekstern kompetanse. Institusjonenes aktiviteter har regionale forankringer, og det er foretatt en oppgavemessig og geografisk arbeidsdeling som sikrer et likeverdig landsdekkende tilbud.

Tjenesteytingen overfor bedriftene er basert på offentlig betalt virksomhet og egenbetaling fra bedriftene. De senere år har tjenesteyting overfor betalingsdyktige bedrifter til selvkost vært økende. Det offentlige tilskuddet er øremerket finansiering av tjenester overfor SMB.

I 1997 har departementet igangsatt arbeidet med å vurdere en omorganisering av det eksisterende veiledningsapparatet, blant annet som en oppfølging av innstillingen fra Henriksenutvalget (NOU 1996: 23). Forslag til endringer vil bli presentert i en stortingsmelding om næringspolitikken høsten 1997.

Som en følge av opprettelsen av Nærings- og handelsdepartementet fra 1. januar 1997 inngår nå også Norges Eksportråd som en naturlig del av det offentlige veiledningsapparatet som støttes over departementets budsjett, jf. kap. 970 Eksportfremmende tiltak, under programkategori 17.70.

Mål og strategier

Institusjonenes aktiviteter og tilbud skal styrke bedriftenes strategiske beslutningsgrunnlag med hensyn til investeringer og stimulere næringslivet til å ta i bruk nye metoder og løsninger på det teknologiske og økonomisk-administrative området. Informasjon, kompetanse og ressurser skal tilføres på en slik måte at:

- bedriftenes strategiske beslutningsgrunnlag bedres
- det stimulerer til innovativ tenkning og nysatsinger
- bedriftenes teknologiske kompetanse styrkes og tilgangen til teknologi forbedres
- mulighetene for å nyttiggjøre seg EØS-avtalen og delta i EUs programmer og prosjekter for bedriftsutvikling øker.

Dette oppnås gjennom rådgivnings- og utviklingsoppdrag innenfor det økonomisk-administrative og teknologiske området, informasjons- og seminarvirksomhet om forhold av sentral betydning for bedriftene, tilrettelegging av og rekruttering til bedriftsutviklingsprogrammer, stipend til oppfinnere, tilgang til laboratorietestinger og kurs-/opplæringsvirksomhet. Departementet legger stor vekt på at de iverksatte tiltak og ordninger for kompetanseoverføring til målgruppene er effektive og imøtekommer konkrete behov i markedet, uavhengig av hvor bedriftene er lokalisert.

KAP. 910 STATENS VEILEDNINGSKONTOR FOR OPPFINNERE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	4 890	4 940	5 300
70	Utviklingsarbeider og stipend, <i>kan overføres</i>	7 547	7 800	7 800
	Sum kap. 0910	12 437	12 740	13 100

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 er post 01 redusert med kr 50 000, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Status for virksomheten

Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO) har som hovedmål å stimulere og medvirke til industriell nyskaping i Norge. SVOs virkemidler er støtte til utvikling av tekniske ideer og oppfinnelser og forretningsmessige tiltak basert på disse. Den primære målgruppen for virksomheten er frittstående oppfinnere. SVO bruker eksterne konsulenter i saker som kontoret selv ikke har kompetanse eller kapasitet til å behandle. Staten deltar både i nasjonalt og internasjonalt samarbeid for å bedre oppfinnernes muligheter. SVO har 8 ansatte.

SVO mottar hvert år et økende antall saker. Samtidig er stadig flere søknader gjennomgående mer omfattende og kvalifiserte. SVO har gjennomført en sterkere fokusering på nyskaping. Dette har vært gjort i samarbeid med andre aktører, noe som igjen har ført til at SVO er blitt bedre kjent og har fått høyere status. SVO har tatt initiativet til en bedre samordning av det offentlige virkemiddelapparatet som er rettet mot nyskaping.

Resultatrapport 1996

SVO mottok 960 nye saker i 1996, det høyeste antall i SVOs historie. Det er en økning på 67 fra 1995. Totalt ytet SVO tilskudd til 150 oppfinnelser med i gjennomsnitt kr 25 000. Året før var tallene henholdsvis 171 og kr 22 000.

Det ble tildelt 66 oppfinnerstipend, de fleste på kr 50 000. Siden ordningen med oppfinnerstipend trådte i kraft i 1991, er det bevilget ca. 19,8 mill. kroner fordelt på 319 stipend.

Mål og strategier

I 1996 ble det utarbeidet et nytt målstyrings- og resultatrapporteringssystem for SVO. Det skal ikke lenger rapporteres på antall lisens- og opsjonsavtaler, antall etableringer etc., da oppfyllelsen av flere av disse målene anses å ligge for langt ut i tid, samt at SVO har for liten direkte innflytelse på disse målene. De nye resultatindikatorer ligger nærmere i tid og er mer et direkte resultat av SVOs innsats enn de tidligere brukte indikatorer.

Følgende resultatindikatorer og -mål vil heretter bli lagt til grunn for rapporteringen:

Resultatindikator	Resultater		
	1996	Mål 1997	Mål 1998
Antall oppfinnelser/prototyper hvor andre har satset innen tre år	175	140	180
Andel mottakere av kun utviklingstilskudd som har utviklet sin oppfinnelse innen tre år	48 pst.	50 pst.	52 pst.
Andel mottakere av både utviklingstilskudd og oppfinnerstipend som har utviklet sin oppfinnelse innen tre år	58 pst.	60 pst.	62pst.

Et delmål under det ovennevnte hovedmålet er å gi riktig informasjon og rådgiving i oppfinnerspørsmål, fremme oppfinnelser med kommersielt potensial og gjøre det lettere økonomisk for personer med lovende ideer å videreutvikle disse. SVO vil satse på tre strategier for å oppnå dette:

- Synliggjøring: Gjøre SVO mer kjent ved hjelp av forbedret markedsføring.
- Kundeorientering: Yte bedre service overfor oppfinnere i hele landet, blant annet ved et nærmere samarbeid med Bedriftenes rådgivningstjeneste.
- Nettverk: Bidra til samordning av institusjonene i det offentlige virkemiddelapparatet og videreutvikle kontakten til disse og andre viktige aktører i nyskappingsprosessen.

Budsjettforslag 1998**Post 01 Driftsutgifter**

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. Virksomheten foreslås videreført med ett årsverk mer i 1998 enn i 1996 og 1997, dvs. totalt 9 årsverk. Det foreslås en bevilgning på 5,3 mill. kroner til driftsutgifter for 1998. Dette er noe høyere enn bevilgningene for 1997 under post 01 og 11, og skyldes hovedsakelig økningen i antall årsverk.

Post 70 Utviklingsarbeider og stipend, kan overføres

Normalt er det ingen andre enn SVO som yter støtte til dekning av utgifter som oppfinnere har i forbindelse med utvikling av oppfinnelsene. SVO gir derfor utviklingstilskudd som nyttes til utvikling av ideer og oppfinnelser som bedømmes å være teknologisk og økonomisk interessante, og gis i de ulike faser i arbeidet med utvikling av ideene/oppfinnelsene. SVO kan også gi mindre tilskudd til Norsk Oppfinnerforening og norsk deltakelse på og medfinansiering av messer og utstillinger i Norge og Skandinavia.

Oppfinnerstipendet gis i inntil 2 år til oppfinnere med gode ideer og oppfinnelser slik at de gis anledning til å ta permisjon fra ordinært arbeid for å konsentrere seg fullt ut om å utvikle oppfinnelsen/ideen. Så langt har ordningen vært vellykket, og den foreslås videreført for 1998.

Det foreslås en bevilgning på 7,8 mill. kroner til utviklingsarbeider og stipend for 1998, dvs. uendret beløp i forhold til 1997. Det forutsettes at SVOs styre bestemmer fordelingen av bevilgningen på oppfinnerstipend og utviklingstilskudd. Videre foreslås SVOs løpende tilsagnsfullmakt på kr 750 000 videreført, jf. Forslag til vedtak, II, 1.2. Inntil kr 750 000 av bevilgningen for 1998 forutsettes benyttet til å dekke tilsagnsfullmakten for 1997.

KAP. 911 BEDRIFTSVEILEDNING

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Teknologisk Institutt	77 500	71 500	71 500
71	Veiledningsinstituttet i Nord-Norge, <i>kan overføres</i>	26 081	26 100	27 500
72	Bedriftenes Rådgivningstjeneste	57 350	49 500	20 000
73	Samarbeidsrådet for bedriftsveiledning, <i>kan overføres</i>	2 200	2 200	0
74	Norsk Designråd	9 000	7 000	7 000
75	EUs SMB-program, <i>kan overføres</i>	4 938	5 500	5 500
76	Euro Info	4 800	4 200	4 300
	Sum kap. 0911	181 869	166 000	135 800

Post 70 Teknologisk Institutt

(i 1 000 kr)

Under- post	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70.1	Tilskudd	59 000	54 500	54 500
70.2	Norges industriattacheer	18 500	17 000	17 000
	Sum 0911.70 Teknologisk Institutt	77 500	71 500	71 500

Underpost 70.1 Tilskudd*Status for virksomheten*

Teknologisk Institutt (TI) er en privat stiftelse med formål å drive kunnskapsformidling innenfor det teknologiske området med sikte på bedre lønnsomhet og produktivitet i bedriftene, primært i små og mellomstore bedrifter (SMB). TI driver ikke egen forskningsvirksomhet, men har som sentral oppgave å formidle teknologisk kunnskap fra forskningsmiljøene til bedrifter i sin målgruppe. For å styrke instituttets egen kompetanse og lette teknologioverføring til SMB, er målgruppen utvidet til også å omfatte større bedrifter.

Statstilskuddet til TI fordeles på fire produktområder for tilføring av ny teknologi og kompetanse i bedriftene:

- rådgivnings- og utviklingsoppdrag
- målings- og sertifiseringstjenester
- nasjonale teknologispredningsprogrammer
- opplæring.

Ved utgangen av 1996 hadde TI 257 ansatte.

Resultatrapport 1996

1996 ble et godt økonomisk år med stor etterspørsel etter produkter og tjenester fra SMB. Årsomsetningen ble 178,5 mill. kroner, en økning på 6,6 pst. i forhold til 1995. Overskuddet på 5,3 mill. kroner gikk i sin helhet til å styrke instituttets egenkapital.

TI hadde totalt 3 520 kunder i 1996, omtrent samme antall som i 1995. 41 pst. av TIs egne inntekter kom fra kursvirksomheten. TI hadde en overvekt av små oppdrag med en omsetning på mindre enn kr 10 000, og hovedtyngden av innsatsen ble rettet mot SMB.

Innenfor produktområdet rådgivnings- og utviklingsoppdrag hadde TI 1 005 oppdrag i 1996, en nedgang på om lag 8 pst. i forhold til 1995. Den største endringen i forhold til 1995 var på området målings- og sertifiseringstjenester hvor oppdragsmengden økte med om lag 20 pst., til 1 160 oppdrag. Hovedtyngden av disse var for SMB. Innenfor produktområdet teknologispredningsprogrammer hadde TI 702 kundebedrifter, en nedgang på om lag 8 pst. i forhold til fjoråret. Antall deltakere på TIs kurs har de siste tre år ligget stabilt rundt 7 000.

TI foretar systematiske kvalitetsmålinger på tre av produktområdene. Målingene viser at kundene i hovedsak er meget godt fornøyd med TIs tjenester.

Mål og strategier

TI har som målsetting å styrke norsk industri ved å være ledende når det gjelder teknologi- og kompetanseoverføring til SMB. Hovedlinjene for virksomheten i strategiperioden 1997-2000 videreføres. TIs primære målgruppe skal fortsatt være SMB innen produksjons-, service-, og teknologipregede næringer, og det er fortrinnsvis den konkurranseutsatte del av disse næringer som skal prioriteres.

Departementet legger stor vekt på at TIs kontakt med forskningsinstitusjoner og den øvrige delen av veilednings- og virkemiddelapparatet videreutvikles.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås et tilskudd på 54,5 mill. kroner til TI for 1998. Tilskuddet forutsettes benyttet innenfor TIs fire produktområder, og det skal knyttes til små og mellomstore bedrifter.

Finansieringen av TI:

	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998
Egeninntjening	119 533	125 000	125 000
Statstilskudd	59 000	54 500	54 500
Sum inntekter	178 533	179 500	179 500
Egeninntjening i pst.	67,0	69,6	69,6

Underpost 70.2 Norges Industriattacheer

Status for virksomheten

Norges Industriattacheer (NIA) er en offentlig ordning som administreres av Teknologisk Institutt (TI). I tillegg til hjemmekontoret ved TI er det opprettet 5 utekontorer lokalisert i Tokyo, San Francisco, Paris, London og Stuttgart. Formålet med Norges Industriattacheer er å styrke norske bedrifters konkurransevne og internasjonale orientering ved hjemhenting av teknologi fra utlandet og internasjonal nettverksbygging mot bedrifter og FoU-miljøer.

NIAs virksomhet er basert på følgende tre hovedmål:

- heve teknologinivået i norske bedrifter
- styrke kontakten mellom norske og utenlandske teknologiaktører (bedrifter, organisasjoner og offentlige myndigheter) og FoU-miljøer
- orientere næringslivet og offentlige aktører om hovedtrekkene i den utenlandske teknologiske utviklingen.

I budsjettforslaget for 1997 ble NIA-ordningen foreslått avvirket. Stortinget fattet imidlertid vedtak om å videreføre ordningen i inneværende år under visse forutsetninger. Disse forutsetningene følges opp gjennom tiltak iverksatt i første halvår 1997 og som skal bidra til økt profilering av ordningen. Fokus er dessuten satt på å betjene flere små og mellomstore bedrifter. Departementets vurdering av ordningen inngår som en naturlig del av den påbegynte prosessen med å vurdere den nasjonale organiseringen av det offentlige tjenestetilbudet for kompetansetilførsel til bedriftene, og den pågående samordningen av de norske næringslivsrettede aktivitetene i uteapparatet som NIA er en del av. Departementet vurderer i denne forbindelse å foreta endringer for NIAs fagråd. Funksjonstiden for det sittende fagrådet er derfor midlertidig forlenget fra og med 1. juli 1997 til 31. desember 1997.

Resultatrapport 1996

NIAs samlede omsetning i 1996 utgjorde 27,2 mill. kroner. Av dette utgjorde statstilskuddet 18,5 mill. kroner, mens oppdragsinntektene utgjorde 8,7 mill. kroner. Egeninntjeningsandelen økte fra 28 pst. i 1995 til 32 pst. i 1996. Overskuddet på 0,4 mill. kroner nyttes til profilering og markedsføring av ordningen i 1997.

Mål og strategier

Formålet med Norges Industriattacheer ligger fast og ordningen forutsettes videreført i 1998 med utgangspunkt i de retningslinjer og hovedmål som er skissert i mål- og resultatstyringssystemet fra 1996, og de forutsetninger som er gitt av Stortinget for videreføring av ordningen i inneværende år.

Dette innebærer blant annet fortsatt fokus på bedre markedsføring og profilering av NIA-ordningen overfor brukerne, flere oppdrag for små og mellomstore bedrifter og en bedre samordning i uteapparatet. Strategien for å nå de nedfelte målene for ordningen er nettverksbygging i utlandet og større grad av teknologiovervåking, økt spredning av informasjon som NIA er i besittelse av, mer utbredt og systematisk kontakt med FoU-miljøer, økt samarbeid og dialog mellom aktørene relatert til uteapparatets virksomhet og økt samarbeid og koordinering i forhold til det øvrige norske virkemiddelapparatets aktiviteter for å nå ut til flere SMB. Det er en sentral oppgave for NIA å bistå med å utvikle og effektivisere et samordnet offentlige tjenestetilbud for næringslivet i utlandet og i Norge.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 17 mill. kroner til kjøp av tjenester fra og dekning av driftskostnader ved NIA i statsbudsjettet for 1998.

Finansieringen av NIA:

	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998
Egeninntjening	8 700	9 350	10 750
Statstilskudd	18 500	17 000	17 000
Sum inntekter	27 200	26 350	27 750
Egeninntjening i pst.	32,0	35,5	38,7

Post 71 Veiledningsinstituttet i Nord-Norge, kan overføres

		(i 1 000 kr)		
Under- post	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
71.1	Tilskudd	21 000	21 000	21 700
71.2	Narviktelefonene	5 081	5 100	5 800
	Sum 0911.71 Veiledningsinstituttet i Nord-Norge, kan overføres	26 081	26 100	27 500

Underpost 71.1 Tilskudd

Status for virksomheten

Veiledningsinstituttet i Nord-Norge (VINN) er en privat stiftelse lokalisert i Narvik. Instituttet er et teknologisk utviklings- og kompetansesenter for Nord-Norge som gjennom behovsorientert kunnskapsformidling og kompetanseheving skal bidra til økt lønnsomhet, større konkurransekraft og verdiskaping i bedrifter. VINNs aktiviteter er basert på

konsulent- og rådgivningsvirksomhet, utviklings-, forsøks- og prøvevirksomhet, samt informasjons- og opplæringsvirksomhet overfor SMB og etablerere. Tjenestene er i hovedsak rettet mot fiskeindustrien, oppdrettsnæringen, reiselivsnæringen, bygg- og anleggsbransjen og mekanisk/verkstedindustri.

Resultatrapport 1996

VINNs omsetning var i 1996 på vel 50,2 mill. kroner (inkludert Narviktelefonene, se underpost 71.2, og bevilgningen til Euro Info Nord, se post 76), som er noe mindre enn i 1995. Resultatet ble 1,62 mill. kroner mot 2,34 mill. kroner i 1995. Instituttet gjennomførte 175 kurs og andre opplæringsaktiviteter med i alt 3 200 deltakere. Det ble videre utført 548 prosjekter og oppdrag for 1 049 bedrifter. Ved miljøteknisk laboratorium ble det utført 1 804 analyser. Av VINNs samlede timeforbruk har 88 pst. vært utført for bedrifter med under 50 ansatte. Instituttets kvalitetsmålinger viser at kundene er meget godt fornøyd med tjenestene som leveres.

Mål og strategier

VINNs hovedmål i 1998 er å bidra med teknologisk kompetanse slik at bedriftenes konkurranseevne økes. Det forutsettes at det statlige tilskuddet nyttes overfor små og mellomstore bedrifter og etablerere i Nord-Norge med basis i virksomheten i Narvik. Videre forutsettes det at stiftelsens teknologiske profil videreføres, og at VINN som et ledd i teknologioverføringen plasserer teknologien inn i en helhetlig strategisk sammenheng. Det legges vekt på at samarbeidet mellom VINN og det øvrige veiledningsapparatet videreutvikles.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås et tilskudd på 21,7 mill. kroner til VINN for 1998. Tilskuddet er øremerket SMB og etablerere og forutsettes fordelt på produktområdene rådgivnings- og utviklingsoppdrag, opplæring, spredningsprogram og utstyrs- og laboratorietjenester.

Finansieringen av VINN:

	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998
Egeninntjening	29 174	31 000	32 000
Statstilskudd	21 000	21 000	21 700
Sum inntekter	50 174	52 000	53 700
Egeninntjening pst.	58,2	59,6	59,6

Underpost 71.2 Narviktelefonene

Status for virksomheten

Narviktelefonene består av etablerer-, bedrifts- og Europatelefonen. Tjenesten er opprettet for å forenkle tilgangen på informasjon til næringslivet og publikum om offentlige virkemidler og rammevilkår for næringsutøvelse. Tjenesten gir svar på spørsmål om formelle krav ved etablering, selskapsformer, offentlig innkjøp, nasjonal og internasjonal finansiering, EUs småbedriftsprogrammer, regelverket i EØS, kompetansemiljøer m.m.

Narviktelefonene er tilkoblet databasen Tifon, som utgjør et av hjelpemidlene for svar-tjenesten. Denne databasen inneholder en oversikt over formelle krav ved utøvelse av næringsvirksomhet i Norge. Brønnøysundregistrene har redaktør- og driftsansvaret for databasen, som finansieres over bevilgningen til Narviktelefonene.

VINN ble i 1996 tildelt prosjektansvar for Bedriftsinformasjon ut på Internet (Beduin). Beduin har til hensikt å være en veiviser på Internet for å forenkle tilgangen på bedriftsrettet informasjon. Implementeringsarbeidet startet opp ved VINN i 1997 med sikte på å få systemet i drift i første halvår 1998. Narviktelefonene er tiltenkt en rolle som hjelpeinstans for brukerne av Beduin gjennom tilknytningen til Narviktelefonenes hjemmesider på Internet. I tillegg til å bli et nyttig informasjonsverktøy for brukerne, vil Beduin-strukturen forenkle informasjonsformidlingen ved svartjenesten.

Resultatrapport 1996

Ved utgangen av 1996 hadde Narviktelefonene totalt betjent 30 974 henvendelser, hvorav 7 316 henvendelser i 1996. I forhold til 1995 utgjør det en økning på 9,5 pst. Henvendelser til Narviktelefonene kommer fra etablerere og bedrifter over hele landet. Tjenestens

SMB-profil er opprettholdt ved at hovedtyngden av henvendelsene til bedrifts- og Europa-telefonen er fra bedrifter med mindre enn 9 ansatte.

Mål og strategier

Narviktelefonene skal fortsatt videreformidle informasjon og henvise innringeren til rette fagorgan, etater, myndigheter eller lokale aktører. Det legges vekt på at kvaliteten ved svartjenesten opprettholdes. Tjenesten skal videreutvikles i retning av å bli et informasjonssknutepunkt for etablerere og næringslivet i spørsmål knyttet til den offentlige forvaltningen og næringslivet. Markedsføringsaktivitetene opprettholdes med fokus på å sikre flere henvendelser til bedrifts- og Europatelefonen.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 5,8 mill. kroner til Narviktelefonene for 1998. Dette inkluderer kr 300 000 til Brønnøysundregistrene for vedlikehold/oppdatering og drift av TIFON, og 1,4 mill. kroner til drift av Beduin. Kostnader til markedsføring forutsettes dekket innenfor den foreslåtte bevilgningen.

Post 72 Bedriftenes Rådgivningstjeneste

Status for virksomheten

Bedriftenes Rådgivningstjenestes (BRTs) hovedmål er å bidra til økt verdiskaping hos SMB gjennom tilførsel og anvendelse av kompetanse. Dette gjøres ved kunnskapsformidling innen økonomiske og administrative fagområder.

BRT-nettverket omfatter til sammen 18 fylkeskommunalt eide selskaper med i overkant av 200 ansatte. Selskapene arbeider primært innenfor sitt fylke, men samarbeider med de øvrige selskapene og andre institusjoner om virksomhet som beveger seg utenfor fylkes- og landegrensene. 1. juli 1996 innledet 13 av BRT-selskapene og Norges Eksportråd (NE) et formelt samarbeid. BRT skal være NEs prefererte samarbeidspartner i de respektive fylkene. Fra mars 1997 samarbeider BRT også formelt med Statens veiledningskontor for oppfinnere.

Resultatrapport 1996

Det er innført et mål- og resultatstyringssystem for departementets kjøp av tjenester fra BRT. Enhetene rapporterer tilbake på indikatorer som er bestemt ut fra de mål departementet har satt for tjenesten.

Departementet vektlegger at BRT fokuserer på foretaksgruppene etablerere og bedrifter med færre enn 20 ansatte. Rapporteringen viser at 98,8 pst. av departementets tilskudd til BRT i 1996 gikk til tjenester rettet mot disse gruppene. Andelen er uforandret fra 1994 og 1995.

Departementets beregninger viser at 92 pst. av den statlige støtten gikk til etablerere og bedrifter med færre enn 10 ansatte i 1996, mens 80 pst. gikk til bedrifter med færre enn 5 ansatte. Utviklingen og profilen på BRT har vært i samsvar med departementets forutsetninger.

BRT utførte i 1996 oppdrag i 7 500 småbedrifter. BRT besvarte over 26 000 forespørsler fra bedrifter og enkeltpersoner og gjennomførte prosjekter, kurs og konferanser for over 3 000 bedrifter.

Fordeling av oppdrag på fagområder har holdt seg relativt stabil de siste årene. De fleste oppdrag i 1996 var innenfor områdene Nyetablering, knoppskyting og forretningsplan (30,9 pst.) og Strategi, organisasjon og ledelse (24,1 pst.). Øvrige fagområder er Markedsføring, internasjonalisering (18,1 pst.), Finansiering, infosystemer, økonomistyring (9,2 pst.), Generell rådgivning og annet (9,7 pst.) og Kvalitet, produktutvikling, materialadministrasjon (8 pst.).

Samlet omsetning i 1996 var 133 mill. kroner, og gjennomsnittlig egeninntjening for selskapene var ca. 57 pst., som er en liten nedgang fra året før.

Mål og strategier

Regjeringen har som målsetting å sikre et landsdekkende og kvalitativt godt tilbud av økonomisk og administrativ rådgivning til SMB. Markedet for denne type tjenester er i dag godt utbygd med et stort innslag av private aktører i tillegg til den offentlig finansierte veiledningstjenesten. BRT må ses som en del av det totale tjenestetilbudet innenfor økonomisk/ administrativ rådgivning. BRT må derfor i større grad konkurrere i markedet på samme vilkår som private konsulentselskaper. Det foreslås derfor at bevilgningen til BRT reduseres i forhold til 1997.

Departementet vil i arbeidet med Næringsmeldingen ta stilling til hvordan den offentlig finansierte veiledningstjenesten bedre skal organiseres og samordnes i framtiden. Dette spørsmålet vil blant annet bli vurdert i lys av at betydelige midler til kompetansehevede tiltak i bedriftene kanaliseres gjennom andre institusjoner som SND, Norges forskningsråd og Norges Eksportråd.

Det er særskilt programvirksomheten under SND som har som målsetting å fremme nyskaping, nettverk og kompetanseheving. Nettverksprogrammet, bedriftsutviklingsprogrammet FRAM og FORNY (program for utnyttelse av forskningsresultater) er eksempler på programmer som retter seg mot SMB og hvor eksterne bedriftskonsulenter ofte er inne i prosjekter sammen med bedriftene. SND utvikler et nett av distriktskontorer som gjør det enklere for SMB å forholde seg til det offentlig finansierte virkemiddelapparatet i framtiden. Innretningen og omfanget av programvirksomheten i SND vil bli gjennomgått i forbindelse med Næringsmeldingen for å sikre at viktige tjenestetilbud til SMB ikke faller bort ved reduksjon i tilskuddet til BRT.

Budsjettforslag 1998

BRT må i større grad konkurrere i det private markedet for økonomisk og administrativ rådgivning. Det foreslås en bevilgning på 20 mill. kroner for 1998.

Post 73 Samarbeidsrådet for bedriftsveiledning, kan overføres

Status for virksomheten

Samarbeidsrådet for bedriftsveiledning (SBV) er et sentralt kontakt- og samarbeidsorgan for den offentlige veiledningstjenesten. SBV arbeider dels med å videreutvikle et fungerende nettverk internt mellom de forskjellige institusjonene som jobber med kompetanse tilførsel til bedriftene for det offentlige, og dels med å styrke kontakten og samarbeidet i forhold til eksterne miljøer som disse institusjonene har behov for å samarbeide med.

Rådet er oppnevnt av Nærings- og handelsdepartementet og har sekretariat i Kommunenes Sentralforbund. SBV er sammensatt av representanter for brukerne (Næringslivets Hovedorganisasjon, Landsorganisasjonen i Norge, Handelens- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, Forbundet for overnattings- og servicenæringen, fylkeskommunene og Nærings- og handelsdepartementet) og eierne av institusjonene som får statstilskudd for å sikre kompetanseheving i bedriftene (TI, VINN, BRT, Norsk Designråd, Euro Info og Norges Eksportråd).

Avtalen mellom Kommunenes Sentralforbund og Nærings- og handelsdepartementet om SBV løp ut 31. desember 1996. Det er inngått ny avtale mellom partene om å videreføre SBV i nåværende form fram til utgangen av 1997.

Resultatrapport 1996

SBV har ikke inntekter ut over offentlige tilskudd, som for de siste årene har vært på 2,2 mill. kroner pr. år. I 1996 ble om lag 70 pst. av disse midlene brukt på forskjellige nettverks- og utviklingsprosjekter. De resterende midlene dekket sekretariatskostnadene.

SBV bevilget i 1996 midler til utviklingsprosjekter, blant annet på områder som kvalitetsstyring i reiselivsbedrifter, bedriftsstyringssystemer og anbudsinformasjon for EØS-markedet til underleverandører i Norge. Nettverksprosjekter drevet av SBV inkluderte i 1996 ledermøter og kompetansegrupper i BRT, samarbeid mellom Euro Info-kontorene og koordinerende utvalg mellom BRT, TI og VINN.

Mål og strategier

Departementet vektlegger en klar rollefordeling og god koordinering mellom institusjonene og ordningene i veiledningstjenesten. Gjennom dagens tilskuddssystem besitter departementet allerede de nødvendige instrumenter for å oppnå disse målene. Det arbeides med en gjennomgang av dagens veiledningssystem. Konklusjonene fra denne prosessen vil bli presentert i den planlagte næringsmeldingen. Departementet ser imidlertid ikke en fortsatt bevilgning til SBV som nødvendig for samarbeid og koordinering av veiledningstjenesten, og ordningen i sin nåværende form foreslås avvirket.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås ingen bevilgning til Samarbeidsrådet for bedriftsveiledning for 1998.

Post 74 Norsk Designråd

Status for virksomheten

Norsk Designråd er en stiftelse med NHO og Norges Eksportråd som stiftere. Designrådet har 7 ansatte og er lokalisert i Oslo. Hovedmålet for Designrådets virksomhet er å

fremme bruk av design i produktutvikling og markedskommunikasjon for å bedre konkurransevnen og lønnsomheten i norsk næringsliv.

Nytten av Designrådets arbeid kan framstilles i følgende resultatkjede: Innsikt=>Aktivitet=>Produkter =>Konkurransevne.

Innsiktsdelen består i å skape forståelse for design som et virkemiddel i produktutviklingsprosessen. Med *aktivitet* menes at bedriften tar i bruk designerkompetanse for å sette i verk målrettede utviklingsprosjekter, mens *produktleddet* innebærer at det utvikles produkter med profil preget av kunnskap om design. Med *konkurransevne* menes at den designkompetanse som er utviklet gjennom de tre foregående ledd i resultatkjeden, leder til økt lønnsomhet i bedriften og skaper en bevisst produkt- og bedriftsidentitet.

Norsk Designråds innsats er primært rettet mot de to første leddene i resultatkjeden. Gjennom innsatsen rettet mot innsikt og aktivitet legges det til rette for at bedriftene skal nå de to siste leddene.

Resultatrapport 1996

Arbeidet med å utvikle Designrådets virksomhet fra ren informasjons- og kunnskaps-spredning til også å fremme mer konkrete designaktiviteter i bedriftene ble videreført. I 1996 ble det bl.a. innvilget 15 «designer til leie» prosjekter, utført seks designrådgivningsoppdrag og 16 designformidlingsoppdrag i tillegg til formidling av 63 designere. Videre koordinerte Norsk Designråd seks designprosjekter, gjennomførte 17 designseminarer/kurs og deltok på fem designutstillinger/stands i tillegg til to konkurranser. Egeninntjeningen utgjorde om lag 17 pst. i 1996 mot 19 pst. i 1995. Nedgangen skyldes i hovedsak færre utførte designrådgivningsoppdrag og en strategisk satsing på rollen som kunnskapsformidler.

Mål og strategier

Regjeringen vil fortsatt bidra til å øke designkunnskapen ute i bedriftene og stimulere bedriftene til å ta i bruk design. Området design skal vektlegges særskilt under SNDs programmer. Dette forutsetter et nært samarbeid med Norsk Designråd slik at dette feltet gis et løft og får den nødvendige oppmerksomhet.

For strategiperioden 1997-99 har Designrådet prioritert to strategiske satsingsområder, henholdsvis informasjon/markedsføring av design og opplæring/kompetanse. Designrådet vil derfor i 1998 satse på informasjonsvirksomhet for å synliggjøre design og dens betydning og foreta en sterkere satsing på seminarer, konferanser og opplæring, i tillegg til å yte designrådgivning, bidra til designerformidling og avholde konkurranser. Målet om en egeninntjeningsprosent på 21 opprettholdes i 1998.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås bevilget 7 mill. kroner til Designrådet for 1998, som er uendret i forhold til bevilgningen for 1997.

Finansieringen av Norsk Designråd:

	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998
Egeninntjening	1 500	1 900	1 900
Statstilskudd (ordinær bevilgning)	7 000	7 000	7 000
Statstilskudd (ekstraordinær bevilgning)	2 000	0	0
Sum inntekter	10 500	8 900	8 900
Egeninntjeningsgrad i pst. ¹⁾	17,6	21,3	21,3

¹⁾ Beregningsgrunnlaget for egeninntjeningen er brutto inntekter fratrukket ekstraordinær bevilgning på 2 mill. kroner. Den ekstraordinære bevilgningen i 1996 var et tilskudd til formidling av resultatene fra et forskningsprosjekt.

Post 75 EUs SMB-program, kan overføres

Departementet ser det som viktig at norske små og mellomstore bedrifter står best mulig rustet til å møte utfordringene av økt internasjonalisering. Deltakelse i EUs SMB-program er således et sentralt virkemiddel.

EU vedtok i 1996 et nytt SMB-program for 4-års perioden 1997-2000. Programmets målsettinger er å forbedre tiltakene innen SMB-politikken gjennom forenkling av administrative rutiner og lov- og regelverk, bedre tilgangen på kapital, støtte internasjonaliseringen, bedre tilgangen til forskning, innovasjon og opplæring og fremme entreprenører og støtte tiltak rettet mot særskilte målgrupper.

EØS-komiteen har besluttet at EFTA-/EØS-landene kan delta i EUs SMB-program for perioden 1997-2000. Norge deltar i programmet innenfor rammen av EØS-avtalen. Det vil bli fremmet en proposisjon for Stortinget høsten 1997 om samtykke til å godkjenne EØS-komiteens vedtak.

Rammen for dette SMB-programmet er satt til 127 mill. ECU, mot 120 mill. ECU for programmet som gjaldt for perioden 1993-96. I tillegg til kostnader forbundet med Norges deltakelse i programmet, kommer utgifter til to stillinger som nasjonale eksperter tilknyttet EUs Generaldirektorat XXIII.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås en bevilgning på 5,5 mill. kroner til dekning av Norges andel av kostnadene til EUs SMB-program for 1998, dvs. samme beløp som for 1997.

Post 76 Euro Info

Status for virksomheten

Målsettingen for Euro Info Centrene er å bistå SMB med å tilpasse seg og utnytte EØS-avtalen og de nye markedsmulighetene i EUs indre marked.

Euro Info Centre-nettverket i Norge består av 5 kontorer med følgende lokalisering:

- Euro Info Centre Øst i Oslo, tilknyttet Norges Eksportråd
- Euro Info Centre Sør i Kristiansand, tilknyttet Agderforskning
- Euro Info Centre Vest i Sogndal, tilknyttet Vestlandsforskning
- Euro Info Centre Midt-Norge i Trondheim, tilknyttet Sør-Trøndelag Næringservice
- Euro Info Centre Nord i Narvik, tilknyttet Veiledningsinstituttet i Nord-Norge.

Det er foretatt en arbeidsdeling mellom Euro Info Centrene (EIC) ved at alle har utpekte spesialområder.

Hovedoppgaven til Euro Info Centre-nettverket er å yte informasjons- og rådgivnings-tjenester for å bistå norske bedrifter med å tilpasse seg EU-/EØS-utviklingen og utnytte markeds- og forretningsmulighetene i Europa. Kontorene er en del av et større europeisk EIC-nettverk med over 230 kontorer underlagt EU-kommisjonen, som også yter finansiell støtte til driften. Den offentlige bevilgningen skal primært dekke tjenester overfor SMB, som er kontorenes viktigste målgruppe. Kontorene yter i tillegg kundebetalt oppdrag for næringslivet. Gjennom et tilbakerapporteringssystem til departementet, som blant annet er basert på den tilbakerapportering som skal skje til EU-kommisjonen, sikres informasjon om hvordan midlene nyttes. Behovet for dyptgående konkret informasjon og rådgivning om de muligheter og problemer bedriftene står overfor i EU/EØS-sammenheng, er fortsatt stort.

Resultatrapport 1996

Ved alle kontorene var det betydelig aktivitet i 1996. Oslo-kontoret skal ha juridisk dybdekompetanse om EUs indre marked, EØS-avtalen og EU-direktiver og er største kontor i nettverket. Her ble det foretatt 1 036 nye registreringer i kontorets kundedatabase. I alt mottok EIC Øst ca. 4 000 telefonhenvendelser. Vel 56 pst. av oppdragene ble utført for bedrifter med under 100 ansatte. Inntektene fra betalende kunder utgjorde 1,3 mill. kroner.

Aktivitene ved de regionale kontorene var overveiende rettet mot SMB. Gjennomsnittlig var ca. 80 pst. av kundebetjeningen ved de fire regionkontorene overfor bedrifter med under 100 ansatte. Arbeidsdelingen mellom kontorene forenkler kontorenes kundebetjening og oppfølgingen av EIC-arbeidet relatert til arbeidsgrupper under EU-kommisjonen. Arbeidet internt mellom enhetene i det norske nettverket fungerer godt.

Mål og strategier

Euro Info Centrene skal primært bistå SMB med å tilpasse seg og utnytte EØS-avtalen og de nye markedsmulighetene i EUs indre marked. Den informasjonen som kontorene formidler, skal dekke såvel endringer i formelle regler og bestemmelser som markedsinformasjon generelt. I tillegg skal de dekke ren informasjon om EØS og forhold knyttet til EØS-avtalen som berører norsk næringsliv.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås bevilget 4,3 mill. kroner til de fem Euro Info Centre i 1998. Departementet vil legge vekt på at tjenestene er tilgjengelige over hele landet og at den arbeidsmessige spesialiseringen ved kontorene opprettholdes.

Programkategori 17.20 Forskning og utvikling

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0920	Norges forskningsråd	652 210	809 696	840 000	3,7
0922	Norsk Romsenter	246 700	208 200	230 000	10,5
0923	Forsknings- og utviklingskontrakter	147 232	183 000	162 800	-11,0
0924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	16 432	7 200	10 000	38,9
0925	Teknologifond	0	0	575 000	-
	Sum kategori 17.20	1 062 574	1 208 096	1 817 800	50,5

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Post-gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	0	809 696	915 000	13,0
70-89	Overføringer til andre	1 062 574	398 400	402 800	1,1
90-99	Låntransaksjoner	0	0	500 000	-
	Sum kategori 17.20 Forskning og utvikling	1 062 574	1 208 096	1 817 800	50,5

Vedrørende 1996:

Inkludert bevilgninger som gis over Olje- og energidepartementets budsjett i 1997 og 1998.

Vedrørende 1997:

Bevilgningen til Norges forskningsråd ble redusert med 18,5 mill. kroner og bevilgningen til Norsk Romsenter ble økt med 20 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 34 og Innst. S. nr. 146 for 1996-97.

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Forskning og utvikling (FoU) er nødvendige forutsetninger for å øke verdiskapingen i Norge. Teknologi- og kunnskapsutvikling er sentrale faktorer for økonomisk vekst. Den raske teknologiske endringstakten og internasjonaliseringen av økonomien stiller økte krav til norsk næringslivs innovasjonsevne. Forsknings- og utviklingsarbeidet i norsk næringsliv kjennetegnes ved en relativt sterk FoU-innsats i næringer som står for en liten andel av samlet produksjon, mens FoU-innsatsen er lav i næringer hvor størstedelen av produksjon og verdiskaping skjer. Det er derfor viktig å ha en strategi for næringsrettet FoU-virksomhet som både ivaretar behovet for å videreutvikle FoU-intensive virksomheter og behovet for å utvikle og utnytte FoU-potensialet i næringer hvor FoU-innsatsen i dag er for lav.

FoU-statistikken for 1995 viser at næringslivet finansierte 49 pst. av all FoU i Norge. Dette er en økning på 7 prosentpoeng fra 1993. Statistikken for 1995 omfatter deler av tjenestesektoren som ikke har vært inkludert tidligere, og dekker en større del av industrien. Økningen i FoU-innsatsen fra 1993 til 1995 vil derfor til en viss grad kunne tilskrives disse endringene. Sammenliknet med andre land er FoU-innsatsen i norsk næringsliv fortsatt relativt lav. I Sverige er næringslivets andel av FoU-innsatsen 63 pst., i Finland 57 pst. og gjennomsnittet for OECD er 59 pst. En årsak til dette er at norsk næringsstruktur tradisjonelt har vært lite FoU-intensiv. Med denne bakgrunn er det en viktig utfordring for den offentlige næringsrettede FoU-innsatsen å bidra til økt FoU-aktivitet i næringslivet.

Den enkelte bedrift kan ikke ses isolert når man vurderer tiltak for å øke innovasjon og FoU-aktivitet i næringslivet. Bedriften er en del av et system som består av kunder, leverandører, undervisningsinstitusjoner, forskningsinstitutter og en rekke andre aktører. Dette

omtales gjerne som innovasjonssystemer. Innovasjonssystem og behovet for samspill mellom aktørene må legges til grunn i politikktutforming. I Norge er det særlig instituttsektoren og undervisningsinstitusjonene som er sentrale aktører i dette systemet ved siden av næringslivet selv.

Den næringsrettede FoU-innsatsen som dekkes over departementets budsjett, omfatter virkemidlene grunnbevilgninger, strategiske programmer og brukerstyrt forskning i regi av Norges forskningsråd, romvirksomhet og satellittbasert tjenesteutvikling i regi av Norsk Romsenter, forsknings- og utviklingskontrakter, enkelte internasjonale forskningsprogrammer og et teknologifond som skal forvaltes av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND). Viktige fellesnevnerne er brukerorientering og prinsippet om at statlige FoU-midler skal utløse FoU-innsats og innovasjon i privat sektor.

Teknologifond

Det foreslås opprettet et *Teknologifond* som skal fremme utvikling og bruk av ny teknologi i næringslivet i tråd med forutsetningene i St.meld. nr. 61 for 1996-97 Om eierskap i næringslivet. Teknologifondet vil bli et viktig instrument for å muliggjøre større teknologiløft av strategisk betydning for norsk næringsliv, og vil sammen med de øvrige virkemidlene innen forskning og utvikling sette norske bedrifter i stand til å møte framtidig konkurranse og muligheter. Fondet vil kunne gi lån til investeringer i utstyr. Teknologifondet vil være en risikolåneordning og skal forvaltes av SND.

En viktig oppgave for fondet vil være å videreføre lovende forskningsprosjekter som har vært finansiert av Forskningsrådet eller gjennom offentlige- eller industrielle utviklingskontrakter. Det er viktig at SND og NFR etablerer gode samarbeidskanaler som muliggjør en effektiv utnyttelse av virkemidlene. Dette har allerede SND og NFR lagt grunnlaget for i en samarbeidsavtale mellom de to institusjonene.

Det vises også til at regjeringen foreslår å opprette et *Miljøfond* administrert av SND med bevilgning over Miljøverndepartementets budsjett. Det vil være viktig å få til en god koordinering mellom disse to ordningene.

Teknologivurdering

Nærings- og handelsdepartementet har ledet en arbeidsgruppe for å utarbeide et beslutningsgrunnlag om etablering av et norsk teknologiråd. Det er samlet inn materiale om erfaringene med teknologiråd fra Danmark, Nederland og Storbritannia, og man har gjennomgått hvilke norske institusjoner som har teknologivurderende oppgaver i dag.

I Norge er det flere institusjoner som arbeider med teknologivurdering eller liknende oppgaver. Dette gjelder spesielt Bioteknologinemnda, Senter for medisinsk teknologivurdering og de nasjonale forskningsetiske komiteene. De regionale medisinske forskningsetiske komiteene har også berørt dette feltet. I tillegg foregår teknologivurdering innen enkelte av forskningsprogrammene under Norges forskningsråd. Innen bioteknologi og medisin er det utviklet et godt system for teknologivurdering i Norge. Innen andre teknologiområder, deriblant informasjonsteknologi, miljø og energi, er man dårligere dekket. Det er behov for en mer helhetlig og bedre koordinert innsats på dette området.

Regjeringen foreslår at det vurderes om Norges forskningsråd kan gis et helhetlig og koordinerende ansvar for teknologivurdering. Det er behov for å avklare nærmere hvordan dette skal organiseres og hvordan arbeids- og ansvarsfordelingen skal være mellom de berørte parter. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil i egenskap av forvaltningsdepartement for Norges forskningsråd drøfte disse spørsmål med involverte parter og ha det overordnede ansvar for organiseringen av arbeidet.

Mål og strategier

Det overordnede målet for den næringsrettede forskningen er å øke verdiskapingen gjennom FoU-basert næringsutvikling. Innsatsen skal styrke langsiktig verdiskaping og sikre god ressursutnyttelse, samtidig som det legges vekt på miljøhensyn. Det overordnede målet skal nås gjennom følgende strategier:

Økt innovasjon og nyskaping i næringslivet

Den næringsrettede forskningen skal gjennom utvikling av kompetanse og teknologi bringe fram nye produkter og tjenester fra norsk næringsliv. Offentlige virkemidler må i størst mulig grad stimulere til nyskaping i næringslivet. I langtidsprogrammet har Regjeringen varslet at den vil legge fram en plan for økt FoU-aktivitet i næringslivet. Planen vil bli lagt fram i næringsmeldingen senere i høst. En målsetting med planen er å sikre at den offentlige innsatsen på dette området blir bedre samordnet og mer helhetlig. Den skal

utformes i samarbeid med Norges forskningsråd (NFR), Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), NHO og LO.

Bidra til internasjonalisering av norsk næringsliv og økt eksport

For at et lite land som Norge skal kunne hevde seg internasjonalt, er det nødvendig å samarbeide med andre land om å utvikle kunnskap og teknologi. Dette gjøres blant annet ved å delta i EUs forskningsprogrammer, den europeiske romorganisasjonen ESA og det europeiske forskningssamarbeidet EUREKA. Bilateralt forskningssamarbeid kan videre være et viktig virkemiddel i eksportsammenheng.

Satse på miljø som grunnlag for ny verdiskaping

Den sterke prioriteringen av verdiskaping må forenes med oppfølging av miljøpolitiske mål. Næringsrettet FoU med vekt på miljøhensyn er et virkemiddel både for å øke bedriftenes konkurransevne og bidra til miljøforbedringer. Regjeringen vil integrere miljøaspektet som et viktig element i sin næringsrettede FoU-satsing. Både SND og Forskningsrådet vurderer miljøpåvirkninger når nye programmer og prosjekter velges ut, noe som gjør at miljøhensyn integreres helt fra begynnelsen av nye aktiviteter.

Regjeringen ønsker en økt fokusering på teknologi som kan redusere utslippene av klimagasser. Det brukerstyrte FoU-programmet KLIMATEK, som finansieres av Miljøverndepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Olje- og energidepartementet, er ett av flere viktige elementer i en slik satsing.

Satse på maritim næringsvirksomhet

Maritim næringsvirksomhet er fra 1998 skilt ut som egen sektor innen den brukerstyrte forskningen under Norges forskningsråd. Samtidig har Rederiforbundet økt sin innsats innen forskning og utvikling og gitt denne en sterkere miljøprofil. Dette er fulgt opp fra myndighetenes siden gjennom en utvidet ramme og økt miljøfokusering i det brukerstyrte FoU-programmet for maritim virksomhet.

Bedre samspill i den nasjonale kunnskapssektoren

Den nasjonale innovasjonsevnen er et resultat av et komplekst samspill mellom private investeringer, det offentlige virkemiddelapparatet og utdanningssystemet. Det er nødvendig med et nært samspill mellom de offentlige virkemidlene og mer samarbeid mellom de ulike institusjonene for å få bedre effekt av virkemidlene og ressursinnsatsen, blant annet økt kunnskaps- og teknologiformidling. Det er i den forbindelse nødvendig å bygge ut og styrke kontaktflaten mellom den nasjonale kunnskapssektoren og det verdiskapende næringsliv.

Satse på informasjonsteknologi (IT)

Utvikling av informasjonsteknologi er en satsing innen regjeringens næringspolitikk. En sentral målsetting med dette arbeidet er å utvikle ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i informasjonsteknologi. Videre er det en målsetting å bidra til effektivisering og innovasjon i næringsliv og offentlig forvaltning gjennom FoU og tilrettelegging for økt IT-anvendelse. Regjeringen legger vekt på at Norge fortsatt skal være blant de fremste i utviklingen av morgendagens informasjonssamfunn. Regjeringen vil legge fram en næringsrettet IT-plan ved årsskiftet 1997/98.

Satse på bioteknologi

Bioteknologi er et område der man forventer sterk vekst i årene framover. Regjeringen ønsker å prioritere næringsrettet forskning på dette området. Innen bioteknologi må Norge satse på nisjeområder hvor det er mulig å hevde seg internasjonalt og hvor Norge har spesielle interesser eller forutsetninger. Dette vil blant annet være knyttet til marin bioteknologi. Nærings- og handelsdepartementet er i samarbeid med flere berørte departementer i ferd med å utarbeide en strategi for næringsrettet bioteknologi. Strategien vil legges fram i løpet av 1997.

Kvinner i teknologisk forskning

Det har i de senere år vært sviktende rekruttering av jenter til teknologiske fag. Den teknologiske utviklingen får stadig større betydning både for næringsutvikling og for samfunnsutvikling generelt. Det er viktig at kvinner deltar i denne utviklingen. Regjeringen legger vekt på at de offentlige virkemidlene innen næringsrettet forskning er utformet slik at de stimulerer til kvinnelig deltakelse.

Aktiv leverandørutvikling

Regjeringen er opptatt av at offentlige etater engasjerer seg i FoU-prosjekter i samarbeid med næringslivet. Offentlige etater på statlig, regionalt og kommunalt nivå må i større grad drive aktiv leverandørutvikling, noe som vil være til nytte både for offentlige etater og næringslivet. Leverandørutvikling innebærer blant annet tidlig informasjon til næringslivet om planlagte anskaffelser, bruk av anskaffelsesprosedyrer som åpner for små og mellomstore bedrifter og bruk av offentlige forsknings- og utviklingskontrakter.

Satse på romsektoren

Den norske innsatsen på romsektoren har som mål å ivareta norske brukerinteresser knyttet til deltakelse i det europeiske romprogrammet og å bidra til å styrke norsk romrelatert industri. Det norske engasjementet i den europeiske romorganisasjonen ESA fører til industrielle kontrakter mellom høyteknologiske konsern i Europa og norske bedrifter. ESA-kontraktene bidrar også til å høyne det teknologiske nivået i de berørte norske bedriftene. På Svalbard er det unike muligheter for å nedlese polarbanesatellitter og for å skyte opp raketter for vitenskapelig formål. Dette ivaretas av Svalbard Satellittstasjon (Svalsat) og Svalbard Rakettskytefelt (Svalrak) som er under etablering. Det vil være viktig å utnytte Svalsat og satellittdataene for å legge til rette for ny næringsvirksomhet på Svalbard.

KAP. 920 NORGES FORSKNINGSRÅD

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
50	Tilskudd, kan overføres	0	809 696	840 000
70	Tilskudd, kan overføres	652 210	0	0
	Sum kap. 0920	652 210	809 696	840 000

Vedrørende 1996:

Nærings- og handelsdepartementet ble opprettet 1. januar 1997, og overtok forskningsområdene fra det tidligere Nærings- og energidepartementet med unntak av den direkte energirettede delen av programkategori 17.20 som ble overtatt av Olje- og energidepartementet. Regnskapstallene for 1996 omfatter daværende kapittel 920 inkludert all energiforskning.

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 21. mars 1997 ble bevilgningen redusert med 18,5 mill kroner, jf. St.prp. nr. 34 og Innst. S. nr. 146 for 1996-97. Videre ble tilsagnsfullmakten knyttet til Norges Forskningsråd på 127,5 mill. kroner delt mellom Nærings- og handelsdepartementet, kap. 920, post 50 (107,5 mill. kroner) og Olje- og energidepartementet, kap. 1830, post 50 (20 mill. kroner).

Status for virksomheten

Norges forskningsråd (NFR) er Regjeringens viktigste forskningspolitiske organ. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har forvaltningsansvaret for Forskningsrådet, men de ulike departementene er ansvarlige for forskning innen sine sektorer ved bevilgninger over eget budsjett. Med en foreslått bevilgning på 840 mill. kroner for 1998 vil Nærings- og handelsdepartementet være den største finansieringskilden for Norges forskningsråd.

I forbindelse med endringen av departementsstrukturen, ble bevilgningene fra Nærings- og energidepartementet delt mellom Olje- og energidepartementet og Nærings- og handelsdepartementet. Nærings- og handelsdepartementet vil fremdeles finansiere enkelte aktiviteter innen energiforskning ettersom departementet har et ansvar for å utvikle næringslivet innenfor alle sektorer. Dette gjelder også leverandøriindustrien til petroleumsektoren og elkraftsektoren. Videre har Nærings- og handelsdepartementet ansvaret for basisfinansiering av den teknisk-industrielle instituttsektoren, også den delen som er knyttet til petroleumsektoren og energiforskning.

Det overordnede målet med Nærings- og handelsdepartementets bevilgning til Norges forskningsråd er å bidra til økt verdiskaping i næringslivet og et konkurransedyktig næringsliv. Dette skal blant annet gjøres ved å utvikle teknologiske fagmiljøer med høy vitenskapelig kompetanse. Norges forskningsråd skal også stimulere til økt innovasjon og nyskaping i næringslivet ved at flere bedrifter tar i bruk FoU, og ved å delfinansiere prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført.

Departementet legger vekt på at Forskningsrådet skal være et strategisk organ som både er rådgiver for myndighetene og operativ forvalter av offentlige bevilgninger. Forskningsrådets strategiske oppgaver innebærer blant annet å vurdere myndighetenes forskningspolitikk og gi råd om prioritering av forskning, teknologiutvikling og kompetanseoppbygging. Departementet ønsker spesielt at Forskningsrådet arbeider videre med å utvikle kunnskapsgrunnlaget for forskningspolitikken.

All forskning finansiert over Nærings- og handelsdepartementets budsjett skal være relevant for næringsutvikling. Departementet legger vekt på helheten i forsknings- og innovasjonssystemet. En omfattende evaluering av brukerstyrt forskning ble avsluttet vinteren 1997. Evalueringen viser at bedriftene er avhengige av kompetansen i forskningsmiljøene for å få gjennomført forskningsprosjektene. Støtten til instituttene i form av grunnbevilgninger og strategiske programmer skal bidra til langsiktig kunnskapsoppbygging slik at disse miljøene blir gode samarbeidspartnere for næringslivet også i framtiden. Gjennom finansiering av strategisk forskning ved instituttene ønsker Regjeringen å bidra til utvikling av ny næringsvirksomhet. Regjeringen legger også vekt på ulike kompetansehevende tiltak i små og mellomstore bedrifter, slik at flere bedrifter blir kvalifisert til egen FoU-aktivitet og samarbeid om FoU med bedrifter og forskningsmiljøer. Gjennom brukerstyrt forskning ønsker Regjeringen å bidra til finansiering av de prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført. Departementet er opptatt av at Forskningsrådet samarbeider nært med Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), veiledningstjenesten, Statens veiledningskontor for oppfinnere, Patentstyret og andre relevante offentlige organer, slik at næringslivet møter et oversiktlig og effektivt offentlig virkemiddelapparat. Det er inngått en egen samarbeidsavtale mellom Norges forskningsråd og SND som legger grunnlag for et mer omfattende samarbeid mellom de to institusjonene. Samarbeidet vil blant annet omfatte felles bransjeanalyser og strategiarbeid, informasjonsvirksomhet og samarbeid omkring egne bransjerettede program.

Forskning gir resultater

Gjennomførte evalueringer viser at prosjekter utløst av offentlige FoU-midler, gir positive industrielle og samfunnsmessige virkninger og gode økonomiske resultater for de deltagende bedrifter. Nedenfor gis det noen eksempler på prosjekter/satsinger:

- Innenfor programmet for påvisning og genetisk analyse av mikro- og makroorganismer har en kommet fram til teknikker og prinsipper for å kunne påvise giftige bakterier og alger i vann, samt for å overvåke fiskeressurser. Arbeidet mellom Norsk Institutt for Vannforskning og en industribedrift har ført til flere patenter og har stort kommersielt potensial.
- Avansert grafisk visualisering er et program som har oppnådd betydelige resultater på seks anvendelsesområder. Ett gjelder visualisering av indre menneskeorganer gjennom tredimensjonale ultralyddata. Her har Christian Michelsen Research, Vingmed Sound og Haukeland Sykehus utviklet en grunnleggende metodikk og en programprototype som har vakt stor internasjonal interesse og som oppmuntrer til betydelig kommersiell satsing.
- Et prosjekt innenfor bygg- og anleggssektoren har resultert i metoder for å anvende knust stein til forbedring av betong. Ved å anvende finstoff fra pukkproduksjon som alternativ til naturlig sand løses et ressursproblem samtidig som man får et nisjeprodukt med gode driftsmarginer.
- Gjennom EXPOMAT-programmet har Borregaard Cellulosefabrikk utviklet en ny og mer miljøvennlig prosess for fremstilling av høyt foredlede cellulosekvaliteter. Den nye prosessen fører til en halvering av utslippene av organisk bundet klor samtidig som Borregaard kan produsere helt nye høykvalitets cellulosemasser. Forskningen har vært gjennomført i samarbeid med SINTEF og Papirindustriens Forskningsinstitutt. Bedriften har i 1996 investert i en ny reaktor for å ta i bruk resultatene.
- Innen teknologioverføringsprogrammet TEFT har et prosjekt ført til en ny metode for resirkulering av slitte borekroner. Den fører til gjenbruk av det kostbare hardmetallet slik at kasserte borekroner heretter blir en ressurs istedenfor å være avfall.
- Det er etablert en bedrift gjennom FORNY-programmet (forskningsbasert nyetablering) som utvikler et programsystem for bearbeiding av meteorologiske data til animasjoner. Programsystemet benyttes av TV2 og er solgt til flere utenlandske TV- selskaper, blant annet CNN.

FoU-virksomhet har et langsiktig perspektiv og kommersielle resultater av forskningen kommer ofte 10-15 år etter at et FoU-prosjekt eller program ble startet. Forskningen må derfor planlegges og finansieres uavhengig av mer kortsiktige økonomiske konjunktur-

svingninger. Norges ledende posisjon innen internasjonal offshore og maritim teknologi er resultat av langsiktig forskningsinnsats.

I tillegg til konkrete resultater i de deltakende bedrifter har offentlig finansiert forskning ringvirkninger til andre bedrifter og bransjer. Økonomisk forskning viser at såkalte positive eksterne effekter er minst like store som de direkte effektene hos deltakende bedrifter og at den samfunnsøkonomiske nytten av offentlig finansiert forskning er vesentlig større enn den bedriftsøkonomiske.

Tverrfaglige forsknings- og utviklingsområder

Satsing på informasjonsteknologi

Utviklingen innen informasjonsteknologi representerer en helt sentral utfordring for norsk næringsliv. Den digitale revolusjonen frambringer ikke bare nye produkter og tjenester, men endrer både arbeidsmetoder og dagligliv. På grunn av digitalteknologiens gjennomgripende virkning i både samfunns- og næringsliv, er IT-politikken et prioritert område i Regjeringens arbeid. Internasjonaliseringen gjør det nødvendig at norsk næringsliv ligger langt framme i teknologiutvikling. Norsk deltakelse i internasjonale IT-prosjekter omfatter blant annet det europeiske forskningssamarbeidet EUREKA, den europeiske romorganisasjon (ESA) og EUs forskningsprogrammer.

For å bedre en vanskelig situasjon innenfor studier på informasjons- og kommunikasjonsteknologi ved universitetene, har Norges forskningsråd omdisponert midler til straks-tiltak som kan bedre rekrutteringen innen IT-fagene. Tiltakene iverksettes i 1997 og 1998, og beløper seg til rundt 18 mill. kroner hvorav ca. 8 mill. kroner fra Nærings- og handelsdepartementets bevilgning til NFR.

Ny næringsrettet IT-plan

Regjeringens forrige IT-plan for næringslivet ble avsluttet i 1995. Evalueringen konkluderer med at planen spilte en svært viktig rolle for å starte utviklingsprosesser og koble aktører. Evalueringen understreker at det offentlige engasjement for økt og bedre bruk av IT bør fortsette.

Nærings- og handelsdepartementet vil i løpet av 1997 utarbeide en ny næringsrettet IT-plan som skal virke fra og med 1998. Planens mål vil være både økt anvendelse av IT i næringslivet generelt og vekst i IT-næringene selv. Det vil være et mål at hele landet skal ta del i IT-utviklingen, og at det utvikles sterk IT-kompetanse i regionene. Planen utarbeides i samarbeid og kontakt med andre berørte departementer og med næringslivet.

Forum for IT-næringene

Nærings- og handelsministeren har etablert Forum for IT-næringene med representanter fra IT-næringene, forskningsmiljøene og utdanningssektoren. Forumets mandat er å drøfte rammebetingelser og tiltak for økt utvikling og anvendelser av IT i Norge. Forumet skal være rådgivende for departementet i utformingen av den næringsrettede IT-politikken.

Satsing på elektroniske informasjonsnettverk

Satsingen på elektroniske informasjonsnettverk som ble startet i 1996, forutsettes videreført i 1998. Satsingen er organisert som et eget program i Forskningsrådet: NIN - Nasjonale Informasjonsnettverk. Målet er å styrke næringslivets konkurransevne ved å utvikle og demonstrere elektroniske informasjonsnettverk og anvendelser knyttet til slike nettverk i næringsliv og offentlig sektor. Demonstrasjonsprosjektene gjennomføres i bransjer og på områder der gevinstpotensialet er spesielt stort. Prosjekter er nå gjennomført, eller i gang, innen reiselivsbransjen, bygg- og anleggsbransjen, fjernarbeid, geodata, kunnskapsnettverk for små og mellomstore bedrifter (SMB), maritim sektor, elektronisk handel, regionale nettverk, helsesektoren og i transportsektoren.

Ulike offentlige etater og departementer deltar i finansiering og styring av hvert enkelt anvendelsesområde. Det foreslås avsatt minimum 30 mill. kroner til NIN-programmet over Nærings- og handelsdepartementets budsjett i 1998. Av dette forutsettes det avsatt inntil 3 mill. kroner til oppstart av et nytt prosjekt: Telematikk for funksjonshemmede.

Satsingen på elektroniske informasjonsnettverk utgjør sammen med Forskningsrådets basisbevilgninger og brukerstyrte programmer en sterk satsing på IT. Forskningsrådets samlede satsing på IT-programmer over Nærings- og handelsdepartementets budsjett vil i 1998 utgjøre ca. 220 mill. kroner.

Satsing på bioteknologi

Bioteknologi basert på genteknologi er en ny næring med store utviklingsmuligheter. Generelt er medisinsk bioteknologi dominerende og har kommet lengst i utviklingen. Andre områder er plantebioteknologi, husdyrbioteknologi, marin bioteknologi og miljøbioteknologi.

De norske bedriftene forventer selv at omsetningen vil dobles tre eller fire ganger i løpet av neste fem-årsperiode. Dette skyldes at en rekke nye produkter med betydelig markeds-potensial er under utvikling. Mye av forskningen som ligger til grunn for produktene i dag, ligger flere år tilbake i tid. Bioteknologi er et område som krever høy kompetanse, og utviklingen går meget raskt innen dette feltet. For at Norge skal kunne ta del i veksten framover, er det nødvendig med en betydelig satsing på bioteknologisk forskning.

Genteknologi har revolusjonert medisinsk forskning. Eksempler på områder der bioteknologi og de genteknologisk verktøy har fått stor betydning er nevrobiologi, utviklingsbiologi og kreftforskning. Norge har gode naturgitte forutsetninger for å utvikle en moderne og differensiert marin næring. Bioteknologi basert på genteknologisk forskning åpner muligheter til produksjon av nye typer mat, biomasse og bioaktive forbindelser basert på det biologiske mangfoldet langs hele den norske kystlinjen.

Nasjonal strategi for næringsrettet bioteknologi 1998-2005

Nærings- og handelsdepartement vil utarbeide en nasjonal strategi for næringsrettet bioteknologi i samarbeid med andre departementer. Målet med strategien er å tilrettelegge mulighetene for å utløse det næringspotensialet som teknologien representerer. I strategien vil det bli lagt stor vekt på utdanning, forskning, næringsutvikling og rammebetingelser for næringslivet. Innsatsen vil omfatte både små, mellomstore og store bedrifter. Norge har i dag et forholdsvis begrenset antall bedrifter som har kompetanse når det gjelder moderne bioteknologi med produkter hovedsakelig rettet mot den medisinske og veterinærmedisinske sektor.

Perspektivanalyse og handlingsplan for bioteknologi 1995-2005 og Norges forskningsråds strategi for bioteknologi vil med de tre hovedsatsingsområdene medisin og helse, matvareproduksjon og marin bioteknologi danne grunnlaget for strategien.

Internasjonalt samarbeid

I tillegg til forskningsprogrammer og -prosjekter i regi av EUREKA og EU, jf. nedenfor, deltar Norge i internasjonalt forskningssamarbeid i regi av Nordisk ministerråd, Den europeiske romorganisasjonen ESA, OECD og forskningsprosjekter basert på bilaterale avtaler. Det vises til omtale under kap. 922 og kap. 924. Bilateralt forskningssamarbeid med nye samarbeidsland vil ventelig kunne få økt betydning sett i sammenheng med regionale næringsstrukturer blant annet gjennom Asia-planen.

Det europeiske forskningssamarbeidet EUREKA

EUREKA er et viktig virkemiddel for å internasjonalisere norsk næringsliv. Forskningsrådet er ansvarlig for oppfølging av den norske deltakelsen i EUREKA-prosjekter. Disse finansieres over alle de åtte næringssektorene under brukerstyrt forskning, jf. underpost 50.3 nedenfor. I tillegg yter Statens nærings- og distriktsutviklingsfond støtte til EUREKA-prosjekter. I 1996 finansierte Forskningsrådet EUREKA-prosjekter for ca. 22,3 mill. kroner, mens SND bidro med ca. 2 mill. kroner. Pr. september 1997 er det norsk deltakelse i totalt 73 igangværende prosjekter. Av norske bedrifter som deltar i prosjekter, er langt over halvparten små og mellomstore bedrifter. Hovedtyngden av de norske EUREKA-prosjektene ligger innenfor områdene miljø, IT, materialteknologi og energi.

EUs FoU-programmer

Gjennom EØS-avtalen er Norge godt integrert i EUs forskningsaktiviteter. Allerede fra starten av EUs 4. rammeprogram for forskning i 1995 har norske bedrifter, institutter, universiteter og andre kunnet delta i programmene på linje med deltakelse fra EU-land. Det 4. rammeprogram løper fram til 1999. Den norske kontingenten vil utgjøre ca. 393 mill. kroner i 1998, som hovedsakelig dekkes over Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementets budsjett. Om lag 50 pst. av programinnsatsen skjer på områder som faglig hører under Nærings- og handelsdepartementet ansvarsområde.

Erfaringene så langt fra EUs 4. rammeprogram viser at norske miljøer når opp i konkurransen. Pr. september 1997 er det norsk deltagelse i 623 prosjekter og nettverk. Det er norsk koordinator i 93 av prosjektene. Det er ellers 150 norske bedrifter som deltar. Norske bedrifter og forskningsmiljøer har fått særlig gjennomslag innenfor energi, informasjons- og kommunikasjonsteknologi og transport. Fortsatt er det ønskelig med større norsk

engasjement og uttelling innenfor produksjons- og materialteknologiprogrammet. Det ligger ellers en utfordring i å få nødvendig samspill mellom EU-programmene og nasjonale programmer. Forskningsrådet må i denne sammenheng videreføre sitt arbeid med å konkretisere hvordan EU-forskningen skal innpasses i Norges overordnede nasjonale strategi.

EU er inne i en viktig fase når det gjelder utforming av det 5. rammeprogram som forutsettes igangsatt i 1999. Norge deltar også i disse forberedelsene. Dette programmet vil få en noe annen utforming enn det 4. rammeprogram med færre særprogrammer og det legges opp til en mer konsentrert innsats på områder med klart definerte sosio-økonomiske mål. Viktig i denne sammenheng vil være sysselsetting samt vitenskapelige, teknologiske og økonomiske målsettinger hvor økt konkurransedyktighet går igjen som et overordnet mål. Et viktig prinsipp er at forskning i forbindelse med det 5. rammeprogram kun skal skje der man har identifisert en klar merverdi ved at forskningen foregår på EU-plan. Øvrig forskning skal gjennomføres nasjonalt.

Norge deltar også i et internasjonalt grunnforskningssamarbeid (COST), hovedsakelig innenfor det teknisk-naturvitenskapelige området, sammen med EU-landene, EFTA-landene og flere øst-europeiske land. Prosjektene fokuserer på oppgaver hvor det er viktig med bredt internasjonalt samarbeid. Norges forskningsråd har sekretariatsansvar for samarbeidet i Norge. Avgiften til dette grunnforskningssamarbeidet dekkes nå gjennom kontingenten til EUs 4. rammeprogram.

Budsjettforslag 1998

Post 50 Tilskudd, kan overføres

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
50.1	Grunnbevilgninger til institutter	0	90 000	93 000
50.2	Strategiske programmer	0	181 200	197 000
50.3	Brukerstyrte programmer	0	520 996	542 400
50.4	Nasjonale forvaltningsoppgaver og andre forskningsformål	0	12 500	7 600
50.5	Skipsfartsforskning ¹⁾	0	5 000	0
Sum 0920.50 Tilskudd, kan overføres		0	809 696	840 000

¹⁾ Fra om med 1998 er skipsfartsforskning tatt inn som en del av et brukerstyrt program for maritim sektor, se omtale under 50.3.3.

For 1998 foreslås en bevilgning til Norges forskningsråd på 840 mill. kroner og en tilsagnsfullmakt på 107,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak II, 3. Inntil 107,5 mill. kroner av bevilgningen for 1998 forutsetter å dekke tilsagnsfullmakten for 1997. Videre foreslås en særskilt tilsagnsfullmakt på 25 mill. kroner til Haldenprosjektet i regi av Institutt for energiteknikk, jf. Forslag til vedtak II, 1.4.

Underpost 50.1 Grunnbevilgninger til institutter

Støtten til forskningsinstituttene består av *grunnbevilgninger* og støtte til *strategiske instituttprogrammer*. Disse utgjør til sammen instituttene *basisfinansiering*. Forskningsinstituttene som tilføres grunnbevilgninger, er alle selvstendige institusjoner. Målet for instituttene er å bidra til nyskaping, omstilling og bedre konkurranseevnen til norsk næringsliv. Videre skal instituttene gjennom sitt arbeid bidra til å fremme en bærekraftig ressursforvaltning.

Følgende institutter fikk grunnbevilgning i 1996:

- Chr. Michelsens Institutt (CMR)
- Institutt for energiteknikk (IFE)
- IKU Petroleumsforskning
- Norsk marinteknisk forskningsinstitutt (MARINTEK)
- Norges byggforskingsinstitutt (NBI)
- Norges Geotekniske Institutt (NGI)
- NORSAR
- NORUT
- Norsk Regnesentral (NR)
- Rogalandsforskning
- SINTEF
- Energiforsyningens forskningsinstitutt (EFI)

- TEL-TEK
- Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF)
- Transportøkonomisk institutt (TØI)
- NORCONSERV
- Sildeolje- og sildemelindustriens forskningsinstitutt (SSF).

Grunnbevilgningene skal sikre et langsiktig grunnlag for forskningsfaglig kvalitet. Midler til grunntilskudd gis som en rundsum av den årlige bevilgningen til Norges forskningsråd, som fordeler midler til de enkelte instituttene. Grunnbevilgningene skal ikke styres på samme måte som programaktiviteter, men benyttes i tråd med instituttene egne strategier. Strategiske instituttprogrammer skal stimulere til langsiktig kompetanseoppbygging innen et fagområde som forventes å bli av betydning for instituttene brukere.

Forskningsinstituttene representerer en viktig ressurs både for næringslivet og andre brukere. Regjeringen har som mål å få instituttene til å yte bistand til og utføre forskningsoppdrag for alle kategorier av bedrifter i Norge. Instituttene må også gis mulighet til å bygge opp og utvikle en kompetansebase for framtidens behov. Instituttene har i dag et nært samarbeid med universitetene gjennom veiledning av hovedfagsstudenter og doktorgradstudenter. Dette samarbeidet bør videreutvikles.

Norsk deltakelse i EUs forskningsprogrammer har bidratt til at markedet for instituttene er blitt internasjonalisert. Instituttene nye utfordring er sammen med norske bedrifter å sikre at Norge får tilbakeført midler i form av prosjektstøtte av kontingenten som betales til EU. Det er viktig at økt internasjonal aktivitet ikke fjerner fokus fra sentrale norske forskningsområder og hovedmålsettingen med instituttsektoren som er å utvikle norsk næringsliv.

Virkningene av instituttene arbeid kommer særlig til uttrykk gjennom deres oppdragsforskning for næringslivet og gjennom den rolle de har i offentlig finansiert forskning. Effekten av instituttene arbeid blir vurdert gjennom eksterne evalueringer hvert sjette år. I tillegg vurderes instituttene løpende gjennom årlig rapportering av utvalgte resultatindikatorer. Disse gir innblikk i instituttene totale virksomhet og viser om de utfører virksomheten som forventet.

Resultatrapport 1996

I 1996 ble det gitt grunnbevilgninger til 13 teknisk-industrielle institutter, to bransjeforskningsinstitutter og to næringsrettede, samfunnsfaglige institutter.

Instituttene hadde i 1996 en total omsetning på ca. 2,3 mrd. kroner. De teknisk-industrielle instituttene utførte til sammen 3 130 årsverk i 1996. Dette nivået har vært stabilt de siste årene.

Instituttene bearbeidet ca. 10 000 oppdrag fra næringsliv og offentlig forvaltning i Norge og utlandet. Oppdragsinntektene fra norsk næringsliv utgjorde 45 pst., offentlig forvaltning 25 pst. mens inntektene fra utlandet i utgjorde vel 21 pst. av instituttene omsetning. Det har vært en klar tendens de siste årene til at oppdragsfinansieringen fra utlandet har økt. Dette må blant annet ses i sammenheng med den norske deltakelsen i EUs rammeprogram for forskning.

Resultatmål og resultater for en del sentrale parametre for instituttene virksomhet (gjennomsnittstall):

Resultatindikatorer	Mål 1996	Resultat		
		1996	Mål 1997	Mål 1998
Egenkapital	Minst 25 pst. av totalkapitalen	44 pst.	25 pst.	30 pst.
Driftsresultat	Minst 3 pst. av totale inntekter	3,1 pst.	3 pst.	3,1 pst.
Andel UoH-ansatte med doktorgrad	25 pst.	28 pst.	25 pst.	25 pst.
Mobilitet av forskere fra instituttene	10 pst., herav 5 pst. til næringslivet	16 pst., herav 10 pst. til næringslivet	10 pst., herav 5 pst. til næringslivet	10 pst., herav 5 pst. til næringslivet

Målsettingen for egenkapital innebærer at man først og fremst er opptatt av at egenkapitalen ikke skal ligge under det nivået som settes i målene. Ensidig fokus på høyest mulig mobilitet kan medføre svekkelse av fagmiljøene ved instituttene. Det er viktig å finne det riktige nivået på mobiliteten.

Det er en målsetting at instituttsektoren skal bidra til nyskaping og høyteknologiske nyetableringer blant annet ved å skille ut kommersielle deler av virksomheten. Det skjedde tre større slike etableringer i 1996. Powell Data AS ble skilt ut fra Energiforsyningens Forskningsinstitutt. Bedriften driver programvareutvikling og konsulentvirksomhet og har 37 ansatte. Fra Institutt for energiteknikk (IFE) ble deler av virksomheten skilt ut i to nye selskaper. Aktivitetene innenfor utvikling av nye IT-systemer for markedsbasert elkraftomsetning i Halden ble i 1996 overdratt til det nyopprettede selskapet Hand-EL Skandinavia AS. Videre ble produksjonsvirksomheten av radioaktive legemidler ved Isotoplaboratoriene til IFE skilt ut og etablert som et joint venture selskap mellom Nycomed Imaging og IFE. 25 ansatte i Halden og 22 ansatte på Kjeller forlot IFE og gikk over til de nye selskapene.

I 1996 gjennomførte Forskningsrådet en evaluering av institutter og avdelinger med hovedmarked innen bygg- anleggsnæringen. Evalueringen konkluderte med at instituttene er en svært viktig ressurs for bygg- og anleggsnæringen. Det blir pekt på at en FoU-strategi for næringen må legge større vekt på å utnytte denne ressursen enn hva som har vært tilfelle hittil. Det etterlyses en klarere definert rolle for instituttene i forhold til universitetene og næringen. Det pekes videre på at instituttene bør være mer aktive innen internasjonalt samarbeid.

Mål

Grunnbevilgningene skal bidra til å opprettholde og utvikle kompetanse på områder som instituttene anser som strategisk viktige for næringslivets og offentlig forvaltnings behov, blant annet innen ressursforvaltning.

Ved vurdering av nivået på grunnbevilgningene til det enkelte institutt vil Forskningsrådet legge vekt på årsrapportering og indikatorer på feltene:

- vitenskapelig produksjon/instituttets kompetanse
- samarbeid med næringsliv og forvaltning
- samarbeid med universiteter og vitenskapelige høyskoler
- internasjonal virksomhet
- mobilitet mellom næringsliv og FoU-institusjoner
- økonomi.

Det ble satt opp resultatmål for sektoren for første gang i 1995. Resultatmålene angir aggregerte tall for den del av instituttsektoren som Nærings- og handelsdepartementet har ansvar for. Et utvalg av disse målene er gjengitt i tabellen ovenfor. Målene for 1998 er blitt noe justert i forhold til 1996 og 1997.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 93 mill. kroner til grunnbevilgninger til instituttene for 1998.

Underpost 50.2 Strategiske programmer ved forskningsinstitutter og universiteter

Strategiske programmer er et virkemiddel for å stimulere til langsiktig faglig utvikling innen et institutt eller på et spesielt fagområde. Valg av innsatsområder for de strategiske programmene gjøres på bakgrunn av en vurdering av framtidige muligheter for norsk næringsliv og den kompetanse norske miljøer har i dag. Strategiske programmer er også et viktig virkemiddel til å knytte sammen forskningsinstituttene og forskningsgrupper ved universitetene. Nærings- og handelsdepartementet finansierer tre ulike typer strategiske programmer. Det er programmer rettet mot institutter, universiteter og nettverksprogrammer der forskergrupper samarbeider.

Norges forskningsråd er hovedansvarlig for å utvikle en strategi for satsingen på de strategiske programmene. Forskningsrådet skal også kontrollere at midlene blir brukt til faglig videreutvikling, og at man når de mål som er satt for midlene.

Resultatrapport 1996

Rapporteringen for 1996 omfatter også bevilgninger som nå gis over Olje- og energidepartementets budsjett.

I 1996 finansierte Norges forskningsråd til sammen 96 strategiske programmer over Nærings- og energidepartementets budsjett. Disse fordelte seg på 35 strategiske universitetsprogrammer, 56 strategiske instituttprogrammer og tre strategiske nettverksprogrammer.

Resultatmål og resultater for 1996 for en del utvalgte indikatorer:

Resultatindikatorer	Mål 1996	Resultat		
		1996	Mål 1997 ¹⁾	Mål 1998
Antall doktorgradsstipend	Minst 170	206	190	130
Antall post doktorgradsstipend	Minst 20	21	20	14
Samarbeid mellom forskningsinstitutt og universitet	Samarbeid i minst 15 nye programmer	Samarbeid i 15 nye programmer	Samarbeid i minst 70 pst. av de nye programmene	Samarbeid i minst 70 pst. av de nye programmene
Publikasjoner i internasjonale tidsskrifter eller konferansebidrag	Minst 200 artikler/arbeid	457 artikler er publisert	Minst 200	Minst 210
Andel nye strategiske universitetsprogrammer til miljø i aktivt inngrep med næringslivet	Minst 50 pst.	50 pst.	Minst 50 pst.	Minst 50 pst.

¹⁾ Målene for 1996 og 1997 omfatter både Nærings- og handelsdepartementets og Olje- og energidepartementets bevilgning. Målene for 1998 er derfor vesentlig lavere enn for 1996 og 1997.

Mål

Regjeringen ser på institutt- og universitetssektoren som viktig for å møte næringslivets langsiktige utfordringer og for å skape ny næringsvirksomhet. Nyere innovasjonsstudier viser blant annet at instituttsektoren har større betydning for innovasjon og omstilling enn tidligere antatt, også når det gjelder tradisjonelle næringer. De strategiske programmene skal ha et langsiktig perspektiv. Det er imidlertid viktig at framtidige brukere trekkes med også i denne aktiviteten. Strategiske programmer og brukerstyrt forskning i Forskningsrådet bør derfor ses i sammenheng.

Det er et mål å oppnå faglig styrking av de enkelte instituttene blant annet i form av utdanning av forskere og utvikling av internasjonalt anerkjente fagmiljøer. Dette vil for eksempel synliggjøres i instituttene evne til å oppnå faglig utfordrende oppdrag.

Universitetssektoren er en viktig ressurs for næringslivet, først og fremst ved å sikre tilgang på personell med høyere utdanning, men også fordi sektoren innehar viktig kompetanse som kan utnyttes bedre i samarbeid med næringslivet. Regjeringen er opptatt av å styrke universitets- og høyskolesektorens samarbeid med næringslivet og sikre at FoU-aktiviteten ved universitetene har relevans for norsk næringsliv. Strategiske programmer i universitetssektoren bør derfor prioriteres.

Videre er det en målsetting at det oppnås et tettere samarbeid mellom institutter, mellom institutter og universiteter og med internasjonale samarbeidspartnere. De strategiske programmene skal videre brukes til å utvikle en hensiktsmessig nasjonal arbeidsdeling mellom fagmiljøer.

Haldenprosjektet ved Institutt for energiteknikk (IFE) er et samarbeid mellom sikkerhetsorganisasjoner, nasjonale forskningsinstitutter og industri i 19 land. I 1990 ga Regjeringen IFE konsesjon for drift av Haldenreaktoren ut 1999. I statsbudsjettet for 1996 vedtok Stortinget at det kan gis offentlige tilskudd til prosjektet for perioden 1997-99 forutsatt at det lykkes å komme fram til en akseptabel samarbeidsavtale mellom de internasjonale partene. En slik samarbeidsavtale er inngått.

Stortinget har vedtatt å gi et statlig tilskudd på til sammen 75 mill. kroner til Haldenprosjektet i 3-års perioden 1997-99. Det er avsatt 25 mill. kroner i 1997, og det foreslås avsatt 25 mill. kroner til prosjektet av bevilgningen til NFR for 1998. I tillegg foreslås det en fullmakt for departementet til å gi tilsagn om tilskudd til Haldenprosjektet på inntil 25 mill. kroner utover bevilgningsforslaget, jf. Forslag til vedtak II, 1.4. Instituttet står fritt til å bruke frie midler eller egne oppdragsinntekter til Haldenprosjektet utover 75 mill. kroner.

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Atomenergilooven begrenser innehavers ansvar for skader som skyldes virksomhet ved atomanlegg. Lovbestemmelsen setter ansvarsbeløpet til 60 mill. Special Drawing Rights (SDR). IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden omfattes av statens selvassurans. For 1998 foreslås en særskilt fullmakt for dekning av forsikringstilfelle overfor tredjeperson ved uhell ved instituttets to atomreaktorer satt til 60 mill. SDR. Det tilsvarende 604 mill. kroner etter gjeldende kurs pr. 10. september 1997, jf. Forslag til vedtak VI.

Budsjettforslag 1998

Regjeringen mener det er viktig at rammene for strategiske programmer styrkes, og foreslår i henhold til dette at det avsettes 197 mill. kroner til strategiske programmer for 1998.

Underpost 50.3 Brukerstyrt forskning

Gjennom støtte til brukerstyrte programmer og prosjekter, ønsker Regjeringen å stimulere til økt verdiskaping i næringslivet og i samfunnet for øvrig. Brukerstyrt forskning er et virkemiddel som forutsetter betydelig medfinansiering fra næringslivet. I de fleste tilfeller dekker brukerne en vesentlig del av kostnadene, som regel mer enn 50 pst. Samtidig bestemmer brukerne valg av forskningstema og -prosjekter og setter premissene for forskningen. Forskningsrådet fungerer her som en arena for forskningssamarbeid mellom bedrifter, forskningsmiljøer og myndigheter. Denne modellen skal sikre at resultatene blir tatt i bruk.

Regjeringen mener at forsknings- og utviklingsarbeid i bedrifter og forvaltning er et viktig middel for å møte sterkere konkurranse, økte miljøkrav og andre utfordringer. Brukerstyrt forskning skal brukes til å utløse og forsterke næringslivets egen satsing. Midlene skal bidra til å gjøre samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter bedriftsøkonomisk lønnsomme. Det er dermed et mål at disse prosjektene bidrar til høyest mulig verdiskaping.

Midlene til Brukerstyrt forskning er delt inn i åtte sektorer. Innenfor hver sektor fordeler Norges forskningsråd midler til de ulike programmer og prosjekter. For oppstart skal nye programmer forelegges Nærings- og handelsdepartementet. Forskningsrådet skal for hver sektor foreslå konkrete og etterprøvbare resultatmål som skal danne grunnlaget for rapportering og evaluering i etterhånd. Etter en reorganisering av programstrukturen er det nå ca. 20 programmer som blir finansiert over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Etter initiativ fra departementet er bevilgningene til Brukerstyrt forskning evaluert i 1997. Det ble gjennomført en samlet evaluering som tar for seg støtte gitt i perioden 1990-95. Evalueringen viste at virkemidlet har et betydelig verdiskapingspotensial, spesielt gjennom kompetanseoppbygging, teknologispredning og nettverkseffekter (eksterne virkninger), og at den offentlige støtten brukes der det er markedssvikt. Det er imidlertid for tidlig å beregne de samlede resultater. Evalueringen konkluderte med at den statlige medfinansieringen av brukerstyrt forskning burde videreføres.

Regjeringen vil i samarbeid med Norges forskningsråd og hovedorganisasjonene i arbeidslivet utarbeide en plan for hvordan FoU-innsatsen kan økes i næringslivet.

Resultatrapport 1996

Resultatrapporteringen er basert på en undersøkelse for hele prosjektporteføljen (Moreforskning 1997). Av industrielle resultater er det fra undersøkelsen rapportert om 27 FoU-baserte nyetableringer, 62 nye patenter, 42 lisenskontrakter, 109 nye produkter og 53 nye prosesser og metoder. Av vitenskapelige resultater er det rapportert 38 avlagte doktorgrader, 252 vitenskapelige artikler i anerkjente tidsskrifter og 362 internasjonale konferanseforedrag. 496 virksomheter rapporterte om egen FoU virksomhet. Det understrekes at disse resultater gjelder rapporteringsåret, og skyldes den offentlige og private ressursinnsatsen i forutgående år. Ressursinnsatsen til forskningen dette året vil gi resultater over en periode på 10 til 15 år. I tillegg til de kvantifiserte resultatene, kommer kunnskapsoppbygging og -spredning, teknologispredning, nettverks- og samarbeidseffekter og forbedret infrastruktur. I følge evalueringen representerer dette en verdi som er minst like stor som den bedriftsøkonomiske.

Brukernes finansiering utgjorde i gjennomsnitt 62 pst. av den samlede FoU-innsatsen innenfor brukerstyrt forskning for 1996. Forskningsrådet utløste dermed midler fra næringslivet på over en mrd. kroner.

De viktigste kriterier for virkemiddelbruken vil være i hvilken grad en kompenserer for markedssvikt og hvilken merverdi man får av den offentlige medfinansieringen.

Det vises til omtalene av sektorene under brukerstyrt forskning for konkrete eksempler på resultater fra den brukerstyrte forskningen.

Mål

Hovedmålet for virkemidlet er å bidra til langsiktig verdiskaping i samfunnet, sikre arbeidsplasser, god ressursutnyttelse og ivareta miljøhensyn. Støtten til brukerstyrt forskning skal bidra til å utløse, framskynde og øke kvaliteten på prosjekter og bidra til at FoU-kompetente bedrifter tar økt risiko i FoU-satsingen for å oppnå økt avkastning og høyere verdiskaping.

For 1998 ønsker Regjeringen spesielt å stimulere til næringsrettet forskning innen områder hvor Norge har særskilte fortrinn på ressurs- og kompetansesiden og som i særlig

grad vil bidra til økt nasjonal verdiskaping. Det bør legges større vekt på å stimulere utvikling på tvers av etablerte sektorer. Departementet har satt følgende delmål for midlene til sektorer innen brukerstyrt forskning:

- bidra til at flere bedrifter bygger opp FoU-kompetanse
- øke antall FoU-baserte nyetableringer og innovasjoner i eksisterende bedrifter
- øke næringslivsfinansieringen av FoU
- øke teknologi- og kunnskapsspredning knyttet til FoU-miljøer
- sikre verdiskaping i Norge for internasjonalt orienterte bedrifter, blant annet gjennom internasjonalt samarbeid (EU og EUREKA)
- øke samarbeidet mellom næringslivet og universiteter, høyskoler og institutter, og på tvers av bransjer og fag
- øke personmobilitet fra institutter og universiteter til næringslivet og rekruttering av universitets- og høyskolekandidater til mindre bedrifter
- bidra til å utvikle kunnskapsbaserte næringsklynger
- utnytte moderne informasjonsteknologi i produksjons- og organisasjonsutvikling.

Det er en forutsetning at den offentlige finansieringen utløser privat forsknings- og utviklingsinnsats. Næringslivsfinansieringen er en indikator på i hvilken grad brukerne er engasjert, men omfanget må alltid ses i lys av forskningens langsiktighet og nærhet til markedet.

Statlige midler til brukerstyrt forskning forutsettes disponert slik at det etableres samarbeid mellom bedrifter og forskningsinstitusjoner. Det er ønskelig at flere små og mellomstore bedrifter settes i stand til å drive FoU-arbeid og trekkes med i programmene. Det forutsettes videre at Forskningsrådet samarbeider nært med andre offentlig finansierte virkemiddelinstusjoner. Samarbeidet som er etablert med Statens nærings- og distriktsutviklingsfond bør utvikles videre, særlig med hensyn på å skape ny næringsvirksomhet basert på lovende FoU-resultater.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 542,4 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling i 1998, fordelt på følgende sektorer:

		(i 1 000 kr)
Sektor		
50.3.1	Leverandørindustri til energisektoren	28 000
50.3.2	Teknologi- og vareproduserende industri	147 400
50.3.3	Maritim virksomhet	45 000
50.3.4	Prosessindustrien	115 500
50.3.5	Bygg- og anleggssektoren	59 500
50.3.6	Bioteknologi og næringsmiddelindustri	32 000
50.3.7	Tjenestesektoren	56 000
50.3.8	Bransjeuavhengige tiltak	59 000
	Sum	542 400

50.3.1 Leverandørindustri til energisektoren

Denne sektoren omfatter utvikling av fornybare energikilder og av produkter for utvinning av petroleum på dypt vann og for anvendelse av naturgass i Norge. Programmene delfinansieres med Olje- og energidepartementet, og Nærings- og handelsdepartementets andel benyttes til programmer som skal forbedre norsk leverandørindustriens posisjon på det nasjonale og det internasjonale marked.

Bruken av nye fornybare energikilder er liten, men økende. Blant de energikilder som kan komme til å bidra til energidekningen i framtiden, er først og fremst biomasse og sol- og vindenergi. På disse områdene er det store utfordringer for norsk industri.

De samlede årlige petroleumsinvesteringene vil utgjøre fra 50 til i overkant av 60 mrd. kroner fram mot århundreskiftet. Dette representerer et stort marked for norsk industri. Sterk satsing på forskning og kompetanseutvikling i Norge fra oljeselskapenes og myndighetenes side har gitt leverandørindustrien gode vekstvilkår. Leverandørindustrien omfatter ingeniørselskapene, fabrikkasjonsverkstedene, utstyrsprodusentene, samt bore- og brønntjenesteselskapene.

Utbygging på midtnorsk sokkel vil by på store teknologiske utfordringer framover. Det er derfor nødvendig å styrke norsk leverandørindustri slik at den kan foreta utbygginger på

dypt vann. Dette innebærer at leverandørindustrien må utvikle lettere, billigere og enklere undervannsløsninger. Dessuten må den bli enda bedre på områder som flytende produksjon, forankringssystemer, stigerørsløsninger, flerfasetransport og boreteknologi.

Resultatrapport 1996

Innen nye fornybare energikilder har norsk industri utviklet flere nye produkter som ble ferdigstilt i 1996. Industrien har nå en årlig omsetning av disse produktene på ca. 42 mill. kroner. Videre er det blitt registrert et nytt patent og etablert en ny bedrift med basis i resultatene fra forskningen. Det er god framdrift i leverandørindustriens utviklingen av stigerørskonsepter og forankringssystemer for flytende installasjoner som skal brukes på havdyp inntil 2 000 meter. Leverandørindustriens utvikling av teknologi for injeksjon av produsert vann er også lovende. Leverandørindustrien har utviklet et pilotanlegg for rekondensering av flytende naturgass som vil bli installert på et skip i 1997.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 28 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling til sektoren Leverandørindustri til energisektoren.

50.3.2 Teknologi- og vareproduserende industri

Sektoren omfatter verksteds-, teko-, plast-, møbel-, grafisk- og IT-industri, samt miljøteknologi. Bransjene innen sektoren sysselsetter ca. 50 pst. av den landbaserte industrien og hadde i 1996 en samlet omsetning på ca. 150 mrd. kroner. Av omsetningen går ca. 26 pst. til eksport, hvor IT-næringen og miljøteknologi utgjør en økende andel.

Sektoren er teknologiorientert og er en viktig støttespiller og pådriver for opprustning av den teknologiske infrastrukturen i norsk næringsliv. Industrien har styrket sin konkurranseevne innen spesielle nisjer, blant annet IT- og maritim industri. Den internasjonale konkurransen krever at norsk industri er innovativ og søker nye produksjonsmetoder og totalløsninger.

IT-næringen er sammensatt av høyteknologiske bedrifter med økende omsetning og eksport. Næringen produserer både elektronikk, programvare og informasjonsinnhold, blant annet multimedia. En viktig utfordring for bransjen er økt fokus på markedsnisjer hvor norsk teknologi og kompetanse gir klare konkurransefortrinn. Programvareindustrien må styrke utviklingen av produkter som kan konkurrere på verdensmarkedet. Videre er satsing på innholdsproduksjon og multimedia et område hvor det kreves en betydelig satsing for å få fram norske kvalitetsprodukter som gir økt verdiskaping.

FoU-satsingen innen miljøteknologi rettet mot den vareproduserende industrien vil bli videreført. Programmet "Norsk miljøteknologi mot år 2000" ble startet i 1996 og tar sikte på å utvikle miljøteknologi-industrien. Videre skal programmet støtte utvikling av teknologi som kan redusere miljøproblemer i næringslivet. Programmet "Teknologi for reduksjon av klimagassutslipp" (KLIMATEK) som startet i 1997, vil være i full virksomhet i 1998. KLIMATEK er spesielt vinklet mot å utvikle og utprøve teknologi som reduserer utslippene av klimagasser og nitrogenoksider. Viktige nedslagsfelt for programmet er petroleumssektoren og prosessindustrien. Programmet er en oppfølging av St.meld. nr. 41 for 1994-95 Om norsk politikk mot klimaendringer og utslipp av nitrogenoksider (Klimameldingen). KLIMATEK blir samfinansiert av Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet. Det vises også til Regjeringens forslag om å opprette *Statens miljøfond* lagt til SND med bevilgning over Miljøverndepartementets budsjett som skal gi støtte til implementering av ny teknologi for å redusere utslipp av klimagasser og andre miljøskadelige utslipp. Det er nødvendig at det etableres god koordinering mellom aktivitetene under KLIMATEK og Statens miljøfond.

Resultatrapport 1996

Programmet for vareproduserende industri (VARP) har i 1996 lagt vekt på å stimulere bedriftene til økt FoU-innsats. VARP-programmet har etablert en rekke møteplasser i form av tematiske FoU-fora hvor i alt 130 industribedrifter har deltatt sammen med aktører fra forskningsmiljøene. Målet har vært initiering av nye FoU-prosjekter. I 1996 har det vært 35 FoU-prosjekter under VARP-programmet. Innsatsen har i hovedsak rettet seg mot forbedring av metode for produktutvikling og produksjon. Flere av de deltakende bedrifter rapporterer om økt omsetning som følge av FoU-innsatsen.

Et eksempel er et prosjekt der to konkurrerende bedrifter har samarbeidet om å bygge opp kompetanse på integrert produktutvikling gjennom bruk av nye materialer, utviklingsmetoder og verktøy. Resultatet er at begge bedriftene har vunnet kontrakter med AS Gardermobanen om leveranser av stoler og inventar til de nye togene. Årsaken til at konseptet

har fått så stor oppmerksomhet, også internasjonalt, er kombinasjonen av god design, vekt-reduksjon på materialer og konkurransedyktige priser.

IT-næringene er den bransjen med høyest forskningsintensitet innenfor sektoren. Programmet for grafisk- og informasjonsteknologi reflekterer sammensmelting av teknologi-områder som telekommunikasjon, programvare, elektronikk og grafisk industri. Rapporteringen viser tilfredsstillende industriell og økonomisk utvikling i tråd med målene. Det er blant annet oppnådd store besparelser ved å standardisere produksjonsmetoder og innføre IT-baserte styringssystemer for byggeplaner, materialer, lagerkontroll, bestillinger o.l.

Forskningsrådet ga i løpet av 1996 støtte til 21 prosjekter innen miljøteknologi, og det er etablert et operativt samarbeid med SND og Statens forurensningstilsyn for å få en koordinert innsats på området.

Program for eksport av miljøteknologi startet i 1992 og ble avsluttet i 1996. Det forventes at bedriftenes eksportverdi dobles i 1997. En rekke bedrifter har utviklet produkter som har internasjonalt markedspotensiale. Ett eksempel på dette er at en norsk industribedrift gjennom to prosjekter har bidratt til å utvikle teknologi for å utføre støy-målinger. Dette har resultert i utviklingen av en håndholdt støymåler med innebygde analysefunksjoner og et system for automatisk overvåking av støy i friluft. Teknologit utviklingen har skjedd i nært samarbeid med forskningsmiljøer i Sveits og Danmark. NFR-prosjektene utløste en FoU-innsats på 4,1 mill. kroner hvorav 1,7 mill. kroner kom fra Forskningsrådet. Bedriften regner med en omsetning på 25 mill. kroner på disse produktene i 1999.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 147,4 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling innen sektoren teknologi- og vareproduserende industri i 1998.

50.3.3 Maritim virksomhet

Maritim virksomhet er definert som *egen sektor* innen den brukerstyrte forskningen fra og med 1998.

I 1996 ble det etablert et eget program for næringsklynger innen maritim virksomhet (MARITIM). Hovedformålet med programmet er å styrke konkurranseevnen i maritim næringsvirksomhet gjennom økt satsing på FoU-samarbeid. Målgruppen er rederiene, verft, utstyrsleverandører, konsultentselskap, klasseselskap, forskningsmiljø og myndigheter.

Formålet med programmet er å opprettholde og videreutvikle Norges posisjon som en internasjonalt ledende maritim nasjon og bidra til at en størst mulig andel av maritim verdiskaping og sysselsetting skjer i og fra Norge.

Tidligere bevilgning til maritim forskning over Utenriksdepartementets budsjett er fra og med 1997 overført til Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Bevilgningen disponeres sammen med øvrige midler under Maritim sektor.

Resultatrapport 1996

Programmet MARITIM omfatter både tjeneste- og industridelen av maritim virksomhet, og i 1996 var det knyttet åtte doktorgradsstudier til programmet. Man lyktes i å skape stor grad av synergi mellom nasjonale prosjekter og prosjekter under EUs 4. rammeprogram, noe som har gitt god uttelling for norsk næringsliv på maritimt område.

Av resultater fra tjenstedelen kan nevnes temasatsingen *Nærskipsfart* som skal bidra til å øke den regionale sjøtransportens rolle i en total logistikksammenheng. Satsingen foregår i et samarbeid mellom maritime virksomheter, importører og eksportører. Forbedret logistikk gjennom økt bruk av IT er et aktuelt tema.

Fleire IT-baserte prototypesystemer og produkter er installert for utprøving ombord i et svært moderne norsk skip i utenriksfart. Dette omfatter drifts- og vedlikeholdssystemer, fjerndiagnose av maskineri over satellitt, nødkommandosentral, navigasjon, elektronisk leverandørdokumentasjon og interaktivt opplæringsystem basert på internasjonale regler. En simulatorprototyp for trening av navigatører på supplyfartøyer er installert og tatt i bruk ved Skipssimulatorsenteret i Trondheim. En serie av prototypesystemer og produkter fra maritim IT-drift har et stort potensial på verdensmarkedet.

På industrisiden har prosjekter rettet mot skrogutforming og framdriftssystemer gitt betydelig økonomiske gevinst for en rekke skipstyper. Resultatene tas løpende i bruk i konkrete nybyggingskontrakter.

Budsjettforslag for 1998

Det foreslås avsatt 45 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling innen maritim virksomhet i 1998.

50.3.4 Prosessindustrien

Prosessindustrien er sektorbetegnelse for bedrifter innen treforedling, lettmetaller, ferrolegeringer, petrokjemi, farmasøytisk industri og fin- og spesialkjemikalier. Denne industrien består av ca. 650 bedrifter med 56 000 ansatte. Om lag 20 pst. av ansatte i norsk industri arbeider innenfor denne sektoren. Industrien omsatte i følge Prosessindustriens Landsforening for 78 mrd. kroner i 1996, hvorav ca. 60 pst. gjennom eksport. Norsk prosessindustri har gjennomgått en positiv utvikling de siste 10-20 årene sammenliknet med mange av sine konkurrenter i andre land. Miljøforurensende utslipp er betydelig redusert gjennom prosessomlegginger og rens tiltak. Det er gjennomført omfattende produktivitetsfremmende og kostnadsreducerende tiltak som har styrket industriens konkurransevne. En betydelig del av leveransene fra norsk prosessindustri er i dag avanserte materialer og spesialprodukter. Tradisjonelle råvarer som metaller, papir og plast er ikke lenger bulkvarer, men skreddersydde produkter med spesielle egenskaper tilpasset kundenes behov. Kompetanse som konkurransefaktor er blitt stadig viktigere. Produkter basert på ny kunnskap og øke andelen av spesial- og kundespesifiserte produkter, er industriens største mulighet til å forbedre sin konkurransevne og lønnsomhet.

Etter en omlegging av den offentlige forskningsinnsatsen rettet mot prosess- og materialindustrien i Norge, er hele satsingen nå organisert gjennom ett forskningsprogram (PROSMAT 2000) som gjennomføres i perioden 1996-2000. Programmet er et sentralt virkemiddel i Regjeringens strategi for å øke næringsrettet forskning i Norge.

Resultatrapport 1996

Innen PROSMAT-programmet ble det gitt støtte til 89 FoU-prosjekter i 1996. Total-kostnadene for disse prosjektene var 350 mill. kroner, hvilket innebærer at næringslivets andel av programfinansieringen var på 68 pst.. Programmet har lagt stor vekt på å få til et bredt samarbeid mellom bedrifter og FoU-miljøer. Dette vil bidra til å utvide den nasjonale kunnskapsbasen som dermed kan utnyttes av andre bedrifter. Den tette koblingen til FoU-miljøene kan illustreres ved at det i 1996 ble utført forskning ved norske og utenlandske FoU-miljøer for 180 mill. kroner. Industriens egenfinansiering av innkjøpt FoU har økt betydelig. Alle de norske universitetsmiljøene og de fleste av de polytekniske FoU-miljøene er trukket med i samarbeidsprosjekter. Hovedvekten ligger imidlertid på SINTEF/NTNU-miljøet.

Totalt er 12 store konsern med 66 bedrifter, 28 andre prosessbedrifter og 23 bedrifter fra andre bransjer som IT- og mekanisk industri, aktivt med enten som kontrakts- eller samarbeidspartnere i prosjektene. Mange av de mindre bedriftene er nye i Forskningsråds sammenheng. I 1996 gikk ca. 60 pst. av midlene til nyskappings-/nyorienteringsprosjekter, mens det resterende ble benyttet til grunnleggende og kompetanseoppbyggende prosjekter. I 1996 har 77 doktorgradskandidater fått stipendmidler i tilknytning til PROSMAT-programmet, det ble avlagt minst 15 doktorgrader og fremmet totalt 12 patentsøknader. Det ligger et stort verdiskapningspotensial i å anvende moderne bioteknologi innen fin- og spesialkjemikalieindustrien, spesielt farmasøytisk industri. I programmet hadde denne forskningen i 1996 et omfang på 78 mill. kroner. Alpharmas satsing på å utvikle helt nye typer antibiotika og PhotoCures utvikling av legemidler mot ulike typer kreft er eksempler på dette.

I Norge er potensialet for økt videreforedling av aluminium stort. I 1996 gikk flere aluminiumsprodusenter sammen med SINTEF/NTNU om å etablere et kompetansesenter innen stukkstøping. Innen lettmetallområdet har det ellers vært flere prosjekter for å utvikle IT-verktøy og målesystemer, miljøprosjekter (resirkulering, reduksjon av utslipp), samt prosjekter for å optimalisere produksjonsprosessene. Innen treforedling har Borregaard utviklet en ny og mer miljøvennlig prosess for framstilling av høyt foredlede cellulosekvaliteter. Bedriften har i 1996 investert 185 mill. kroner i en ny reaktor for å implementere resultatene.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 115,5 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling innen prosessindustrien for 1998.

50.3.5 Bygg- og anleggssektoren

Bygg- og anleggsnæringen (BA-næringen) er sammensatt av bedrifter både innen industri og tjenesteyting, som byggevareprodusenter, entreprenører og rådgivere.

BA-næringen har tradisjonelt hatt en svært lav FoU-andel, i gjennomsnitt bare ca. 0,2 pst. av omsetningen. Næringen samarbeider med Forskningsrådet om å gjennomføre BA-program 1996-2000. Til grunn for gjennomføringen ligger BA-næringens strategi for kompetanseutvikling, FoU og innovasjon. BA-programmet har som mål å utvikle FoU som

et strategisk virkemiddel i bedriftene. Dette faller også sammen med Forskningsrådets store satsing «Lærende bedrifter» gjennom kompetanseutvikling og forskning.

Resultatrapport 1996

I de 17 bedriftene som ble prioritert ved oppstart av BA-programmet, er det en samlet økning på 40 årsverk innen FoU-relaterte arbeidsgiver samtidig som bedriftene også har utviklet egne FoU-strategier. De 17 utvalgte bedriftene utgjør kjernen i fem omfattende fellessatsinger; internasjonalisering av anleggsteknologi, samspill i byggeprosessen, spisskompetanseutvikling av ingeniørtjenester, miljøriktig prosjektering og bygging, samt byggsertifisering og funksjonskrav. Innen satsingene er det etablert godt samarbeid og allianser mellom bedrifter og universiteter/høyskoler og institutter. Samarbeidet er klart bedriftsrettet. FoU som er felles for bransjen, er i større grad blitt finansiert av bransjen selv.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 59,5 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling innen bygg- og anleggssektoren i 1998.

50.3.6 Bioteknologi og næringsmiddelindustri

En sterk vekst i omsetningen av bioteknologibaserte produkter forventes i hele den industrialiserte verden. Marin bioteknologi basert på genteknologisk forskning og det biologiske mangfoldet langs norskekysten åpner muligheter for produksjon av nye typer mat, biomasse og bioaktive forbindelser. Utvikling av nye typer mat og kjennskap til konkurranse- og markedssituasjon for disse kan ha avgjørende betydning for norsk næringsmiddelindustri i framtiden. En mer omfattende bruk av molekylærbiologisk kunnskap har ført til flere nyetableringer og økt industrialisering på bioteknologiområdet. Potensialet framover er svært stort. Norge har gode muligheter for å bli delaktig i den sterke internasjonale veksten innen bioteknologi. Nærings- og handelsdepartementet er i ferd med å utarbeide en nasjonal strategi for næringsrettet bioteknologi i samarbeid med andre departementer.

Både med hensyn til verdiskaping og sysselsetting er næringsmiddelindustrien Norges nest største industribransje. Industrien er spredt over hele landet og den er svært viktig for sysselsetting og bosetting i mange distrikter. Både nasjonalt og internasjonalt er konkurransen i næringsmiddelindustrien økende. Innovasjonsaktiviteten i industrien består hovedsakelig av investeringer i maskiner og utstyr. Det utføres lite FoU innen næringsmiddelindustrien. Dessuten har næringsmiddelindustrien en lavere andel av ansatte med høyere utdanning enn annen norsk industri. Viktige tiltak er derfor å øke kompetansen, stimulere til mobilitet, utvikle nettverk, øke både den private og offentlige innsatsen på FoU og satse på produktutvikling.

Resultatrapport 1996

Det er gjennom den bioteknologiske FoU-innsatsen utviklet flere produkter med internasjonalt markedspotensial. Et eksempel på dette er et prosjekt som har utviklet en hurtigtest for måling av aminosyre homocystein i blod. Dette er viktig fordi det er påvist sammenheng mellom høyt innhold i blodet av homocystein og faren for hjerte- og karsykdom. Produksjonen av hurtigtesten vil foregå i Norge.

Bruk av moderne bioteknologiske metoder får stadig større innpass i landbruket og den marine sektor. Man arbeider med å identifisere og isolere gener som styrer kornkvalitet. I 1996 har man kommet fram til en forståelse av hvordan cellene i kornet utvikles. Det er blitt framstilt stoffer fra reke og krabbeskall som har anvendelse innen medisin, farmasi og kosmetikk. Dessuten har man funnet ut at melkesyrebakterier kan produsere proteiner som hindrer vekst av bakterier, og som derfor kan erstatte kjemikalier i næringsmidler og dyrefôr.

Det er videre dannet et selskap for produksjon av ferdigretter for kjøledistribusjon basert på teknologi utviklet gjennom næringsmiddelforskningen.

Organisasjonene i næringsmiddelindustrien har i 1996 tatt ansvar for å definere FoU-behov og bidra til kompetanseoppbygging og økt FoU-aktivitet i egne bransjer. Det er gjennomført et forprosjekt for å heve kompetansenivået i næringsmiddelindustrien for dermed å stå sterkere rustet mot økende internasjonal konkurranse. Dette er tenkt fulgt opp i et nytt 5-årig innovasjonsbasert utviklingsprogram for næringsmiddelindustrien (MAT 2000).

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 32 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling innen bioteknologi og næringsmiddelindustri i 1998.

50.3.7 Tjenestesektoren

Privat tjenesteyting består av over 135 000 bedrifter, hvorav svært mange er små og med varierende kompetansenivå. I gjennomsnitt utfører bedriftene 3,4 årsverk, og hele 97 pst. av bedriftene færre enn 20 årsverk. Viktige kategorier er forretningsmessig tjenesteyting, transport, kommunikasjon, data, varehandel og turisme. Denne næringsstrukturen fører til variasjoner i bedriftenes forhold til FoU. Den offentlig støttede FoU-aktiviteten er en kombinasjon av langsiktig kunnskapsutvikling og demonstrasjon av praktiske løsninger.

Tjenestesektorens utfordringer er blant annet knyttet til endrede internasjonale rammebetingelser som åpner for eksport av tjenester i langt større grad enn tidligere. Dette innebærer både økt konkurranse på hjemmemarkedet og nye muligheter for norsk næringsliv på eksportmarkedet. Utvikling og bruk av ny teknologi gir store muligheter for effektivisering og utvikling av nye tjenesteprodukter. Dette gjelder særlig informasjonsteknologi.

Reiseliv er en viktig vekstnæring som antas å ha et stort utviklingspotensial. Hovedutfordringene for reiselivsnæringen er beskrevet under kap. 961 Reiselivstiltak. Nåværende program for forskning om reiselivet avsluttes i 1997, men det legges opp til at forskning på reiselivsområdet videreføres i 1998.

Resultatrapport

Program for tjenesteyting og informasjonsstruktur ble startet i 1996 med basis i seks tidligere selvstendige programmer. I 1996 ble løpende prosjekter fra tidligere programmer videreført samtidig som det ble iverksatt nye forskningsprosjekter innen tjenesteytende næringer.

Program for transport og logistikk, som har vært samfinansiert med Samferdselsdepartementet, ble avsluttet i 1996. Programmet har medvirket til å utvikle mer effektive transport- og logistikkløsninger for land- og sjøtransport. Under programmet har det blant annet blitt fokusert på eksportmuligheter av fisk med sjøtransport.

I den industrirettede del under Program for informasjonsteknologi (medisin) gjennomføres prosjekter om blant annet bildediagnostikk, telemedisin og kliniske informasjonssystemer. Prosjektrapporter viser tilfredsstillende framdrift i forhold til planene.

Reiselivsprogrammet omfattet i 1996 20 prosjekter hvorav tre ble avsluttet i løpet av året. Innen programmet er det utført kompetanseoppbygging, markedsføringstiltak og produktutvikling som har bidratt til å styrke næringens muligheter til å utvikle Norge som turistmål.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 56 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling innen tjenestesektoren i 1998.

50.3.8 Bransjeuavhengige tiltak

Bransjeuavhengige tiltak omfatter programmer og prosjekter som går på tvers av flere bransjer eller som på en annen måte faller utenom de øvrige sektorene for brukerstyrt forskning. Flere av programmene delfinansieres sammen med andre departementer. De bransjeuavhengige programmene er delt i innovasjons- og teknologinettverk og andre bransjeuavhengige tiltak:

1. Innovasjons- og teknologinettverk

Innovasjons- og teknologinettverk omfatter tiltak rettet mot bedrifter og kunnskapsinstitusjoner for å styrke innovasjon og innovasjonsevne i næringslivet. Dette er viktig for næringslivets konkurransekraft og det er et mål for regjeringen å bidra til å styrke innovasjonsevnen i næringslivet.

Strategien for denne satsingen er å styrke grunnlaget for næringslivets FoU-engasjement, og å utvikle kunnskapsinstitusjonene til å bli effektive bidragsyttere til innovasjon. Spesielt ønsker en å styrke etterspørselen fra små og mellomstore bedrifter (SMB). Dette gjøres gjennom tverrgående programtiltak, som stimulerer til etablering av nettverk, tette koblinger mellom kunnskapsmiljøer og bedrifter, tilførsel av strategisk kompetanse, fremme av personmobilitet, styrket teknologispredning og utvikling av regionale innovasjonssystemer. Denne typen tiltak er spesielt anbefalt av OECD og gis stadig høyere prioritet i medlemslandene.

Innenfor innovasjons- og teknologinettverket pågår det to programmer: Bedriftsutvikling 2000 og Program for Teknologioverføring som består av en rekke delprogrammer. Disse retter seg mot forskjellige former for kompetanse- og teknologioverføring mellom ulike FoU-institusjoner og SMB. De viktigste delprogrammene er Teknologiformidling fra forskningsinstitutter til SMB som skal stimulere til varig samarbeid mellom bedriftene og teknologiske utviklingsmiljøer (TEFT), et program som skal bidra til kommersialiserbare

konsepter og forskningsbaserte nyetableringer fra sentrale forskningsinstitusjoner og universitetene (FORNY) og et program som skal stimulere til næringsutvikling med utspring i regionale høyskoler (RUSH). Teknologioverføringsprogrammet omfatter også to nye delprogrammer: SMB-kompetanse som skal styrke kompetanseutviklingen i SMB gjennom rekruttering av høyt utdannet personell og REGINN-programmet for regional innovasjon som skal mobilisere næringsliv, FoU-miljøer, myndigheter og virkemiddelapparat til innovasjonsprosesser og produkter. Alle disse programmene mottar også finansiering fra Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Resultatrapport 1996

Flere av delprogrammene under Program for teknologioverføring er under evaluering høsten 1997. Som nevnt tidligere er det også utført en evaluering av den samlede brukerstyrte forskningen i det siste året. Evalueringene tyder på at delprogrammene er viktige og at de fungerer bra i henhold til målene. Det er imidlertid vanskelig å anslå konkrete tall for verdiskaping. Dette kan skyldes blant annet at kompetanse- og teknologioverføring forutsetter endrings- og læringsprosesser som vanskelig lar seg måle.

I 1996 var det seks delprogrammer som ble finansiert av Nærings- og energidepartementet og Kommunal- og arbeidsdepartementet under området Innovasjons- og teknologinettverk. Samlet er det for 1996 rapportert om 39 kommersialiseringer, inkludert 18 bedriftsetableringer, 190 teknologiprojekter og 188 oppdrag til regionale høyskoler i forbindelse med næringsutviklingsprosjekter. Dette er konkrete resultater som kan måles umiddelbart. De viktigste resultatene vil imidlertid komme i form av kompetanseøkning og utvikling av innovasjonsplaner over tid.

Budsjettforslag 1998:

Det foreslås avsatt 35 mill. kroner til innovasjons- og teknologinettverk i 1998.

2. Andre bransjeuavhengige tiltak

Innenfor dette området er forskningen knyttet til tre områder: Næringsøkonomi, næringsrettet idéutvikling fra medisinsk forskning og forskning i samarbeid med Miljøverndepartementet. Næringsøkonomisk forskning omfatter forskning som er med på å styrke Regjeringens beslutningsgrunnlag på det næringspolitiske området. Offentlig forvaltning er primær bruker av flere av programmene. Dessuten delfinansieres forskningsrådets fellestiltak (informasjon og forskningsformidling, forskningsetiske komiteer og planlegging) fra dette området.

NFR gir støtte til følgende nye programmer på området: Næring, finans og marked, Kunnskapsgrunnlaget for teknologi og næringspolitikken (FAKTA), Kompetanse, utdanning og verdiskaping og Sysselsetting og arbeidsmarked.

Resultatrapport 1996

I 1996 støttet NFR blant annet programmene Nærings-LOS, Grunnforurensning (GRUF) og Næringsrettet idéutvikling i medisinsk forskning. I tillegg gikk 8,5 mill. kroner til fellesoppgaver i NFR.

Programmet for ledelse, organisasjon og styring (LOS), som ble avsluttet i løpet av året, har blant annet bidratt til 56 bøker, hvorav 30 i 1995/96. Programmene har gitt verdifull kunnskap som brukes som grunnlag for myndighetenes politikktutforming innen disse områdene.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 24 mill. kroner til andre bransjeuavhengige tiltak i 1998.

Underpost 50.4 Nasjonale forvaltningsoppgaver og andre forskningsformål

50.4.1 Kombinert lager og deponi for lavt og middels radioaktivt avfall

I vårsesjonen 1994 fattet Stortinget vedtak om å lokalisere et kombinert lager og deponi for lavt og middels radioaktivt avfall til Himdalen i Aurskog-Holand kommune, jf. St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 4 og Innst. S. nr. 114 for 1993-94. Regjeringen ga Statsbygg konsesjon for bygging 28. februar 1997. Byggingen startet i mai og anlegget forventes å stå ferdig i mai 1998. Statsbygg vil stå som eier av anlegget, mens Institutt for energiteknikk (IFE) får driftsansvaret. IFE vil også få ansvar for mottak av radioaktivt avfall fra sykehus, behandling og emballering av avfall og transport av avfall fra Kjeller til Himdalen. Sosial- og helsedepartementet har det forvaltningsmessige ansvaret for konsesjonsbehandlingen.

Det foreslås avsatt 5,1 mill. kroner i 1998 til dekning av drift av Himdalen-anlegget og ekstraordinære engangsutgifter i forbindelse med oppgraving, reemballering og flytting av

avfallstønner fra IFEs område på Kjeller til Himdalen. Driftsutgiftene for 1998 er anslått til ca. 2,5 mill. kroner.

50.4.2 Snøskredforskning

Snøskred kan forårsake tap av menneskeliv og store materielle skader. Departementet har derfor etablert et langsiktig nasjonalt program for snøskredforskning ved Norges geotekniske institutt (NGI). Fra 1997 er virksomheten organisert i et 5-årig program under Norges forskningsråd. Det foreslås avsatt 2,5 mill. kroner for 1998, det vil si tilsvarende beløp som i tidligere år.

Det er oppnådd gode resultater gjennom programmet med hensyn på å forutsi hvor langt et snøskred vil gå før det stopper. Arbeidet framover vil hovedsakelig bli rettet mot å finne ut hvilke vær- og snøforhold som utløser snøskred, finne ut hvor snøskredene vil gå og komme fram til sikringsmetoder mot skred.

KAP. 922 NORSK ROMSENTER

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	246 700	208 200	230 000
	Sum kap. 0922	246 700	208 200	230 000

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 21. mars 1997 ble bevilgningen økt med 20 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 34 og Innst. S. nr. 146 for 1996-97.

Status for virksomheten

Romvirksomheten blir stadig mer omfattende både i industri- og utviklingslandene. Ny teknologi blir kontinuerlig tatt i bruk, og den årlige globale omsetningen av romrelaterte produkter og tjenester øker fra år til år. Denne høyteknologiske sektoren representerer interessante markedsmuligheter for flere norske aktører. Det statlige engasjementet på romsektoren skal bidra til å bedre disse leverandørenes konkurranseevne internasjonalt.

Det er også viktig å utnytte de mulighetene romvirksomheten gir innen telekommunikasjon, jordobservasjon og navigasjon. Norges geografiske utstrekning gjør at det er stort behov for tjenester knyttet til disse områdene. Fra myndighetenes side er det viktig å sikre at norske brukerbehov blir best mulig ivare tatt gjennom deltakelse i det internasjonale samarbeidet som er etablert innen romvirksomheten.

Retningslinjene for norsk romvirksomhet er trukket opp i St.meld. nr. 13 for 1986-87 Om norsk romvirksomhet. Medlemskapet i Den europeiske romorganisasjonen (ESA) er det viktigste virkemiddel innenfor romsektoren. Stiftelsen Norsk Romsenter (NRS) ble opprettet av Regjeringen som et strategisk og administrativt utøvende organ for norsk romvirksomhet. For å sikre Norsk Romsenter en tilknytning til de relevante miljøene er det vedtektstfestet at NRS skal ha et rådgivende organ med bred representasjon. Norsk Romsenter inklusiv Andøya Rakettskytefelt har 46 ansatte i 1997. Andøya Rakettskytefelt er nå omorganisert til et aksjeselskap som er 100 pst. eid av Norsk Romsenter. Tromsø Satellittstasjon A/S, der Norsk Romsenter eier halvparten av aksjene, har 26 ansatte.

Norsk Romsenter har ansvar for å utvikle, samordne og evaluere norsk romvirksomhet. Videre har NRS budsjettansvar for Norges utgifter til ESA, nasjonale følgeprogrammer for å støtte opp under og utnytte resultatene av den norske ESA-aktiviteten, og for investeringer og drift av nasjonale anlegg i tilknytning til romvirksomheten i Tromsø, på Andøya og Svalbard.

Norsk romvirksomhet er avhengig av at det teknologiske nivået i norske bedrifter og FoU-institusjoner minst er på høyde med nivået i de tilsvarende utenlandske miljøene. Etablering av relevant norsk kompetanse tar lang tid og krever en langsiktig strategi. For å gjøre norske leverandører konkurransedyktige, har man valgt å satse det meste av ressursene på noen utvalgte områder: telekommunikasjon, jordobservasjon, bakkeinfrastruktur, industriell utvikling og navigasjon. Denne konsentrasjonen av den nasjonale romvirksomheten har vist seg å bidra positivt til utviklingen på sektoren.

Mål

- De overordnede mål for norsk romvirksomhet er å:
- utvikle og sette i drift kostnadseffektive systemer som dekker nasjonale brukerbehov

- spille en ledende rolle internasjonalt for bakkeinfrastruktur på områder hvor Norge og Svalbard har geografiske fortrinn
- oppnå sterke internasjonale posisjoner innen de prioriterte industrielle områdene
- utvikle betydelige industrielle ringvirkninger på andre områder enn romvirksomhet.

Resultatrapport

Tabellen nedenfor viser utvikling og mål for noen sentrale størrelser knyttet til norsk romvirksomhet:

Beskrivelse	Resultat 1995	Mål 1996	Resultat 1996	Mål 1997	Mål 1998
<i>Generelt:</i>					
Industriell omsetning norsk romvirksomhet (mill. kr)	2 610	2 700	2 815	3 400	3 600
<i>ESA-virksomheten:</i>					
Verdien av norske kontrakter, akkumulert (mill. kr)	1 187	1 270	1 320	1 430	1 550
Antall årsverk basert på ESA-kontrakter, inkl. ringvirkninger .	927		970		
Returkoeffisient	1,12	minst 1,00	1,06	minst 1,00	minst 1,00
Ringvirkning	3,4	økning	3,3	større enn 3,4	større enn 3,4

Norsk Romsenter har som en viktig målsetting at norske ESA-kontrakter også skal legge grunnlag for ytterligere salg av produkter og tjenester til andre kunder utover ESA. For hver krone i ESA-kontrakter som norske leverandører har oppnådd, hadde de fram til utgangen av 1996 i tillegg oppnådd andre kontrakter for kr 3,30. De sistnevnte kontraktene er generert fra ESA-kontrakter og bedriftenes øvrige kompetanse. Det er et mål at salg til andre kunder enn ESA skal øke. Reduksjonen i ringvirkningsfaktoren fra 1995 til 1996 har sammenheng med at det ble inngått kontrakter for betydelige beløp med ESA i siste del av perioden og tidsforskjellen fra når ESA-kontrakter inngås til industrielle ringvirkninger kan registreres.

En flerårig trend med omsetningsøkning for norskproduserte romrelaterte varer og tjenester fortsatte i 1996. I 1995 vedtok imidlertid ESA at medlemsland som hadde fått kontrakter for et større beløp enn den nasjonale deltakelsen skulle tilsi (overretur), skulle avgi ESA-kontrakter til medlemsland som ikke hadde fått full uttelling for sin deltakelse i programmene. Dette ble gjennomført i 1996 og er årsaken til en nedgang i den norske returkoeffisienten for 1996.

Andøya Rakettskytefelt AS opprettet i 1997 det heleide datterselskapet Nordic Sea Test Range (NSTR). Aktiviteten ved Andøya er med dette utvidet til også å omfatte uttesting av militære raketter. Dersom NSTR skal utføre militære tjenester for utenlandske kunder, vil det være omfattet av regelverk for eksportkontroll.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås bevilget 230 mill. kroner til romvirksomhet i 1998. Bevilgningen foreslå fordelt på følgende områder:

(i 1 000 kr)			
Betegnelse	Regnskap 1996	Budsjett 1997	Forslag 1998
<i>ESA, obligatoriske utgifter</i>	65 100	75 500	71 900
<i>ESA, frivillige programmer:</i>			
Telekommunikasjon	19 700	14 400	10 300
Jordobservasjon	49 700	49 700	62 900
Romstasjon	6 600	8 300	10 700
Romtransport	39 600	27 500	18 700
Mikrogravitasjon		900	300
Teknologi	4 200	4 600	4 300
EASP	9 400	9 900	10 000
Sum frivillige programmer	129 200	115 300	117 200
Sum ESA	194 300	190 800	189 100
Administrasjonskostnader	20 000	20 000	20 600
Nasjonale følgeprogrammer m.m.	24 400	12 300	10 300
Svalbard Satellittstasjon	8 000	5 100	10 000
Sum	246 700	228 200	230 000

Beløpene for 1998 er kun anslag for planleggingsformål. Det kan bli aktuelt å foreta omdisponeringer mellom områdene dersom forutsetninger eller framdrift skulle tilsi det.

Utgifter knyttet til ESA-medlemskapet faller i to kategorier: *obligatoriske utgifter* og utgifter til *frivillige programmer*. De fastsatte norske målsettingene og satsingsområdene gir sterke føringer for Norges deltakelse i ESAs programmer.

1.1 Obligatoriske utgifter

Obligatoriske utgifter består av bidrag til ESAs generelle budsjett og til vitenskapsprogrammet. Landene bidrar på basis av en fordelingsnøkkel basert på det enkelte lands bruttonasjonalprodukt. I 1998 vil Norges dekningsandel utgjøre 1,56 pst. Til sammenlikning var andelen 1,46 pst. i 1995.

1.2 Frivillige programmer

Norsk deltakelse i ESAs frivillige programmer har stor strategisk betydning for norsk romvirksomhet. Den norske deltakelsen i disse programmene må derfor vurderes i et langsiktig perspektiv. For 1998 legges det ikke opp til norsk deltakelse i nye frivillige programmer. De budsjetterte beløpene for 1998 skal dekke tidligere inngåtte forpliktelser i frivillige programmer.

2. Administrasjonskostnader

Administrasjonskostnadene dekker driften av hovedkontoret til Norsk Romsenter i Oslo. Det gis ikke støtte til drift av Tromsø Satellittstasjon AS og Andøya Rakettskytefelt AS.

3. Nasjonale følgeprogrammer m.m.

Følgeprogrammene er hovedsakelig industrirettede og skal kvalifisere potensielle norske leverandører for kontraktleveranser til ESA eller andre internasjonale organisasjoner. Det skal bygges bro mellom den generelle kompetansen som er opparbeidet gjennom teknologisk FoU-aktivitet, og de spesielle krav som stilles ved leveranser til romvirksomhet. Rammen for de industrirettede følgeprogrammene bør tilpasses det totale ESA-engasjementet. Beløpet forutsettes også å dekke bilaterale samarbeidsprosjekter og utvikling av nasjonale jordobservasjonsmiljøer. Midlene kan dessuten benyttes til en mindre andel av investeringer ved Tromsø Satellittstasjon og Andøya Rakettskytefelt som ellers ikke ville blitt foretatt ut fra rene bedriftsøkonomiske vurderinger.

4. Svalbard Satellittstasjon (Svalsat)

Stasjonen som er under bygging, skal brukes til datanedlesing og styring av satellitter i nærheten av Longyearbyen på Svalbard. Prosjektet blir ledet av Norsk Romsenter. Blant de mest aktuelle kundene er NASA og den europeiske meteorologiorganisasjonen EUMETSAT. Romsenteret har inngått intensjonsavtale med NASA om å utføre

satellittjenester fra og med 1998, og NASA har finansiert en antenne som er satt opp i 1997.

Oppdragsinntektene forutsettes å dekke løpende driftsutgifter og en vesentlig del av investeringene ved etableringen. I St.prp. nr. 1 for 1995-96 ble etableringskostnadene for Svlsat anslått til 70 mill. kroner, hvorav en direkte statlig finansieringsandel på 28 mill. kroner ble forutsatt dekket ved øremerket tilskudd over Romsenterets budsjett. Det ble avsatt 8 mill. kroner til Svlsat av bevilgningen til NRS for 1996 og 5,1 mill. kroner for 1997. For 1998 foreslås det avsatt ytterligere 10 mill. kroner til prosjektet av NRS-bevilgningen og gitt en tilsagnsfullmakt på inntil 4,9 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak II, 1.5. Dermed er det forutsatte øremerkede statlige bidraget på 28 mill. kroner dekket opp.

5. Svalbard Rakettskytefelt (Svalrak)

Det er i 1997 vedtatt å gi tillatelse til oppskyting av forskningsraketter fra Svalbard. Svalbard har en unik lokalisering for utskyting av forskningsraketter. De atmosfæriske forholdene her er spesielt gode for fysisk grunnforskning på blant annet dagnordlys og magnetiske fenomener forbundet med dette. En tilsvarende beliggenhet finner en ikke på noe annet lett tilgjengelig sted på den nordlige halvkule, og dette skaper stor vitenskapelig interesse.

Oppskytingene vil foregå fra Ny-Ålesund og er planlagt og vil bli utført av Andøya Rakettskytefelt AS. Finansieringen av investeringene skjer over budsjettet til Andøya Rakettskytefelt AS og ved låne- og brukerfinansiering. Investeringene til Svalbard Rakettskytefelt er beregnet til ca. 7,4 mill. kroner.

KAP. 923 FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSKONTRAKTER

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	147 232	183 000	162 800
	Sum kap. 0923	147 232	183 000	162 800

Post 70 Tilskudd, *kan overføres*

(i 1 000 kr)

Under- post	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70.1	Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter	118 564	145 000	132 800
70.2	Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter	28 668	38 000	30 000
	Sum 0923.70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	147 232	183 000	162 800

Generelt om ordningene

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) forvalter bevilgningene til Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter (OFU-kontrakter) og Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (IFU-kontrakter) på vegne av Nærings- og handelsdepartementet. OFU og IFU er to uavhengige ordninger som i hovedsak er rettet mot ulike målgrupper. Det er likevel ønskelig med en viss fleksibilitet mellom dem.

Departementet ønsker å foreta en oppmyking av SMB-kravet for IFU. Dette har blant annet sammenheng med at overgangen fra monopol til konkurranse på viktige sektorer, som telekommunikasjons- og kraftsektoren, fører til at OFU ikke lenger kan benyttes. Det er viktig at FoU-samarbeid mellom norske IT-bedrifter og sentrale aktører som Telenor AS fortsatt stimuleres. Det er rimelig å forvente økt etterspørsel etter IFU som følge av at SMB-kravet oppmykes. Det vil derfor bli åpnet for større fleksibilitet mellom OFU og IFU slik at fordelingen mellom ordningene bedre kan tilpasses etterspørselen.

Nærings- og handelsdepartementet har i samarbeid med SND og Norges forskningsråd kvartalsvise møter i Kontaktutvalget for FoU-kontrakter. Dette forumet bidrar til koordinering av virkemiddelapparatet og drøfter konkrete prosjekter og retningslinjer for ordningene.

SNDs Senter for Utviklingskontrakter (SFU) gir veiledning til bedrifter og etater i spørsmål om bruk av OFU- og IFU-kontrakter. I 1995 ble det etablert et råd med representanter fra næringslivet, NHO og offentlig sektor for å sikre god kontakt og kommunikasjon med målgruppene for SFUs arbeid og gi anbefalinger i spørsmål om strategivalg og prioritering av tiltak.

SND har nå adgang til å gi betingede OFU- og IFU-tilskudd på samme måte som fra SNDs utviklingstilskudd (jf. kap. 2420, post 50), dvs. at den statlige støtten skal

tilbakebetales fra mottaker dersom prosjektet er vellykket og oppfyller bestemte krav i kontrakten. For IFU-kontrakter gjelder adgangen til å gi betingede tilskudd prosjekter av alle størrelser. For OFU-kontrakter har departementet fastsatt at adgangen foreløpig skal begrenses til større prosjekter hvor SNDs årlige tilskudd utgjør mer enn 5 mill. kroner. Når SND gis mulighet til betingede tilskudd for OFU, er det viktig at også etatenes interesser blir ivaretatt. Nærings- og handelsdepartementet antar at mulighetene for tilbakebetaling også til etatene i form av royalties o.l. vil bidra til å øke interessen for utviklingskontrakter blant offentlige etater.

Totalt omfang av løpende IFU- og OFU-prosjekter utgjør i dag ca. 1,2 mrd. kroner, hvorav statstilskuddet utgjør om lag en tredjedel. Såvel IFU- som OFU-ordningen utløser i tillegg også betydelig privat investeringskapital.

Til sammen foreslås det bevilget 162,8 mill. kroner til de to ordningene for 1998. Av bevilgningen forutsettes inntil 140 mill. kroner benyttet til å dekke tilsagnsfullmakten fra 1997. Tilsagnsfullmakten foreslås videreført med 140 mill. kroner for 1998, jf. Forslag til vedtak II, 1.6. Det legges til grunn at fullmakten i hovedsak disponeres til OFU-kontrakter.

Underpost 70.1 Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter

Status for ordningen

En OFU-kontrakt er en avtale mellom en offentlig etat og en norsk bedrift hvor bedriften skal utvikle et produkt eller løsning som skal kunne dekke et framtidig anskaffelsesbehov i etaten. OFU-kontrakter er et egnet virkemiddel til å få fram forbedrede og nye produkter og løsninger, ikke bare ved mindre og mellomstore prosjekter, men også i tilknytning til store utbyggingsprosjekter. Eksempler på sistnevnte er hovedflyplassen på Gardermoen og det nye Rikshospitalet. Samarbeid mellom offentlig og privat sektor styrker næringslivets innovasjonsevne og deres internasjonale konkurransevne. Offentlige sektor har betydelig viten og kompetanse på en rekke områder som vil være av stor betydning for norsk næringslivs utvikling av produkter og prosesser. Gjennom en OFU-kontrakt kan denne viten komme både den offentlige og private part til gode. Formålet med utviklingskontrakter er på den ene siden å forbedre kvaliteten og/eller redusere kostnader på offentlige tjenester gjennom tilgang til ny teknologi/nye løsninger. På den annen side skal OFU styrke næringslivets konkurransevne hjemme og ute gjennom samarbeid med en krevende offentlig kunde.

Offentlige anskaffelser inngår som en del av EØS-avtalen. Avtalen innebærer en liberalisering av det offentlige anskaffelsesmarkedet, noe som fører til økt konkurranse om offentlige kontrakter i hele EØS-området. Skal norsk næringsliv hevde seg i konkurransen om teknisk avansert materiell både hjemme og ute, er det en forutsetning at bedriftene kan betjene krevende kunder i hjemmemarkedet. Regjeringen er opptatt av at offentlige etater opptrer som leverandorutviklere i forhold til næringslivet. Dette kan blant annet oppnås gjennom OFU-kontrakter, tidlig informasjon om planlagte anskaffelser, bruk av en innkjøpsprosedyre som ikke ekskluderer små og mellomstore bedrifter, tilbakemelding til tapende anbydere m.m.

Nærings- og handelsdepartementet inngikk i januar 1995 en samarbeidsavtale med Kommunenes Sentralforbund og SND for i større grad å få kommunesektoren til å engasjere seg som leverandorutviklere (LUK-prosjektet). Økt bruk av OFU-kontrakter står sentralt i avtalen, som i juni 1996 ble utvidet til å omfatte NHO. LUKs fem pilotprosjekter er godt i gang, og de første forslagene til OFU-prosjekter forventes i løpet av høsten 1997.

Resultatrapport 1996

Det ble i 1996 gitt tilsagn om 147,9 mill. kroner til 68 prosjekter. Dette ga en gjennomsnittlig støtte på 2,17 mill. kroner pr. prosjekt. Det totale omfanget av disse prosjektene var 619,63 mill. kroner. Hver bevilget OFU-krone utløser dermed mer enn tre kroner fra bedrift og etat. Bedriftenes andel økte fra 39 til 45 pst. i forhold til 1995. Etatenes andel var 31 pst., dvs. tilsvarende som i 1996.

Fordelingen mellom bransjer viser at IT-industrien har fått tildelt 46,7 pst. og verksted-industrien 35,5 pst. av midlene. IT-prosjektene er rettet mot et bredt spekter av offentlige etater, blant annet innen helsesektoren.

26 av kontraktene gikk til bedrifter med under 20 ansatte og 27 til bedrifter med mellom 20 og 250 ansatte. Disse kontraktene omfatter 63 pst. av de tildelte midlene. 23 av OFU-prosjektene hadde en etat fra kommunesektoren som part. Dette representerer en klar økning fra tidligere år.

Den geografiske fordeling viser at ca. 32 pst. av midlene gikk til bedrifter utenfor Østlandsområdet i 1996. Dette er en økning på 2 prosentpoeng i forhold til 1995, men målsettingen på 35 pst. ble fortsatt ikke nådd.

I 1995/96 ble en tidligere evaluering av ordningen fulgt opp med en dypere ekstern analyse av 8 OFU-prosjekter som var tildelt støtte i perioden 1988-92. Konklusjonene var i hovedsak positive. De 8 prosjektene, hvor OFU-midler samlet utgjorde 89 mill. kroner, ga allerede en årlig omsetning på 300 mill. kroner.

Mål

Målet med OFU-kontrakter er å utløse samarbeidsprosjekter som gir gevinst både i næringslivet og offentlig sektor. Målene for innsatsen i 1998 er:

- Det skal etableres et opplegg for bedre oppfølging av prosjektene. Evalueringer viser at spesielt de minste bedriftene ønsker tettere oppfølging, og det vil bli lagt vekt på tilgang til hele SNDs kompetanse.
- Det forventes at LUK-prosjektet (ovennevnte samarbeidsprosjekt mot kommunesektoren) skal bidra til å øke etterspørselen etter OFU-kontrakter i distrikts-Norge. Målsettingen om at 35 pst. av midlene skal gå til bedrifter utenfor Østlandsområdet opprettholdes.
- Engasjerte etater er svært avgjørende for suksess i et OFU-prosjekt, og dette vil bli sterkt vektlagt som kriterium for tilsagn.
- Bruk av royalty vil være et egnet virkemiddel for å oppnå økt engasjement, og det vil bli lagt vekt på informasjon om denne muligheten overfor alle etatene som vurderer bruk av OFU.
- Fra 1998 vil det bli gitt en informasjon om effekten av OFU-ordningen på omsetning, resultat, eksport og sysselsetting.
- Følgeevalueringen skal også omfatte etatene. I 1998 vil det bli etablert et system for tilbakemelding fra den offentlige part i prosjektet. Her vil reduserte kostnader, bedret kvalitet på offentlige tjenester, økt effektivitet og styrket kompetanse være sentrale faktorer.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 132,8 mill kroner til OFU-kontrakter i 1998. Nærings- og handelsdepartementet vil prioritere LUK-prosjekter innenfor denne rammen.

Av rammen øremerkes 12 mill kroner til prosjekter innen helsesektoren. Det tas sikte på at FUNK-ordningen (tilskuddsordningen for norske produsenter av tekniske hjelpemidler for funksjonshemmede) videreføres med inntil 5 mill. kroner innenfor denne rammen.

Underpost 70.2 Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter

Status for ordningen

IFU-ordningen ble startet i 1994 og har som formål å stimulere til samarbeid om produktutvikling mellom en større kundebedrift og en eller flere mindre leverandørbedrifter. Kundebedriften bør ha en «lokomotivrolle» ved å bidra med markedsapparat, kompetanse og andre ressurser overfor leverandørbedriften. Dette skal samtidig bidra til å utvikle nettverk og industrielle miljøer. Tilskudd kan gis til samarbeidsprosjekter som frambringer noe vesentlig nytt i form av produkt, prosess eller systemløsning. Den offentlige støtten skal bidra til å utløse nye prosjekter og privat ressursinnsats, øke prosjektenes kvalitet og redusere gjennomføringstid. Det legges særlig vekt på prosjektenes eksportmuligheter og utvikling av små og mellomstore bedrifter som leverandørbedrifter. Departementet ønsker å foreta en oppmyking av SMB-kravet som er fastsatt for IFU-ordningen.

SND samarbeider med Norges forskningsråd om å videreutvikle gode forskningsprosjekter som IFU-kontrakter.

Resultatrapport 1996

Det ble i 1996 innvilget 37 mill. kroner i tilskudd til i alt 28 prosjekter. Åtte prosjekter involverte utenlandske kundebedrifter, og interessen for internasjonale prosjekter synes økende. 42 pst. av kontraktene gikk til bedrifter utenfor Østlandsområdet. Den totale prosjektportefoljen omfattet 77 prosjekter ved utgangen av året.

Ordningen var gjenstand for ekstern evaluering i perioden 1994-96. Konklusjonene i evalueringsrapporten er svært positive, blant annet når det gjelder framtidig potensial. IFU-ordningen utløser betydelig privat investeringskapital. Evalueringen antyder en direkte sysselsettingseffekt av 34 prosjekter på 250 årsverk innen 2001. Interessen og antall søknader til ordningen har økt det siste året.

Nærmere 60 pst. av midlene går til bedrifter med under 20 ansatte. Siden starten er det kun gitt to IFU-kontrakter til bedrifter med over 250 ansatte. IFU-ordningen peker seg dermed ut som et svært godt instrument for de helt små leverandørbedriftene.

Mål

Målet med IFU er å utløse nye prosjekter og privat ressursinnsats som gir gevinst hos både kunde- og leverandørbedrift. Målene for innsatsen i 1998 er:

- Det skal satses sterkere på å få til IFU-prosjekter med utenlandsk kundebedrift som kan være døråpner til et internasjonalt marked.
- Minst fire IFU-prosjekter skal få EUREKA-status, noe som gir internasjonal publisitet om prosjektene.
- Det bør inngås minst to IFU-prosjekter i tilknytning til gjenkjøpsavtaler i forbindelse med anskaffelser av materiell til forsvaret fra utenlandske selskap.
- Det skal etableres et opplegg for bedre oppfølging av IFU-prosjektene. Spesielt leverandørbedriftene, som ofte er mindre bedrifter, har behov for kompetanseoverføring og assistanse fra SND.
- Det skal etableres et opplegg for løpende evaluering av effekten av IFU-ordningen basert på informasjon om omsetning, resultat, eksport og sysselsetting i leverandørbedriftene.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås avsatt 30 mill. kroner til IFU-kontrakter i 1998.

KAP. 924 INTERNASJONALT SAMARBEID OG UTVIKLINGSPROGRAMMER

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	16 432	7 200	10 000
	Sum kap. 0924	16 432	7 200	10 000

Vedrørende 1996:

Beløpet inneholder utgifter for en rekke programmer som er videreført på Olje- og energidepartementets budsjett under kap. 1830 i 1997 og 1998.

Internasjonalt samarbeid innen forsknings- og næringspolitikk er høyt prioritert som et viktig supplement til den forskning som utføres nasjonalt. Samarbeid på tvers av landegrensene er avgjørende, ikke bare for å kunne holde et høyt faglig nivå innen norske forskningsmiljøer, men også for å etablere kontakter og allianser med andre land. I lys av den stadig sterkere integrasjonen i Europa er norsk internasjonalt forskningssamarbeid konsentrert om deltakelse i EUs forskningsprogrammer, det bedriftsrettede forskningssamarbeidet EUREKA og medlemskap i romorganisasjonen ESA, mens COST-samarbeidet (mellom europeiske land) er av mindre omfang. EUREKA, EU-programmene og COST er omtalt under kap. 920 og ESA under kap. 922.

Post 70 Tilskudd, *kan overføres*

(i 1 000 kr)

Underpost	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70.1	INFO 2000	4 546	7 200	6 800
70.2	Fransk-norsk stiftelse	0	0	3 000
70.3	MLIS	0	0	200
	Sum 0924.70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	4 546	7 200	10 000

70.1 INFO 2000

INFO 2000 er et 4-årig EU-program som skal stimulere europeiske informasjonsprodusenter til å utvikle nye multimedia produkter og tjenester. Programmet ble vedtatt av EUs Ministerråd i mai 1996 med en total kostnadsramme på 65 mill. ECU over 4 år. Programmet ligger utenfor EUs 4. rammeprogram for forskning og utvikling og er en oppfølging av IMPACT-programmet som ble avsluttet i 1995. Fram til første halvår av 1997 har Norge deltatt i programmet på midlertidig basis. Gjennom St.prp. nr. 58 for 1996-97 fremmet Regjeringen forslag om permanent deltakelse i programmet. Norsk deltakelse i INFO 2000 ble vedtatt av Stortinget 4. juni 1997, jf. Innst. S. nr. 216 for 1996-97.

Resultatrapport

Norsk INFO 2000 ble etablert våren 1996 for å følge opp den nasjonale programinnsatsen. Ansvaret for sekretariatet ble lagt til Statskonsult. I tillegg ble det opprettet et styre. Styret og sekretariat har utarbeidet et visjonsdokument, handlingsplan og arbeidsplan, som er Norsk INFO 2000s styrende dokumenter. Den overordnede visjon for Norsk INFO 2000 er å være en pådriver for norsk kvalitetsinnhold i elektroniske informasjonsprodukter og -tjenester og et kontaktpunkt for norske og internasjonale aktører i forbindelse med oppfølging av EU-programmet. Sentrale innsatsområder er blant annet utvikling av den norske multimediaindustrien, forlagsbransjen og offentlige informasjonsleverandører. Fra 1. januar 1998 vil Norges forskningsråd overta ansvaret for sekretariatet.

Forhandlingene med EU om en permanent norsk deltakelse ga mulighet for to nasjonale ekspertstillinger knyttet til INFO 2000. Norsk INFO 2000 har prioritert en juridisk ekspert knyttet til opphavsrettslige og andre legale spørsmål om utnyttelse av elektronisk informasjon. Videre er det i 1997 tilsatt en ekspert med erfaring fra næringsutvikling og multimediaproduksjon.

IMPACT-programmet har en prosjektportefølje som det vil ta flere år å avslutte. Dette medfører etterslep av kontingentmidler for programmet også i 1998. Utgifter knyttet til den nasjonale IMPACT-eksperten påløp fram til 1. mai 1997.

Med forankring i Norsk INFO 2000s visjon og handlingsplan har virksomheten i 1996-97 spent over hovedområdene:

- markedsovervåking
- strategiske utviklingstiltak/initiering og støtte til utredninger og pilotprosjekter
- informasjonsvirksomhet/EU-oppfølging.

Aktivitetene har vært konsentrert rundt oppfølging av en felles europeisk studie om det elektroniske informasjonstjenestemarkedet. Av tolv innkomne prosjektsøknader, ble sju tildelt støtte i total størrelsesorden 1,1 mill. kroner. I tillegg iverksatte Norsk INFO 2000 et prosjekt kalt Nærinfo, som skal demonstrere hvordan elektronisk informasjon og interaktive tjenester kan etableres, organiseres og drives innenfor et avgrenset lokalsamfunn. Forprosjektets rapport forelå våren 1997. Norske aktører er kommet med i tre EU-finansierte prosjekter. Utover dette ble det informert om programmet ved messer/utstillinger og seminarer, gjennom distribusjon av eget nyhetsblad, samt betjening av egen Web-tjeneste. En rapport som presenterer en undersøkelse av det norske markedet for elektroniske tjenester, ble også publisert i 1996. Oppfølging av EU-arbeidet har skjedd gjennom møtedeltakelse i Brussel.

Mål

Hovedmålet for den nasjonale satsingen i 1998 er å utvikle og styrke norske multimedia-produkter og det elektroniske informasjonstjenestemarkedet innen privat og offentlig sektor. Dette skal skje gjennom:

- tildeling av prosjektstøtte til nyutvikling og innovasjon innen nasjonal multimediaproduksjon
- tilrettelegging for økt norsk deltakelse i EU-prosjekter
- bruk av det elektroniske nettverket MIDAS for å innhente informasjon om multimediaproduksjon for aktuelle aktører med behov for bistand
- pådriveraktiviteter i markedet overfor næringsliv og myndigheter
- aktiv informasjonsvirksomhet overfor markedsaktørene og tilrettelegging for partnersøk.

Budsjettforslag 1998

Kostnadene i forbindelse med INFO 2000 er knyttet til nasjonale utviklingsaktiviteter og kontingentmidler til EUs felles budsjett. Til nasjonale tiltak og prosjekter foreslås det avsatt ca 2,3 mill. kroner i 1998. Norge betaler en proratarisk kontingentandel av det samlede budsjettet til programmet. Disse forpliktelsene er i dag anslått til ca. 4,3 mill. kroner for 1998. Etterslepet for IMPACT-kontingenten er beregnet til ca. kr 200 000. Det foreslås avsatt totalt 6,8 mill. kroner til INFO 2000 for 1998.

70.2 Fransk-norsk stiftelse

Fransk-norsk stiftelse for vitenskapelig og teknisk forskning og industriell utvikling (FNS) ble etablert ved en bilateral avtale i 1983. Stiftelsen har sekretariat i Norges forskningsråd. FNS skal fremme kontakter og utveksling mellom forskningsinstitutter, læresteder, bedrifter og personer i de to land med formål å utvide samarbeidet.

I 1988 ble det forutsatt gitt norsk statlig støtte på til sammen 50 mill. kroner til FNS over en 10-års periode, jf. St.prp. nr. 5 for 1988-89. Tilsvarende støtte ble forutsatt gitt fra

Frankrike. Det foreslås gitt tilskudd til Fransk-norsk stiftelse også i 1998. Imidlertid tilsier erfaringer og framtidige utfordringer at det må vurderes hvordan det videre samarbeidet på det teknisk-vitenskapelige området bør organiseres og hvilke fagområder som eventuelt bør prioriteres. I den sammenheng skal det vurderes hvordan det bilaterale samarbeidet kan legge forholdene til rette for en nærmere tilknytning til annet internasjonalt forsknings-samarbeid, spesielt EUREKA-samarbeidet.

Resultatrapport 1996

Ved utgangen av 1996 var 41,6 mill. kroner av de norske statlige midlene til FNS bundet opp ved prosjekttilsagn. Tilsvarende fra fransk side var 41,7 mill. kroner, hvilket innebærer en tilnærmet 50/50 balanse mellom de to lands bidrag over 9-års perioden 1988-96. Næringslivet i de to land har på sin side bidratt med i alt 109,9 mill. kroner i samme periode. FNS hadde pr. 31. desember 1996 finansiert 50 prosjekter. Av disse var 37 avsluttet på dette tidspunktet.

Mål

I St.prp. nr. 5 for 1988-89 er det understreket at de norske tilskuddene til FNS som en hovedregel skal brukes til formål med klar industriell forankring og nytteverdi. Det er en målsetting at 2/3 av prosjektene bør ha en industribedrift som hovedpartner. Der industribedrifter deltar aktivt, bør den offentlige finansieringen ikke overstige 50 pst.

Budsjettforslag 1998

I perioden 1988-97 er det bevilget i alt 44,46 mill. kroner til Fransk-norsk stiftelse fra norsk side. Det foreslås et tilskudd på 3 mill. kroner til stiftelsen for 1998.

70.3 MLIS

EU har i forbindelse med utviklingen av informasjonssamfunnet vedtatt å igangsette et program for å fremme språklig mangfold innen EU. Programmet, kalt MLIS (Multilingual Information Society), går over 3 år fra og med 1997. Det har et samlet budsjett på 15 mill. ECU eller drøyt ca 120 mill. kroner. For en mer utførlig omtale av programmet vises det til Kulturdepartementets budsjettproposisjon for 1998.

Norge deltar i MLIS-programmet på midlertidig basis gjennom EØS-avtalen. Spørsmålet om en permanent deltakelse vil bli forelagt Stortinget i høstsesjonen 1997. Programmet har faglige koblinger til INFO 2000-programmet og delprogrammet «Language Engineering» under særprogrammet «Telematikkapplikasjoner» (Telematics) i EUs 4. rammeprogram for forskning. Styringskomiteen for INFO 2000-programmet er også styringskomité for MLIS. Et sekretariat for den nasjonale oppfølgingen av MLIS-programmet vil være etablert i 1998.

Mål

Hovedmålsettingen med norsk deltakelse i MLIS-programmet er å styrke bruk av norsk i informasjonssamfunnet, samt medvirke til å utvikle norsk språkteknologi i norske små og mellomstore bedrifter som er målgruppe for programmet. Det er fire hovedmålsettinger for aktivitetene:

- øke kjennskapen til og stimulere framveksten av flerspråklige tjenester som tar i bruk språkteknologier, -ressurser og -standarder
- skape gode vilkår for utvikling av språkindustrivirksomheter
- redusere kostnadene ved å overføre informasjon mellom språk
- medvirke til å holde det språklige mangfoldet oppe.

Budsjettforslag 1998

Den norske kontingentandelen til MLIS vil for 1998 utgjøre ca. kr 700 000. Beløpet forutsettes dekket av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kulturdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet i fellesskap. Nærings- og handelsdepartementets andel er anslått til om lag kr 200 000.

KAP. 925 (NYTT) TEKNOLOGIFOND

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
50	Grunnkapital	0	0	75 000
90	Lån	0	0	500 000
	Sum kap. 925	0	0	575 000

Regjeringen foreslår at det i tråd med St.meld. nr. 61 for 1996-97 Om eierskap i næringslivet, etableres et teknologifond. Fondet foreslås forvaltet av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND).

Fondet skal bidra til å realisere større teknologiske løft gjennom utvikling og implementering av strategisk teknologisk kompetanse og avansert og banebrytende produksjonsteknologi. Det vil ha en næringsnøytral innretning og bidra til utvikling og bruk av ny teknologi og kompetanse i små og store bedrifter over hele landet. Teknologifondet vil gi støtte i form av risikolån, herunder ansvarlige lån til bedriftene. Det vil legges til grunn at prosjektene skal gjennomføres av næringslivet selv, men i tilfeller der næringslivet ser seg best tjent med det, kan prosjektene gjennomføres i regi av FoU-institutter, universiteter og høyskoler. SND vil ha forvaltningsansvaret for ordningen, men SND vil ha nær kontakt med Norges forskningsråd. Det vil sikre at bruken av denne ordningen kan kobles på en mest mulig effektiv måte til SND og Forskningsrådets øvrige innsats overfor næringslivet og derved sikre synergieffekter.

Post 50 Grunnkapital

Regjeringen foreslår at teknologifondet etableres i 1998 med en utlånsramme på 500 mill. kroner. Samtidig foreslås det bevilget 75 mill. kroner til en grunnkapital som tilsvarende 15 pst. av lånerammen. Eventuelle tap under ordningen dekkes av grunnkapitalen.

Post 90 Lån

Regjeringen foreslår at det for 1998 bevilges 500 mill. kroner som utlånsramme til etablering av teknologifondet. Midlene skal nyttes til utlån for å fremme utvikling og bruk av ny teknologi i næringslivet. Den andelen av lånerammen som ikke benyttes i 1998, kan gjenbevilges i senere budsjettår.

*Programkategori 17.30 Geologi og mineralressursforvaltning**Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler:*

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0932	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 3932)	126 104	120 000	123 700	3,1
0933	Bergvesenet (jf. kap. 3933)	11 940	10 480	11 400	8,8
	Sum kategori 17.30	138 044	130 480	135 100	3,5

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	128 288	121 280	125 400	3,4
30-49	Investeringer	7 684	5 900	8 900	50,8
70-89	Overføringer til andre	2 072	3 300	800	-75,8
	Sum kategori 17.30 Geologi og mineralressursforvaltning	138 044	130 480	135 100	3,5

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Bergverksnæringen har ca. 6 mrd. kroner i årlig produksjonsverdi og nærmere 5 000 sysselsatte. Bergverk er en fellesnevner for all bryting og utvinning fra fjell og løsmasser. Malm brukes til å produsere metaller, industrimineraler brukes som fyllstoffer i så ulike produkter som glass, papir og plast og som miljøprodukter (til vann- og jordforbedring). Naturstein brukes til å kle bygninger og til utemiljø, mens pukk og grus brukes til bygge- og anleggsvirksomhet. Mineralforedlende industri inkludert importerte mineraler har en årlig produksjonsverdi på ca. 36 mrd. kroner og nærmere 24 000 sysselsatte. Ca. 50 pst. av denne industrien, regnet ut fra sysselsetting, baserer seg helt eller delvis på videreforedling av norske råvarer.

Bergverksnæringen i Norge er inne i en markant omstillingsprosess, hvor malmproduksjon avtar og produksjonen av industrimineraler, naturstein og pukk øker. Produksjon av fillere til papirindustrien har økt raskt, og Norges geologiske undersøkelse anslår en økning i eksporten av pukk.

Mål og strategier

Opprettholde og sikre grunnlaget for økt verdiskaping basert på utvinning og foredling av mineraler der ressursutnyttelse og miljø blir ivaretatt på en samfunnsmessig forsvarlig måte.

ECON senter for økonomisk analyse argumenterer i sin rapport «Perspektivanalyse for bergverksnæringen» (1996) for at geologisk kartlegging er en langsiktig virksomhet som har egenskaper som kollektivt gode - dvs. at flere kan ha nytte av resultatene samtidig uten at det reduserer nytten for andre - og at dette taler for at offentlige myndigheter finansierer en grunnleggende aktivitet på dette feltet. God dokumentasjon og forståelse av de geologiske egenskapene ved berggrunnen og landskapet for øvrig er viktig for å sikre gode drifts- og samfunnsøkonomiske løsninger på så ulike områder som utvinning av mineralske råstoffer, arealplanlegging, landbruk, utbygging av kommunikasjoner, tiltak mot rasfare, vannforsyning, deponering av avfall, naturens tålegrenser, klimaendringer, forskning og undervisning. Oppbygging av geologiske databaser sikrer at relevant kunnskap om geologiske forhold kommer til nytte for flere nåværende og framtidige kunder. Forvaltning av regelverket basert på kunnskap om god bergmessig drift, bidrar til å sikre bærekraftig og samfunnsmessig forsvarlig ressursutnyttelse.

Departementet har to etater - Norges geologiske undersøkelse og Bergvesenet - som ivaretar det overordnede samfunnsansvar innen geologi og mineralressursforvaltning, henholdsvis gjennom innhenting og bearbeiding av geologisk informasjon og forvaltning av relevant lov- og regelverk.

KAP. 932 NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE
(jf. kap. 3932)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	88 395	90 200	92 800
21	Spesielle driftsutgifter	33 935	24 500	25 600
45	Større utstyrskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 974	4 500	4 500
70	Tilskudd til sekretariat for IUGS	800	800	800
	Sum kap. 0932	126 104	120 000	123 700

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 er post 01 redusert med kr 500 000, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Status for virksomheten

Norges geologiske undersøkelse (NGU) er den sentrale institusjonen for kunnskap om berggrunn, mineralressurser, løsmasser og grunnvann på Norges fastland og kontinental-sokkelens øvre lag. NGU er et forvaltningsorgan underlagt Nærings- og handelsdepartementet og er myndighetenes faginstans på sitt ansvarsområde. NGU har også status som Miljøverndepartementets temasenter for miljøgeologisk informasjon i Norge.

NGU har ca. 217 ansatte. Institusjonen har hovedsete i Trondheim, med et distriktskontor i Oslo og et geodatasenter på Løkken i Meldal. I 1997 er det opprettet et distriktskontor i Tromsø tilknyttet Polarmiljøseneteret.

NGUs virksomhetsidé er sammenfattet i begrepet «Geologi for samfunnet», med følgende hovedmål:

- bidra til økt verdiskaping innenfor mineralbasert industri
- bidra til balansert forvaltning av naturressursene
- bidra til økonomiske besparelser ved offentlig utbygging
- bidra til en effektiv bistandsvirksomhet.

Resultatrapport 1996**Bidra til økt verdiskaping innenfor mineralbasert industri**

Om lag 35 pst. av NGUs totale ressurser ble rettet inn mot dette hovedmålet i 1996.

Kartlegging og utvikling av industrimineralforekomster: Prosjekt for kartlegging av karbonatressurser ble startet i 1996 og har i hovedsak pågått i Nordland, Troms og Nord-Trøndelag. Som resultat av dette prosjektet var det i 1996 planlagt igangsatt drift ved tre kalkforekomster. Det har nå kommet i gang drift ved en av disse. Samarbeid med DuPont om kartlegging av rutilforekomster på Vestlandet ble videreført i 1996. Resultatene av undersøkelsene i 1996 var såpass interessante at de ble videreført og opptrappet i 1997. Flere samarbeidsprosjekter og oppdrag for industrien ble gjennomført innen kvartsitt, anortositt, talk, ilmenitt og olivin.

Kartlegging av grus, pukk og naturstein: Regionale og lokale undersøkelser for å klarlegge råstoffgrunnlaget for nye og igangværende eksportorienterte pukk- og naturstein ble gitt prioritet. For pukk er 6 lovende kystnære områder kartlagt. Det arbeides med å effektivisere ressursutnyttelsen i skiferindustrien.

Kartlegging og utvikling av malm: Det ble i 1996 fokusert på Grong og Bleikvassli. Ny versjon av malmdatabasen er tatt i bruk.

Regionale geofysiske undersøkelser: Aktiviteten innen dette feltet ble i 1996 tredoblet i forhold til foregående år. Oppdrag og samarbeidsprosjekter for olje- og mineralindustrien dominerer. Aeromagnetisk kartlegging og tolkning av Skagerrak og deler av Nordsjøen ble gjennomført.

Bidra til balansert forvaltning av naturressursene

Om lag 27 pst. av NGUs ressurser ble brukt på dette hovedmålet i 1996.

Maringeologisk kartlegging: Sluttrapportering av Skagerrakprosjektet har vært prioritert i 1996. Det er utarbeidet en rapport som gir sentrale svar i forhold til miljøstatus for Skagerrak. Prosjektet har dokumentert miljøtilstanden for tungmetaller og et utvalg organiske miljøgifter, blant annet utviklingen over tid og forholdet mellom naturlige kilder og

menneskeskapt forurensning. Videre er områder med grunn gass, ustabil bunn og erosjon kartlagt. Prosjektet videreføres i Nordsjøen. Det er tatt initiativ for å gjennomføre en kartlegging av undersjøiske skredfarlige leireforekomster.

Miljøgeologiske undersøkelser: Prosjektet «Kola okogeokjemi», som avsluttes i 1997, kartlegger forurensningsstatus og forholdet mellom menneskeskapt og naturlig fordeling av tungmetaller og radioaktive elementer, noe som gir et bilde på hvilken forurensnings-situasjon som fantes i området før smelteverksaktiviteten ble igangsatt.

Regionale geologiske undersøkelser: Berggrunnskartlegging i målestokk 1:250 000 er avsluttet etter 30 år. Det gjenstår å trykke 11 av totalt 43 kart. Dette vil bli gjennomført i 1997.

Målsettingene om økt dekningsgrad for berggrunns- og losmassekartlegging i M 1:50 000 - 1:100 000 ble nådd i løpet av 1996. For losmassekartlegging i M 1:250 000 - 1:500 000 vil målsettingen først bli nådd i 1997.

Bidra til økonomiske besparelser ved offentlig utbygging

16 pst. av NGUs ressurser ble brukt på dette hovedmålet i 1996.

Grunnvannsundersøkelser: I 1996 ble det som ledd i Regjeringens Program for vannforsyning gjennomført grunnvannsundersøkelser i vel 40 kommuner. Undersøkelsene i 1995-96 påviste grunnvannsressurser egnet for vannforsyning ved 58 forsyningssteder som dekker vannforsyningen til nærmere 25 000 personer.

Berggrunns- og losmassekart i tettbygde områder: NGU legger gjennom en ny kartleggingsstrategi større vekt på losmasse- og berggrunnskartlegging i sentrale strok. Det viktigste prosjektet er «Berggrunnsgeologi i områdene rundt Oslofjorden».

Bidra til en effektiv bistandsvirksomhet

NGU brukte 7 pst. av ressursene på dette hovedmålet i 1996.

Institusjonsoppbygging i samarbeid med NORAD: I 1996 startet et 3-årig samarbeidsprosjekt for å bygge opp en geologisk undersøkelse i Eritrea. Det ble også startet et prosjekt for å bistå den geologiske undersøkelsen i Etiopia.

Nettverksprogrammer i Nordvest-Russland og Øst-Europa: Prosjektet «Mineralressurser Kola-Finnmark» er avsluttet. Som resultat er det utarbeidet en database over mineralforekomster på Kola. Et forurensningsprosjekt i Latvia ble igangsatt.

Informasjonsforvaltning

I tillegg ble 15 pst. av ressursene ved institusjonen i 1996 brukt til informasjonsforvaltning. NGU har opprettet et geologisk informasjonssenter for å koordinere og forbedre formidlingen av data og kompetanse.

Fylkesprogram for Nord-Trøndelag, samt Fosen-halvøya i Sør-Trøndelag

Fylkesprogrammet representerte en konsentrert innsats av NGUs ressurser i det aktuelle området. Programmet løp i perioden 1987-96, og innsatsen dekket alle de tre første hovedmålene i NGUs målstruktur. Sluttrapporteringen for programmet forelå i første halvår 1997. I de aktuelle kommunene er det foretatt geokjemisk kartlegging og kartlegging av berggrunn og losmasser rute for rute i M 1:50 000 i regi av programmet. Geologisk informasjon, blant annet i digital form, om malmforekomster, industrimineraler, grus, naturstein, grunnvann m.m. ble sammenstilt og gjort tilgjengelig for aktuelle brukere som planleggere i kommunene.

Fra 1994 ble hovedvekten av virksomheten rettet mot å kartlegge malmpotensialet i Grongfeltet. Undersøkelsene førte ikke til at det ble avdekket nye malmreserver som kunne gi grunnlag for videre drift ved Grong Gruber. Men interessante forekomstmuligheter utenom gruveområdet følges opp av utenlandske prospekteringselskaper.

Mål og strategier

Statskonsults evaluering av NGU i 1995 dokumenterer etatens nytteverdi og slår fast at NGU forsvare sin plass i samfunnet gjennom det arbeidet som utføres. Rapporten peker på forbedringspotensialer innenfor bl.a. informasjonsformidling, kartleggingsstrategier, markedsvurderinger og finansiering av tjenester. NGU har bygd disse anbefalingene inn i sin strategiske plan for perioden 1996-2000. Departementet har en god dialog med NGU om oppfølgingen av anbefalingene i evalueringen.

Når det gjelder finansiering av NGUs tjenester, har etaten innført et skille mellom kjerneprosjekter, samarbeidsprosjekter og oppdrag. Finansieringen av de enkelte prosjektene fordeles mellom de statlige bevilgningene og eksterne inntekter etter hvem som

har nytte av resultatene fra prosjektet. Eiendomsforhold til resultatene og innflytelse på utformingen av prosjektet er et annet viktig skille.

Det pågår for tiden geologiske fylkeskartleggingsprogrammer i Nordland og Troms. Det førstnevnte løper i perioden 1992-2000, mens programmet i Troms er planlagt å vare fra 1997-2002. I likhet med Nord-Trøndelag-programmet går programmene på tvers av geologiske fagområder og ivaretar de tre første hovedmålene i NGUs målstruktur.

I forhold til 1996 tas det sikte på å øke innsatsen under hovedmål 1 Økt verdiskaping innenfor mineralbasert industri, i 1998 på bekostning av hovedmål 2 Balansert forvaltning av mineralressursene. Denne omprioriteringen er i tråd med Statskonsults evaluering.

Økt tilfang av relevant grunnlagsinformasjon og bredde/omfang av samarbeidsprosjekter og oppdrag er viktige resultatindikatorer for de tre første av NGUs hovedmål.

Økt verdiskaping innenfor mineralbasert industri

Strategiske mål innenfor rammen av dette hovedmålet er aktivt å medvirke til industrietablering basert på mineralske råstoffer, sikre reservegrunnlaget for eksisterende mineralbedrifter og bidra til å heve kvaliteten på og utvide anvendelsesområdet for norske mineralprodukter. Mineralske råstoffer er ikke fornybare ressurser, og løpende påvisning av nye reserver er en forutsetning for å opprettholde produksjonen.

I 1998 forutsettes det fokusert spesielt på kartlegging av karbonat- og titanmineraler, hvor muligheten for nye forekomster er meget gode. Arbeidet utføres i samarbeid med industrien. Samtolkning av den geologiske utvikling på sjo og land er blitt stadig viktigere for å få innsikt i utviklingen av oljereservoarene, og NGU har i den forbindelse økende pågang fra oljeselskapene etter geologiske data fra fastlandet. Det er også fornyet etterspørsel etter magnetiske flymålinger og tolkninger av målingene på kontinentalsokkelen.

Ca. 38 pst. av ressursene foreslås rettet mot dette hovedmålet i 1998.

Balansert forvaltning av naturressursene

Strategiske mål er å medvirke til bedre arealforvaltning, dokumentasjon av naturforholdenes betydning i forhold til menneskeskapte forurensninger og å heve samfunnets kunnskap om de geologiske naturressursene.

I 1998 vil NGU prioritere forberedelsene av maringeologiske miljøundersøkelser i Nordsjøen etter mønster av de undersøkelser som hittil er gjennomført i Skagerrak.

Det foregår forskning på internasjonalt nivå om mulighetene for å lagre CO₂ i sedimentære lag under havbunnen. NGU vil vurdere mulighetene for et prosjekt om hvilke geologiske forhold som bør være oppfylt for å lagre CO₂ i kystnære områder.

Det planlegges også større fokus på studier av klimatiske variasjoner over tid.

Ca. 21 pst. av ressursene foreslås rettet mot dette hovedmålet i 1998.

Økonomiske besparelser ved offentlig utbygging

Strategiske mål er å medvirke til billigere og bedre offentlig utbygging, spesielt innen vannforsyning, avløpssektoren, kommunikasjon og ulike former for anleggsvirksomhet. NGU vil i 1998 ha omtrent samme ambisjonsnivå for innsatsen rettet mot grunnvannsundersøkelser som ledd i Regjeringens «Program for vannforsyning».

Det vil i tillegg bli fokusert på kartleggingsprosjekter i prioriterte områder primært rettet mot utbyggingsformål. Ved flere jernbane- og veiprosjekter er det i den senere tid dokumentert manglende geologisk informasjon hos byggherren. Gjennom hovedprosjektet «Utbyggingsgeologi» vil NGU satse på målrettet produksjon av geologisk informasjon rettet mot ulike utbyggingsformål.

Ca. 18 pst. av ressursene foreslås rettet mot dette hovedmålet i 1998.

Effektiv bistandsvirksomhet

Strategiske mål er å utvikle rollen som fagorgan for myndighetene i bistandsspørsmål om naturressurser og medvirke til bærekraftig ressursforvaltning i de land der NGU er engasjert i prosjektarbeid. Virksomheten på dette området skal være 100 pst. eksternt finansiert, og aktivitetene behandles derfor som rene oppdrag.

8 pst. av ressursene ved NGU planlegges nytt til bistandsrelaterte oppgaver i 1998. I tillegg til å videreføre arbeidet i Etiopia og Eritrea vil NGU arbeide for å oppnå en avtale med et nytt bistandsland og for å etablere en fast konsulentavtale med NORAD. Periodisk evaluering og tilbakemelding fra oppdragsgiverne er definert som resultatindikatorer for dette hovedmålet.

Informasjonsforvaltning

Strategiske mål er å medvirke til bedre og mer effektiv informasjonsforvaltning og informasjonsformidling fra NGU ved å vektlegge systematisk og standardisert datalagring og punktinformasjon i NGUs databaser. Økt satsing på kvalitetssikring, oppbygging og tilrettelegging av data vil gjøre etaten bedre i stand til å effektivisere informasjonsformidlingen.

I 1997 planlegges ca. 15 pst. av virksomheten rettet mot informasjonsforvaltning. Formidlet informasjonsvolum, antall søk i NGUs databaser og etablerte kundeforhold er definert som resultatindikatorer for dette hovedområdet.

Budsjettforslag 1998**Post 01 Driftsutgifter**

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. Virksomheten forutsettes videreført med om lag samme antall årsverk som i 1996 og 1997, dvs. ca. 216. Det foreslås en bevilgning på 90,3 mill. kroner til driftsutgifter for 1998. Dette er om lag samme reelle nivå som bevilgningene for 1997 under post 01 og 11.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Her føres direkteutlegg til eksterntfinansierte oppdrag og samarbeidsprosjekter. Det skilles mellom rene oppdrag og samarbeidsprosjekter. Ved oppdrag dekkes kostnaden i sin helhet av oppdragsgiver, mens samarbeidsprosjekter delfinansieres av samarbeidspartnere.

Inntekter fra oppdrag og samarbeidsprosjekter inntektsføres under kap. 3932, henholdsvis post 01 og 02. Det foreslås bevilget 25,6 mill. kroner til spesielle driftsutgifter for 1998, dvs. om lag samme reelle nivå som for 1997.

Nybygg/tilbygg for NGU og Bergvesenet

NGU og Bergvesenet fremmet i 1996 forslag om et mindre byggeprosjekt for å samle og effektivisere virksomheten ved NGU og utvide arealene til Bergvesenet. Forslaget innebærer å bygge to nye etasjer på eksisterende tilbygg og sanere gammel bygningsmasse. Prosjektet har en kostnadsramme på 22,3 mill. kroner og vil gi nytt nettoareal på 1 243 m². Det ble ikke gitt særskilt bevilgning til byggeforslaget i 1997, men høsten 1996 ble det avklart å finansiere det innenfor Statsbyggs fullmaktsrammer og budsjett. Tilbygget er planlagt innflyttingsklart rundt årsskiftet 1998/99.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

En kunnskapsbasert institusjon som NGU har behov for kontinuerlig oppdatering av teknisk avansert og kostbart utstyr. Det foreslås bevilget 4,5 mill. kroner for 1998.

Post 70 Tilskudd til sekretariat for IUGS

International Union of Geological Sciences (IUGS) eller Den internasjonale geologionionen er en vitenskapelig organisasjon med vel 100 medlemsland. Organisasjonen samarbeider internasjonalt blant annet med UNESCO og ICSU (rådgivende organ for FN i vitenskapelige spørsmål). Organisasjonen ledes av nasjonalkomiteer fra de enkelte medlemsland og administreres av en generalsekretær som velges for 4 år av gangen. I 1988 ble det avklart å legge sekretariatet for organisasjonen til NGU i Trondheim på permanent basis og bevilge et årlig tilskudd til drift av sekretariatet over statsbudsjettet. Fra norsk side vektlegges betydningen av det internasjonale kontaktnettet IUGS-sekretariatet forer med seg og fordelen ved å ha informasjon om internasjonale prosjekter tilgjengelig i Norge.

Ved siden av å være et serviceorgan for IUGS, er det et mål for sekretariatet å kunne bli et internasjonalt senter for informasjon innen geologiske fagområder. Av prioriterte oppgaver kan nevnes utbygging av databaser med informasjon om dype boringer i jordskorpen, miljøgeologiske problemer i forskjellige deler av verden, verneverdige geologiske forekomster og lokaliteter, samt global statistikk over masseuttak.

Det statlige tilskuddet skal dekke lønn til kontorleder og sekretær, kontorutgifter og reiseutgifter for generalsekretær og kontorleder. Deler av de statlige midlene kan også benyttes til opp- og utbygging av relevante databaser dersom sekretariatets økonomi gir rom for dette. Bevilgningen er dermed å betrakte som et rammetilskudd. Det foreslås en bevilgning på kr 800 000 til IUGS-sekretariatet for 1998.

KAP. 3932 NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE
(jf. kap. 932)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Oppdragsinntekter	12 514	7 500	8 400
02	Tilskudd til samarbeidsprosjekter	22 175	17 000	17 200
03	Ymse inntekter	615	500	550
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	129	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 067	0	0
Sum kap. 3932		36 500	25 000	26 150

Post 01 Oppdragsinntekter

Her føres inntekter fra fullfinansierte oppdrag. Oppdragsinntektene dekker alle utgifter NGU har i forbindelse med prosjektene som er oppført under kap. 932, post 21.

Omfanget av prosjektvirksomheten er usikkert og varierer med antall og størrelsen på enkeltprosjekter. Det budsjetteres med 8,4 mill. kroner i oppdragsinntekter for 1998, som er en reell økning i forhold til 1997, men betydelig lavere enn det som ble inntektsført i 1996.

Post 02 Tilskudd til samarbeidsprosjekter

Her føres refusjoner fra samarbeidsprosjekter, som tilsvarer samarbeidspartnerens andel av prosjektutgiftene under kap. 932, post 21. Inntekter fra samarbeidsprosjekter budsjetteres med 17,2 mill. kroner for 1998, dvs. om lag samme reelle nivå som for 1997.

Post 03 Ymse inntekter

Det blir inntektsført inntekter fra salg av kart, rapporter og publikasjoner under denne posten. Omfanget foreslås satt til kr 550 000 for 1998.

KAP. 933 BERGVESENET
(jf. kap. 3933)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	5 958	6 580	7 000
30	Sikring av gruveåpninger, <i>kan overføres</i>	594	1 000	1 000
31	Tiltak mot avrenning fra nedlagte gruver, <i>kan overføres</i>	4 116	400	3 400
70	Tilskudd til prospektering, <i>kan overføres</i>	1 272	2 500	0
Sum kap. 0933		11 940	10 480	11 400

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 er post 01 redusert med kr 100 000, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Status for virksomheten

Bergvesenet er statlig forvaltnings- og myndighetsorgan for forvaltning av minerallov-givningen og andre spørsmål knyttet til mineralnæringen. Grunnleggende lovreguleringer for virksomheten er bergverksloven (regulert leting og drift på metaller o.l.), lov om erverv av kalksteinsforekomster, lov om erverv av kvartsføremønstre, lov om avståing av grunn til ikke mutbare mineralske forekomster (en spesiallov for ekspropriasjon for mineraler som ikke er regulert av bergverksloven) og industrikonsesjonsloven (regulerer erverv av rettigheter etter bergverksloven og konsesjon for drift av bergverk). Etaten har videre en sentral rolle ved behandling og godkjenning av meldinger etter plan- og bygningslovens regler om konsekvensutredninger. Bergvesenet administrerer også miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver der staten har et forvalteransvar og ordningen med statlig støtte til prospektering.

Bergvesenet har 14 ansatte og er samlokalisert med NGU i Trondheim. Følgende virksomhetsidé ligger til grunn for etatens arbeid:

«Bergvesenet skal arbeide for at landets mineralressurser forvaltes og utnyttes til beste for samfunnet.»

Det er utarbeidet tre hovedmål for Bergvesenets utadrettede virksomhet:

- effektivt forvalte bergverkslovgivningen
- være sakkyndig organ ved behandling av bergverkssaker
- bidra til en positiv utvikling av bergverksindustrien.

Resultatrapport 1996

Effektivt forvalte bergverkslovgivningen

Saksbehandlingen er i all hovedsak holdt innenfor egenpålagte tidsfrister i 1996. Etaten oppnådde målet om å øke sin innsats med tilsyn og befaringer ved igangværende drift på mineraler i Norge.

Være sakkyndig organ ved behandling av bergverkssaker

Sikring av farlige gruveåpninger

Bergvesenet skal sikre farlige gruveåpninger der staten står som eier eller har forvalteransvar. I tillegg er det hvert år behov for å vedlikeholde og oppgradere gjerder og andre typer sikringer. Bergvesenet har i 1996 satt i gang arbeid med objekter som er innrapportert eller som etaten på annen måte var klar over trengte sikring eller utbedring.

Tiltak mot avrenning og forurensning fra nedlagte gruver

Bergvesenet utfører en rekke oppgaver knyttet til avrenning og forurensning fra nedlagte gruver etter krav fra forurensningsmyndighetene. Myndighetene hadde som målsetting at samlet avrenning av kobber og sink fra de ti største gruvene målt etter forurensende utslipp skulle reduseres med 60-90 pst. innen 1995. I henhold til handlingsplanen er det gjennomført tiltak ved ni av de ti største gruveområdene. Kobberavrenningen fra samtlige ti områder er i perioden 1985-96 redusert med 61 pst. Det vil gå mange år for de endelige resultatene av tiltakene foreligger. Blant annet er ikke tiltakene i Sulitjelma avsluttet. Avrenningen reduseres dessuten gradvis over tid.

Tiltak som dekkes over Bergvesenets budsjett, har som målsetting å redusere forurensende avrenning og sikre deponier mot ukontrollerte utglidninger ved de gruver som staten har ansvaret for. Dette gjelder Kjøli, Kongens, Sextus og Rostvangen. Bergvesenet har i tillegg utført tiltak ved Storwartz gruve på Røros på oppdrag fra Miljøverndepartementet. Tiltakene ved Kjøli og Røstvangen er gjennomført med svært vellykkede resultater.

Tiltakene ved Kongens gruver på Røros ble gjennomført etter planen i 1996. Slamdammen er sikret og dekket med morene. Det er foreløpig for tidlig å trekke konklusjoner om hvor stor reduksjon man har oppnådd på grunnlag av pågående etterkontroll.

Avrenning fra Christianus Sextus på Røros ble kartlagt i 1996. Det er på bakgrunn av sterke museale interesser for å bevare området slik det ligger i dag, fattet vedtak om å avvente ny teknikk for eventuelle tiltak gjennomføres. Det er også vedtatt ikke å gjennomføre tiltak ved Storwartz-gruven på Røros av kulturhistoriske hensyn selv om det er påvist klare effekter av kobberbelastning på sik i Djupsjøen.

Prospektering etter malm, mineraler m.v.

Prospektering er en faglig og systematisk søking etter mineralske råstoffer. Det overordnede målet med den statlige prospekteringsstotteordningen er å bidra til å styrke verdiskaping og sysselsetting i Norge gjennom å legge til rette for en god utnytting av økonomisk lønnsomme mineralforekomster. Støtten gis til undersøkelser etter forekomster av malm, mineraler og byggestein og skal maksimalt dekke 50 pst. av støtteberettigede kostnader. Bergvesenet følger opp de prosjekter som har fått tildelt støtte både med hensyn på gjennomføring av undersøkelsene og resultatoppnåelse.

PA Consulting Group gjennomførte våren 1997 en evaluering av prospekteringsstotteordningen på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. Som et ledd i evalueringen har konsultentselskapet gjennomført en undersøkelse om effektene av ordningen blant bedrifter i næringen som har mottatt prospekteringsstøtte i perioden 1990-96. Det framgår at nesten 80 pst. av bedriftene som fikk avslag på søknaden om støtte, likevel gjennomførte prospekteringen. Ca. 85 pst. av bedrifter som har mottatt støtte, oppgir at de har kommet raskere i gang med prospekteringsarbeidet på grunn av støtten. Over 70 pst. opplyser at de har gjennomført en grundigere prospektering som følge av støtten. Det har blitt igangsatt drift på om lag 20 pst. av de prospekterte forekomstene som har mottatt støtte.

Bidra til en positiv utvikling av bergverksindustrien

Bergvesenet har i 1996 som i tidligere år utgitt statistikkheftet «Norges Bergverksdrift» som gir viktige nøkkeltall for og om bransjen, og har for øvrig på en rekke områder kontakt og samarbeid med industrien. Bergvesenets ansatte er også involvert i utdanning av fagpersonell i bransjen gjennom forelesnings- og sensorvirksomhet i bergverksfaget ved Universitetet i Trondheim.

Mål og strategier**Effektivt forvalte bergverkslovgivningen**

Bergvesenet har en rekke lovpålagte oppgaver som må prioriteres. Etaten arbeider for å være et effektivt og faglig kompetent forvaltningsorgan. Det er satt egne interne saksbehandlingsfrister som skal overholdes.

Bergvesenet forutsettes å opprettholde innsatsen innenfor befarings- og tilsynsvirksomheten i 1998.

Være sakkyndig organ ved behandling av bergverkssaker*Sikring av farlige gruveåpninger*

Bergvesenet vil fortløpende utføre de sikringsoppgaver der staten har ansvar og der det er behov for å igangsette tiltak.

Tiltak mot avrenning og forurensning fra nedlagte gruver

I tillegg til de ti store gruveområdene hvor Statens forurensningstilsyn (SFT) har pålagt at det skal gjennomføres forurensningsbegrensende tiltak, har arbeidet med å kartlegge mindre gruver kommet i gang. Kartlegging av avrenning fra Mugg-gruva i Holtålen er avsluttet, og et tiltak på et avgangsdeponi planlegges gjennomført i 1997 og 1998. Flere mindre gruver er under kartlegging/utredning. Ertelien på Ringerike og Flåt i Evje og Hornnes kommune er ferdig utredet. Mulige tiltak er vurdert som lite kostnadseffektive med tilgjengelig teknologi. Også Lillefjell i Meråker er ferdig utredet. Det framgår at avrenningen herfra fører til vesentlig forurensning av en kort elvestrekning, men det er vedtatt å avvente ny teknologi på grunn av liten kostnadseffektivitet med dagens metoder. Det vil fra Bergvesenets side bli lagt vekt på at de tiltak som gjennomføres, gir en vesentlig effekt til fornuftig pris.

Forskningsarbeidet, som startet i 1992, gir verdifull informasjon som bidrar til at beslutninger i forurensningsspørsmål og valg av tiltaksløsninger tas på riktigst mulig grunnlag. Morenetetthet er undersøkt på flere steder og gir verdifull erfaring med slike tiltak. Arbeidet med å undersøke forvitring av malm og sideberg fra norske gruver vil bli videreført.

Prospektering etter malm, mineraler m.v.

PA Consulting Group konkluderer i sin evaluering at støtteordningen har en stimulerende og utløsende effekt. Tilskuddsordningen får i følge konsultentselskapet mange bedrifter til å vurdere og planlegge prospekteringsvirksomhet. PA finner ikke at støtten er avgjørende for at det blir utført prospektering i Norge. De mener imidlertid å kunne påvise at tildeling av støtte framskynder prospektering ved at igangsetting ikke kan utsettes hvis støtte skal utbetales.

Næringen er særlig opptatt av at støtten opprettholdes fordi den inngår i en tidlig fase av verdikjeden, som er den mest avgjørende for utvikling av næringen.

Nærings- og handelsdepartementet har på bakgrunn av den gjennomførte evalueringen kommet til at det er ønskelig å videreføre ordningen på et nivå som ivaretar den stimulerende effekten som PA viser til. Bergvesenets forvaltning av ordningen fikk god karakter i evalueringen. Ordningen forutsettes videreført etter de eksisterende retningslinjer.

Bidra til en positiv utvikling av bergverksindustrien

Bergvesenet vil videreføre utgivelsen av «Norges Bergverksdrift» og revidere informasjonsheftet «Orientering om utnyttelse av mineralske ressurser - aktuelle lover og regler» som ble sendt ut til alle landets kommuner og fylkeskommuner i 1991. Etaten vil gjennom møter, kurs, utdanning av fagpersoner m.m. arbeide for en positiv utvikling av bransjen.

Budsjettforslag 1998**Post 01 Driftsutgifter**

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S.

nr. 243 for 1996-97. Omfanget av Bergvesenets virksomhet foreslås økt med inntil to årsverk i 1998, inntil totalt 16 årsverk. Dette skyldes økt saksmengde spesielt som følge av delegering av saksområder fra departementet i 1993 og at etaten fikk myndighet til å meddele konsesjon i henhold til plan- og bygningsloven samme år. Det er blant annet nødvendig å styrke kontorstaben for å oppdatere og vedlikeholde etatens arkiver og registre.

Det foreslås en bevilgning på 7,0 mill. kroner til driftsutgifter for 1998. Dette er i dette forslaget tatt høyde for økning av bemanningen, dvs. at driftsbevilgningen for 1998 er økt med ca. kr 400 000 i forhold til bevilgningene under post 01 og 11 for 1997.

Post 30 Sikring av gruveåpninger, kan overføres

Det foreslås å videreføre bevilgningen på samme nivå som i 1997, med 1 mill. kroner. I tillegg til innrapportering av nye områder som må sikres, er det behov for løpende vedlikehold og utskiftning av tidligere gjennomførte sikringer.

Post 31 Tiltak mot avrenning fra nedlagte gruver, kan overføres

Bevilgningen er i 1997 på lavere nivå enn det som har vært normalt som følge av at man i 1996 foreløpig hadde avsluttet tiltakene ved de store gruvene og ikke var ferdig med å vurdere tiltak mot avrenning fra mindre gruver. SFT har på bakgrunn av disse vurderingene pålagt Nærings- og handelsdepartementet å igangsette tiltak for å begrense avrenning fra Mugg-gruva i Holtålen kommune. Bevilgningen i 1998 foreslås derfor økt for å dekke kostnadene ved dette prosjektet og videreføre forskningsarbeidet.

Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn økt til 3,4 mill. kroner for 1998. Det er en økning på 2,5 mill. kroner i forhold til 1997.

Post 70 Tilskudd til prospektering, kan overføres

Det foreslås ingen bevilgning til prospekteringsstøtte for 1998. I stedet foreslås det en tilsagnsfullmakt på inntil 3 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak II, 1, 7. Årsaken til dette er at midlene som bevilges, blir bundet opp ved tilsagn i budsjettåret, men kommer i all hovedsak først til utbetaling i påfølgende år. For å unngå overføring av store deler av bevilgningen til neste budsjettår, foreslås det innført en tilsagnsfullmakt som må følges opp med bevilgning i påfølgende år.

KAP. 3933 BERGVESENET

(jf. kap. 933)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Produksjonsavgifter m.v.	1 890	1 075	1 000
02	Ymse inntekter	8	5	10
	Sum kap. 3933	1 898	1 080	1 010

Post 01 Produksjonsavgifter m.v.

Inntektene kommer fra produksjonsavgifter, leie av bergrettigheter og avgift for opptak av skjellsand m.m. Bergvesenet står for innkreving av avgiftsinntekter, med unntak av avgift for opptak av skjellsand. Med virkning fra 1. april 1993 tilfaller avgift for opptak av sand for avtaler inngått etter denne dato den fylkeskommune hvor forekomsten finnes. Inntekter fra gyldige avtaler inngått før 1. april 1993 tilfaller fortsatt staten v/Nærings- og handelsdepartementet. De siste av disse avtalene opphører i 1998 og 1999.

Grong Gruver, som står for en vesentlig del av produksjonsavgiftene, planlegger å legge ned driften i første halvår 1998, noe som vil redusere inntektene.

For 1998 budsjetteres det med 1 mill. kroner.

Post 02 Ymse inntekter

Det foreslås et mindre beløp til inndekning av ekspedisjonsutgifter ved utsendelse av mutingslister o.l.

Programkategori 17.40 Sjøfartsforvaltning

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0941	Sjøfartsdirektoratet med Skipskontrollen (jf. kap. 3941)	179 081	184 733	193 500	4,7
0942	Skipsregistrene (jf. kap. 3942)	5 136	5 338	5 400	1,2
0947	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	361 222	414 000	0	-100,0
0948	Ventelønn	1 786	4 625	2 400	-48,1
	Sum kategori 17.40	547 225	608 696	201 300	-66,9

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på postgrupper:

					(i 1 000 kr)
Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	184 331	185 622	193 300	4,1
70-89	Overføringer til andre	362 894	423 074	8 000	-98,1
	Sum kategori 17.40 Sjøfartsforvaltning	547 225	608 696	201 300	-66,9

Vedrørende 1996:

Bevilgningen under samtlige kapitler ble gitt over Utenriksdepartementets budsjett.

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

På sjøfartsområdet vil departementet arbeide videre med å utforme en framtidsrettet politikk for de maritime næringer med økt vektlegging på miljø og sikkerhet til sjøs. Begrensning av luftforurensning fra skip og kompetanseoppbygging og opplærings-/utviklingstiltak på personellsiden er viktige elementer i dette arbeidet. Det legges vekt på at Norge opprettholder og styrker sin rolle i det internasjonale sjøsikkerhetsarbeidet gjennom FNs sjøfartsorganisasjon IMO og holder nær kontakt med EU i sjøsikkerhetsspørsmål.

Mål og strategier

Regjeringen har som mål at Norge fortsatt skal ha en ledende internasjonal posisjon som maritim nasjon. Skipsfarten er et sentralt ledd i det norske maritime miljø og gir Norge tyngde i internasjonalt samarbeid om skipsfartspolitiske spørsmål. Det innebærer samtidig at Norge har et ansvar for å være pådriver i slike spørsmål. I denne forbindelse vil Regjeringen blant annet arbeide for å styrke det strategiske sjøsikkerhetsarbeidet i regi av Sjøfartsdirektoratet. Dette vil gjøre direktoratet mer effektivt i arbeidet for høyere sikkerhet for mannskap og fartøy, og bedre det marine miljø gjennom fastsettelse av normer og ved kontroll av at disse normer blir overholdt.

Regjeringen har i sin politikk for å motvirke klimaendringer besluttet å gi tilskudd til tiltak for å redusere utslipp av nitrogenoksider (NO_x) fra visse typer skip. Miljøtiltak vil ha høy prioritet i Regjeringens satsing på forskning innenfor de maritime næringer.

En viktig forutsetning for å oppfylle målet om å være en sterk sjøfartsnasjon, er å ha gode registre over norske skips eierforhold og for rettsvern, Skipsregistrene.

Skipsfartsnæringen tilbyr attraktive sysselsettings- og karrieremuligheter, men opplever en knapphet i tilgangen på kvalifisert personell. Regjeringen anser det ikke lenger nødvendig å videreføre refusjonsordningen til støtte for sysselsetting av sjøfolk, men vil gjennomgå utdanningstilbudet for å sikre framtidig tilgang på norske sjøfolk.

KAP. 941 SJØFARTSDIREKTORATET MED SKIPSKONTROLLEN

(i 1 000)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	166 706	165 587	175 000
21	Spesielle driftsutgifter	10 703	10 072	10 500
70	Hjemsending av sjøfolk	1 502	2 054	1 500
71	Utbetaling til sjøfolk som seilte ute i krigsårene	4	20	0
72	Tilskudd til NOx-tiltak, <i>kan overføres</i>	166	7 000	6 500
	Sum kap. 0941	179 081	184 733	193 500

Vedrørende 1996:

Bevilget over kap. 130 på Utenriksdepartementets budsjett.

Status for virksomheten

Sjøfartsdirektoratet er administrativt underlagt Nærings- og handelsdepartementet fra 1. januar 1997. I saker vedrørende forurensning fra skip og vern av det marine miljø er direktoratet underlagt Miljøverndepartementet. I lov om petroleumsvirksomhet forutsettes det at Sjøfartsdirektoratet skal bistå Oljedirektoratet i håndhevelsen av petroleumsloven på norsk sokkel. Tilsynsansvaret for fritidsfartøyer er lagt til Sjøfartsdirektoratet med Barne- og familiedepartementet som forvaltningsmyndighet. Direktoratet samarbeider også med NORAD om prosjekter i bistandsland.

Skipskontrollen er Sjøfartsdirektoratets ytre etat og er delt i seks distrikter med 19 stasjoner i Norge og to i utlandet, etter at de midlertidige kontrollstasjonene i Helsingfors og St. Nazaire nedlegges i 1997. Sjøfartsinpektørene, i alt sju, utøver sin myndighet i henhold til Justisdepartementets påtaleinstruks, men er administrativt underlagt Sjøfartsdirektoratet.

Sjøfartsdirektoratet med skipskontrollen vil utføre i overkant av 300 årsverk i 1997. Sjøfartsdirektoratet består i dag av sju avdelinger og en stab. I 1994 ble Sjøfartsdirektoratet omorganisert. To store fagavdelinger, Teknisk og Nautisk avdeling, ble omgjort til fire fartøysavdelinger for hhv. passasjerskip, lasteskip, fiskefartøy og offshore. Hver avdeling ble organisert i en operativ og strategisk enhet. Sjømannsavdelingen og Administrativ avdeling ble tilført nye oppgaver og delt i flere enheter. Inspeksjonsavdelingen ble ikke berørt av omorganiseringen i 1994. Videre har direktoratet tre velferdsstasjoner i henholdsvis Aberdeen, Rotterdam og Port Said, samt en utestasjonert representant i Manila.

Sjøfartsdirektoratets overordnede mål er å *oppnå høy sikkerhet for mannskap og fartøy i en effektiv og velrenommert maritim virksomhet*. Dette søkes oppnådd ved å fastsette normer for konstruksjon, bygging og drift av skip og flyttbare plattformer, samt for sjøfolks kvalifikasjoner og rettigheter, og kontroll med at normene blir overholdt. Kontrollen utøves med hjemmel blant annet i lov om statskontroll med skips sjødyktighet, sjømannsloven og lov om sjøfarten. Direktoratet engasjerer seg aktivt i arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon, IMO, og legger derved premisene for nytt og bedre internasjonalt regelverk på sjøsikkerhetsområdet.

En nylig gjennomført evaluering av Sjøfartsdirektoratet viser at en stor og økende del av ressursene går med til løpende kontrollarbeid og sertifikatutstedelse på bekostning av strategiske og framtidsrettede oppgaver. I arbeidet med oppfølging av evalueringen vil det bli lagt vekt på å få gjennomført nødvendig effektivisering, omorganisering og omfordeling av ressurser for å oppnå en mer strategisk og framtidsrettet utvikling av Sjøfartsdirektoratets virksomhet.

Resultatrapport 1996**Normer**

Oppdaterte utgaver av Skipskontrollens regler på norsk og engelsk, og regelverk for fiske- og fangstfartøy ble utgitt i 1996. Regelverket er tilpasset ulike EU-direktiver.

Arbeidet med gjennomføringen av Konvensjonen om normer for opplæring, sertifisering og vakthold for sjømenn (STCW-konvensjonen), tilrettelegging av sertifiseringsprosessen og revisjoner for skoler og treningsinstitusjoner pågikk hele året.

Torremolinos-protokollen av 1993 for fiskefartøyer ble ratifisert av Norge i 1996. Protokollen skal etablere internasjonale krav til sikkerhet for disse fartøyene. Det ble i 1996

fastsatt ny forskrift som ivaretar de internasjonale kravene om at tank- og lasteskip og rederier skal ha et sikkerhetsstyringssystem (ISM-koden).

Det ble utarbeidet utkast til forskrift om bygging og drift av hurtiggående fartoy.

Et forskningsprosjekt med utarbeidelse av en modell for analyse av risikoforhold i innenriks fergesamband ble gjennomført.

To offshoreforskrifter om bemanning, sertifikat og kvalifikasjoner ble ferdig revidert. EU-direktivet om havnestatskontroll ble gjennomført i norsk rett. Forskrift om adgang for innehaver av utenlandsk sertifikat til å gjøre tjeneste på norske skip med videre, ble endret som følge av EU-direktiv om gjensidig godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning.

I 1996 ble det disponert 1,1 mill. kroner over direktoratets budsjett til forskning og utvikling av standarder innen sikkerhet til sjøs. Over Miljøverndepartementets budsjett disponerte direktoratet i 1996 i tillegg 1,1 mill. kroner til miljørettet forskning.

Tilsyn og kontroll

Revisjon av treningsinstitusjoner på Filippinene ble foretatt og tre ble godkjent. I 1996 foretok Skipskontrollen sertifikatbesiktelse av over 2 500 fartøyer, og det ble i den forbindelse utstedt 1 038 skipssertifikater. I tillegg ble det foretatt besiktelse av ytterligere over 1100 fartøyer i forbindelse med farts- og slepetillatelse, skader, ombygginger med videre, og det ble utstedt 1 047 sertifikater i forbindelse med fornyelse av CLC- sertifikater, godkjenning av sikkerhetsutstyr med videre.

I 1996 ble passasjerskip med mer enn 100 passasjerer som bare opererer i sommersesongen med tilhørende rederier, revidert og sertifisert i henhold til forskriften om sikkerhetsstyringssystem.

Det ble foretatt havnestatskontroll av 574 utenlandske skip, som utgjør ca. 24 pst. av det totale antall utenlandske skip som anløp norske havner. 23 av disse ble tilbakeholdt, noe som gir en tilbakeholdelsesprosent på ca. fire.

Uanmeldte tilsyn på NIS-registrerte lasteskip over 500 bruttotonn (delegerte skip) ble gjennomført på 141 skip, hvilket utgjør 22,2 pst. av det totale antall skip av denne kategori. Dessuten ble det foretatt uanmeldte tilsyn på 162 andre fartøyer.

I den overordnede kontroll med NIS-flåten er revisjoner av classeselskapene og uanmeldte tilsyn to hovedelementer. I 1996 foretok direktoratet åtte systemrevisjoner. Det ble også foretatt revisjon av 121 småskipsverft langs kysten som bygger fiskefartøyer under 10,67 meter.

En prosess for å rasjonalisere og effektivisere etatens kontrollarbeid ble satt igang i 1996. Dette vil omfatte strukturering av lister og dokumentasjon som verksteder og rederier er pålagt å sende inn. Opplegget omfatter også etatens eget arbeid.

Det var i 1996 en økende pågang for sertifisering av nye offshore-innretninger og for «Letter of Compliance» (bekreftelse på overensstemmelse med norske maritime sertifikater) til utenlandske rigger som ønsker å operere på norsk kontinentalsokkel.

Direktoratet yter bistand til Oljedirektoratet innenfor fagområdene stabilitet, vanntetthet, forankring og ballastsystemer på utbyggingskonsepter. I tillegg ytes bistand til Oljedirektoratet angående redningsutstyr på eksisterende faste installasjoner.

Det ble foretatt årlig tilsyn på samtlige 49 eksisterende offshore-innretninger som Sjøfartsdirektoratet kontrollerer. Det ble også foretatt tilsyn med 60 «standby» fartøyer i 1996.

Sjøfolks velferd

Verneinspektorordningen har vært basert på tidsbegrensede stillingshemler. Dette medførte at to av tre inspektører gikk over i andre stillinger. For å sikre større stabilitet i bemanningen, vil verneinspektorene få tilsvarende tilsetningsforhold som de øvrige medarbeidere i direktoratet fra 1. januar 1998. I forbindelse med evaluering av ordningen, ble det foretatt en spørre-/evalueringsundersøkelse hos rederiene. Det var stor grad av enighet om at ordningen har vært nyttig, og ca. 90 pst. mente at ordningen burde fortsette. Det ble uttrykt behov for veiledning med hensyn til den praktiske tilretteleggelsen av verne- og miljøarbeidet ombord.

Informasjon

Eksternbladet «Navigare» kom i fire utgaver. Ny hovedbrosjyre for kultur- og fritidstilbud ble utarbeidet og distribuert. Det ble utarbeidet melding til Stortinget om direktoratets virksomhet i 1994 og 1995. Meldingen ble fremmet av Utenriksdepartementet som St.meld. nr. 42 for 1995-96 Om verksemda til Sjøfartsdirektoratet i 1994 og 1995.

I 1996 ble det hver måned lagt inn ny forfilm om sikkerhet på alle filmer som ble distribuert av videofilmtjenesten, i alt 20 forskjellige episoder.

Utgiftene til Sjøvettkampanjen i 1996 beløp seg til 2,25 mill. kroner. Midlene ble i all hovedsak brukt til informasjon og informasjonsmateriale, deltakelse på messer og tilskudd til lokallag.

Etatsutvikling

Innføring av nytt økonomistyringssystem basert på krav i henhold til det nye økonomireglementet i staten har krevd store ressurser og forberedelser i hele 1996. Systemet er tatt i bruk fra 1997. Fra samme tidspunkt er direktoratet blitt egen regnskapsfører tilknyttet statens konsernkontoordning.

Arbeid med miljøsaker

Direktoratet har i 1996 konsentrert miljøaktiviteten rundt reduksjon av akutte utslipp, regelverksutvikling og internasjonalt arbeid, avslutningen av et miljøindekseringsprosjekt, etablering av tilskuddsordningen for å redusere NO_x-utslipp, samt miljøinformasjon. Direktoratet laget i 1996 et kvalitetssikringssystem for NO_x-tilskuddsordningen og identifiserte de første aktuelle fartøyer.

I 1996 fortsatte arbeidet med det nye vedlegget til MARPOL 73/78 om luftforurensning fra skip. Et nytt regelverk mot spredning av organismer i ballastvann er under utvikling.

Mål og strategier

Normer

Granskning av ulykker og årsaksforhold viser at det ofte er mangel på etterlevelse av gjeldende regler som forårsaker ulykker. I sin ulykkesforebyggende virksomhet legger direktoratet vekt på ikke bare å konstatere og få utbedret mangelfulle forhold, men også å klarlegge de underliggende årsaker til at mangler oppstår/ikke blir utbedret. Det internasjonalt vedtatte sikkerhetsstyringssystem, ISM-koden, sikter nettopp mot å sikre overholdelse av regler. Koden, som Norge allerede har gjort gjeldende for passasjerskip i fast rute på norske havner, skal internasjonalt tre i kraft innen 1. juli 1998 for passasjer-, bulk-, tank-, gass- og kjemikalieskip.

Arbeidet med å gjennomføre STCW-konvensjonen om normer for opplæring, sertifisering og vakthold for sjomenn, tilrettelegging (kvalitetssikring) av sertifiseringsprosessen, og tilrettelegging av revisjoner for skoler og treningsinstitusjoner fortsetter. Direktoratet vil foreta en gjennomgang av forskriftene for produksjons- og flerbruksskip i offshorvirksomhet med tanke på endringer for å ivareta sikkerheten også for disse nye innretningstypene.

Målene for Sjøfartsdirektoratets virksomhet innenfor dette området i 1998 er følgende:

- styrke det internasjonale arbeidet med sikkerhetsnormer for sjotransport
- gjennomføre koden for driftsstyring (ISM-koden) for utvalgte fartøykategorier for å sikre en bedre overholdelse av regler og krav
- sikre klare definerte og etterprøvbare normer og standarder for maritime kvalifikasjoner.

Tilsyn og kontroll

Den høye ulykkesfrekvens for større bulkskip tilsier skjerpede krav til såvel konstruksjon som operasjon og kontroll.

I 1998 tas det sikte på å innføre krav om sertifisert sikkerhetsstyringssystem (ISM-koden) for passasjerskip som fører 12 passasjerer, mot 100 passasjerer i dag. Dette vil kreve en betydelig forberedende revisjonsvirksomhet i årene 1997-98.

Det er gjennomført tiltak på norske ro-ro ferger i utenriksfart ved installasjon av skott på dekk, forsterking av baugporter, og indikatorer for porter til bildekk.

Revisjon og kvalitetssikring av maritime treningsinstitusjoner i Norge og i utlandet tillegges stor vekt. Det er også tatt opp til vurdering en kvalitetssikring av maritim sertifisering for filippinske sjøfolk.

Målene for Sjøfartsdirektoratets virksomhet på dette område i 1998 er følgende:

- sikre en bedre overholdelse av regler og krav gjennom en frivillig innføring av sikkerhetssystem (ISM-koden) for fiskefartøy over 24 meter
- identifisere mangler og redusere mulighetene for menneskelige feil ombord.

Sjøfolks velferd

Et velferdstilbud ombord på norske skip er viktig for sjøfolks trivsel. Sjøfartsdirektoratet vil derfor i 1998 gjennomføre en informasjonskampanje for å fremme direktoratets velferdstilbud overfor rederier og skip med fokus på betydningen av gode velferdstilbud.

Informasjon

Sjøfartsdirektoratet ønsker å bedre kvaliteten på informasjonen fra etatens databaser til næringen og media gjennom periodisk utgivelse av en statistikkpublikasjon. Videre ønsker direktoratet å fortsette arbeidet med å påvirke holdningene til alle ledd i skipsfarts- og fiskerinæringene gjennom løpende kontakt og tilsyn. Dette arbeidet vil sikre en bedre regelverksforståelse og holdning til sikkerhetsarbeidet.

Etatsutvikling, ledelse og støttefunksjoner

Sjøfartsdirektoratet ønsker å kvalitetssikre og effektivisere sin virksomhet for å redusere antall klagesaker/restanser og for å frigjøre kapasitet til prioriterte oppgaver. Målene for 1998 på dette området er følgende:

- utvikle og innføre systemer for kvalitetsnormer og kvalitetssikring av direktoratets tjenester
- videreutvikle nødvendige rutiner for regnskaps- og budsjettkontroll
- innføre ny og moderne IT-løsning i Skipskontrollen.

Tilskudd til NO_x-tiltak

I St.meld. nr. 41 for 1994-95 Om norsk politikk mot klimaendringer og utslipp av nitrogenoksider (NO_x), ble det varslet at Regjeringen ville sørge for innføring av enkle motor-tekniske tiltak for å redusere utslipp av NO_x både fra nye og eksisterende motoranlegg på skip i kystfart. Det forutsettes gjennomført tiltak på om lag 200 fraktfartøy, tankskip, hurtigbåter, fylkesvegferger og andre passasjerskip. Gjennomføringen av disse tiltakene betinger at det gis statlig tilskudd til delfinansiering av tiltakene. Det statlige tilskuddet er anslått til om lag 35 mill. kroner fordelt over en 5-års periode.

Målet for tilskuddsordningen er å redusere tilførselen av nitrogenoksider fra norsk kystskipsfart i tråd med ovennevnte stortingsmelding.

Evaluering

Regjeringens skipsfartsmelding, St.meld. nr. 28 for 1995-96 Hvor fartøy flyte kan.... De maritime næringer, er utgangspunktet for en konsultantevaluering av Sjøfartsdirektoratets ressursbruk. Evalueringen kom fram til at Sjøfartsdirektoratet har en rekke viktige oppgaver som ikke lar seg dekke innenfor nåværende arbeidsorganisering og budsjettammer. Disse prioriterte arbeidsoppgaver kan bare ivaretas tilfredsstillende ved at tilsynsfunksjonen på litt lengre sikt blir lagt om til en overordnet, forenklet og behovsstyrt kontroll basert på internkontroll-prinsippet. I evalueringsrapporten er det videre forslag som på kort sikt vil frigjøre ressurser fra dagens løpende kontrollvirksomhet til det langsiktige og strategiske sjøsikkerhetsarbeid. Umiddelbart foreslås det å redusere uanmeldte kontroller av lasteskip i NIS fra 25 pst. til 10 pst. årlig, delegere arbeidet med klassede lasteskip i NOR over 500 bruttotonn til classeselskapene, og delegere kontrollen av cruisefartøyer i NIS til classeselskaper. Samtidig foreslås skipskontrollstasjonene i Rotterdam og Miami nedlagt.

Forslagene vil bli nærmere vurdert i Nærings- og handelsdepartementets videre oppfølging. Regjeringen vil legge vekt på tiltak som kan styrke det strategiske sjøsikkerhetsarbeidet. Det har i den senere tid være en nedgang i registrerte mangler på NIS-skip. Dette tilsier at kontrollen kan trappes noe ned. Sjøfartsdirektoratets kontroll er ment som en stikkprøvekontroll. Den kommer i tillegg til classeselskapenes tildelegerte myndighet til å kontrollere disse skip. Samtidig foretar direktoratet revisjoner av classeselskapene og deres arbeid. En ytterligere kontroll av skipene skjer gjennom de ulike regionale havnestatskontrollordninger på verdensbasis. Norge er medlem av Paris-havnestatskontrollordningen. Den dekker sentrale deler av Europa og Canada. Gjennom denne avtalen alene kontrolleres nå langt over halvparten av den norske flåten årlig.

Det må gjennomføres nødvendige tiltak som gir forbedringer på kort sikt. Det er derfor foreslått en styrking av 1998-budsjettet for å sikre gjennomføring av nødvendige tiltak.

Budsjettforslag 1998

Post 01 Driftsutgifter

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S.

nr. 243 for 1996-97. Det foreslås å øke bevilgningen i forhold til SIII 1997 for å kunne besette ubesatte stillinger i direktoratet og Skipskontrollen slik at direktoratet i større grad kan prioritere arbeidsoppgaver som er nevnt i evalueringsrapporten, blant annet på sjøsikkerhetsområdet. Videre inkluderer økningen kr 500 000 til prosjektledelse av NO_x-programmet jf. omtale under post 72 Tilskudd til NO_x-tiltak.

Nortraships sjømannsfond ble bygd opp under den andre verdenskrig av innbetalinger fra den britiske stat. Fondet skulle komme norske krigsseilere til gode etter krigen. Midlene er nå brukt opp. Fondet har i de siste årene gitt tilskudd på sosialt grunnlag til krigsseilere og deres enker. For å unngå at disse plutselig mister en forventet inntekt, blir utbetalingene ført videre i en overgangsperiode med statlige tilskudd. Administrasjonen av ordningen er fra 1997 overført til Sjøfartsdirektoratet. Forventet utbetaling for 1998 er ca. 1,4 mill. kroner, hvorav Sjøfartsdirektoratet og Sosialdepartementet dekker 50 pst. hver.

Ex-gratuebetalingene til norske sjøfolk og etterlatte etter norske sjøfolk som seilte ute i krigsårene 1940-45 ble igangsatt i 1972. Utbetalingene ble tidligere ført på egen post, men er fra 1998 foreslått overført til post 01.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten er øremerket til velferdstiltak for sjøfolk og blir benyttet blant annet til drift av kontorer i utlandet, avis, biblioteks- og idrettstjenesten, informasjon og diverse utgifter. Det blir lagt vekt på rasjonalisering og effektivisering av driften.

Post 70 Hjemsending av sjøfolk

Bevilgningen skal blant annet brukes til dekning av utgifter til nødvendig hjemreise for sjøfolk i henhold til sjømannsloven. Bevilgningen skal også dekke utgifter til redning som følge av bestemmelsene i lov om stranding og vrage av 20. juli 1893, sakkyndige som av utenriktjenestemann oppnevnes til tjenestemann ved konsulrett, utgifter i forbindelse med forskuttering av sosialhjelp, bistand til hjemreise, innleggelse på sykehus og attføring.

Post 72 Tilskudd til NO_x-tiltak, kan overføres

Erfaringene med tilskuddsordningen fra 1996 og 1997 har vist at det er nødvendig å engasjere en selvstendig prosjektledelse i Sjøfartsdirektoratet for å sikre nødvendig framdrift av arbeidet. Aktivt informasjonsarbeid overfor næringen er også påkrevet. Utgiftene til prosjektledelse og informasjonsarbeid er en ekstra driftskostnad for direktoratet og skal føres over direktoratets driftspost (post 01). I og med at prosjektledelse er en forutsetning for å gjennomføre NO_x-programmet, mener departementet at det er grunnlag for å dekke utgiftene innenfor rammebeløpet som er satt av til prosjektet på post 72. For 1998 foreslås det derfor at årsbeløpet på 7 mill. kroner splittes ved at kr 500 000 overføres til post 01 Driftsutgifter, mens tilskuddsbevilgningen på post 72 Tilskudd til NO_x-tiltak, reduseres til 6,5 mill. kroner. Tilsvarende omdisponering vil bli vurdert fremmet som forslag i proposisjonen om endringer på statsbudsjettet for 1997 i høst.

KAP. 3941 SJØFARTSDIREKTORATET MED SKIPSKONTROLLEN

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Gebyrer for skip og offshoreinstallasjoner i NOR	73 026	72 556	80 000
03	Diverse inntekter	3 893	0	1 000
04	Gebyrer for skip i NIS	42 721	54 266	43 140
05	Inntekter av velferdstiltak	3 662	2 725	3 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	245	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	534	0	0
	Sum kap. 3941	124 081	129 547	127 140

Vedrørende 1996:

Bevilget over kap. 3130 på Utenriksdepartementets budsjett.

Post 01 Gebyrer for skip og offshoreinstallasjoner i NOR, og

Post 04 Gebyrer for skip i NIS

Gebyrinntektene fra NIS-registrerte skip skal dekke de utgiftene som disse skip pådrar. Gebyrene fra NIS-skip skal også være tilstrekkelig høye til at de kan dekke det norske bidraget til IMO. Bidraget er i hovedsak basert på tonnasje og av denne tonnassen utgjør NIS-skipene det aller meste. Bidraget var i 1996 om lag 7,6 mill. kroner. Videre skal disse gebyrene også dekke statens utgifter til å ivareta norske skipsfartsinteresser i utlandet.

Kontrollen med store lasteskip er delegert til klasseselskapene. Rederiene betaler direkte for denne kontrollen. Sjøfartsdirektoratets utgifter gjelder fastsetting av regelverk, kontroll med klasseselskapenes arbeid og stikkprøvekontroll på at skipene er i orden.

Mindre skip i ordinært register og fiskefartoyer blir kontrollert av Skipskontrollen, som er en ytre etat til Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene for disse kontrollene dekker ikke utgiftene fullt ut. Videre pådras en del utgifter til havnestatskontroll av anløpende skip. Disse kan ikke kreves dekket ut fra internasjonale avtaler.

Gebyrsatsene forutsettes økt med 10 pst. i 1998 under post 01, mens satsene under post 04 foreslås videreført med uendrede satser. Budsjettet er basert på forventet flåtesammensetningen. For oljevirkosomheten er det lagt til grunn at antall utenlandsregistrerte enheter som ønsker «Letter of Compliance», dvs. bekreftelse på overensstemmelse med norske maritime sertifikater, blir det samme i 1998 som i 1996.

Post 03 Diverse inntekter

Det foreslås at det budsjetteres med inntekter i form av refusjoner for utført kontroll- og tilsynsarbeid på 1 mill. kroner.

Post 05 Inntekter av velferdstiltak

Posten omfatter inntekter fra videofilmleie og formidling av språkkurs, jf. post 21 Spesielle driftsutgifter.

KAP. 942 SKIPSREGISTRENE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	5 136	5 338	5 400
	Sum kap. 0942	5 136	5 338	5 400

Vedrørende 1996:

Bevilget over kap. 134 på Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrørende 1997:

Bevilgningen ble redusert med kr 100 000 ved St.vedt. 20 juni 1997, jf. St.prp. nr 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Sentrale trekke ved utviklingen og status på område

Skipsregistrene er et eget forvaltningsorgan underlagt Nærings- og handelsdepartementet fra 1. januar 1997. Skipsregistrene er lokalisert til Bergen, og vil i 1997 utføre ca. 10 årsverk.

Skipsregistrenes overordnede mål er på en rasjonell og hensiktsmessig måte å administrere de to skipsregistrene Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) og Norsk Ordinært Register (NOR) som er Norges offentlige registrer for fartøy under norsk flagg.

Skipsregistrenes primære oppgave er å tjene som et ledd i den offentlige kontroll av registrerte skip, deres eierforhold og tjene som rettsvernregistre for registrering av rettigheter i skip.

Resultatrapport 1996

Skipsregistrene startet i 1996 sporing mot database fra eksterne brukere. Videre ble skjemaer tilpasset et edb-basert register forbedret. Videre ble det foretatt opprydding og ajourføring av edb-registrene.

Skipsregistrene har i hovedsak oppfylt sin målsetting om at saksbehandlingstiden ikke skal overstige en uke. Kort saksbehandlingstid vil ha en positive effekt for andre offentlige etater som mottar meldinger fra registeret.

Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS)

Statistikken viser at nedgangen i antall skip flatet ut de siste tre måneder av 1996, samtidig som flåten økte de første måneder i 1997. Ved årsskiftet 1996/97 var det 686 skip i NIS. Dette var økt til 707 skip pr. 31. august 1997. I løpet av 1996 ble 73 skip innmeldt, 91 skip ble slettet og 90 eierskifter ble registrert. Andre registrerte dokumenter var 1 087.

Norsk Ordinært Register (NOR)

Det var 12 425 skip i NOR pr. 31. desember 1996, mens antallet økte til 12 508 pr. 31. august 1997. Antall skip over 200 bruttotonn utgjorde 1 381. I løpet av 1996 ble 319 skip innmeldt, 158 skip ble slettet og 874 eierskifter ble registrert. Andre registrerte dokumenter var 7 530.

En oversikt fra skipsbyggingsregisteret pr. 31. desember 1996 viser at 324 skip var under bygging. Det ble i løpet av 1996 registrert 132 nye og slettet 121 nybygg.

Mål og strategier

Hovedmålet til Skipsregistrene er å opprettholde et korrekt og oppdatert register gjennom en rasjonell og hensiktsmessig administrasjon og kvalitetssikring av innholdet i registrene. Arbeidet med opprydding, ajourføring og overføring av registrene til data fortsetter i 1998.

Budsjettforslag 1998**Post 01 Driftsutgifter**

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. Virksomheten forutsettes videreført med om lag samme antall årsverk som i 1997, dvs. ca. 10 årsverk. Det foreslås en bevilgning på 5,4 mill. kroner til driftsutgifter for 1998. Dette er om lag samme nivå som bevilgningen for 1997 under post 01 og 11.

KAP. 3942 SKIPSREGISTRENE

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Gebyrer NOR	3 881	3 961	4 200
02	Gebyrer NIS	4 362	4 821	4 800
	Sum kap. 3942	8 243	8 782	9 000

Vedrørende 1996:

Bevilget over kap. 3134 på Utenriksdepartementets budsjett.

Antall skip i NOR synes å være stabilt, mens det forventes en økning av registrerte skip i NIS i forhold til det antall som ligger til grunn for regnskapstallene for 1996. I forhold til 1996 er det pr. 31 august 1997 19 flere skip og ca. 45 skip var under forberedelse til registrering i NIS. Gebyrinntektene avhenger også av etterspørselen etter tjenester fra blant annet finansieringsinstitusjoner (registrering av rettigheter i skip).

KAP. 947 TILSKUDD TIL SYSSELSETTING AV SJØFOLK

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	361 222	339 000	0
71	Tilskudd til NIS, <i>overslagsbevilgning</i>	0	75 000	0
	Sum kap. 0947	361 222	414 000	0

Vedrørende 1996:

Bevilget over kap. 133 på Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrørende 1997:

Opprinnelig bevilget over kap. 133. Bevilgningen ble flyttet til kap. 947 ved St.vedt. 21. mars 1997, jf. St.prp. nr. 34 og Innst. S. nr. 141 for 1996-97.

Næringen er inne i en positiv utvikling og tilbyr attraktive sysselsetting- og karrieremuligheter. En fortsatt sysselsettingsvekst hindres først og fremst av knapphet i tilgangen på kvalifisert personell. Tiltak på dette området må derfor innbefatte en gjennomgang av

utdannings- og kompetansetilbudet. Regjeringen foreslår derfor å avvikle tilskuddet til syssetting av sjofolk.

KAP. 948 VENTELØNN

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	1 786	4 625	2 400
	Sum kap. 0948	1 786	4 625	2 400

Vedrorende 1996:

Bevilget over kap. 104 på Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrorende 1997:

Bevilgningen ble redusert med kr 850 000 ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97

Det foreslåtte beløp for 1998 skal dekke ventelønn for oppsagt personell i tidligere Direktoratet for sjomenn og Velferdstjenesten for handelsflåten. I forhold til bevilgningen for 1997 er budsjettforslaget for 1998 redusert ettersom det nå er færre personer som har krav på ventelønn.

Programkategori 17.50 Aksjeselskaper

Utgifter under programkategori 17.50 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0950	Sydvaranger ASA	25 000	0	0	-
0951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	134 000	64 000	62 000	-3,1
0952	Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling	67 642	54 500	52 000	-4,6
0953	Kings Bay Kull Comp. A/S	16 000	34 000	25 000	-26,5
0954	Sulitjelma Bergverk A/S (jf. kap. 3954)	9 637	0	0	-
0955	Norsk Koksverk	3 795	0	0	-
Sum kategori 17.50		256 074	152 500	139 000	-8,9

Utgifter under programkategori 17.50 fordelt på postgrupper:

					(i 1 000 kr)
Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
70-89	Overføringer til andre	256 074	152 500	139 000	-8,9
Sum kategori 17.50 Aksjeselskaper		256 074	152 500	139 000	-8,9

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Statens aksjepordefølge innen bergverk og industri m.m. består av 12 selskaper med et samlet pålydende på ca. 2,9 mrd. kroner pr. september 1997. Disse omfatter seks selskaper hvor staten eier samtlige aksjer, fem majoritetside selskaper og en minoritets eierpost. Aksjene i fire av de majoritetside selskapene - Norsk Hydro, Raufoss, Kongsberg Gruppen og Sydvaranger - er børsnoterte med en samlet verdi for statens andel på om lag 50 mrd. kroner målt etter kursene på Oslo Børs primo september 1997.

Av de 12 selskapene har sju løpende industriell virksomhet, mens to forestår samfunnsdrift og ett eier og forvalter fast eiendom. To av selskapene har ikke lenger virksomhet og vil bli avvirket. Av de ti selskapene med løpende drift gikk fem med overskudd i 1996. Forventet aksjeutbytte for 1997 fra disse selskaper er ført opp som inntekt under kap. 5656. Tre av selskapene, alle lokalisert på Svalbard, er avhengig av årlig statsstøtte til driften.

Mål og strategier

Det er et mål at selskapene skal drives best mulig vurdert etter bedriftsøkonomiske kriterier. Flere av selskapene har en eksportrettet produksjon, med hard konkurranse i internasjonale markeder. Viktige utfordringer i tiden framover vil være kontinuerlig markeds-tilpasning av produksjonen og løpende effektivisering av driften. Samtidig skal selskapene ivareta de samfunnsmessige hensyn som ligger til grunn for virksomheten. Enkelte statsbedrifter får statsstøtte ut fra regionalpolitiske hensyn.

Staten vurderer fortløpende sin rolle som langsiktig og profesjonell eier av industri-selskaper og legger vekt på å møte utfordringer og endringer i drifts- og markedsforhold offensivt. Nærings- og handelsdepartementet tar sikte på en aktiv oppfølging av eventuelle forslag om industrisamarbeid, ekspansjon, nyerverv eller salg, med utgangspunkt i de enkelte selskaperens virksomhet og utviklingsmuligheter. Aktuelle forslag vil bli lagt fram for Stortinget.

KAP. 950 SYDVARANGER ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	25 000	0	0
	Sum kap. 0950	25 000	0	0

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 ble det bevilget 3 mill. kroner til fortidspensjonering, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Post 70 Tilskudd, kan overføres*Status for virksomheten*

Selskapets hovedvirksomhet har vært utvinning og foredling av jernmalm. I mange år var bedriftens hovedprodukt pellets som benyttes ved framstilling av stål og ferrosilisium. I tillegg har selskapet siden 1989 produsert superslig.

Sydvaranger ASA har i en rekke år gått med store underskudd og vært avhengig av betydelig årlig statsstøtte både til drift og investeringer. I perioden 1981-96 mottok selskapet statlig kapitaltilførsel beregnet til 4,6 mrd. 1995-kroner, hvorav det alt vesentlige i form av tilskudd.

Regjeringen gikk i St.prp. nr. 62 for 1995-96 inn for at Sydvaranger ASA avviker sin malmbaserte virksomhet i løpet av 1996. Det ble forutsatt at selskapet selv skal ha ansvar for gjennomføring av avviklingen inkludert sikring av anlegg, realisering av aktiva og dekning av utestående forpliktelser. Videre ble det lagt til grunn at statens engasjement i Sydvaranger ASA skal opphøre innen utgangen av 1998 uten at det gis ytterligere statlige bevilgninger. Stortinget fattet 20. juni 1996 vedtak i tråd med forslaget i proposisjonen og tilrådingene fra et flertall i næringskomiteen, jf. Innst. S. nr. 289 for 1995-96.

Arbeidene i underjordsgruva, driften av ferrittanlegget og pilotanlegget for pigment ble stanset i juni 1996. Malmproduksjonen i dagbruddet opphørte i september samme år. Videre ble pelletsproduksjonen avsluttet i desember 1996. Selskapet hadde planlagt en kampanjeproduksjon av pellets i begynnelsen av 1997, men denne produksjonen kunne ikke gjennomføres da nødvendige utslippstillatelser ikke ble gitt av Statens forurensnings-tilsyn (SFT).

En mindre produksjon av superslig, basert på oppredning av allerede oppskutt malm, fant sted i 1. halvår 1997. Skipningene av ferdigvarer vil fortsette til omkring årsskiftet 1997/98.

Som følge av redusert driftsomfang for jernmalmsvirksomheten og deretter vedtak om avvikling har det i de senere år funnet sted en sterk nedbemanning ved Sydvaranger ASA. Antall ansatte utgjorde 115 ved utgangen av 1996. Pr. 30. juni 1997 var bemanningen trappet ytterligere ned til ca. 60 personer.

Sydvaranger ASA har meddelt Bergvesenet at gruva i første omgang går inn i en såkalt driftshvile. Samtidig arbeides det med å få godkjent planer om nødvendig sikring.

Det tas sikte på å legge til rette for at anleggene til Sydvaranger ASA kan utnyttes til ny virksomhet i Sør-Varanger. Målet er at fristilte kaier, industriområder og bedriftsbygninger brukes aktivt i arbeidet med å skape nye arbeidsplasser.

Sydvaranger ASA disponerer betydelige grunnarealer i Sør-Varanger. Arbeidet med avhendelse av tomtearealer i Kirkenes sentrum er igangsatt. Videre har selskapet Kirkenes Utvikling A/S sagt seg interessert i deler av industriområdene og bygningsmassen i Kirkenes og Bjørnevatt.

Sydvaranger ASA har en 50 pst. eierandel i Pasvik Kraft DA. Den andre halvdel av kraftselskapet eies av Varanger Kraft AS. Selskapet engasjerte høsten 1996 et meglerfirma til å bistå med salg av eierandelen i Pasvik Kraft DA. Overdragelse av andelen krever, etter selskapsloven og interne avtaler, samtykke fra den andre eieren. Flere interessenter har gitt tilbud. Pr. september 1997 er salgsprosessen fortsatt ikke sluttført.

SFT har pålagt Sydvaranger ASA å gjennomføre undersøkelser av miljøgiften dioksiner i fisk fra sjøen og nærliggende ferskvann. Bakgrunnen for dette er at SFT høsten 1994 oppdaget at utslippene til luft fra pelletsverket også inneholdt dioksiner. Videre har selskapet engasjert et uavhengig konsulentfirma til å foreta vurderinger av avrenning fra to fyllinger i gruveområdet. Undersøkelsene og vurderingene er planlagt gjennomført i løpet av 1997.

Resultatrapport 1996

Sydvaranger ASA produserte nærmere 850 000 tonn pellets og 104 000 tonn superslig i 1996. Salgsinntektene ble ca. 222 mill. kroner og gav et underskudd før ekstraordinære

poster på 48 mill. kroner. Tilsvarende tall for 1995 var 310 mill. kroner og 35 mill. kroner. Reduksjonen i salgsinntekter skyldtes hovedsakelig mindre leveranser av pellets. Årsaken til resultatsvekkelsen er at regnskapet for 1996 er belastet med betydelige nedskrivninger av anleggsmidler og driftsmateriell.

Budsjettforslag 1998

På bakgrunn av Stortingets vedtak om framtiden til Sydvaranger ASA og at det ikke skal gis ytterligere statlige bevilgninger til selskapet, foreslås ingen bevilgning til selskapet i statsbudsjettet for 1998. Selskapets aktiva synes tilstrekkelig til å dekke kapitalbehovet ved avvikling, sikring av anlegg og opprydding.

Førtidspensjonsordning

Ved Stortingets behandling av St.prp. nr. 63 for 1996-97 Omprioriteringar og tilleggs-løyvingar på statsbudsjettet 1997, ble det vedtatt å opprette en ny frivillig førtidspensjonsordning for tilsatte og nylig oppsagte over 55 år ved Sydvaranger ASA. Ordningen er forutsatt finansiert ved statlig tilskuddsbevilgning som dekkes fullt ut av inntekter som staten vil få som aksjonær ved den forestående avvikling av selskapet.

Den samlede pensjonsforpliktelsen er beregnet til om lag 63 mill. kroner. På statsbudsjettet for 1997 er det bevilget 3 mill. kroner. Departementet vil komme tilbake med forslag om ytterligere bevilgning til førtidspensjonsordningen på et senere tidspunkt.

KAP. 951 STORE NORSKE SPITSBERGEN KULKOMPANI A/S

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	134 000	64 000	62 000
	Sum kap. 0951	134 000	64 000	62 000

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 ble bevilgningen redusert med 1 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Post 70 Tilskudd, *kan overføres*

Status for virksomheten

Store Norske Spitsbergen Kulkompani (SNSK) driver kullproduksjon på Svalbard. Kulldriften har de senere år foregått i Gruve 3 og Gruve 7 ved Longyearbyen. Driften i Gruve 3 ble avviklet i november 1996 og Sveagruva ble satt i ordinær produksjon på nyåret 1997. Regulær drift i Svea skal kombineres med redusert drift i Gruve 7, slik at den samlede produksjonen i gjennomsnitt ikke overstiger 300 000 tonn pr. år. Bemanningen i SNSK vil med et slikt driftsopplegg gradvis kunne reduseres til ca. 210 personer fram mot 2000. Med et årlig produksjonsvolum på ca. 220 000 tonn fra Svea og ca. 80 000 tonn fra Gruve 7 antar selskapet at Sveagruva har reserver for 12-13 års drift og at Gruve 7 kan drives noe lengre.

De viktigste markedene for SNSK er Norge, Frankrike og Tyskland. I tillegg har selskapet i 1996 hatt leveranser til Sverige. Kull fra gruvene i Longyearbyen anvendes dels til metallurgiske formål og dels til energiformål, mens kull fra Svea hittil kun har vært benyttet til energiformål.

Selskapet hadde pr. september 1997 om lag 230 fast ansatte.

Kulldriften går med betydelige underskudd som dekkes med statstilskudd. Bakgrunnen for statsstøtten har blant annet vært at gruvedriften danner basis for øvrig norsk næringsvirksomhet og bosetting på øygruppa.

Resultatrapport 1996

Kullproduksjonen utgjorde 229 636 tonn, hvorav 209 266 tonn fra gruvene ved Longyearbyen og 20 370 tonn fra Svea. Samlet produksjon i 1996 var 62 458 tonn lavere enn i 1995. SNSK hadde i 1996 driftsinntekter på ca. 125 mill. kroner og et underskudd for statstilskudd på ca. 82 mill. kroner. Tilsvarende tall for 1995 var henholdsvis ca. 137 og ca. 85 mill. kroner. Omorganiseringen av driften har medført redusert produksjonsvolum og reduserte inntekter i 1996. Det nye driftsopplegget, med regulær produksjonsdrift i Svea basert på moderne mekanisert utstyr ventes imidlertid å bidra til en vesentlig bedring i selskapets driftsøkonomi fra 1997. Når det gjelder omleggingen av selskapets boligdrift, vises det til omtale under kap. 952.

Budsjettforslag 1998

SNSK har søkt om statstilskudd på 66 mill. kroner for 1998, fordelt med 57 mill. kroner til drift og 9 mill. kroner til investeringer. Søknaden er basert på det driftsopplegg som Stortinget godkjente 19. juni 1995, jf. St.prp. nr. 51 og Innst. S. nr. 220 for 1994-95.

Selskapet baserer seg på at produksjonen i 1998 vil utgjøre 300 000 tonn kull fordelt med 110 000 tonn fra Gruve 7 og 190 000 tonn fra Svea. Det er lagt til grunn kullpriser og fraktrater tilsvarende nivået i januar 1997. Videre regnes det med at selskapet vil ha en samlet bemanning på ca. 230 ved utgangen av 1998.

SNSK framholder at arbeidet med effektivitetsforbedrende tiltak har gitt gode resultater og vil fortsette dette arbeidet. Den mekaniserte strossedriften i Svea forutsettes å gi ytterligere produktivitetsforbedring.

Nærings- og handelsdepartementet foreslår en samlet bevilgning på 62 mill. kroner til SNSK for 1998 til dekning av driftsunderskudd og investeringer.

Departementet forutsetter at selskapet prioriterer nødvendige investeringer innenfor rammen av samlet bevilgning.

KAP. 952 SVALBARD SAMFUNNSDRIFT OG NÆRINGSUTVIKLING

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	67 642	54 500	52 000
	Sum kap. 0952	67 642	54 500	52 000

Bevilgningen er for 1996 og 1997 er gitt på kap. 952 Svalbard Samfunnsdrift A/S, fordelt på post 70 Tilskudd, *kan overføres*, og post 71 Tilskudd Svalbard Næringsutvikling A/S, *kan overføres*.

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 ble bevilgningen redusert med 1,5 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Post 70 Tilskudd, *kan overføres*

Tilskuddet foreslås fordelt på to underposter: Svalbard Samfunnsdrift A/S og Svalbard Næringsutvikling A/S:

(i 1 000 kr)

Under- post	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70.1	Svalbard Samfunnsdrift A/S	63 461	50 000	47 500
70.2	Svalbard Næringsutvikling A/S	4 181	4 500	4 500
	Sum 0952.70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	67 642	54 500	52 000

Underpost 70.1 Svalbard Samfunnsdrift A/S*Status for virksomheten*

Svalbard Samfunnsdrift A/S (SSD) har ansvar for de fleste samfunnsoppgaver i Longyearbyen. Selskapet yter offentlige tjenester og forestår utbygging og drift av infrastruktur. En av selskapets oppgaver er, i samarbeid med datterselskapet Svalbard Næringsutvikling A/S, å legge til rette for etablering av ny næringsvirksomhet i Longyearbyen. SSD skal også stå for samordning og effektivisering av det lokale servicetilbudet i Longyearbyen. Selskapet vurderer for tiden sin framtidige organisering.

Resultatrapport 1996

De største enkeltprosjektene for SSD i løpet av 1996 har vært bygging av ny barnehage, bygging av boliger for Universitetsstudiene på Svalbard og Statsbygg og utbygging av fjernvarmenettet. Videre er det blant annet blitt arbeidet med arealplanlegging og tilrettelegging av nye tomteområder i Longyearbyen og i kaiområdet.

SSD har i 1996 gjennomført en klarere avgrensning mellom forvaltningsmessige oppgaver og forretningsmessige aktiviteter. Datterselskapet Svalbard Service Senter AS ble etablert 1. januar 1996 og overtok ansvaret for videreføring av næringsrelaterte aktiviteter som elektro, VVS, bygg, vaktmestertjenesten og renhold. Fra samme dato ble enkelte næringsbygg overført fra SSD til datterselskapet Svalbard Næringsbygg AS.

Høsten 1996 ble det åpnet ny idretts- og svømmehall i Longyearbyen. Hallen er del-finansiert med et pantelån på ca. 9 mill. kroner. SSD har påtatt seg ansvaret for driften av hallen og har garantert for driftsutgifter og finanskostnader inntil pantelånet er fullt nedbetalt.

SSD hadde i 1996 driftsinntekter på nærmere 43 mill. kroner og et underskudd for statlig driftstilskudd på ca. 35 mill. kroner. De tilsvarende tall for 1995 var henholdsvis ca. 57 og ca. 38 mill. kroner. Ved utgangen av 1996 hadde SSD 68 ansatte. Konsernet hadde ved årsskiftet 137 ansatte.

Arbeidet med demokratiseringsprosessen av Svalbardsamfunnet fortsetter, og selskapet vil i den forbindelse blant annet vurdere framtidige virksomhetsområder, samt struktur og strategi.

Boligsituasjonen i Longyearbyen

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S (SNSK) har gjort et omfattende arbeide med å organisere driften av selskapets boligmasse med sikte på større kostnadseffektivitet. SNSKs boligmasse er med virkning fra 1. januar 1997 overført til en stiftelse som har ansvaret for driften av boligene. Omorganiseringen innebærer at en større andel av driftskostnadene er overført på beboerne. Med virkning fra årsskiftet 1997/98 vil også SSD overføre kostnader for boligmassen til leieboerne. SSD vil videre utarbeide prognoser for boligbehov og boligbygging.

Budsjettforslag 1998

SSD har søkt om 59 mill. kroner til drift og investeringer i 1998. Av søknadsbeløpet gjelder 31,2 mill. kroner dekning av underskudd på driften og 3,9 mill. kroner avdrag på gjeld i Husbanken. Dessuten omfatter søknaden 1,1 mill. kroner til betjening av gjeld garantert av SSD vedrørende Svalbardhallen A/L. Videre har selskapet søkt om 22,8 mill. kroner til investeringer og fornyelse av driftsmidler. Investeringsbehovet knytter seg blant annet til vann- og varmforsyningen i Longyearbyen, brannvern og utfylling og sikring av kai- og industriområde. Svalbardrådet har anmodet selskapet om å prioritere investeringer i vannforsyningen høyt.

Departementet går inn for en bevilgning på 47,5 mill. kroner fordelt med inntil 32 mill. kroner til driften, 3,9 mill. kroner til avdrag på gjeld til Husbanken og 11,6 mill. kroner til investeringer og fornyelse av driftsmidler. Det forutsettes at selskapet selv prioriterer investeringene innenfor denne rammen. Selskapet forutsettes fortsatt å prioritere arbeidet med kostnadsrettet prising av varer og tjenester, samt kostnadsbesparende tiltak innen selskapets tjenestetilbud. Eventuell innsparing på driftssiden kan nyttes til investeringer innenfor rammebeløpet på 47,5 mill. kroner.

Underpost 70.2 Svalbard Næringsutvikling A/S

Organisasjon og formål

Svalbard Næringsutvikling A/S (SNU) er organisert som et heleid datterselskap av Svalbard Samfunnsdrift A/S. Selskapets hovedoppgave er på bred basis å arbeide for etablering av ny og lønnsom privat virksomhet på Svalbard. De arbeidsplassene som skapes, forutsettes å være stabile og i størst mulig grad ha helårig virksomhet som utgangspunkt. Selskapet har også en viktig veiledningsfunksjon overfor næringslivet. For å få et lønnsomt, variert og stabilt næringsliv er det fortsatt viktig med næringsutvikling på Svalbard, spesielt i Longyearbyen.

Resultatrapport 1996

Antallet utførte årsverk utenom SNSK, SSD-konsernet, forskning/undervisning og staten har ifølge SNU økt fra 100 i 1990 til 350 ved utgangen av 1996. Om lag 25 årsverk var pendlerbaserte og hadde i hovedsak sammenheng med bygge- og anleggsvirksomhet i 1996. Veksten i antall årsverk i privat sektor var 38 i forhold til 1995. Privat virksomhet blir stadig mer utbredt på Svalbard. Det ble etablert 8 nye virksomheter i Longyearbyen i 1996. Disse er innenfor bygg/anlegg, transport og service. Det ble utført 50 årsverk innen forskning/undervisning. Utviklingen tyder på at veksten innen privat virksomhet og forskning har mer enn dekket opp for nedgangen i antallet sysselsatte innen kulldriften. De senere års utvikling innebærer en økning som gir grunnlaget for at Longyearbyen fortsetter utviklingen mot et lokalsamfunn med et større mangfold av virksomheter og aktiviteter. SNU har tatt initiativet til en undersøkelse av lønnsomheten i de private bedriftene i Longyearbyen. Undersøkelsen viser at lønnsomheten er på linje med eller noe bedre enn næringslivet på fastlandet.

I 1996 var Svalbard preget av et høyt aktivitetsnivå, spesielt i Longyearbyen hvor det ble utført til sammen ca. 920 årsverk. Det er om lag 200 flere årsverk enn i 1990. Det synes å

være en relativt jevn aktivitet i Longyearbyen over året. Dette har blant annet sammenheng med at aktiviteten innenfor reiselivet svinger i motfase i forhold til annen aktivitet som statlig virksomhet, forskning/undervisning og kulldrift. Det er tegn som tyder på at de senere års vekst i Longyearbyen på sikt kan føre til et økt press på eksisterende infrastruktur, spesielt på boligmarkedet og når det gjelder vannforsyningen til Longyearbyen.

Veksten innen privat næringsvirksomhet har i hovedsak kommet innen varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet, transport, forskning og undervisning. De fleste arbeidsplassene er ifølge SNU heltidsstillinger. Ut fra sysselsettingsveksten de senere år vil SNU i årene framover ha en viktig oppgave med å veilede også etablert næringsliv med sikte på videreutvikling av bedriftene. Dette vil være et sentralt arbeidsfelt for SNU.

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) ga i 1996 lån og tilskudd for til sammen 1,6 mill. kroner til 9 bedrifter på Svalbard. I løpet av første halvår 1997 har SND innvilget lån og tilskudd for 7,1 mill. kroner fordelt på 4 bedrifter på Svalbard.

I 1996 startet arbeidet med å etablere en stasjon i nærheten av Longyearbyen for data-nedlesing fra og styring av satellitter, jf. omtale av Svalsat-prosjektet under kap. 922 Norsk Romsenter. SNU bidrar med tilrettelegging av prosjektet lokalt i Longyearbyen.

I 1996 ble Svalbard Reiselivsråd opprettet som et felles organ for reiselivet og har 30 medlemsbedrifter. Næringslivet finansierer i stor grad fellesoppgavene selv. Info-Svalbard, som er en avdeling i SNU, er sekretariat for rådet.

Forholdene har de siste årene blitt lagt mer til rette for utvikling av reiselivsnæringen på Svalbard. En vesentlig del av sysselsettingsveksten i Longyearbyen de senere år har skjedd med utgangspunkt i reiselivsnæringen. Til sammen hadde Longyearbyen sommeren 1996 en kapasitet på ca. 375 senger og antallet gjestedøgn samme år var ca. 48 000. Utviklingen viser at interessen for Svalbard som reisemål er økende. En planmessig styring og tilrettelegging er nødvendig både for å få en næringsmessig effekt av turisttrafikken, for å ivareta turistenes sikkerhet og av hensyn til miljøvern og lokalbefolkningens interesser. SNU vil være en viktig aktør i dette arbeidet i årene framover.

Budsjettforslag 1998

SNU har søkt om tilskudd for 1998 på 5 mill. kroner til drift. Det er ikke søkt om midler til investeringer. Det foreslås en bevilgning på 4,5 mill. kroner til drift av SNU for 1998.

KAP. 953 KINGS BAY KULL COMP. A/S

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd	16 000	34 000	25 000
	Sum kap. 0953	16 000	34 000	25 000

Post 70 Tilskudd

Status for virksomheten

Kings Bay Kull Comp. A/S (KBKC) eier grunn og anlegg i Ny-Ålesund og har ansvar for infrastrukturen på stedet. Selskapets virksomhet skal særlig ha som mål å yte tjenester til og fremme forskning og vitenskapelig virksomhet og bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal arktisk naturvitenskapelig forskningsstasjon. Norske, tyske, britiske, italienske og japanske forskningsinstitusjoner har etablert seg permanent på stedet. I tillegg benytter andre norske og internasjonale forskningsinstitusjoner stedet uten å drive permanent forskning.

Resultatrapport 1996

Forskningsaktivitetene viser en positiv utvikling i antall prosjekter og overnattingsdøgn generert av forskningen. I oktober 1996 ble forskningsstasjonen til det italienske forskningsinstituttet Instituto Inquinamento Atmosferico offisielt åpnet. Utbedringen av flyplassen ble fullført, åpnet og godkjent av Luftfartsverket i oktober 1996.

KBKC hadde i 1996 driftsinntekter på 21,9 mill. kroner og et underskudd for tilskuddet fra staten på vel 6 mill. kroner. Tilsvarende tall for 1995 var 19,5 og nær 12 mill. kroner. Beløpene er imidlertid ikke direkte sammenlignbare på grunn av endrede prinsipper for regnskapsførselen. Selskapet hadde 16 ansatte ved utgangen av 1996, en økning på en i løpet av året. I sommersesongen var det i tillegg 23 korttidstilsatte.

Budsjettforslag 1998

KBKC har søkt om et driftstilskudd på 5 mill. kroner for 1998. Søknaden er basert på antatt økte driftsinntekter og kostnadseffektivisering i årene som kommer. Ordinære

driftskostnader vil imidlertid fortsatt være høye som følge av at forskningen og myndighetene antakelig vil stille høyere krav til selskapets driftsform og kompetanse.

KBKC har videre søkt om 45 mill. kroner til investeringer i nytt servicebygg, renovering av Nordpolhotellet, varmegjenvinning/fjernvarme, maritimt servicebygg, lagerbygning/garasjer samt tyngre vedlikehold av bygninger og infrastruktur.

Departementet foreslår et samlet tilskudd på 25 mill. kroner til drift og investeringer i 1998. Beløpet inkluderer 15 mill. kroner til restfinansiering av kraftstasjonen, som midlertidig er delvis lånefinansiert. Departementet legger til grunn at kraftstasjonen fullføres og gjøres driftsklart i 1997 innenfor en ramme på 30 mill. kroner. Behovet for renseanlegg i forbindelse med kraftstasjonen utredes i samarbeid med forskningsmiljøet i Ny-Ålesund. Departementet forutsetter at KBKC selv, med unntak for de foreslåtte midlene til restfinansiering av kraftstasjonen, prioriterer investeringene innenfor rammen av tildelt bevilgning. Departementet legger videre til grunn at selskapet forsøker å forbedre driftsresultatet gjennom fortsatt effektivisering av virksomheten og økte salgs- og leieinntekter.

KAP. 954 SULITJELMA BERGVERK A/S

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd til avvikling og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	2 127	0	0
71	Tilskudd til avskrivning av lån	7 510	0	0
	Sum kap. 0954	9 637	0	0

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 ble det bevilget 2,5 mill. kroner under post 70, fordelt med 0,5 mill. kroner til avsluttende sikringstiltak i regi av Sulitjelma Bergverk og 2 mill. kroner som et tilskudd til Fauske kommunes prosjekt for opprydding etter gruvevirksomheten, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Post 70 Tilskudd til avvikling og miljøtiltak, *kan overføres*

Status for virksomheten

Etter driftsstansen i juni 1991 har selskapet arbeidet med stenging og sikring av gruveåpninger, uttak av gruveutstyr fra gruvene, tiltak for å redusere sur metallavrenning til Sulitjelmavassdraget og generell opprydding i driftsområdene. Arbeidet er omfattende og har bare kunnet utføres i sommerhalvåret.

Departementet legger til grunn at avviklingsarbeidene i regi av Sulitjelma Bergverk avsluttes i løpet av 1997, og at selskapet kan avvikles innen utgangen av året. Ansvaret for nødvendig kontroll ved vannfylling av gruvene, overløp og forurensningsutvikling vil ligge hos Bergvesenet. Nærmere omtale av avviklingsarbeidet i Sulitjelma er gitt i tidligere budsjettproposisjoner, senest i St.prp. nr. 1 for 1995-96 for Nærings- og energidepartementet.

Budsjettforslag 1998

Det føres ikke opp forslag om bevilgning til Sulitjelma Bergverk i statsbudsjettet for 1998.

KAP. 955 NORSK KOKSVERK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd til helseovervåkingsprogram, <i>kan overføres</i>	415	0	0
71	Refusjon for miljøtiltak	3 380	0	0
	Sum kap. 0955	3 795	0	0

Post 70 Tilskudd til helseovervåkingsprogram, *kan overføres*

Status for virksomheten

Helseovervåkingsprogrammet for de tidligere ansatte ved Koksverket ble igangsatt i 1992. Selve helseundersøkelsen startet i 1993 og ble i hovedsak gjennomført i 1994 og 1995. Sluttrapporten ble framlagt i juli 1997. Prosjektet ble gjennomført av arbeidsmedisinsk avdeling ved Regionsykehuset i Trondheim, og ble i sin helhet finansiert over Nærings- og energidepartementets budsjett i perioden 1992-94.

Post 71 Refusjon for miljøtiltak*Status for virksomheten*

Med dekning i en garantifullmakt gitt over statsbudsjettet for 1990 har staten gitt tilsagn om refusjon for miljøtiltak som følge av pålegg fra miljøvernmyndighetene overfor kjøperne av tomtelområder fra Koksverket. Ordningen var ikke tidsbegrenset og hadde opprinnelig en ramme på 100 mill. kroner. Rehabiliteringstiltakene som er nødvendige for å oppfylle Statens forurensningstilsyns (SFTs) pålegg, er imidlertid så omfattende at rammen på 100 mill. kroner ikke var tilstrekkelig. Rammen for rehabiliteringstiltakene på tomta ble utvidet med 30 mill. kroner, fra 100 til 130 mill. kroner i statsbudsjettet for 1995, jf. St.prp. nr. 1 for 1994-95. I statsbudsjettet for 1997 ble rammen utvidet med ytterligere 50 mill. kroner til 180 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Rehabiliteringsarbeidet ble satt i gang i slutten av 1992. Selve oppryddingen på tomta skulle etter planen vært avsluttet i løpet av sommerhalvåret 1995. Som følge av avdekking av nye forurensede masser og påfølgende økte kostnader, besluttet departementet i samråd med Norges Geotekniske Institutt at det skulle foretas en risikovurdering av situasjonen på tomta. På bakgrunn av resultatene fra denne vurdering skulle det i samråd med SFT utarbeides en ny tiltaksplan med kostnadsanslag for det resterende rehabiliteringsarbeidet som måtte utføres for å oppfylle SFTs pålegg. Masseuttak fra enkelte deponier ble stoppet inntil videre behandling var klarlagt. Rana kommune har nå lagt fram en tiltaksplan der rehabiliteringsarbeidet er beregnet avsluttet høsten 1998, avhengig av værforholdene kommende høst og vinter. Overvåking av forurensning fra tomta vil måtte pågå noe lenger.

Rana kommune har i tillegg argumentert for en masseutskifting av et avgrenset område som er tiltenkt industriformål. Dette arbeidet er kostnadsberegnet til 19 mill. kroner. Departementets vurdering er at statens ansvar utløper når rehabiliteringstiltakene i henhold til gjeldende pålegg er avsluttet, jf. St.prp. nr. 63 for 1996-97.

Pr. 1. september 1997 er det samlet utbetalt ca. 126 mill. kroner under refusjonsordningen.

Det forutsettes samme opplegg for utbetaling og bevilgning av midler til miljøtiltak som tidligere, dvs. fullmakt for Nærings- og handelsdepartementet til å utbetale refusjon loppende uten bevilgning, men innenfor rammen av gjeldende fullmakt på 180 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VII, 2.

Departementet vil i nysalderingen fremme forslag om etterbevilgning til dekning av innfridd refusjonsansvar i 1998.

KAP. 956 NORSK JERN EIENDOM*Vedrorende 1997:*

Ved St.vedt. 21. mars 1997 fikk Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å utbetale refusjon til Norsk Jern Eiendom uten bevilgning, for å dekke pålagte miljøtiltak på tomta i 1997, jf. St.prp. nr. 34 og Innst. S. nr. 146 for 1996-97.

Departementet vil senere i budsjetterminen fremme forslag om etterbevilgning for å dekke innfridd refusjonsansvar i 1997.

Post 70 Refusjon for miljøtiltak*Status*

Pr. 1. september 1997 er det utbetalt 1,9 mill. kroner under refusjonsordningen.

Det forutsettes samme opplegg for utbetaling og bevilgning av midler til miljøtiltak som tidligere, dvs. fullmakt for Nærings- og handelsdepartementet til å utbetale refusjon loppende uten bevilgning, men innenfor rammen av gjeldende fullmakt på 10 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VII, 3.

NORSK VEKST ASA*Status for virksomheten*

Staten har en eierandel på 33,6 pst. i Norsk Vekst. I forbindelse med salderingen av statsbudsjettet for 1997 bevilget Stortinget 200 mill. kroner i ansvarlig lån til en ny såkornkapitalordning. Denne bevilgningen vil bli dekket inn gjennom salg av aksjer i Norsk Vekst, jf. omtale i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 7 for 1996-97.

Norsk Vekst hadde i 1996 et overskudd etter skatt på 181,5 mill. kroner, mot 84,3 mill. kroner i 1995. I overskuddet for 1996 inngår gevinster på til sammen 235,5 mill. kroner ved salg av eierandeler i Nodeco AS, Falken AS, Idé Skeidar AS og Kaldnes industrieiendommer. Bokført egenkapital pr. 31. desember 1996 var på 717,1 mill. kroner. Norsk Vekst hadde pr. 30. juni 1997 porteføljeinvesteringer til en bokført verdi på 439,7 mill. kroner fordelt på 22 bedrifter.

På den ordinære generalforsamlingen i Norsk Vekst i 1997 ble det besluttet å utbetale 114 mill. kroner i utbytte for 1996. Statens andel av dette utgjorde 38,3 mill. kroner, som er inntektsført under kap. 5656 i statsregnskapet for 1997.

Departementet vil ta initiativ til salg av aksjene i Norsk Vekst. Deler av salgssummen vil bli benyttet til dekning av 200 mill. kroner til såkornkapitalfondet i 1997, jf. St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 7 for 1996-97 og omtale under kap. 2420 SND, post 53 nedenfor. Det overskytende beløpet foreslås inntektsført på statsbudsjettet for 1998 under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, jf. St.prp. nr. 1 for 1997-98 Finansdepartementet.

**KAP. 5656 AKSJER I SELSKAPER UNDER NÆRINGS- OG
HANDELSDEPARTEMENTETS FORVALTNING**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
80	Utbytte	1 024 284	757 000	880 000
	Sum kap. 5656	1 024 284	757 000	880 000

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 ble utbyttebevilgningen økt med 141 mill. kroner til 898 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97. Økningen skyldes hovedsakelig høyere utbytte fra Norsk Hydro enn det som ble lagt til grunn i budsjettframlegget.

Post 80 Utbytte

Nærings- og handelsdepartementet budsjetterer med 880 mill. kroner i utbytte i 1998 på statens aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning. Beløpet omfatter forventet aksjeutbytte for regnskapsåret 1997 i Norsk Hydro, Kongsberg Gruppen, Olivin og Arcus.

Programkategori 17.60 Næringsutvikling og -finansiering

Utgifter under programkategori 17.60 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0961	Reiselivstiltak	107 077	100 350	91 900	-8,4
0962	Omstillingstiltak m.v.	222 935	4 000	0	-100,0
0966	Støtte til skipsbygging	1 023 951	489 000	618 000	26,4
0967	Privat og statlig investeringsselskap	0	0	1 500 000	-
2420	Statens nærings- og distrikts- utviklingsfond (jf. kap. 5320 og 5620)	617 905	22 352 397	33 049 260	47,9
Sum kategori 17.60		1 971 868	22 945 747	35 259 160	53,7

Vedrørende 1996:

Eksklusiv innlånsfinansiering for SND (kap. 2420, postene 90-94).

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 ble det bevilget 400 mill. kroner under kap. 966, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Utgifter under programkategori 17.60 fordelt på postgrupper:

					(i 1 000 kr)
Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	5 079	5 850	5 500	-6,0
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 270 100	802 600	947 600	18,1
70-89	Overføringer til andre	546 689	304 834	206 060	-32,4
90-99	Låntransaksjoner	150 000	21 832 463	34 100 000	56,2
Sum kategori 17.60 Nærings- utvikling og -finansiering		1 971 868	22 945 747	35 259 160	53,7

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Ved å styrke det konkurranseutsatte næringslivet legges det grunnlag for økt verdiskaping og sysselsetting i alle deler av landet. Regjeringen søker å oppnå dette ved å legge til rette for effektiv utnyttelse av landets ressurser, bedret lønnsomhet, økte investeringer og internasjonalisering. Et viktig element i næringspolitikken er å bidra til rammebetingelser som sikrer næringslivet langsiktige og stabile arbeidsvilkår. For å bidra til en effektiv utnyttelse av ressursene og stimulere næringsutviklingen, kan det i tillegg være behov for tiltak rettet mot å utløse vekstpotensialet i spesielle næringer.

Mål og strategier

Medvirke til nødvendig kapitaltilgang og bidra til at små og mellomstore bedrifter har konkurransedyktige rammevilkår

Bedriftsstrukturen i Norge består av en høy andel små og mellomstore bedrifter. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) skal fremme samfunns- og bedriftsøkonomisk lønnsomme prosjekter. Det skal foretas en klar prioritering av små og mellomstore bedrifter med stort utviklingspotensial. Gjennom etablering av distriktskontor i de fleste fylkene har SND ytterligere styrket sin småbedrifts- og distriktsprofil. Desentraliseringen åpner for at virkemidler som forvaltes av andre statlige etater, kan dra nytte av dette apparatet i kontakten med det lokale næringslivet. Næringslivet får et bedre og mer oversiktlig tilbud. Regjeringen foreslår å etablere et investeringsselskap som vil kunne tilby langsiktig kapital rettet mot små og store bedrifter på og utenfor børs, både hjemme og ute.

Stimulere nyskaping og kompetanseoppbygging i næringslivet

Bred kompetansetilførsel og ny teknologi stimulerer til nyskaping og konkurransekraft og gir grunnlag for vekst og økt sysselsetting. Det kan være behov for å stimulere bedriftene til å utvide kunnskapsgrunnlaget og utløse det potensialet som ligger i å ta i bruk ny teknologi, samt å bedre administrative og økonomiske styringssystemer. SND bidrar til dette gjennom sine virkemidler og programmer. Det gjennomføres tiltak dels i samarbeid med Norges forskningsråd og dels ved programmer rettet inn mot kompetanse, nettverk og teknologitilførsel.

Stimulere norsk næringsliv til aktiv internasjonalisering

Et viktig mål i næringspolitikken er å styrke konkurransekraften og verdiskapingen i eksportrettede næringer. Stadig flere næringer blir åpnet for internasjonal konkurranse, samtidig som rask utvikling i markedene stiller næringslivet overfor utfordringer knyttet til markedsovervåking, produktutvikling og evne til hurtig omstilling. Den statlige støtten til reiselivsnæringens internasjonale markedsføring er rettet inn mot tiltak for å videreutvikle denne næringen som eksportnæring.

Stimulere næringsutvikling i alle deler av landet, avhjelpe omstrukturingsproblemer og utløse vekstpotensial i særskilte næringer

Som et ledd i arbeidet med å sikre den langsiktige sysselsettingen i landet som helhet, nytter myndighetene et bredt utvalg virkemidler. For å bevare bosettingsmønstrer er det viktig å legge til rette for at både menn og kvinner kan finne arbeid i distriktene. Nettverkskredittordningen under SND er et virkemiddel spesielt tilrettelagt for nyetablerere og er ett av flere tiltak som skal settes i verk. Foruten de landsomfattende næringspolitiske og distriktpolitiske virkemidlene kan det være behov for en ekstraordinær omstillingsinnsats for en tidsbegrenset periode i områder med særskilte omstrukturingsproblemer.

KAP. 961 REISELIVSTILTAK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	5 079	5 850	5 500
70	Tilskudd til internasjonal markedsføring	98 500	90 500	83 000
71	Tilskudd til Norske Vandrerhjem	800	600	400
72	Tilskudd til stipendiatordninger, <i>kan overføres</i>	2 698	3 400	3 000
	Sum kap. 0961	107 077	100 350	91 900

Vedrørende 1997:

Bevilgningen under post 01 ble redusert med kr 200 000 ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Reiseliv - status og utviklingstrekk

Reiseliv gir grunnlag for virksomhet i mange næringer. Det gjelder blant annet overnatting, servering, transport, formidlingsvirksomhet og opplevelses- og aktivitetstilbud som tilfredsstillende turisters og andre reisendes behov. Reiselivsnæringer er definert som næringer som i stor grad er avhengige av eller har stor betydning for turisme.

Noen hovedtall for reiselivsnæringen:

	1996 ¹⁾	1988
Produksjon (mill. kroner)	91 531	61 991
Andel av alle næringer (målt i faste 1993-priser)	5,6	6,0
Bruttoprodukt (mill. kroner)	39 951	29 456
Andel av BNP (målt i faste 1993-priser)	4,0	5,3
Sysselsetting (normalårsverk)	125 500	123 800
Andel av total sysselsetting	6,8	6,7

¹⁾ Basert på foreløpige nasjonalregnskapstall fra Statistisk sentralbyrå.

Hotell- og restaurantvirksomhet og transporttjenester utgjorde henholdsvis 29 pst. og 44 pst. av samlet produksjon i reiselivsrelaterte næringer i 1996. Reiselivsnæringenes tjenester benyttes av alle kategorier reisende såvel som lokalbefolkningen.

Det skjer i økende grad en overgang fra gruppereiser til individuelle reiser. Denne trenden rammer i særlig grad den tradisjonelle bussturismen.

De reiselivsrelaterte næringene er i stor grad dominert av små og mellomstore bedrifter. Innen flere av næringene skjer en hurtig framvekst av kjeder. Spesielt gjelder dette innen hotellnæringen, turoperatører og reisebyråer, men også innenfor bussektoren og serveringsnæringen.

Hotellene har hatt en meget sterk vekstperiode siden 1990. I perioden 1990-96 økte antall gjestedøgn med 27 pst. Antallet utenlandske gjestedøgn økte med 43 pst. i samme periode, mens andelen norske overnattinger er redusert fra 71 til 67 pst.

Ferie- og fritidsmarkedet hadde 55 pst. og yrkesreisemarkedet 45 pst. av alle hotell-, hytte- og campingovernattinger i 1996.

Utviklingen fra 1990 til 1994 viser en bedret lønnsomhet i overnattings- og serveringsnæringen. 1994 framstår som et toppår for denne delen av reiselivsnæringen. Driftsmarginene og totalrentabiliteten bedret seg betydelig i perioden som følge av sterk vekst i etterspørselen kombinert med betydelig nedgang i rentenivået. Lønnsomheten er gjennomgående bedre for byhotellene. I 1995 var det en markant tilbakegang i lønnsomheten. Men tilbakegangen har ikke forringet egenkapitalen nevneverdig. Bedriftene er derfor mer motstandsdyktige i dag enn ved inngangen til 1990-årene.

Utfordringer og strategier i reiselivspolitikken

Nærings- og handelsdepartementet er fagdepartementet for reiseliv og har blant annet ansvaret for å bidra til en helhetlig og målrettet offentlig innsats overfor reiselivet. Hovedmålet for departementets engasjement er å bidra til utvikling av et vekstkraftig, lønnsomt og bærekraftig reiseliv.

Virkemidlene er rettet mot de største flaskehalsene for reiselivets utvikling og er konsentrert om formål som det er vanskelig for den enkelte reiselivsbedrift å ivareta på egen hånd. Tiltakene skal stimulere bedriftene til å øke samarbeidet seg imellom, ta ansvar for egne utfordringer og styrke markedsorienteringen. En viktig del av myndighetenes innsats er å styrke reiselivets eksportsatsing, reisemålsutvikling, kompetanseutvikling og miljøsatsing.

Eksportsatsing

Samarbeid gir større slagkraft i den internasjonale konkurransen. Reiselivet består av mange små og mellomstore bedrifter, og det er stor variasjon mellom bedriftene både når det gjelder kvalitet og kompetanse. Ofte har bedriftene relativt små ressurser til å møte mange produkt- og markedsmessige utfordringer. Overfor markeder preget av sterk internasjonal konkurranse, vil oppgaver innen markedsføring og distribusjon være egnet for samarbeid for på en effektiv måte å nå kunden. Internasjonal markedsføring av reiselivet gjennom NORTRA er en viktig del av innsatsen for å styrke norsk reiselivs felles eksportsatsing.

Reisemålsutvikling

For de fleste turister er reisemål med et innholdsrikt totalprodukt av stor betydning. Reisemål med en klar profil og et helhetlig tilbud som er utviklet med utgangspunkt i reisemålets fortrinn og tilpasset markedets etterspørsel, står sterkere enn mer fragmenterte tilbud. Det er derfor viktig å tenke helhet og samarbeid for å utvikle produktet. Tilrettelegging på stedet av opplevelser, aktiviteter og miljøet i vid betydning kan styrke norsk reiselivs konkurransevne og legge grunnlag for lønnsomhet. Statens nærings- og

distriktsutviklingsfond vil kunne yte finansiering til prioriterte tiltak som kan bidra til å øke et steds attraktivitet. Videre vil evne til selvfinansiering, eierskap eller sterk forpliktelse fra reiselivsbedriftene eller destinasjonsselskapene være viktig for utviklingen av reisemålene.

Kompetanseutvikling

Kompetanse blir en stadig viktigere konkurransefaktor og er et viktig innsatsområde i reiselivspolitikken. Det er av stor betydning at bedriftene selv er bevisste sitt kompetansebehov og tar ansvar for at arbeidstakerne har den nødvendige kompetanse for å mestre arbeidsoppgavene. Myndighetene ønsker å bidra gjennom å legge til rette for at den enkelte og bedriftene kan få dekket sine kompetansebehov.

Nærings- og handelsdepartementets innsats for å bidra til økt kompetanse i reiselivet er både rettet mot FoU og styrket samarbeid mellom utdanningssystemet og næringen.

Reiseliv, natur og miljø

Naturen, med attraksjoner og miljøkvaliteter, er en viktig del av det norske reiselivsproduktet. En arbeidsgruppe med representanter for næringen, forvaltningen og interesseorganisasjonene la høsten 1996 fram en rapport hvor det ble foreslått strategier og oppfølgings tiltak både når det gjelder miljøtiltak i bedriftene, naturbruk og bruk av kulturminner, transport og reisemålsutvikling. Forslagene har gjennomgått en bred høringsrunde i reiselivet, offentlig forvaltning og interesseorganisasjonene. Utfordringer i det videre arbeid blir å få alle relevante parter til å ta tak i de nødvendige oppgaver reiselivet står overfor med hensyn til natur og miljø.

Post 01 Driftsutgifter

Status for virksomheten

Midlene benyttes til kompetansehevingstiltak. Prioriterte områder er kunnskap om næringens omfang, lønnsomhet, verdiskaping, produktutvikling, markedsforhold og miljø.

Evne til å utvikle, innhente og bruke kunnskap er viktig i all næringsutvikling. I tilknytning til reiselivet er det kompetansebehov på ulike nivåer, blant annet statistikk som beskriver næringen, forskning for å få fram ny kunnskap, økonomisk/administrativ kompetanse i organisasjoner, bedrifter og virkemiddelapparat og markedsinformasjon tilpasset lokale behov slik at reiselivsaktørene i større grad tar hensyn til markedets signaler. Myndighetene har gjennom flere år satsset på å bygge opp kompetansen for og om reiselivet. Programmet for reiselivsforskning i regi av NORAS/Norges forskningsråd (NFR) ble etablert for perioden 1990-93 og er siden forlenget til ut 1997. Programmet bidrar til oppbygging og styrking av forsknings- og undervisningskompetanse til støtte for reiselivet og offentlig forvaltning. Det legges opp til at reiselivsforskningen skal videreføres i et nytt program med oppstart i 1998 i regi av NFR hvor hovedvekten vil bli lagt på marked/produkt.

Resultatrapport 1996

Det er gjennomført prosjekter for å frambringe kunnskaper om reiselivets miljømessige utfordringer og hvordan planverktøyet kan benyttes i denne sammenheng. Et arealplanverktøy for å vurdere landskapets egnethet for reiseliv og ny statistikk for omfanget av utenlandsturisme i Norge og turistenes forbruk er utviklet i 1996. Videre er det utarbeidet et satellittregnskap for reiselivet i sammenheng med nasjonalregnskapet. Forskningsprogrammet Satsing i reiseliv ved Norges Handelshøyskole er videreført. I tillegg er deltakelse i EUs prosjekter for turisme finansiert over denne posten.

Mål og strategier

Statistikkutviklingsarbeidet forutsettes videreført i 1998. Det vil bli lagt vekt på samarbeid med ulike brukerinteresser og formidling av resultater. Forskningen ved Norges Handelshøyskole vil fortsatt bli prioritert, og eventuell deltakelse i EUs nye program for reiselivet vil bli vurdert. Under forutsetning av at EØS-komiteen fatter vedtak om deltakelse i turistprogrammet for perioden 1998-2000, vil det bli fremmet en proposisjon for Stortinget om samtykke til godkjenning av vedtaket i EØS-komiteen. Videre vil det bli utviklet kunnskap om produkt- og reisemålsutvikling. Det nasjonale forsøksprosjektet for bygdeturisme i samarbeid med Landbruksdepartementet vil bli avsluttet høsten 1997 og gi verdifulle erfaringer for lignende tiltak i andre områder.

Budsjettforslag 1998

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. For kap. 961 Reiselivstiltak, innebærer endringen i poststrukturen at

nåværende post 11 videreføres som ny post 01. For 1998 foreslås en bevilgning på 5,5 mill. kroner, dvs. en mindre reduksjon i forhold til bevilgningen for 1997.

Post 70 Tilskudd til internasjonal markedsføring

Status for virksomheten

NORTRA er en næringsdrivende stiftelse som ble opprettet av staten og reiselivsnæringene i fellesskap i 1984. Stiftelsen er norsk reiselivs felles nasjonale markedsføringsorgan og har som hovedmål å bidra til økt lønnsomhet og sysselsetting gjennom organisering og gjennomføring av felles markedsføringstiltak for norsk reiseliv. NORTRA har hovedkontor i Oslo og er representert i land som er viktige markeder for norsk reiseliv. Virksomheten er finansiert av reiselivsnæringene gjennom deltakelse i prosjekter og av bevilgningen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Tilskuddet er delt i to: *Profileringsmidlene* går til profilerings- og informasjonstiltak for norsk reiseliv. *Strategimidlene* skal stimulere til samarbeid om markedsføring mellom aktørene i reiselivsnæringen og forutsettes brukt som medfinansiering fra NORTRA i produktmarkedsføringsprosjekter hvor en eller flere næringsaktører deltar. Markedsinformasjonstiltak dekkes også av strategimidlene.

Arbeidet med å øke koordineringen mellom de ulike aktørene med sikte på en mest mulig effektiv og målrettet eksportpolitisk innsats fra det offentlige side videreføres. Samordningsarbeidet som ble startet i 1996, har vist gode resultater for de fleste markeder, men også behov for differensiering mellom markedene. Arbeidet videreføres derfor med ulik tilnærming og omfang i de ulike markedene.

Resultatrapport 1996

NORTRA brukte i 1996 mye ressurser på å forbedre systemene for informasjons- og markedsføringsvirksomheten. I den forbindelse ble første fase med å bygge opp et IT-basert knutepunkt for reiselivet gjennomført. Dette skal fungere som et rammeverk for informasjon fra alle deler av landet, og det stilles store forventninger til de forbedringer prosjektet vil gi med hensyn til å knytte aktørene nærmere sammen og øke effektiviteten i informasjonsvirksomheten. Videre ble det igangsatt et arbeid med å utforme et system for måling av respons og resultater av ulike mediekampanjer.

NORTRA foretok i 1996 en undersøkelse blant samarbeidspartnerne for å avdekke graden av tilfredshet med NORTRA og de aktiviteter som gjennomføres. Samlet ble resultatet noe lavere enn forventet, og det er en klar målsetting å forbedre dette.

For å få til en mer målrettet kompetanseoverføring til reiselivsnæringene, ble det startet et internt prosjekt for kompetanseheving og kunnskapsoverføring til reiselivsnæringen i Norge. I forbindelse med dette prosjektet ble det avdekket store behov for informasjon om og implementering av relevant markeds kunnskap og forbedre kommunikasjonen mellom NORTRA og næringsaktørene. Det vil derfor være en viktig utfordring for NORTRA å styrke kompetanseoverføringen til næringen i tiden som kommer.

Mål og strategier

Bevilgningen til NORTRA skal bidra til økt verdiskaping og sysselsetning i norsk reiseliv ved å styrke reiselivsnæringenes felles eksportsatsing. Det skal skje gjennom organisering og gjennomføring av felles markedsføringstiltak på en slik måte at flest mulig velger Norge som reisemål og gjør bruk av norske reiselivstjenester. NORTRA skal være en fleksibel og attraktiv samarbeidspartner for norsk reiselivsnæring og skal kanalisere en stadig større andel av reiselivsnæringens markedsføringsmidler gjennom organisasjonens aktiviteter. NORTRA har følgende delmål:

- bidra til å gjøre Norge og norsk reiseliv kjent i internasjonale markeder gjennom profilering og informasjonstiltak
- styrke markedsposisjonen og bidra til økt salg av norske reiselivsprodukter gjennom tiltak overfor forbruker og distribusjonsledd
- bidra til å øke norske reiselivsprodusenters kunnskap om markedene og markedspotensialet for å skape en markedsorientert og miljøvennlig produktutvikling

I 1998 vil NORTRA prioritere å videreføre den forbrukerrettede markedsføringen i Norden og Sentral-Europa. Det tas sikte på å iverksette mer helhetlige og markedstilpassede kampanjer der flere elementer knyttes sammen, noe som vil gi en mer helhetlig kommunikasjon tilpasset det enkelte marked. Innsatsen innen tematisk markedsføring skal styrkes. Vintermarkedsføringen vil bli videreført i de aktuelle markedene. Den statlige bevilgningen til NORTRA skal særlig benyttes til satsing i nye markeder for norsk reiseliv.

Skjerpet konkurranse, særlig fra oversjøiske reisemål og fra de øvrige nordiske land representerer en hovedutfordring i tiden som kommer. NORTRA vil møte utfordringen ved enda sterkere å vektlegge økt profesjonalisering og effektivisering i egen organisasjon og i samarbeidet med de øvrige aktørene i reiselivet i Norge. Samtidig vil arbeidet med å fange opp og nyttiggjøre seg signalene fra markedet være viktig for å håndtere de utfordringer som NORTRA står overfor.

NORTRA har et særlig ansvar for å tilføre markedskompetanse tilpasset lokale behov som kan bidra til at næringen i sterkere grad tar hensyn til signaler fra markedene. Departementet ser det som en utfordring for NORTRA å prioritere dette arbeidet for å bygge opp under den langsiktige markedsstilpasningen av norsk reiseliv. Departementet ser på tilskuddet til NORTRA som et viktig virkemiddel rettet inn mot utviklingen av små og mellomstore bedrifter.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås en bevilgning på 83 mill. kroner til reiselivsnæringens internasjonale markedsføring for 1998. Dette er en reduksjon på 7,5 mill. kroner i forhold til 1997. Det forutsettes at næringen tar et større ansvar for finansieringen av deler av NORTRAS virksomhet.

Post 71 Tilskudd til Norske Vandrerhjem

Status for virksomheten

Norske Vandrerhjem er tilsluttet en internasjonal, ideell organisasjon som opererer på alle kontinenter. Medlemsorganisasjonen Norske Vandrerhjem har sitt hovedkontor i Oslo og regionkontorer i Oslo, Stavanger, Bergen, Trondheim og Harstad. Organisasjonen har som målsetting å øke reisevirksomheten hos ungdom. Norske Vandrerhjems strategi er å være en landsomfattende overnattingskjede i lavpriskategori med en enhetlig produktprofil når det gjelder pris, kvalitet og service.

Resultatrapport 1996 - mål og strategier

Ved utgangen av 1996 var 99 vandrerhjem i drift i Norge. I 1996 har norske gjestedøgn gått ned med 2,6 pst., mens utenlandske gjestedøgn har økt med 1,7 pst. i forhold til 1995. Landskontoret Norske Vandrerhjem hadde i 1996 en omsetning på 4,9 mill. kroner mot 5,2 mill. kroner i 1995. Landskontoret vil arbeide videre for å øke kapasitetsutnyttelsen, styrke vandrerhjemstilbudet og tilgjengeligheten og vil for øvrig fungere som service- og kompetanseorgan for vandrerhjemmene.

Budsjettforslag 1998

Det ble i budsjettet for 1996 lagt opp til en nedtrapping av bevilgningen over fire år. Det foreslås derfor en bevilgning på kr 400 000 for 1998, en reduksjon på kr 200 000 i forhold til 1997.

Post 72 Tilskudd til stipendiatorordninger, kan overføres

Status for virksomheten

Stipendiatorordningen ble etablert i 1990 og administreres av Nærings- og handelsdepartementet. Programmet er et tilbud til ferdigutdannede høyskoleelever med reiselivs-utdanning. Det er basert på et samarbeid mellom bedrift, stipendiat og høyskole. Høyskole-ene inngår nødvendige samarbeidsavtaler med bedriftene, organiserer og evaluerer prosjektene, velger ut og følger opp stipendiatene. Stipendiatperioden er begrenset til ett år i bedriften. Stipendet skal dekke inntil 50 pst. av de totale lønnskostnader og sosiale kostnader i den periode som stipendiaten arbeider i bedriften. Reisekostnader blir vurdert i hvert enkelt tilfelle. Departementet dekker veilednings- og administrasjonskostnader som ordningen medfører for utdanningsinstitusjonene. Til nå har 138 kandidater benyttet seg av ordningen. Majoriteten av prosjektene har vært innen salg/markedsføring og produktutvikling/produktorganisering. Lokale og regionale markedsførings- og salgsselskaper, reiselivsorganisasjoner og hoteller har mottatt flest stipendiater.

Resultatrapport

I 1996 ble det gitt støtte til 23 stipendiater ved åtte høyskoler. De fleste prosjekter startet sommeren 1996 og avsluttes sommeren 1997. Stipendiatenes sluttrapporter og evalueringsrapporter fra de faglige veilederne ved høyskolene og bedriftene vil foreligge i løpet av høsten 1997.

Mål og strategier

Hovedmålet med ordningen er å bidra til kompetanseheving og fremme kvalitetsarbeid i reiselivsnæringen gjennom samarbeid mellom bedrift, stipendiat og høyskole. Foruten kompetanseheving i bedriftene tar ordningen sikte på å gi studentene verdifull arbeidserfaring. For høyskolene som initierer prosjektene, gir ordningen bedriftskunnskap som kan brukes i undervisningen. De fem regionale høyskolene som er med på ordningen, vil fortrinnsvis virke i den landsdel hvor skolen er lokalisert, men dette kan fravikes når faglige hensyn tilsier det. Tiltak som gir økt lønnsomhet i bedriftene, vil bli prioritert.

Ved fordelingen av stipendiatstillinger i 1997 er det lagt vekk på at stipendiatordningen både skal dekke et vidt spekter av reiselivsrelaterte problemstillinger og stimulere næringsutviklingen i den nordlige landsdelen.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås bevilget 3 mill. kroner for 1998, dvs. en reduksjon på kr 400 000 i forhold til 1997.

KAP. 962 OMSTILLINGSTILTAK M.V.

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
51	Tilskudd til fond for næringssamarbeid med Nordvest-Russland m.m.	30 000	0	0
70	Utviklingsprogram for dagligvarehandelen i utkantstrøk, <i>kan overføres</i>	7 047	4 000	0
71	Omstillingstilskudd til Sør-Varanger, <i>kan overføres</i>	28 091	0	0
72	Omstillingstilskudd til Rana, <i>kan overføres</i>	7 797	0	0
90	Innskudd til investeringsfond for Nordvest-Russland	150 000	0	0
Sum kap. 0962		222 935	4 000	0

Vedrorende 1997:

Gjenbevilgning av 5,2 mill. kroner i omstillingstilskudd til Sør-Varanger under post 71 ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Post 51 Tilskudd til fond for næringssamarbeid med Nordvest-Russland m.m

Stortinget bevilget i juni 1996 30 mill. kroner til næringsutviklingsprosjekter med Nordvest-Russland i tråd med forslag i St.prp. nr. 62 for 1995-96, jf. Innst. S. nr. 289 for 1995-96. Administrasjonen av ordningen er lagt til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond. Så langt er det ikke foretatt utbetalinger fra fondet.

Formålet med bevilgningen er å styrke samarbeidet mellom norske og russiske bedrifter i Nordvest-Russland gjennom å finansiere eksterne utredninger, planlegging og tilrettelegging av kommersielle prosjekter etc. Det er også et mål å stimulere til næringsvirksomhet i Sør-Varanger kommune ved videreutvikling av næringssamarbeidet mellom bedrifter i kommunen og næringslivet i Nordvest-Russland.

Post 70 Utviklingsprogram for dagligvarehandelen i utkantstrøk, *kan overføres**Generell omtale*

Fra og med 1995 ble ordningen med støtte til dagligvarehandelen i utkantstrøk lagt om med økt satsing på offensive tiltak. I stedet for direkte driftsstøtte til utkantbutikkene satses det på kunnskapstilførsel og tilføring av tilleggsoppgaver. Satsingen har fått form gjennom utviklingsprogrammet MERKUR (Merkantilt kompetanseprogram for utkantbutikker i regionene). Hovedformålet med programmet er å medvirke til at lokalbefolkningen i distriktene blir sikret tilgang på varer og tjenester der de bor eller i nærheten av bostedet. Utkantbutikken spiller her en nøkkelrolle. Programmet skal utrede, gjennomføre og samordne tiltak, slik at en kan få en utvikling som gir et kvalitativt godt tjenestetilbud i distriktene.

Resultatrapport 1996

I 1996 ble det bevilget midler til utviklingsprogrammer i 20 regioner. Utviklingsprogrammene omfattet ca. 250 butikker. Hovedgrupperingene i norsk dagligvarehandel var representert ved at kjedemedlemmer i Hakon-gruppen, Norges-gruppen og

Forbrukersamvirket (NKL) deltok i de lokale programmene. Erfaringene viste at omsetningen i disse butikkene økte mer enn gjennomsnittlig dagligvareomsetning og mer enn sammenlignbare utkantbutikker som ikke deltok i programmet. Et annet prosjekt har hatt som formål å utvikle arbeidsopplegg, tilføre nye oppgaver og skape økt forståelse for handel og service i utkantstrøkene.

Budsjettforslag 1998

I statsbudsjettet for 1995 var det forutsatt at utviklingsprogrammet skulle ha en varighet på inntil tre år, dvs. ut 1997, og at det skulle foretas en evaluering av programmet for denne perioden i løpet av 1997. MERKUR-programmet vil imidlertid bli videreført i regi av Kommunal- og arbeidsdepartementet som ledd i Regjeringens distriktssatsing, jf. omtale i St.prp. nr. 1 for 1997-98 Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Det foreslås ikke bevilgning på statsbudsjettet for 1998 til MERKUR-programmet over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Post 71 Omstillingstilskudd til Sør-Varanger, kan overføres

Status og målsettinger

Stortinget vedtok 20. juni 1996 at Sydvaranger ASA skulle avvikle sin malmbaserte virksomhet, og at statens eierinteresser i selskapet skulle forvaltes etter det opplegg som ble skissert i St.prp. nr. 62 for 1995-96 Om Sydvaranger ASA og omstillingen i Sør-Varanger. Vedtaket innebar at de gjenværende arbeidsplassene ved Sydvaranger ASA som er knyttet til den malmbaserte virksomheten, vil falle bort. Stortinget sluttet seg samtidig til Regjeringens forslag til tiltak for å fremme omstilling i Sør-Varanger og utvikle ny næringsvirksomhet.

Resultatrapport 1996 og første halvår 1997

Omstillingen i Sør-Varanger er nå inne i en meget krevende fase. Det skyldes først og fremst den sterke nedbemanningen ved Sydvaranger ASA som følge av avviklingen av pelletsproduksjonen og den malmbaserte virksomheten. Enkelte av de øvrige bedriftene i Sør-Varanger har også hatt problemer med omstruktureringen av sin virksomhet. Dette har ført til økt arbeidsløshet. Ved utgangen av august 1997 utgjorde antall helt ledigmeldte og personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak i Sør-Varanger 7,4 pst. Det tilsvarende tall for Finnmark fylke var 6,4 pst.

I St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 7 for 1996-97 Saldering av statsbudsjettet 1997, er det redegjort for oppfølgingen av St.prp. nr. 62 for 1995-96. I tråd med salderingsproposisjonens forutsetninger har Sør-Varanger kommune, Finnmark fylkeskommune, Statens nærings- og distriktutviklingsfond (SND) og Selskapet for industrivekst (SIVA) etablert næringsutviklingsselskapet Kirkenes Utvikling A/S som forestår det løpende omstillingsarbeidet i Sør-Varanger. Gjennom eierstrukturen har selskapet etablert gode kontakter til det nasjonale virkemiddelapparatet. Kirkenes Utvikling A/S er nå fullt operativt. Etableringen av Moelven Hakos limtreproduksjon er det første betydelige resultatet av utviklingsselskapets virksomhet. Det er stilt til rådighet 44 mill. kroner til drift av næringsutviklingsselskapet.

Det har videre pågått drøftelser mellom Kirkenes Utvikling A/S og Sydvaranger ASA om å tilrettelegge fristilte ressurser fra Sydvaranger ASA i form av kaier, industriområder og bygninger m.m. til ny næringsvirksomhet. Det er lagt vekt på å få en løsning innenfor rammen av aksjelovens bestemmelser som ivaretar hensynet til næringsutvikling og samfunnsmessige forhold. Det arbeides med et opplegg hvor man skiller ut aktuelle eiendommer, bygninger og andre aktiva i et eget selskap, og at disse aktiva i hovedsak deretter overdras til Kirkenes Utvikling A/S.

Departementet er videre innstilt på at en vesentlig del av statens andel av de gjenværende verdier i Sydvaranger ASA bør benyttes til å utvikle Sør-Varanger som et senter i samarbeidet med Nordvest-Russland. Beløpets størrelse er avhengig av salg av Sydvaranger ASAs eierandel i Pasvik Kraft, og øvrige aktiva som ikke er aktuelt for overdragelse til Kirkenes Utvikling A/S. Det er ennå ikke endelig avklart når salget av Pasvik Kraft kan gjennomføres.

I salderingsproposisjonen framgår det også at Nærings- og handelsdepartementet ville ta kontakt med andre berørte departementer for å samordne den statlige innsatsen for å legge til rette for økt nærings samarbeid med Nordvest-Russland. Departementet har i den forbindelse etablert en interdepartemental arbeidsgruppe for å styrke samordningen av næringsutviklingsinnsatsen mot Nordvest-Russland, både på sentralt nivå og i forhold til regionale og lokale myndigheter og næringsliv.

Fortidspensjonsordning ved Sydvaranger ASA

Blant de som er blitt ledigmeldte etter avviklingen av jernmalmsvirksomheten til Sydvaranger ASA, er det 55 personer i aldersgruppen 55-60 år som en regner med vil ha

spesielt store problemer med å finne nytt arbeid. I tråd med Regjeringens framlegg i St.prp. nr. 63 for 1996-97 Omprioriteringar og tilleggsøyvingar på statsbudsjettet 1997, sluttet Stortinget seg til å bevilge en særskilt fortidspensjonsordning for denne gruppen. Ordningen har en økonomiske ramme på om lag 63 mill. kroner. Bevilgningen forutsettes dekket av midler fra salg av aktiva i Sydvaranger ASA, jf. også omtale under kap. 950 Sydvaranger ASA.

Budsjettforslag for 1998

Det foreslås ikke ytterligere midler til omstillingstiltak i Sor-Varanger utover den tidligere bevilgede rammen på 430 mill. kroner.

Post 72 Omstillingstilskudd til Rana, kan overføres

Ved behandlingen av St.prp. nr. 113 for 1987-88 Om Rana og Norsk Jernverk AS, gjorde Stortinget vedtak om en tilsagnsramme for omstillingsarbeidet i Rana på 500 mill. kroner. Bakgrunnen var vedtak om å nedlegge Norsk Koksverk A/S og omstrukturere stålvirksomheten til Norsk Jernverk.

Omstillingen i Rana er den største omstillingsoperasjonen knyttet til et enkelt lokalsamfunn som har vært gjennomført i Norge. Sentrale målsettinger for den statlige omstillingsstøtten til Rana var å etablere et mer variert næringsliv og nye arbeidsplasser, samt medvirke til at Rana også i framtiden skal være et næringsøkonomisk tyngdepunkt i landsdelen.

Det ekstraordinære omstillingsprogrammet for Rana ble avsluttet ved utgangen av 1995. Hele omstillingsrammen på 500 mill. kroner er utnyttet til prosjekter og tiltak i regionen. Det kan konstateres at omstillingen i hovedsak har vært vellykket. Den tidligere sterkt ulønnsomme stålvirksomheten i Rana er omstrukturert og drives i dag lønnsomt uten statlig støtte. Et betydelig antall private og statlige arbeidsplasser er etablert, og Rana har fått et vesentlig mer differensiert næringsliv i løpet av omstillingsperioden.

Næringsutviklingsarbeidet i Rana har fra 1996 blitt drevet videre innenfor rammen av ordinære rammebetingelser og virkemidler som andre kommuner i landsdelen. Det kan imidlertid foretas utbetaling av midler på tidligere gitte prosjekttilsagn fram til utgangen av 1997.

Post 90 Innskudd til investeringsfond for Nordvest-Russland

Investeringsfondet for Nordvest-Russland ble opprettet med bakgrunn i Stortingsvedtak 20. juni 1996, jf. St.prp. nr. 62 og Innst. S. nr. 289 for 1995-96. Fondet er på 150 mill. kroner og kan nyttes til egenkapitalinnskudd i næringsvirksomhet i området under forutsetning av deltakelse fra norsk næringsliv. Fondet forvaltes av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond. Det er lagt opp til at fondet skal ha samspill med finansinstitusjoner i Nord-Norge og andre finansielle aktører i nord.

Opprettelsen av fondet må ses i sammenheng med Investeringsfond for Øst-Europa på 70 mill. kroner som ble opprettet 1. januar 1997, jf. omtale under kap. 972, post 91 i denne proposisjonen. Administrasjonen av de to fondene er ennå i en oppbyggingsfase. Det påregnes at fondene vil gjennomføre sine første investeringer innen utgangen av 1997.

KAP. 966 STØTTE TIL SKIPSBYGGING

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
50	Overføring til fond for støtte ved skipskontrakter	800 000	400 000	595 000
51	Overføring til fond for støtte ved innenlandske kontrakter om fiskebåter	13 000	0	0
70	Rentestøtte ved langtidsfinansiering av skip og mobile rigger, <i>overslagsbevilgning</i>	198 674	80 000	18 000
72	Rentestøtte ved langtidsfinansiering av innenlandske leveringer av fiskebåter, <i>overslagsbevilgning</i>	12 277	9 000	5 000
Sum kap. 0966		1 023 951	489 000	618 000

Vedrørende 1997:

Ved St.vedt. 20. juni 1997 ble bevilgningen under post 50 okt med 400 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Redegjørelse for dagens støtteordning

For nye tilsagn om støtte til bygging og ombygging av skip utbetales støtten som et engangstilskudd til verft i form av et byggetilskudd. Støtte til bygging av skip er begrenset til nybygg på minst 100 bruttotonn (BT) og vesentlige ombygginger på minst 1 000 BT. Ordningen omfatter ikke reparasjoner og mindre ombygginger. De årlige bevilgningene gis med bakgrunn i antatt kontraheringsbeløp det aktuelle år. På denne måten synliggjøres de reelle statsfinansielle kostnader knyttet til gjeldende virkemiddelbruk. Bevilget tilskuddsbeløp for den enkelte årgangs kontraheringer overføres til fond i Norges Bank (ett for hver årgang). Bevilgningene blir i nødvendig utstrekning endret i ettertid når de faktiske kontraheringsbeløpene for den enkelte årgang er kjent. Tilskuddene utbetales gjennom Eksportfinans ASA 7-13 måneder etter levering av skipet.

Satsene i ordningen er med virkning for kontrakter som er inngått fra og med 1. januar 1995 (i pst. av nettobyggesum):

	Bygge- tilskudd
Nybygg over 10 mill. ECU	9,00
Nybygg under 10 mill. ECU	4,50
Vesentlige ombygginger	4,50

Satsene tilsvarer tillatte maksimalsatser etter gjeldende EØS-direktiv.

Tabellen viser totalt tilførte midler og innestående beløp på eksisterende fond i Norges Bank pr. 1. juli 1997 (i mill. kroner)

	Totalt tilført	Innestående
1993-fondet (skip)	877,3	87,4
1994-fondet (skip)	1 208,0	562,2
1995-fondet (skip)	764,0	669
1996-fondet (skip)	800,0	793
1994-fondet (innenlandske fiskefartøy)	74,6	29,6

Utviklingen i ordretilgang, leveranser, ordreserver og sysselsetting ved norske skipsverft:

År	Ordre- tilgang (mrd. kr)	Leverte nybygg (mrd. kr)	Ordre- reserve (mrd. kr)	Sysselsatte innen nybygg av skip pr. 31.12.	Statlige utgifter ¹⁾ (mill. kr)	Statlige inn- tekter ²⁾ (mill. kr)	Netto utgifter (mill. kr)
1987	3,3	3,1	4,2	3 600	861		861
1988	5,5	3,5	6,2	3 600	889		889
1989	9,1	2,7	12,6	4 300	886		886
1990	8,7	4,3	17,0	4 800	1 733		1 733
1991	5,3	8,2	14,1	6 400	1 699	81	1 618
1992	2,3	7,8	8,6	5 600	1 648	108	1 540
1993	7,2	5,5	10,3	4 200	2 002	231 ³⁾	1 771
1994	10,6	5,1	15,9	4 900	1 944	193	1 751
1995	6,1	5,9	16,1	6 600	1 474	117 ³⁾	1 357
1996	10,0	8,0	18,0	6 400	1 024	116 ³⁾	908
1997 ⁴⁾	4,7	4,1	18,7	6 800	889	105	784

¹⁾ Utgifter over kap. 1634 og 1636 i perioden fram til 1992, kap. 946 fra 1993 til 1996 og kap. 966 fra 1997.

²⁾ Tilbakeføringer fra fond over kap. 4636, 3946 og 3966 og renteinntekter av fond over kap. 5605 post 87.

³⁾ Inklusive renteinntekter opptjent i det aktuelle året, men overført til statskassa i det påfølgende år.

⁴⁾ Tall vedrørende antall ansatte og ordreserver i 1997 gjelder pr. 30. juni 1997, mens tall vedrørende ordretilgang og leveringer gjelder for 1. halvår 1997. Budsjettall tilsvarer SIII 1997 justert for endring ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Kilde: Ordrestatistikk - Nærings- og handelsdepartementets verftstilling.

I følge Nærings- og handelsdepartementets ordre- og sysselsettingsstatistikk hadde norske skipsverft en økende ordretilgang fra 1987 og nådde en topp i 1989/90 slik det framgår av tabellen ovenfor. Som følge av dette nådde leveransene fra norske skipsverft et tilsvarende toppnivå i 1991/92. En nedgang i kontraheringsvolum i perioden 1991-93 førte til redusert aktivitet i 1992 og 1993 og dermed ledig kapasitet og reduksjoner i antall ansatte i skipsbyggingsindustrien. Ordreinngangen har økt igjen de siste årene, og inngangen i første halvår 1997 indikerer at kontraktsinngangen i 1997 kan nå opp i samme nivå som for 1996. Den betydelige kontraktsinngangen siden 1993 sikrer tilnærmet full kapasitetsutnyttelse ved de fleste verft i 1-2 år framover.

I tillegg til Nærings- og handelsdepartementets ordre- og sysselsettingsstatistikk foreligger det også registreringer over tilsagn om statlig støtte til skipskontrakter fra Eksportfinans ASA. I motsetning til ordre- og sysselsettingsstatistikken omfatter disse registreringene (tilsagnsstatistikken) bare støtteberettigede nybygg. Videre omfatter tilsagnsstatistikken støtteberettigede ombygginger av skip som ikke inngår i ordre- og sysselsettingsstatistikken. I følge tilsagnsstatistikken ble det i 1994 gitt tilsagn om tilskudd for ca. 15,5 mrd. kroner, mens tilsvarende tall for 1995 og 1996 var henholdsvis 6,5 og 11 mrd. kroner. I første kvartal 1997 er det foreløpig bekreftet tilskuddsberettigede kontrakter om nybygg og ombygginger for 6,2 mrd. kroner.

I tillegg kommer det for hvert år i perioden 1991-97 en tilsagt kontraktsmasse for innenlandske fiskefartøy på mellom 200 og 560 mill. kroner. Fiskeridepartementet overtok ansvaret for denne ordningen fra 1. januar 1995.

Internasjonale avtaler som får konsekvenser for norsk støtte til skipsbyggingsindustrien

OECD-avtalen

I 1994 ble en avtale om avvikling av skipsstøtten ferdigforhandlet mellom Japan, Republikken Korea, EU, USA, Finland, Sverige og Norge. Avtalen inneholder blant annet følgende forutsetninger:

- all direkte og indirekte støtte avvikles for tilsagn som gis fra 1. januar 1996
- tilsagn om støtte kan ikke gjøres gjeldende for leveringer etter utgangen av 1998.

Avtalen åpner imidlertid for å innføre en finansieringsordning basert på CIRR-renter (Commercial Interest Reference Rate) som erstatning for den kredittstøtte som er tillatt i henhold til den någjeldende OECD-avtalen.

OECD-avtalen må ratifiseres av de enkelte avtalepartenes myndigheter for den kan iverksettes. For nærmere omtale av norske myndigheters behandling av saken vises det til St.prp. nr. 64 for 1994-95 og Innst. S. nr. 22 for 1995-96. Da USA som den eneste av partene som ennå ikke har ratifisert avtalen, har avtalen foreløpig ikke trådt i kraft.

USAs administrasjon la i april 1997 fram et nytt forslag for Kongressen om ratifikasjon og implementering av OECD-avtalen etter at Representantenes hus i 1996 vedtok å ratifisere avtalen, men på vilkår som forutsatte en reforhandling av avtalen. Det nye forslaget har som målsetting å få et vedtak som kan muliggjøre en amerikansk ratifikasjon uten at OECD-avtalen må reforhandles. I forslaget forutsettes det at avtalen trer i kraft fra 1. januar 1999, at leveringer av fartøy til innenlandsk kysttrafikk forbeholdes amerikanske verft og at fartøy av betydning for amerikansk militær beredskap unntas fra regelverket. Kongressen vil trolig behandle saken i løpet av høsten 1997. Det er på det nåværende tidspunkt ikke klart om de andre avtalepartene vil kunne akseptere de forutsetninger som ligger i det amerikanske forslaget.

Regjeringen vil fortsette arbeidet for å iverksette OECD-avtalen. I påvente av en avklaring av situasjonen i USA går imidlertid Regjeringen inn for å videreføre skipsbyggingsstøtten fram til 1. januar 1999 eller inntil OECD-avtalen trer i kraft.

EØS-avtalen

Skipsbygging har fra 1. mai 1995 vært en del av EØS-avtalen. Dette innebærer at regler tilsvarende EUs 7. direktiv om skipsbygging gjelder for konkurransen om skipsbyggingsoppdrag i hele EØS-området.

Det gjeldende direktiv fastsetter et tak på tillatt «driftsstøtte» på 9 pst. av kontraktsprisen for nybygg på over 10 mill. ECU. For nybygg under 10 mill. ECU og ombygginger er taket satt til 4,5 pst. Direktivet gjaldt ut 1995, men er blitt forlenget flere ganger og gjelder nå ut 1997. Bakgrunnen er at OECD-avtalen ikke trådte i kraft fra 1. januar 1996, slik opprinnelig forutsatt.

Ettersom det fortsatt er uvisst om/når OECD-avtalen kommer til å bli iverksatt, har EU-kommisjonen foreslått å videreføre det 7. skipsbyggingsdirektiv ut 1998 eller inntil OECD-

avtalen trer i kraft. Forslaget om videreføring av gjeldende skipsbyggingsdirektiv vil etter alt å dømme bli vedtatt av Ministerrådet innen 1. oktober 1997. EØS-komiteen vil deretter vurdere om et tilsvarende direktiv skal gjelde for hele EØS-området.

Budsjettforslag 1998

Norske verft klarer seg relativt godt i konkurransen med andre verft. Fra utgangen av 1993 til utgangen av 1996 har sysselsettingen innen nybygg av skip ved norske verft økt fra 4 200 personer til 6300 personer. I samme periode økte verdien av leverte nybygg med nesten 50 pst. Tilgangen på nye kontrakter til norske verft varierer en del over tid, men har siden 1992 tatt seg vesentlig opp.

Regjeringen vil som nevnt fortsette arbeidet for å iverksette OECD-avtalen og dermed få avvirket alle direkte og indirekte subsidier til skipsbyggingsindustrien internasjonalt.

Det foreslås på denne bakgrunn å redusere støttesatsene med om lag 17 pst. slik at følgende satser gjøres gjeldende for kontrakter som inngås fra 1. januar 1998:

	Bygge- tilskudd
Nybygg over 10 mill. ECU	7,50
Nybygg under 10 mill. ECU	3,75
Vesentlige ombygginger	3,75

Leveringer av fiskefartøy til EØS-land

Fra 1. januar 1997 trådte et nytt EU-direktiv for fiskeriene i kraft som setter forbud mot at det gis industristøtte for verft som bygger fiskebåter for levering i EØS-området. I henhold til dette direktivet skal det bare ytes fiskeristøtte som faller innenfor EUs fiskeristøtteprogram, og denne støtten må gis til fiskebåtrederen som selv skal stå fritt til å bestemme hvor i EØS-området fartøyet skal bygges.

I 1997 har Norge gitt tilsagn om støtte ved inngåelse av kontrakter om eksport av fiskebåter til EU og Island, mens EU-landene ikke har kunnet gi noen verftsstøtte ved leveringer innenfor EØS-området. EU-kommisjonen har tatt opp dette spørsmålet med EFTAs overvåkingsorgan og bedt om at den norske verftsstøtten i samband med eksport av fartøy til EØS-området opphører. Regjeringen har kommet til at det er rimelig at en søker å etablere mest mulig like konkurransevilkår innenfor EØS, og vil derfor foreslå at det ikke gis statlig byggetilskudd til nye fiskefartøy som bygges for leveringer til land innenfor EØS-området. Det foreslås at endringen gis virkning for nye kontrakter som inngås fra og med 1. januar 1998. Det er tatt hensyn til de økonomiske konsekvenser av innføringen av direktivet i bevilgningsforslaget under post 50.

Post 50 Overføring til fond for støtte ved skipskontrakter

Det foreslås å avsette 595 mill. kroner til et fond for støtte til skipsbyggingskontrakter som inngås i 1998. Bevilgningsanslaget er basert på tilsvarende kontraktsvolum for byggeoppdrag som i budsjettet for 1997 (unntatt fiskefartøy til EØS-området) og ovenstående forslag til nye tilskuddssatser.

Post 70 Rentestøtte ved langtidsfinansiering av skip og mobile rigger, *overslagsbevilgning*

Bevilgningen gjelder rentesubsidier til langtidsfinansiering under den tidligere rentestøtteordningen. Rentesubsidiene utbetales over 5-12 år etter levering. Det vil derfor påløpe utgifter under denne ordningen fram til 2003. Basert på inneliggende gjenværende kontrakter foreslås en bevilgning på 18 mill. kroner for 1998. Det er en reduksjon på 62 mill. kroner i forhold til 1997.

Post 72 Rentestøtte ved langtidsfinansiering av innenlandske leveringer av fiskebåter, *overslagsbevilgning*

Ordningen tilsvare ordningen under post 70, men gjelder bare for innenlandske leveringer av fiskefartøy. Av samme årsak som for ordningen under post 70 vil utbetalinger finne sted fram til 2004. Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner for 1998, som er en reduksjon på 4 mill. kroner i forhold til 1997.

KAP. 967 PRIVAT OG STATLIG INVESTERINGSSELSKAP

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
90	Aksjekapital	0	0	1 500 000
	Sum kap. 0967	0	0	1 500 000

I tråd med forutsetningene i St.meld. nr. 61 for 1996-97 Om eierskap i næringslivet, foreslår Regjeringen å etablere et investeringsselskap hvor staten går sammen med private interesser om offensive investeringer i næringslivet.

Selskapet vil tilby langsiktig kapital og være rettet mot små og store bedrifter på og utenfor børs, hjemme og ute. Oppbyggingen av selskapet vil skje i en tid hvor det foregår store strukturelle endringer i norsk og internasjonalt næringsliv. Investeringsselskap vil kunne delta i slike endringsprosesser som har betydning for næringsliv med norsk tilknytning.

Investeringsselskapet skal finansieres ved tilførsel av egenkapital og noteres som et aksjeselskap på Oslo Børs. For 1998 foreslås en bevilgning på 1,5 mrd. kroner som skal dekke den statlige andelen av aksjekapitalen i selskapet. Regjeringen legger til grunn at den statlige eierandelen i selskapet ikke skal overstige 49 pst.

Det legges vekt på at selskapet skal drives profesjonelt og besitte høy kompetanse. Det legges til rette for å sikre at enkelte store private investorer blir eiere i selskapet. Regjeringen ønsker også å trekke allmennheten inn i selskapet. Ved etableringen skal det legges vekt på å utvikle norsk kompetanse innen langsiktig investering i næringsvirksomhet og styrke internasjonaliseringen av og konkurransedyktigheten til norsk næringsliv.

KAP. 2420 STATENS NÆRINGS- OG DISTRIKTSUTVIKLINGSFOND

(jf. kap. 5320 og 5620)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
50	Utviklingstilskudd, fond	284 600	272 600	272 600
51	Tapsfond for lån innvilget i budsjetterminen	137 500	70 000	70 000
52	Tapsfond på garantier innvilget i budsjetterminen	5 000	10 000	10 000
53	Tapsfond, såkornkapitalfond	0	50 000	0
70	Administrasjon, <i>kan overføres</i>	94 791	88 500	92 000
71	Tilskudd til dekning av tap på eldre lån og garantier	68 407	19 467	4 660
72	Tilskudd til dekning av tap på Industrifondets valutalånsordning	15 107	2 367	0
73	Rentestøtte	2 500	0	0
74	Tilskudd til Invest in Norway	10 000	7 000	0
90	Lån til grunnfinansieringsordningen, <i>overslagsbevilgning</i>	0	18 576 400	26 200 000
91	Lån til risikolåneordningen, <i>overslagsbevilgning</i>	0	3 036 700	5 700 000
92	Lån til likviditetslån	0	19 363	0
93	Såkornkapitalfond	0	200 000	0
94	Lån til lavrisikolåneordningen, <i>overslagsbevilgning</i>	0	0	700 000
	Sum kap. 2420	617 905	22 352 397	33 049 260

Vedrørende 1997:

Bevilgningen under post 90 ble økt med 173,6 mill. kroner ved St.vedt. 20. mai 1997, jf. Innst. S. nr. 289 for 1996-97.

Status for virksomheten

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) er myndighetenes sentrale organ for å finansiere og iverksette tiltak for å oppnå målsettinger innen nærings- og

distriktpolitikken som ikke ivaretas gjennom det private kredittmarkedet. Fondet er administrativt underlagt Nærings- og handelsdepartementet. Netto administrasjonstilskudd, midler til å finansiere SNDs utlån og til landsdekkende virkemidler bevilges over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Midler til distriktsrettede ordninger og fiskerirettede ordninger bevilges over henholdsvis Kommunal- og arbeidsdepartementets og Fiskeridepartementets budsjett.

Fra 1998 er det med bakgrunn i Eierskapsmeldingen (St.meld. nr. 61 for 1996-97) lagt opp til at SND skal forvalte to nye låneordninger: et Teknologifond med bevilgninger over Nærings- og handelsdepartementets budsjett (kap. 925) og Statens miljøfond med bevilgninger over Miljøverndepartementets budsjett (kap. 2422).

SND har hovedkontor i Oslo og kontorer i alle fylker med unntak av Hedmark og Oppland og en infrastruktur og kapasitet som gjør det mulig å iverksette og gjennomføre større satsinger mot næringslivet.

Fondet har til formål å fremme en bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling både i distriktene og i landet for øvrig ved å:

- a. medvirke til utbygging, modernisering og omstilling av, samt produktutvikling og nyetablering i norsk næringsliv i hele landet, og
- b. fremme tiltak som vil gi varig og lønnsom sysselsetting i distrikter med særlige sysselsettingsvansker eller svakt utbygd næringsgrunnlag.

Lønnsomme bedrifter er en forutsetning for å oppnå økt verdiskaping og sikre langsiktig sysselsetting. Gjennom tilførsel av ulike former for kapital skal SND avlaste risiko, stimulere nyskaping og fremme lønnsom næringsutvikling. Både gjennom erfaringsbasert kompetanse, spesialisering og særskilte virkemidler skal SND kunne påta seg en større risiko enn det som er vanlig i kapitalmarkedet. Sammen med private kredittinstitusjoner skal SND bidra til investeringer i næringslivet og bistå med å sikre at bedrifter og prosjekter får et best mulig grunnlag for å lykkes.

SNDs formål om bedrifts- og samfunnsøkonomiske investeringer ivaretas gjennom følgende ordninger:

- bedriftsfinansiering (lån, tilskudd og garantier) i samarbeid med private finansieringsinstitusjoner
- investeringer med egenkapital, blant annet investeringer i aksjer i enkeltbedrifter, ansvarlige lån og kapitalinnskudd i ventureselskap
- tilrettelegging for nyskaping og omstilling i næringslivet - blant annet gjennom særskilte utviklingsprogrammer og -prosjekter for nyskaping, utvikling og omstilling i norsk næringsliv
- Invest in Norway med hovedformål å fremme utenlandske investeringer i Norge; investeringene skal være av langsiktig karakter og skal tilføre næringslivet kapital, teknologi, kompetanse og/eller markedskanaler
- investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa som skal bidra til å styrke samarbeidet mellom norske bedrifter og bedrifter i de aktuelle landene
- kontraheringstilskudd til innenlandske fiskebåter.

Lån og garantier fra SND benyttes i hovedsak til å finansiere eiendom og produksjonsutstyr, mens tilskudd i stor grad benyttes til å finansiere myke investeringer som produkt- og prosessutvikling, markedsutvikling og kvalitets- og kompetanseheving. For å ivareta de distriktpolitiske mål er noen av virkemidlene avgrenset til spesielt definerte geografiske områder. SND disponerer også spesielle ordninger og midler til mer konsentrerte og tidsbegrensede programsatsinger med spesielt formål og/eller bransje.

Regjeringen la 13. mai 1997 fram St.meld. nr. 51 for 1996-97 Om Statens nærings- og distriktsutviklingsfond. I meldingen behandles SNDs virksomhet fra etableringen i 1993 og fram til i dag. For en mer uttømmende omtale av virksomheten i denne perioden vises det til meldingen.

Stortingsbehandlingen av meldingen 18. juni 1997 viste at det var bred enighet om at SNDs virksomhet i perioden 1993-96 har vært innenfor de rammer og retningslinjer som er trukket opp, jf. Innst. S. nr. 283 for 1996-97. Flertallet støttet at SND skal videreutvikles som myndighetenes sentrale virkemiddel innen nærings- og distriktpolitikken, og at hovedtyngden av virkemidlene skal ha en sterk småbedrifts- og distriktsprofil. Regjeringen har i St.meld. nr. 51 fokusert på kvinner som ressurs og faktor i utviklingen av nærings- og distriktpolitikken. Flere tiltak skal settes i verk. Bakgrunnen for den spesifikke kvinnesatsingen er de særlige utfordringene knyttet til å holde på og rekruttere kvinner i distriktene, og dermed også yngre familier. Kvinner som satses på arbeid og næringsvirksomhet i distriktene er en forutsetning for å bevare bosettingsmønsteret.

Resultatrapport 1996

Investeringsaktiviteten i norsk næringsliv økte gjennom 1996. For de fleste av SNDs ordninger var det en økning i søknadsmengden i 1996 i forhold til 1995. Selv om norsk økonomi er inne i en sterk utvikling, er det store variasjoner i konkurranseforholdene mellom enkeltbransjer.

Ved utgangen av 1996 utgjorde SNDs brutto utlån på 9,9 mrd. kroner, mens det tilsvarende beløpet ved utgangen av 1995 var 11,1 mrd. kroner. SNDs kundemasse består av om lag 15 000 bedrifter. Ved utgangen av 1996 utgjorde samlet forvaltningskapital 16 mrd. kroner, mens den var på 17,2 mrd. kroner ved utgangen av 1995.

Rammen for landsdekkende og distriktsrettede risikolån var i 1996 på henholdsvis 550 og 431 mill. kroner. De deler av rammene som ble behandlet av SND sentralt, ble tilnærmet fullt utnyttet.

Grunnfinansieringslånene ble for 1996 styrt av en ramme for netto utlansvekst på 265 mill. kroner. Det ble utbetalt 1,2 mrd. kroner i nye lån, men ekstraordinære avdrag og innfrielser av lopende lån gjorde at porteføljen forble uendret på 6,6 mrd. kroner.

Flere av SNDs kunder har innfridd risikolån med forholdsvis høy rente. Renten på risikolån følger utviklingen i markedet og ligger over renten på grunnfinansieringslån. Renten ble satt ned til 7,9 pst. fra 1. januar 1997 og ytterligere ned til 6,9 pst. fra 1. februar 1997.

SNDs egenkapitalordning kan både nyttes til aksjekapital og ansvarlige lån. Driftsresultatet var på -7,9 mill. kroner for 1996 mot 127,2 mill. kroner i 1995. Denne negative utviklingen skyldes at tapene for 1996 var vesentlig større enn året for. Disse resultatene skyldtes vesentlige tap på noen store enkeltprosjekter. For de fleste av disse tapene var SND allerede på investeringstidspunktet klar over at investeringen innebar svært høy risiko, blant annet i aktive forsøk både på omstilling av utsatte bedrifter og utvikling av ny virksomhet. Hovedpostene i 1996 var gevinst på aksjesalg på 55 mill. kroner og tap ved salg av aksjer på 57,2 mill. kroner. I løpet av 1996 har likevel porteføljen økt sin verdi og viser etter tapsavsetninger en betydelig merverdi. Med vedtatte investeringer i 1996 er aksjeforfølgers antatte markedsverdi pr. 31. desember 1996 på 1 056 mill. kroner.

Etterspørselen etter midler til nyskaping og utvikling var meget stor i 1996. På vel to år har SND gjennom Nyskappingsavdelingen bidratt til å realisere 200 nyskappingsprosjekter. Ca. 40 av disse har i løpet av det siste året kunnet hente inn privat investorkapital gjennom eksterne emisjoner på til sammen 400 mill. kroner. Sammen med SNDs finansiering av nyskaping på 300 mill. kroner og opprinnelig egenkapital og egeninnsats fra nyskaperne selv på 300 mill. kroner, har SND dermed bidratt til en samlet kapitalbase på rundt 1 mrd. kroner over en 2-års periode. Gjennom offentlige forsknings- og utviklingskontrakter har SND bidratt til å utvide samarbeidet mellom offentlig sektor og næringslivet. Gjennom andre utviklingsaktiviteter som Nettverksprogrammet og bedriftsutviklingsprogrammet FRAM har SND bidratt til å forsterke en god utvikling i mange mindre bedrifter gjennom økt samarbeid på tvers av bedriftsgrenser.

Regjeringen fremmet våren 1996 forslag om å bevilge ekstraordinære midler til omstilling i fiskeindustrien i Finnmark. I samarbeid med Finnmark fylkeskommune fikk SND ansvar for de bedriftsrettede tiltakene. Samlet bevilgning var på 40,5 mill. kroner. SND har til dels store engasjementer i enkeltbedrifter, og erfaring har vist at det er viktig at SND også har tilstrekkelig fleksibilitet til å møte situasjoner som kan oppstå når konjunktorene endrer seg eller det på annen måte inntreffer vanskeligheter.

Forsknings og utviklingskontrakter og nytt Teknologifond er omtalt under henholdsvis kap. 923 og 925 i denne proposisjonen, mens de øvrige ordningene under Nærings- og handelsdepartementet er omtalt i det følgende. De distriktsrettede låne- og tilskuddsordningene er omtalt i Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjettproposisjon under kap. 552 og kap. 2425, mens de fiskeripolitiske ordninger er omtalt i Fiskeridepartementets budsjett under kap. 2415 og nytt miljøfond er omtalt i Miljøverndepartementets budsjett under kap. 2422.

Mål og strategier

Den sentrale posisjonen SND har, gjør det naturlig å benytte SNDs kompetanse i viktige satsinger overfor næringslivet. Veien fra idé til kommersialisering består av komplekse prosesser hvor de enkelte aktorene stadig er i inngrep med hverandre. De virkemidlene myndighetene setter inn overfor næringslivet, bidrar til å forbedre resultatene i bedriftene i form av økt lønnsomhet og sysselsetting. Virkemidlene spenner fra forskning, utvikling og veiledning til finansiering. De skal spille sammen og framstå som et samlet tilbud til næringslivet. SND har virkemidler som kommer inn i denne kjeden fra utvikling av nye produkter til produksjon, salg og markedsføring. Resultatrapporteringen i SND er tilpasset dette. Resultatene måles samlet for virkemidlene gjennom et system for mål- og

resultatstyring og enkeltvis ved egne måltall for programmene og ved løpende evaluering av virkemidlene. SND vil i 1998 forsterke innsatsen rettet mot nyskaping og innovasjon.

For SNDs virksomhet er det etablert to mål- og resultatrapporteringssystemer. Det ene omfatter hele virksomheten, både de landsdekkende og distriktsrettede virkemidlene. For de distriktpolitiske virkemidlene, som forvaltes av fylkeskommunene, nyttes det et eget system hvor 15 pst. av rammene fordeles etter fylkeskommunenes oppnådde resultater og prioriteringer slik at de fylkene som har best måloppnåelse, får størst rammetildeling. For den delen av de distriktsrettede midlene som forvaltes av SND, skal det tas hensyn til de prioriteringene som ligger i mål- og resultatstyringssystemet for fylkeskommunene. I St.meld. nr. 51 for 1996-97 ble det fokusert på behovet for en gjennomgang av det samlede resultatrapporteringssystemet for SND med sikte på å tilpasse og forbedre det nåværende styringssystemet. Dette skyldes blant annet at Fiskarbanken ble integrert i SND fra og med 1997. Det vil bli nedsatt en gruppe som skal arbeide med sikte på å videreutvikle dagens styringssystem.

Lønnsomhetsutviklingen i SNDs engasjementbedrifter er det sentrale vurderingskriteriet i mål- og resultatrapporteringssystemet som omfatter hele SND. Fondet vurderes også i forhold til den langsiktige *sysselsettingsutviklingen* i engasjementsbedriftene. En benytter resultatindikatorerne totalkapitalrentabilitet (gjennomsnittlig avkastning på totalkapitalen) og selvfinansieringsevne (resultat for årsoppgjørdisposisjoner - skatt + avskrivninger i prosent av langsiktig gjeld) i bedriftene. For sysselsetting er resultatindikatoren endring i antall ansatte. Utviklingen vurderes over tid og ikke på basis av ettårig utvikling i engasjementsbedriftene.

En nytter regnskapsdata og opplysninger om sysselsetting hentet fra SNDs engasjementsbedrifter. Dataene registreres og behandles av Norges Bank (bankens SEBRA-database). I vurderingen av dataene må en ha for øye at rapporteringssystemet og indikatorberegningene avspeiler resultater fra engasjementer inngått også for SND ble opprettet.

Utvikling i lønnsomhetsindikatorerne for engasjementsbedrifter som har levert regnskap for årene 1993-95:

Benevnelse	1993	1994	1995
Gjennomsnittlig totalkapitalrentabilitet i prosent:			
- landsdekkende virkemidler	7,7	7,2	10,0
- totalt	8,0	8,3	9,6
Gjennomsnittlig selvfinansieringsevne i prosent av langsiktig gjeld:			
- landsdekkende virkemidler	19,9	17,9	26,2
- totalt	19,5	20,4	24,6

Lønnsomhetsindikatorerne er basert på et utvalg på om lag 7 000 bedrifter som har levert inn regnskap for hvert av årene 1993-95, av totalt ca. 15 000 engasjementsbedrifter. Som følge av endringer i bedriftsutvalget er ikke alle satsene for 1993 og 1994 i ovenstående tabell identiske med rapporteringen i St.prp. nr. 1 for 1996-97. Lønnsomhetsutviklingen for SNDs engasjementsportefølje sett under ett har vært positiv i perioden, målt både ved totalrentabilitet og selvfinansieringsevne. For bedrifter som har mottatt finansieringsbistand over de landsdekkende virkemidlene, har totalrentabiliteten økt med 2,3 prosentpoeng i perioden fra 1993 til 1995. Selvfinansieringsevnen har bedret seg betydelig i perioden. Utviklingen for SND-bedriftene totalt samsvarer i stor grad med utviklingen norske aksjeselskaper generelt har hatt i samme periode. SND-bedriftene skiller seg positivt ut når det gjelder egenkapitalandeler, spesielt med hensyn til nivå.

Sysselsettingsveksten er redusert fra 3,3 pst. i perioden 1993/94 til 1,4 pst. i perioden 1994/95. Her kan faktorer som at bedriftene nærmer seg full kapasitetsutnyttelse spille inn, eller at det som følge av redusert arbeidsledighet er vanskelig å rekruttere personell med den rette kompetansen. SND bidrar til å skape eller sikre arbeidsplasser gjennom sine ulike virkemidler, men det er meget vanskelig å måle effekten på sysselsettingen av de enkelte virkemidlene. SND finansierer ofte effektiviserings- og moderniseringstiltak i bedriftene. Dette kan føre til nedgang i antall sysselsatte.

Budsjettforslag 1998

Låne- og garantiordninger

Ordningene behandles og omtales også i Gul Bok for 1998, jf. kap. 5 Statsbankenes innvilgningsrammer og utlånsrenter. Det er opprettet tilhørende tapsfond for landsdekkende

risikolåne- og garantiordning. Disse ordningene er nærmere omtalt nedenfor under budsjettforslagene til tapsfond (post 51 og 52).

I Innst. S. nr. 283 for 1996-97 har komitéflertallet gått inn for at det blir opprettet en lavrisikoorrdning som skal erstatte den nåværende grunnfinansieringsordningen. Flertallet gikk videre inn for å videreføre den del av grunnfinansieringsordningen som tidligere hørte inn under Fiskarbanken. Denne foreslås videreført i 1998 med en innvilgningsramme på 400 mill. kroner. I tråd med dette foreslår Regjeringen å etablere en ny *lavrisikolåneordning* som skal kunne ta større risiko enn den nåværende grunnfinansieringsordningen.

Risikonivået for lavrisikolåneordningen skal videre være lavere enn for dagens risikolåneordning. Innenfor rammene som trekkes opp, skal SND bestemme vilkårene knyttet til rente og prioritet på lånene. Ordningen skal ha en klar prioritering av distriktene og av små og mellomstore bedrifter. Den foreslås styrt etter innvilgningsramme. Ordningen skal være kommersiell, og det forutsettes at den skal dekke egne administrasjonskostnader. Videre forutsettes det betalt provisjon på innlån fra statskassa, og staten skal kunne kreve utbytte fra ordningen. For 1998 foreslås en innvilgningsramme under den nye ordningen på 400 mill. kroner.

Egenkapitalordningen

Ved opprettelsen av SND ble det over statsbudsjettet for 1993 gitt en engangsbevilgning på 2 mrd. kroner til kjøp av aksjer, fortrinnsvis i små og mellomstore bedrifter, og i ventureselskaper. I forbindelse med salderingen av statsbudsjettet for 1997 og etableringen av såkornkapitalordningen ble 50 mill. kroner tilbakeført fra egenkapitalordningen til tapsfond for såkornordningen. Egenkapitalordningen ble utvidet i 1994 slik at SND også kan benytte deler av midlene til ansvarlige lån. Med denne utvidelsen kan SND gå inn med ansvarlige lån i små aksjeselskaper uten å forrykke eierstrukturen og med egenkapital-liknende midler i bedrifter som ikke er organisert som aksjeselskap.

Egenkapitalordningen skal drives etter forretningsmessige kriterier. Summen av SNDs innskudd av aksjekapital og ansvarlig lånekapital i et selskap skal bare unntaksvis overstige 35 pst. og ikke i noe tilfelle overstige 49 pst. av egenkapitalen. Videre kan det ikke investeres for mer enn 50 mill. kroner i ett selskap. SND er vanligvis representert i styrene i de selskapene hvor fondet har investert, enten med egne representanter eller representanter utpekt av SND. Det skal utbetales utbytte til staten på aksjeinvesteringsfondet fra og med regnskapsåret 1998. I tråd med forslaget i St.meld. nr. 51 for 1996-97 beregnes utbyttet som for grunnfinansieringsordningen. Utbyttet skal fastsettes til 75 pst. av årsresultatet begrenset oppad til grunnkapitalen multiplisert med statens innlånsrente. Dette vil gi denne ordningen en sterkere småbedrifts- og distriktsprofil. Endringene vil synliggjøre at SND spesielt skal ha en rolle som langsiktig investor for denne bedriftsgruppen.

Den årlige rammen for egenkapitalordningen utgjør 15 pst. av hovedstolen ved årets begynnelse pluss den renteavkastningen som oppnås i løpet av året. I tillegg til dette kommer investeringer som finansieres ved salg av tidligere ervervede aksjer, utbytte på aksjer, avdrag og renter på ansvarlige lån, samt diverse inntekter. I inneværende år forventer SND å vedta investeringer for ca. 400 mill. kroner. Basert på forventet hovedstol pr. 1. januar 1998 og forventet renteavkastning av fondets midler i 1998 anslås grunnrammen for 1998 å bli ca. 265 mill. kroner. I tillegg forventer SND å investere for om lag 135 mill. kroner finansiert ved salg av tidligere ervervede aksjer, slik at totale investeringer også i 1998 forventes å utgjøre ca. 400 mill. kroner.

Venturefondet

På statsbudsjettet for 1989 og 1992 ble det bevilget til sammen 180 mill. kroner til statlig kapitalinnskudd i private ventureselskaper, det såkalte Venturefondet. Midlene ble opprinnelig forvaltet av Industribanken og er senere overtatt av SND etter retningslinjer fastsatt i avtale med Nærings- og energidepartementet. Ca. 75 pst. av de bevilgede midlene ble benyttet.

Målsettingen med Venturefondet er å gi eksisterende eller nystartede ventureselskaper bedre muligheter for å styrke fortrinnsvis små og mellomstore bedrifter med potensial for vekst og lønnsomhet. Slike investeringer har et langsiktig mål.

Siden opprettelsen i 1993 har SND hatt anledning til også å benytte midler fra sin egenkapitalordning til investeringer i ventureselskaper. Denne adgangen er ment å være en videreføring av Venturefondets virksomhet.

Nytt miljøfond og teknologifond

For å stimulere virksomheter til å ta i bruk og videreutvikle ny miljøteknologi, foreslår Regjeringen å opprette Statens miljøfond. Formålet med miljøfondet er å sikre finansiering av prosjekter som ellers ikke ville kunne bli finansiert i kapitalmarkedet ut fra rent

bedriftsøkonomiske vurderinger og som bidrar til å redusere utslipp av klimagasser og andre miljøskadelige utslipp. Regjeringen foreslår at det bevilges 500 mill. kroner i låneramme til dette formålet på Miljøverndepartementets budsjett. Videre foreslås det bevilget 100 mill. kroner til grunnkapital for fondet. Det foreslås at SND skal forvalte fondet på vegne av Miljøverndepartementet. Det vises til nærmere omtale av fondet under kap. 2422 i Miljøverndepartementets budsjettproposisjon for 1998.

Videre er det lagt opp til at SND skal forvalte nytt teknologifond. Det vises til nærmere omtale av fondet under kap. 925.

Post 50 Utviklingstilskudd, fond

Formålet med utviklingstilskuddet er å fremme tiltak og prosjekter som kan bedre effektiviteten i norsk næringsliv. Prosjekter og tiltak som bidrar til utvikling og nyetablering, omstilling, nettverksbygging og kompetanseutvikling, prioriteres. Tilskuddene kan dekke inntil 50 pst. av eksterne kostnader ved slike tiltak. SND har gjennom utviklingstilskuddet finansiert programmer og tiltak rettet mot enkeltbransjer. Hovedtyngden av programvirksomheten under posten retter seg mot små og mellomstore bedrifter.

SND har fra og med 1997 adgang til å gi betingede tilskudd. Vilkårene, inklusiv eventuell hel eller delvis tilbakebetaling av støtte, forutsettes fastsatt av SND på forhånd for hvert enkelt tilsagn.

Tilskuddsordningen for små og mellomstore bedrifter i sentrale strok (BUS) ble opprettet i 1994. Formålet er å fremme nyskaping og bedre utnyttelsen av eksisterende og nye produkters markedsmuligheter. Ordningen egner seg særlig for prosjekter der innovasjon innebærer samspill mellom fysiske og myke investeringer, og til å fange opp prosjekter som er et resultat av andre SND-programmer.

I tråd med det som er foreslått i SND-meldingen (St.meld. nr. 51 for 1996-97), går departementet inn for at 10 mill. kroner av bevilgningen oremerkes til å finansiere nettverkskredittenheter. Dette har vist seg å være spesielt godt egnet for å fange opp kvinnelige småbedriftsetablerere, og det kan være et viktig supplementet til øvrige virkemidler. SND skal ved bruk av samtlige virkemidler legge sterkere vekt på arbeidet med kompetanseoppbygging og kvalifisering av kvinner til nøkkelfunksjoner i bedrifter i årene framover.

Industridesign blir en stadig viktigere konkurransefaktor nasjonalt og internasjonalt. For å få til nødvendig omstilling og nyskaping i næringslivet, er det nødvendig at industridesign integreres i produktutvikling og markedsføring. Dette aspektet bør innarbeides i SNDs programmer slik at strategi for design kan innpasses i bedriftenes samlede strategi. Innenfor rammen av utviklingstilskudd bør design vektlegges betydelig sterkere i årene framover.

Resultatrapport 1996

SND gjennomfører flere tyngre programmer av stor strategisk betydning alene og i samarbeid med andre.

Under BUS-ordningen ble det i 1996 gitt tilsagn for i alt 89 mill. kroner. 59 pst. av tilsagnsbeløpet gikk til nyskappings- og omstillingsprosjekter. Finansiering av IT-prosjekter utgjorde 16 pst. og internasjonalt konkurranserettede prosjekter 33 pst. av BUS-tilskuddet.

FRAM er et bedriftsutviklingsprogram som startet i 1993. Samlet er det benyttet 87,5 mill. kroner til programmet i perioden 1993-96. Det har vært konsentrert om bedrifter med 5-30 ansatte. Om lag 1 000 bedrifter hadde eller var i ferd med å gjennomføre FRAM ved utgangen av første halvår 1997. Det er utført ca. 1 400 situasjonsanalyser. Det kvantitative målet for deltakerbedriftene er en resultatforbedring tilsvarende 5 pst. av driftsinntektene etter ett år. Prognosene viser en måloppnåelse på ca. 70 pst. i 1996. Innenfor den ekstraordinære satsingen i fiskeindustrien har en også tilrettelagt tilbud til større bedrifter. FRAM er dessuten utvidet til å inkludere mindre bedrifter innen tjenesteytende næringer, og i 1997 er det åpnet for at mellomstore bedrifter med opp til 250 ansatte kan delta i programmet.

På en rekke områder kan konkurransevnen styrkes gjennom samarbeid mellom bedrifter. Nettverksprogrammet, som startet i 1991, står her sentralt. Programmet skulle opprinnelig vært avsluttet ved utgangen av 1994, men er som følge av gode resultater videreført for perioden 1995-98 med fokus på internasjonale markeder og samarbeid mellom norske og utenlandske bedrifter. Målet er at bedriftene skal øke omsetningen med 10 pst. etter tre år eller redusere kostnadene med 10 pst. innen ett år. Undersøkelser viser at målene blir nådd, og at bedriftenes utviklings- og forbedringspotensial er forsterket gjennom samarbeidet. Årlig deltar nesten 300 nye bedrifter i programmet. Til sammen er det benyttet 139 mill. kroner til programmet i perioden 1991-96. I tillegg kommer et tilskudd til reiselivsprosjekter på 10 mill. kroner for 1996. For 1997 er det avsatt 40 mill. kroner til programmet.

FORNY er et samarbeidsprosjekt mellom SND og Norges forskningsråd (NFR) for å øke utnyttelsen av forskning ved høyskoler og universiteter til næringsvirksomhet. Det var pr. 31. desember 1996 bevilget totalt 60 mill. kroner til programmet, hvorav 49 mill. kroner til infrastruktur og 11 mill. kroner til incentivpott som utløses ved etablering av ny bedrift eller lisensavtale med eksisterende bedrift. SNDs andel av finansieringen var 22 mill. kroner. Målsettingen for FORNY-programmet i perioden 1995-96 var 70 kommersialiseringer. Resultatet ble 65 fram til utgangen av 1996. De 60 første prosjektene som ble realisert, medførte økt verdiskaping på ca. 48 mill. kroner og en vekst i sysselsettingen på om lag 100 arbeidsplasser over en periode på 2-3 år.

SND startet i 1994 opp et bransjerettet informasjonsteknologiprogram (BIT-programmet). Programmet har som formål å bidra til utvikling og implementering av nye programløsninger for ulike bransjer. Målsettingen er å utvikle fellesløsninger på bransjenivå for deretter å foreta tilpasning i den enkelte bedrift. Finansieringen av prosjektene fordeles etter en nøkkel hvor SND finansierer 25 pst., leverandøren av programvare 25 pst. og bedriftene det resterende. Möbelbransjen er kommet lengst ved at 13 møbelbedrifter har oppnådd totalt årlige besparelser på 58 mill. kroner. For kjøttindustribransjen forventer man en besparelse på ca. 50 mill. kroner i 1998. SND har til nå benyttet 45 mill. kroner til programmet.

Etablering med ny teknologi er et program for å realisere nyskapende forretningsideer i regi av nyetablerere. Programmet har som hovedfunksjon å gå inn tidlig i utviklingen av en forretningsidé. Programmet er lagt opp på en slik måte at prosjektene siles ut gjennom deltakelse i fasene 0 til 3, der fase 0 er prekvalifisering og fase 3 er etablering av bedrift. Siden starten i 1991 har ca. 800 utviklingsprosjekter deltatt i fase 0. Det er så langt rapportert om ca. 80 nyetableringer. Flertallet av disse bedriftsetableringene er små bedrifter med mellom 1 og 5 ansatte. SND har årlig benyttet 10-15 mill. kroner til programmet.

Budsjettforslag 1998

Samlet foreslås en bevilgning på 272,6 mill. kroner til landsdekkende utviklingstilskudd for 1998.

Post 51 Tapsfond for lån innvilget i budsjetterminen

Gjennom risikolåneordningen kan det gis lån til prosjekter som forventes å være bedriftsøkonomisk lønnsomme. De konkrete formålene lånene skal dekke, er først og fremst FoU/produktutvikling, nyetableringer, omstillingsprosjekter og betydelige utvidelser. I og med at lånene fungerer som toppfinansiering, vil sikkerheten vanligvis være svært dårlig. Tapsfondsbevilgningene skal gjøre SND i stand til å ta topprisiko og derved bidra til å realisere prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført. Tapsfond for landsdekkende risikolån bevilges over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, mens tapsfond for distriktsrettede risikolån bevilges over Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjett.

Det er etablert et system med forhåndsbevilgning til tapsfond. I budsjettet fastlegges tapsprosenten som er knyttet til lånerammen. Lånerammen multiplisert med tapsprosenten gir størrelsen på årets tapsfondsbevilgning. Utnyttet låneramme multiplisert med tapsprosenten gir størrelsen på det faktiske tapsfondet for hver enkelt årgang.

Oversikt over tapsprosent, faktisk tapsfond (utnyttet del av tapsfondsbevilgningene) og foreløpige realiserte tap i prosent av faktisk tapsfond for landsdekkende risikolån og landsdekkende garantier pr. 31. desember 1996:

Tilsagnsårgang	Taps- prosent	Risikolån		Garantier	
		Utnyttet tapsfond	Realisert av tapsfond i pst.	Utnyttet tapsfond	Realisert av tapsfond i pst.
1993	30	99 210	20	4 733	62
1994	30	108 630	6	10 777	18
1995	25	99 560	3	10 536	6
1996	25	137 496	0	4 882	0

Hovedtyngden av tapene skjer de første årene etter at lånene er konvertert. Det eksakte resultatet for hver låneårgang vil ikke foreligge for alle lån og garantier er innfridd. I tråd med forslag i SND-meldingen, vil det bli vurdert å endre budsjetteringen for den landsdekkende og den distriktsrettede risikolåneordningen med virkning fra 1998.

Budsjettforslag 1998

For 1998 foreslås en tapsfondsbevilgning på 70 mill. kroner for den landsdekkende risikolåneordningen basert på en innvilgningsramme på 280 mill. kroner og en tapsprosent på 25. Dette er samme nivå som for 1997.

Post 52 Tapsfond på garantier innvilget i budsjetterminen

SND har en landsdekkende ordning med garantier for lån til realinvesteringer og driftskapital, jf. oversikt over tapsprosent og realiserte tap i tabellen ovenfor. Tapsfondsbevilgningene skal gjøre SND i stand til å ta topprisiko og derved bidra til å realisere prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås et tapsfond på 10 mill. kroner for den landsdekkende garantiordningen, basert på en garantiramme på 40 mill. kroner og en tapsprosent på 25, dvs. tilsvarende som for 1997. Det er fremmet særskilt forslag om garantifullmakt på 40 mill. kroner for 1998 under forslag til vedtak III, 1.

Post 53 Tapsfond, såkornkapitalfond*Status*

I forbindelse med salderingen av statsbudsjettet for 1997 ble det bevilget 200 mill. kroner i ansvarlig lån til såkornkapitalfond og 50 mill. kroner til et tilhørende tapsfond. SND ble gitt ansvar for forvaltningen av ordningen. Det har vært drøftinger mellom myndighetene og private aktører om utforming av ordningen. Disse drøftingene er ikke avsluttet, og man forventer at avtaler med de private aktorene, knyttet til de enkelte fond, vil bli inngått senere i 1997 slik at fondene kan bli etablert på nyåret.

Såkornfondene skal gå inn i risikoprosjekter med stort verdiskapingspotensial. Prosjektene skal være i en tidlig fase hvor det ordinært er vanskelig å oppnå finansiering i egenkapitalmarkedet. Ordningen skal søke å fange opp slike prosjekter uavhengig av hvor de er initiert. Målet er å tilføre disse prosjektene en kombinasjon av tålmodig kapital og relevant kompetanse.

Det vil bli etablert ett landsomfattende fond som også skal dekke Østlandet, og fire regionale fond som skal dekke Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. Statens innskuddskapital (ansvarlige lån) fordeles med 160 mill. kroner til det landsomfattende fondet og 10 mill. kroner til hvert av de regionale fondene.

For å sikre et bredt tilfang av prosjekter, vil det bli etablert regionale «såkornutvalg» med representanter fra SND, SIVA, private kompetente personer/investorer fra regionene, andre lokale nyskapsmiljøer og forskningsparkene/universitetene. Utvalgene skal ha til oppgave å identifisere og kvalifisere aktuelle prosjekter og selskaper.

Fondene skal være privat eid. Staten ved SND skal betinge seg representasjon i styrene, men de private aktorene skal ha flertall. Innhenting av privat kapital vil bli gjort ved åpne emisjoner hvor det legges til rette for bred deltakelse fra ulike investormiljøer.

For de regionale fondene vil en søke å oppnå regional styring. For å sikre tilfredsstillende regional kapitaltilgang, vil det bli åpnet for kapitalinnskudd fra venturefond med delvis offentlig eierskap.

Statens ansvarlige lån ytes under forutsetning av at private investorer går inn med minst samme beløp. Lånene vil ha en maksimal løpetid på 15 år.

Administrasjonskostnadene knyttet til såkornfondene skal dekkes av fondenes disponible midler. Kostnadene knyttet til administrasjon av statens lån dekkes særskilt. SND skal ha regnskapsmessig ansvar for låneordningen. Det avlegges årlig regnskap etter samme prinsipper som gjelder for SNDs øvrige ordninger.

Den endelige utformingen av ordningen må vurderes opp mot gjeldende statsstøtteregulering og eventuelt notifiseres til EFTAs overvåkingsorgan (ESA).

Post 70 Administrasjon, kan overføres

Administrasjonsbevilgningen til SND skal dekke netto administrasjonsutgifter etter fradrag for inntekter. Egenkapitalordningen, risikolåneordningen, grunnfinansieringsordningen, investeringsfondene for Nordvest-Russland og for Øst-Europa, den nye lavrisikolåneordningen og det foreslåtte nye miljøfondet og teknologifondet er forutsatt å dekke egne administrasjonskostnader fullt ut. Administrasjonsbevilgningen for 1997 er fastsatt til 88,5 mill. kroner inkludert 3,5 mill. kroner til engangskostnader forbundet med integrering av Fiskarbanken i SND. I budsjettforslaget for 1998 er det lagt til grunn en bevilgning på 92 mill. kroner inklusiv midler til å administrere Invest in Norway, som tidligere ble bevilget over egen post, og midler til førtidspensjonering av ansatte i Fiskarbanken.

Post 71 Tilskudd til dekning av tap på eldre lån og garantier

Under denne posten dekkes tap på ordinære lån og garantier gitt av Industrifondet og Småbedriftsfondet for innføring av tapsfond. Tapene dekkes to år etter at de faktisk påløper. I 1996 har SND bokført tap på eldre utlån og garantier med ca. kr 4 660 600. Det foreslås dermed en bevilgning på kr 4 661 000 under denne posten for 1998.

Post 72 Tilskudd til dekning av tap på Industrifondets valutilånsordning

Som nevnt i Nærings- og energidepartementets budsjettproposisjon for 1997 er det forutsatt forenklede administrative rutiner for gjenstående valutilån som ble innvilget av Industrifondet på 1980-tallet. Fra og med 1997 blir lånene behandlet samlet på tilsvarende måte som ordinære lån gitt av Industrifondet for innføring av tapsfond, jf. post 71 ovenfor. Tap på valutilån som realiseres etter dette tidspunktet, forutsettes inndeckt to år i etterhånd sammen med tap på øvrige eldre lån og garantier under post 71. Omleggingen vil først få budsjettekniske konsekvenser for kap. 2420 i 1999.

Det var ikke udekkede tap på valutilånsordningen i 1996. Det er derfor ikke nødvendig med bevilgning under denne posten for 1998.

Post 73 Rentestøtte

Det forutsettes at det ikke lenger er behov for særskilt bevilgning til rentestøtte verken for gamle låneordninger under Industrifondet og Småbedriftsfondet eller for SNDs landsdekkende risikolåneordning.

Post 74 Tilskudd til Invest in Norway

Målsettingen med Invest in Norway (IIN) er å bidra til økt verdiskaping i norsk næringsliv ved å fremme utenlandske investeringer i Norge. IIN er et eget virksomhetsområde innen SND. De utenlandske investeringene skal være av langsiktig karakter og skal tilføre næringslivet kapital, teknologi, kompetanse og/eller markedskanaler.

Tilskudd til å administrere IIN foreslås integrert i SNDs administrasjonstilskudd fra og med 1998, jf. post 70 ovenfor.

Resultatrapport 1996

Aktiviteten har i 1996 vært preget av justeringer og videreutvikling av tidligere igangsatte prosjekter innen områdene bergverk, informasjonsteknologi og arbeid mot japanske investorer, samt medisinsk utstyr. I tillegg til dette mottar IIN løpende henvendelser. Dette gjelder konkrete etableringer og henvendelser av mer generell karakter. I 1996 arbeidet IIN med 50 nye bedriftshenvendelser i tillegg til tidligere portefølje. Det ble foretatt beslutning om etableringer av seks bedrifter fra IINs portefølje. Av disse er tre innen bergverk og de øvrige innen instrumentering, engineering og emballasje.

Post 90 Lån til grunnfinansieringsordningen, overslagsbevilgning

Ved opprettelsen av SND ble det forutsatt at fondets låneordninger skulle finansieres ved innlån fra statskassa. SND kan foreta innlån til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarende renten på statspapirer med tilsvarende løpetid, jf. omtale av renteanslag under kap. 5620 nedenfor. I tillegg betaler SND en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a., jf. omtale under kap. 5320 nedenfor. Innlånsmidler både til grunnfinansierings- og risikolån ble fram til utgangen av 1996 bevilget over kap. 2430 Lån til statsbankene, post 92 Lån til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, under Finansdepartementets forvaltning. Innlånene administreres fra og med 1997 av Nærings- og handelsdepartementet.

SND forvalter en brutto portefølje under grunnfinansieringsordningen (inkl. miljølån og grunnfinansieringslån knyttet til fiskeriformål) som utgjorde i overkant av 8,1 mrd. kroner pr. 1. september 1997. Selv om det er forutsatt at det ikke skal gis nye grunnfinansieringslån etter utgangen av 1997 utenom til fiskeriformål, vil det være behov for betydelige innlånsmidler i adskillige år framover i og med at utlånene hovedsakelig er mellomlange og lange. SND refinansierer utlånsporteføljen ved å ta opp kort- og langsiktige lån i statskassa på fra to måneders til flere års varighet avhengig av rentebindingstid på utlånene. Tilbakebetaling/avdrag på innlånene inntektsføres under kap. 5320, jf. nedenfor. Innlån og avdrag bruttoføres, slik at bevilgningene øker når innlånene konverteres fra lang- til kortsiktige.

Som nevnt under låne- og garantiordninger foran i teksten, foreslås innvilgningsrammen for grunnfinansiering til fiskeriformål videreført med en ramme på 400 mill. kroner.

Bevilgningen, som skal dekke SNDs innlånsbehov, foreslås økt betydelig for 1998 i forhold til SIII 1997 fordi en vesentlig større andel av innlånene til SND nå tas opp som kortsiktige to måneders lån, dvs. at både innlån til og tilbakebetaling fra SND skjer flere

ganger i løpet av året enn tidligere. Dermed øker tilhørende avdragspost under kap. 5320, post 90 tilsvarende. Dette har ingen innvirkning på SNDs totale utlånsvolum under ordningen.

Post 91 Lån til risikolåneordningen, *overslagsbevilgning*

Innlånsmidler til SND både til grunnfinansierings- og risikolån ble fram til utgangen av 1996 gitt over kap. 2430 Lån til statsbankene, post 92 Lån til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, under Finansdepartementets forvaltning, jf. nærmere omtale under post 90 ovenfor. SND forvaltet en brutto låneportefølje under risikolåneordningen på ca. 2,64 mrd. kroner pr. 1. september 1997, hvorav landsdekkende lån utgjorde om lag 1,06 mrd. kroner.

Bevilgningen foreslås økt vesentlig for 1998 i forhold til SIII 1997 fordi det antas hyppigere refinansiering av innlånene enn tidligere. Den tilsvarende avdragsposten under kap. 5320, post 90 vil øke tilsvarende.

Post 94 (ny) Lån til lavrisikolåneordningen, *overslagsbevilgning*

Det foreslås en bevilgning på 700 mill. kroner til å dekke SNDs innlånbehov under den nye låneordningen. Dette er basert på en innvilgningsramme på 400 mill. kroner, refinansiering en gang pr. år for halve utlåsmengden og refinansiering annenhver måned for resterende lånemasse.

KAP. 5320 STATENS NÆRINGS- OG DISTRIKTSUTVIKLINGSFOND

(jf. kap. 2420)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
50	Tilbakeføring av utviklingstilskudd	9 579	5 000	5 000
51	Tilbakeføring fra tapsfond	17 707	5 000	5 000
71	Garantiprovisjon, grunnfinansieringsordningen	0	700	400
72	Låneprovisjon, grunnfinansieringsordningen	0	22 100	28 000
73	Låneprovisjon, risikolåneordningen	0	4 700	7 400
80	Tilbakeføring av tilskudd til egenkapitalordning	0	50 000	0
90	Avdrag på utestående fordringer, grunnfinansieringsordningen	0	15 605 600	26 600 000
91	Avdrag på utestående fordringer, risikolåneordningen	0	3 526 700	5 750 000
92	Avdrag på utestående fordringer, lavrisikolåneordningen	0	0	400 000
Sum kap. 5320		27 286	19 219 800	32 795 800

Vedrørende 1996 og 1997:

Bevilgningen under post 50 ble økt med kr 10 134 000 for 1997 ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Bevilgningen under post 51 ble økt med kr 41 578 000 for 1997 ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Bevilgningene under post 71-73 er for 1996 og 1997 gitt under kap. 4635, henholdsvis post 72, 73 og 75, og var under Finansdepartementets forvaltning i 1996.

Bevilgningene under post 90 og 91 er for 1996 og 1997 gitt under kap. 5341, henholdsvis post 93 og 94, og var under Finansdepartementets forvaltning i 1996.

Bevilgningen under post 90 ble økt med 144,4 mill. kroner for 1997 ved St.vedt. 20. mai 1997, jf. Innst. S. nr. 289 for 1996-97.

Post 50 Tilbakeføring av utviklingstilskudd, og

Post 51 Tilbakeføring fra tapsfond

Bevilgningene til utviklingstilskudd og til tapsfond for SNDs låne- og garantiordninger overføres i budsjetterminen til særskilt opprettede fondskonti og utgiftsbelastes samtidig kap. 2420, postene 50, 51 og 52 i statsregnskapet. Opplegget er basert på at ubenyttede midler og annullerte tilsagn blir tilbakeført fra fondene til statskassa i påfølgende budsjettermin så snart regnskapet for foregående år er avsluttet. Tilbakeføringsbeløpene er vanskelige å anslå. Det foreslås 5 mill. kroner pr. post for 1998.

Post 71 (ny) Garantiprovisjon, grunnfinansieringsordningen

Staten garanterte for de innlån som den tidligere Industribanken tok opp i det private kredittmarkedet inntil banken ble innfusjonert i SND i 1993. Provisjonssatsen for statens garantiansvar for innlånsmassen er satt til 0,4 pst. p.a. Provisjonen beregnes og innbetales etter utgangen av året, og den reduseres ettersom garantiansvaret minsker. Anslaget på provisjon for 1997 som innbetales i 1998, er basert på saldo på obligasjonsgjeld pr. 31. desember 1996 og anslag på avdrag i 1997.

Post 72 (ny) Låneprovisjon, grunnfinansieringsordningen, og**Post 73 (ny) Låneprovisjon, risikolåneordningen**

SND betaler en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassa som finansierer utlånene under grunnfinansierings- og risikolåneordningen, jf. omtale under kap. 2420, post 90 og 91 ovenfor. Provisjonene beregnes og innbetales etter utgangen av året. Anslaget på provisjon for 1997, som innbetales i 1998, er basert på lånesaldo pr. 31. desember 1996 og anslag på avdrag og nye innlån i 1997.

Post 90 (ny) Avdrag på utestående fordringer, grunnfinansieringsordningen

Posten omfatter avdrag på SNDs innlån fra statskassa. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2420, post 90 ovenfor. Posten foreslås økt fordi det anslås at en vesentlig større andel av innlånene til SND tas opp som kortsiktige lån.

Post 91 (ny) Avdrag på utestående fordringer, risikolåneordningen

Posten omfatter avdrag på SNDs innlån fra statskassa. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2420, post 90 og 91 ovenfor. Posten foreslås økt fordi det antas at innlånene vil bli refinansiert hyppigere enn tidligere.

Post 92 (ny) Avdrag på utestående fordringer, lavrisikolåneordningen

Posten omfatter avdrag på SNDs innlån fra statskassa under den nye låneordningen. Det anslås at avdrag på kortsiktige innlån vil utgjøre om lag 400 mill. kroner i 1998.

KAP. 5620 (NYTT) RENTER OG UTBYTTE FRA STATENS NÆRINGS- OG DISTRIKTSUTVIKLINGSFOND

(jf. kap. 2420)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
80	Renter, grunnfinansieringsordningen	0	475 000	370 000
81	Renter, risikolåneordningen	0	195 000	50 000
82	Renter, lavrisikolåneordningen	0	0	8 600
83	Utbytte, grunnfinansieringsordningen	39 800	41 000	30 000
	Sum kap. 5620	39 800	711 000	458 600

Vedrørende 1996 og 1997:

Bevilgningene under post 80 og 81 er for 1996 og 1997 gitt under kap. 5601, henholdsvis post 75 og 76, og var under Finansdepartementets forvaltning i 1996. Bevilgningen under post 80 ble økt med 5 mill. kroner ved St.vedt. 20. mai 1997, jf. Innst. S. nr. 289 for 1996-97.

Bevilgningen under post 83 er for 1996 og 1997 gitt under kap. 5682, post 80. Den ble redusert med 3,3 mill. kroner ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Post 80 Renter, grunnfinansieringsordningen

SND kan foreta innlån til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarer renten på statspapirer med tilsvarende løpetid, jf. omtale av innlånssystemet under kap. 2420, post 90 ovenfor. Renteinntektene til statskassa foreslås redusert med over 20 pst. i forhold til SIII 1997. Dette skyldes hovedsakelig at det anslås at en vesentlig større andel av innlånene til SND tas opp som kortsiktige lån med lavere rentesats enn langsiktige lån.

Post 81 Renter, risikolåneordningen

SND kan foreta innlån til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarer renten på statspapirer med tilsvarende løpetid, jf. omtale av innlånssystemet under kap. 2420, post 90 og 91 ovenfor. Renteinntektene til statskassa foreslås vesentlig redusert i forhold til SIII 1997. Dette skyldes både at det anslås at en større andel av innlånene til SND tas opp som kort-siktige lån med lavere rentesats enn langsiktige lån, og at størrelsen på SNDs utlånsmasse antas å bli redusert.

Post 82 Renter, lavrisikolåneordningen

Renteinntekter til statskassa for innlån til SNDs nye låneordning anslås til 8,6 mill. kroner for 1998. Renteinntektene forventes å øke i kommende år når låneportefoljen øker.

Post 83 Utbytte, grunnfinansieringsordningen

Det alt vesentlige av SNDs innskuddskapital er knyttet til grunnfinansieringsordningen. Bokført innskuddskapital pr. 31. desember 1996 utgjorde ca. 629,8 mill. kroner. SND skal betale utbytte til staten på innskuddskapitalen.

Utbyttet av grunnfinansieringsordningen for perioden 1995-98 er fastsatt til 75 pst. av årsresultatet. Utbyttet er imidlertid begrenset oppad til statens innlånsrente multiplisert med innskuddskapitalen. Gjennomsnittlig rentenivå for statens innlånsrente i 1997 vil først være avklart ved utgangen av året.

Omfanget av grunnfinansieringsordningen er vesentlig redusert i 1997 i forhold til tidligere år. Med unntak av lån til fiskeriformål skal ordningen erstattes av en ny lavrisikolåneordning, jf. Budsjett-innst. S. II, Innst. S. nr. 189 og Innst. S. nr. 283 for 1996-97. Dette vil kunne redusere overskuddet for ordningen i 1997 og dermed også statens utbytte for regnskapsåret 1997.

Statens utbytte i 1998 for regnskapsåret 1997 foreslås på denne bakgrunn satt til 30 mill. kroner. Det er da tatt utgangspunkt i et årsresultat på grunnfinansieringsordningen for 1997 på 40 mill. kroner.

Programkategori 17.70 Eksportfremme

Utgifter under programkategori 17.70 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0970	Eksportfremmende tiltak	216 039	209 304	195 000	-6,8
0971	Eksportfinans ASA	0	90 000	90 000	0,0
0972	Internasjonale investeringstiltak	15 007	86 000	44 000	-48,8
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	-150 896	100 000	100 000	0,0
Sum kategori 17.70		80 150	485 304	429 000	-11,6

Utgifter under programkategori 17.70 fordelt på postgrupper:

					(i 1 000 kr)
Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	0	0	0	-
70-89	Overføringer til andre	330 953	415 304	401 000	-3,4
90-99	Låntransaksjoner	-250 803	70 000	28 000	-60,0
Sum kategori 17.70 Eksportfremme		80 150	485 304	429 000	-11,6

Vedrørende 1996:

Bevilgningen under samtlige kapitler ble gitt over Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrørende 1997:

Kapitlene inngikk i programkategori 17.60 Næringsutvikling, -finansiering og eksportfremme, på Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

Globalisering av norsk økonomi og rask teknologisk utvikling stiller både næringsliv og myndigheter overfor nye utfordringer. Sysselsettingsveksten i de største norske industriforetakene skjer i stor grad i datterselskap i utlandet og det er sterk vekst i investeringer på tvers av landegrensene. Også mange små- og mellomstore bedrifter finner det nødvendig å etablere produksjons-, salgs- og serviceselskaper i utlandet. Økt samarbeid, allianser og nettverksbygging mellom bedrifter bidrar til at verdikjedene blir stadig mer integrerte på tvers av landegrensene. Betydningen av den globale utvikling forsterkes gjennom forskyvinger i den internasjonale økonomi, blant annet gjennom nye vekstregioner som Asia, Latin- Amerika og Sentral- og Øst-Europa. En aktiv deltakelse på internasjonale markeder er avgjørende for å sikre sysselsetting og økonomisk vekst for norsk næringsliv.

Mål og strategier

Regjeringen vil utvikle et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksportfremme og internasjonalisering som er tilpasset næringslivets behov i Norge og utlandet. Målet er å styrke bedriftenes forutsetninger for internasjonal virksomhet gjennom kompetanseoverføring, risikoavlastning og bistand til markedsføringsarbeidet internasjonalt. Regjeringen vil fore en aktiv handelspolitikk for å sikre norsk næringsliv markedsadgang og likeverdige konkurransevilkår i internasjonale markeder. Det legges vekt på at norske bedrifter har tilgang til konkurransedyktige finansieringsordninger for sin internasjonale virksomhet. Dette sikrer mest mulig reell konkurranse internasjonalt basert på pris, kvalitet og leveransedyktighet.

Bidra til bedrifts- og samfunnsmessig lønnsom eksport og investeringer

Gjennom en samordning av myndighetenes næringslivsrettede aktiviteter i utlandet tas det sikte på å tilby næringslivet et mer helhetlig og effektivt tilbud innen eksportfremme og internasjonalisering. I et samarbeid mellom myndighetene og næringslivet vil de regionale

planene bli videreutviklet for å styrke bedriftenes markedsposisjoner internasjonalt. Det vil bli lagt vekt på et nært samarbeid med utenriksstasjonene og på samspillet mellom politisk dialog, kulturutveksling og økonomisk samarbeid. En styrking av Norges Eksportråds internasjonale tjenestetilbud innen kompetanseoppbygging, markeds kunnskap og praktisk bistand vil fortsatt være en prioritert oppgave. Bistand til små- og mellomstore bedrifter og vektlegging av støtte til innsats mot nye markeder og produkter er også prioriterte innsatsområder.

Gi et konkurransedyktig tilbud til finansiering av eksport og internasjonalisering

Gjennom den alminnelige garantiordning som administreres av Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK), gis et tilbud til norske bedrifter som opererer i markeder hvor det er nødvendig å eksportere på kreditt eller hvor en etablering i markedet gjennom investering er risikofyllt. Renteutjevningsordningen for eksportkreditter som administreres av Eksportfinans ASA, er et naturlig supplement til eksportgarantiordningene. Det er viktig at tilbudet er stabilt og forutsigbar slik at bedrifter kan legge ordningenes innhold til grunn i sin planlegging og langsiktige satsinger.

Arbeide for ytterligere harmonisering av eksportkredittvilkår gjennom OECD

I regi av OECD er det avtalt Consensus-regler som gjelder for statlig medvirkning til eksportfinansiering. Denne omfatter nå også regler om minimum garantipremie. Arbeidet med ytterligere harmonisering av eksportkredittvilkår er prioritert.

Særlige ordninger for nærområdene

Det vil fortsatt være viktig å kunne tilby egne norske ordninger for internasjonalisering rettet mot Russland og resten av Øst-Europa for å medvirke til økt aktivitet for norske næringsinteresser i området og for å dekke noe av den spesielle risikoen som er knyttet til eksport til disse områdene. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond administrerer to investeringsfond for området (Nordvest-Russland fondet og investeringsfondet for Øst-Europa) og GIEK administrerer SUS-Baltikumordningen som åpner for garantier for eksport og investeringer. Norsk deltakelse i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) gir muligheter for norske bedrifter i bankens satsingsområde som er Sentral- og Øst-Europa.

KAP. 970 EKSPORTFREMMEDE TILTAK

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	216 039	209 304	195 000
	Sum kap. 0970	216 039	209 304	195 000

Vedrørende 1996:

Bevilget over kap. 121 på Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrørende 1997:

Bevilget kap. 960 på Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Sentrale trekk ved utviklingen på området

Eksport av varer og tjenester til utenlandske markeder tilsvare nesten halvparten av Norges bruttonasjonalprodukt. Utviklingen går mot stadig større internasjonalisering innen de fleste næringer, og eksport og deltakelse på internasjonale markeder er av avgjørende betydning for næringslivet. Det gjelder også for det store flertall av norske bedrifter som er små og mellomstore.

Et sentralt element i næringspolitikken er å utvikle virkemidler og tjenester for eksport og internasjonalisering som sikrer næringslivet konkurransedyktige rammevilkår. Det har vært en målsetting at næringslivet i større grad selv skal ta ansvar for og finansieringen av de tilgjengelige virkemidler. Dette har skjedd gjennom økt bruk av egenbetaling fra næringslivet.

Bevilgningen under kap. 970 anvendes som tilskudd til Norges Eksportråd, Nærings- og handelsdepartementets egne aktiviteter inkludert tilskudd til utenriksstasjonenes næringslivsrettede aktiviteter, regionale planer, oppstart av arbeidet med EXPO 2000 og til Anbudsgarantiordningen som administreres av GIEK.

Mål og strategier

Mange norske eksportører har et særskilt behov for støtte som følge av manglende kompetanse og tradisjon innen eksportmarkedsføring. Det er derfor samfunnsøkonomisk lønnsomt at visse servicefunksjoner og tiltak utføres i samarbeid mellom myndigheter og næringsliv og mellom ulike deler av næringslivet, blant annet med virkemidler som bistår bedriftenes markedsføring i utlandet. Det styrker effekten av eksportframstøt, øker eksportkompetansen samtidig som markedsføringskostnadene reduseres for den enkelte bedrift. De offentlige eksportfremmende tiltak bidrar dermed til økt nettverksbygging og bedre ressursutnyttelse.

For å få til en mer effektiv og målrettet eksportpolitisk innsats er det besluttet å samordne virksomhetene ved uteorganisasjonene til de norske eksportfremmende institusjoner under ledelse av sjefen ved utenriksstasjonene. Konkret ønsker myndighetene å:

- sikre sysselsetting og verdiskaping i Norge ved å fremme norske næringsinteresser overfor utlandet
- bidra til bedrifts- og samfunnsmessig lønnsom eksport og internasjonalisering
- bistå små og mellomstore bedrifter til å utnytte sitt eksportpotensial
- oppmuntre til et økt norsk satsing på nye og viktige markeder
- bedre koordineringen av det norske virkemiddelapparat for eksportfremme og internasjonalisering ute og hjemme.

Norges Eksportråd

Status for virksomheten

Norges Eksportråd (NE) er en stiftelse med formål å bidra til eksport og internasjonalisering gjennom å styrke norske eksportbedrifters konkurransevne på utenlandske markeder. Stiftelsen skal være et nasjonalt kompetansesenter for eksport og internasjonalisering. Eksportrådet skal tilby behovstilpasset tilrettelegging og gjennomføring av internasjonale markedsaktiviteter, med særlig vekt på små- og mellomstore bedrifter. Det skal videre legges vekt på å fremme samarbeid mellom bedrifter og bransjer for å utnytte nye internasjonale markedsmuligheter og profilere norsk næringsliv som en attraktiv leverandør og samarbeidspartner. Departementet gir årlige tilskudd til Norges Eksportråd for at næringslivet skal ha et tjenestetilbud i tråd med de mål som er satt.

Gjennom et nettverk av samarbeidspartnere har Eksportrådet nær kontakt med næringslivet over hele Norge. Videre er Eksportrådet gjennom sine 40 kontorer i utlandet representert på de viktigste eksportmarkedene.

Aktivitetene til Eksportrådet kan grupperes i fire hovedområder:

- markedsinformasjons- og kunnskapsformidling
- bistand til enkeltbedrifter med de små- og mellomstore bedrifter som prioritert målgruppe
- bransje- og nettverkssamarbeid
- profilering av norsk næringsliv.

Eksportrådet tilbyr videre to konkrete eksportfremmeprogrammer: Eksportprogrammet for små- og mellomstore bedrifter er et eksportutviklende- og kompetansehevende program som skal legge grunnlaget for lønnsom eksport. Strategiprogrammet er Eksportrådets fellestiltaksordning og omfatter flerårige programmer hvor grupper av bedrifter, forskningsinstitusjoner, bransjeorganisasjoner og myndigheter samarbeider for å utvikle lang-siktige og målrettede bransjeprogrammer og nettverksprosjekter for eksport.

Resultatrapport 1996

Norges Eksportråd ble etablert som stiftelse fra 1. januar 1996 med staten, ved Norges Eksportfond, og Næringslivets Hovedorganisasjon som stiftere. Samtidig ble det igangsatt en omstillingsplan med sikte på å styrke Eksportrådet som eksportfremmende serviceorgan for norsk næringsliv. Som ledd i omstillingsplanen har det skjedd en betydelig omfordeling av personalressursene fra hovedkontoret til utekontorene slik at vel 60 pst. arbeider i utlandet. Det er blitt opprettet nye kontorer i Abu Dhabi, Istanbul og Manila. I Norge er det inngått samarbeidsavtaler med 40 eksportkonsulenter slik at Eksportrådet har full dekning i distriktene når det gjelder kundekontakt til eksportørene. Markedsinformasjon som sentral service for eksportørene, myndighetene og andre har fått fornyet betydning i hele organisasjonen. SMB-arbeidet er styrket og er prioritert i all virksomhet i organisasjonen. Norges Eksportskole har fått en mer sentral plass i tjenestetilbudet og eksportstipendiatordningen er utvidet. Kultex, som er et prøveprosjekt over tre år for å øke eksporten av kulturbaserte produkter og tjenester, ble lansert i 1996. Eksportrådet har satt inn betydelige ressurser i prosjektsammenheng i Asia. Arbeidet med en systematisk og omfattende innsats

mot bistandsmarkedet fortsetter. Det er etablert et mål- og resultatstyringssystem for det offentlige tilskuddet til Eksportrådet.

I 1996 ble det behandlet og besvart ca. 70 000 henvendelser. Gjennom Norges Eksport-skole ble det arrangert 70 kurs og seminarer. Under eksportprogrammet ble det gitt tilsagn til 92 bedrifter til en samlet verdi av 15,1 mill. kroner, og det deltok 350 bedrifter på egne samlinger knyttet til programmet. Under Strategiprogrammet er det gitt prosjekttilsagn for 44,9 mill. kroner. Prosjektlisten viser at det i 1996 ble igangsatt 257 prosjekter. Næringslivet kjøpte tjenester fra Eksportrådet for ca. 98 mill. kroner, hvorav 44 mill. kroner er tjenester utført for enkeltbedrifter ved utekontorene.

Totalt fikk Eksportrådet i 1996 192,1 mill. kroner i tilskudd fra bevilgningen til eksportfremmende tiltak til drift, SMB- og Strategiprogrammet og annen prosjektvirksomhet. NE-gruppen inklusiv prosjektvirksomheten hadde i 1996 304,5 mill. kroner i inntekter, mens utgiftene utgjorde 313,3 mill. kroner. Dette innebar en egeninntjening på 37 pst. Den påbegynte omstillingsprosessen sammen med konkrete innsparingstiltak gjør at Eksportrådet står finansielt godt rustet til å møte framtidige oppgaver. Eksportrådet hadde 271 ansatte ved utgangen av 1996.

Mål og strategier

Eksportrådet skal bistå med å utvikle og effektivisere et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksport og internasjonalisering som er tilpasset næringslivets behov i utlandet og i Norge. Dette skal blant annet skje ved at Eksportrådet samspiller med det hjemlige virkemiddelapparat med sikte på å gi norske bedrifter et helhetlig tilbud som omfatter alle stadier i internasjonaliseringsprosessen. Ved å samordne sine aktiviteter med utenriksstasjonene og andre institusjoner som er involvert i næringslivsrettede aktiviteter ute, skal Eksportrådet bidra til at det samlede virkemiddelapparat framstår som «Team Norway».

I 1998 vil Eksportrådet legge vekt på å videreutvikle sitt tjenestetilbud overfor SMB både når det gjelder nye og erfarne eksportører. Markedsområder hvor norsk industri har et utnyttet potensial vil bli gitt høy prioritet. Satsingsområdene skal også ha elementer av nye produkter og nye markeder. Arbeidet ved utekontorene skal tilføres ytterligere ressurser. Det tas sikte på å etablere langsiktige resultatorienterte avtaler vedrørende Eksportrådets tjenester, særlig med SMB.

Anbudsgarantiordningen

For å fremme eksport til utviklingsland, reformland i Mellom- og Øst-Europa, palestinske områder i Midtøsten og Sor-Afrika, er det etablert en garantiordning som dekker inntil 50 pst. av kostnadene i forbindelse med forstudier og anbudsutarbeidelser. Ordningen omfatter eksport av både varer og tjenester og administreres av GIEK.

Garantirammen ble for 1996 utvidet fra 40 til 50 mill. kroner, og rammen for erstatningsutbetalinger ble økt fra 12 mill. kroner til 18 mill. kroner. Disse rammene foreslås videreført i 1998.

Under Anbudsgarantiordningen ble det i 1996 gitt 107 garantitilsagn på til sammen 20,6 mill. kroner. Det samlede garantiansvar utgjorde 34,6 mill. kroner fordelt på 147 garantier ved utgangen av 1996. Dette var en økning på 3,8 mill. kroner i forhold til året før. Erstatningsutbetalingene under ordningen utgjorde i 1996 i alt 4,2 mill. kroner, mot 9,2 mill. kroner året før.

I første halvår 1997 ble det innvilget 70 garantier på i alt 14,4 mill. kroner, mens erstatningsutbetalingene beløp seg til 2,7 mill. kroner fordelt på 26 garantier. Det samlede garantiansvaret ved utgangen av første halvår var 41 mill. kroner, fordelt på 176 løpende garantier. GIEK, som administrerer ordningen, mottar for 1997 en refusjon på 1,44 mill. kroner for dette arbeidet.

Anbudsgarantiordningen ble evaluert av et konsultantselskap sommeren 1997. Denne evalueringen vil, sammen med en bred gjennomgang av GIEK, bli behandlet i stortingsmeldingen om næringspolitikken som legges fram høsten 1997.

Nærings- og handelsdepartementet foreslår at ordningen videreføres innenfor en ramme på 50 mill. kroner i 1998, jf. Forslag til vedtak V.

Regionale planer og eksportfremme ved utenriksstasjonene

Status for virksomheten

Myndighetene ser et særskilt behov for å bistå næringslivets virksomhet rettet mot nye og utradisjonelle markeder og har iverksatt et sett med spesielle planer rettet mot geografiske områder som vurderes å ha særlig potensial som framtidig marked. De regionale planene skal således bidra til en systematisk, koordinert og langsiktig satsing for å øke norsk eksport og fremme norske næringsinteresser i utlandet.

Planene er et verktøy for å effektivisere den samlede innsatsen for å fremme norsk eksport og internasjonalisering i de aktuelle områder. Det gjøres gjennom en mer målrettet, langsiktig og samordnet innsats i samarbeid mellom forvaltning, næringsliv, arbeidslivets parter og forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Det legges stor vekt på å se de ulike virkemidler i sammenheng slik at arbeidet med å utvikle politisk dialog og politiske forbindelser, fremme av handel og økonomiske forbindelser, profilering av Norge og norsk kultur blir betraktet som gjensidig forsterkende elementer i en helhetlig strategi. Foreløpig er slike planer iverksatt overfor Asia og Latin-Amerika. I tillegg til innsatsen innenfor de regionale planer bevilger Nærings- og handelsdepartementet årlig midler for å fremme utenriksstasjonenes næringslivsrettede aktiviteter.

Resultatrapport 1996

For å effektivisere den samlede innsats for å fremme norsk eksport og internasjonalisering mot nye vekstmarkeder, ble arbeidet innenfor rammen av Regjeringens strategiplan for Asia videreført i 1996. Strategiplanen ble dessuten revidert for å klargjøre og presisere planens mål og virkemidler. På grunnlag av de positive erfaringene fra arbeidet med Asia-planen ble det i 1996 utviklet en tilsvarende strategiplan rettet mot vekstmarkedene i Latin-Amerika.

Det ble i 1996 bevilget 12 mill. kroner til ulike næringslivsrettede aktiviteter ved utenriksstasjonene. Et utviklingstrekk er den økte vektlegging av prosjektsamarbeid mellom utenriksstasjonen og de øvrige institusjoner med et virkemiddelapparat i utlandet. Det har således vært et økende antall prosjekter som kombinerer tradisjonell eksportfremme med fremme av turisme, mat, kultur og politikk. Hoveddelen av bevilgningen har gått til stasjonene i Europa. Imidlertid får stasjonene i Asia og Latin-Amerika større andel av bevilgningen enn hva Norges eksport til disse regionene skulle tilsi. Dette avspeiler den økte fokusering som myndigheter og næringsliv retter mot disse regionene.

Mål og strategier

Arbeidet med å utvikle og videreføre de regionale planer vil fortsette. Departementet vil fortsette å stimulere de næringslivsrettede aktiviteter ved utenriksstasjonene gjennom støtte til konkrete prosjekter. Det legges vekt på at aktivitetene ved utenriksstasjonene er i overensstemmelse med næringslivets prioriteringer og forankret i de regionale planer.

Budsjettforslag 1998

Det foreslås bevilget til sammen 195 mill. kroner til eksportfremmende tiltak for 1998.

KAP. 971 EKSPORTFINANS ASA

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Tilskudd	0	90 000	90 000
	Sum kap. 0971	0	90 000	90 000

Vedrørende 1996:

Bevilget over kap. 123 på Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrørende 1997:

Bevilget over kap. 965 på Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Status for virksomheten

Stortinget besluttet i 1978 å opprette en ordning med fast rente på tilsagnstidspunktet og valutakurssikring ved finansiering av eksport av kapitalvarer, den såkalte 108-ordningen, jf. St.prp. nr. 108 og Innst. S. nr. 228 for 1977-78. Utgangspunktet for rentefastsettingen er den såkalte Consensus-avtalen innenfor OECD som regulerer konkurransen mellom OECD-landene når det gjelder rente- og avdragsvilkår ved offentlig støttede lån ved kapitalvareeksport.

I henhold til Consensus-avtalen tilbys det lån på CIRR-vilkår (Commercial Interest Reference Rates). CIRR er renter fastsatt for hver enkelt valuta og knyttet til statsobligasjonsrenten i vedkommende valuta med et visst tillegg. Renten for nye lånetilsgn justeres hver måned.

108-ordningen er først og fremst et nærings- og handelspolitisk virkemiddel, og hensikten med ordningen er å tilby norske eksportører av kapitalvarer et konkurransedyktig eksportkreditsystem.

Ordningen omfatter finansiering av kontrakter om eksport av kapitalvarer innenfor den avgrensning som praktiseres for Garanti-Instituttet for Eksportkreditt. Ordningen omfatter ikke skip og fiskebåter.

108-ordningen er regelverksstyrt uten beløpsmessige rammer for det samlede engasjementet, dvs. at alle kontrakter som faller innenfor det fastsatte regelverket kan få tilsagn om finansiering.

Bevilgningsbehovet over statsbudsjettet framkommer fordi de rentesatser som tilbys eksportorene ikke fullt ut dekker innlåns- og administrasjonskostnadene ved ordningen. Utgiftene vil således avhenge av rentebetingelser på nye og eksisterende utlån under ordningen, det samlede volumet av utestående kreditter i ulike valutaer og rentesatsene på innlånene.

108-ordningen administreres av Eksportfinans ASA. På grunnlag av Stortingets årlige bevilgningsvedtak gis Eksportfinans ASA tilsagn om statlig dekning av framtidige underskudd på en avregningskonto som er etablert for ordningen knyttet til nye lånetilsagn i vedkommende år. Underskuddet blir dekket 2 år i ettertid slik at underskuddet i 1996 dekkes av den foreslåtte bevilgning på statsbudsjettet for 1998. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse til Eksportfinans ASA for den mellomliggende perioden og fram til utbetalingstidspunktet.

Resultatrapport 1996/1997

Det ble i 1996 utbetalt nye lån knyttet til tidligere aksepterte tilsagn om lån under 108-ordningen på 1 007 mill. kroner. Av utbetalingene i 1996 gjaldt 543 mill. kroner blandede kreditter, dvs. kombinasjoner av eksportkreditt på fulle eller tilnærmede markedsvilkår og et bistandselement. Når det gjelder blandede kreditter, belastes antatte kostnader på inntil 10 pst. p.a. knyttet til lånet ved tilsagnstidspunktet bistandsbudsjettet under programområde 03 (utviklingshjelp). Disse tilskuddsmidlene utbetales over bistandsbudsjettet når avtale om blandet kreditt inngås. Lånene kommer først til utbetaling når levering finner sted, ofte 12 måneder eller mer etter avtaleinngåelsen.

Samlet utestående utlånsmasse under 108-ordningen har økt med 15 pst. i 1996 i forhold til i 1995 og var ved utgangen av 1996 på om lag 3,4 mrd. kroner.

For 1997 anslås utbetalingene av nye lån å utgjøre om lag 990 mill. kroner. Av dette utgjør blandede kreditter om lag 480 mill. kroner. Det er imidlertid knyttet en viss usikkerhet til anslaget blant annet på grunn av variasjoner fra år til år i volumet av nye lånetilsagn gitt av Eksportfinans ASA, hvor stor andel av disse tilsagnene som faktisk kommer til utbetaling og avhengig av tidsperioden fra tilsagn til utbetaling. Videre vil tallene for det enkelte år avhenge betydelig av utbetalingstidspunkt for et lite antall større kontrakter.

Det årlige underskuddet på avregningskontoen for 108-ordningen medregnet renter fram til dekningsstidspunktet har utviklet seg som følger:

	(i mill. kroner)				
	1992	1993	1994	1995	1996
Underskudd avregningskonto	189	214	135	90	90

Bakgrunnen for de observerte svingningene i underskuddet på avregningskontoen fra år til år er blant annet:

- utbetalingsmonsteret varierer over tid
- vilkårene for innlån varierer over tid (rente, løpetid, valuta m.m.).

Reduserte utlån under ordningen de siste årene, tilstramming av vilkårene og lavere innlånskostnader har bidratt til å redusere bevilgningsbehovet under ordningen.

Med hensyn til nye tilsagn om finansiering av kontrakter under 108-ordningen i 1998 foreslår Nærings- og handelsdepartementet at Eksportfinans gis tilsagn om statlig dekning av underskudd på avregningskontoen for 108-ordningen som følge av tilsagn om lån fram til 31. desember 1998, jf. Forslag til vedtak II, 2.

Budsjettforslag 1998

Regnskapet for 108-ordningen viste et underskudd på 79,5 mill. kroner for 1996. Det foreslås en bevilgning på 90 mill. kroner i tilskudd til Eksportfinans ASA på statsbudsjettet for 1998. Bevilgningsforslaget dekker underskuddet for 1996 med tillegg av rentegodtgjørelse.

KAP. 972 INTERNASJONALE INVESTERINGSTILTAK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
70	Nordisk investeringsprogram i Baltikum, <i>kan overføres</i>	15 007	16 000	16 000
91	Investeringsfond for Øst-Europa, <i>kan overføres</i>	0	70 000	0
92	Innskudd i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)	0	0	28 000
	Sum kap. 0972	15 007	86 000	44 000

Vedrorende 1996:

Bevilget over kap. 118 på Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrorende 1997:

Bevilget over kap. 963 på Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Post 70 Nordisk investeringsprogram i Baltikum, *kan overføres**Generell omtale*

Det baltiske investeringsprogram ble opprettet i mars 1992 med sikte på å fremme investeringer i små og mellomstore bedrifter i de baltiske land for perioden 1992-95. Programmet hadde som formål å kanalisere over 100 mill. ECU (ca. 800 mill. kroner) som teknisk assistanse og investeringer.

Programmet gjennomføres av tre institusjoner: Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), Den nordiske investeringsbank (NIB) og Det nordiske prosjekt-eksportfond (NOPEF).

Det baltiske investeringsprogrammet er besluttet videreført i perioden 1996-99 med en økonomiske ramme på 29 mill. ECU (ca. 230 mill. kroner). For Norge er det på denne bakgrunn bevilget 36 mill. kroner som tilskudd til programmet for 1996 og 1997. Til videre oppfølging foreslås 16 mill. kroner for 1998. I tillegg vil det bli foretatt avsetninger til å dekke mulige tap i forbindelse med en garantiordning under NIB (under Utenriksdepartementet). En evaluering av investeringsprogrammet er planlagt gjennomført i 1998.

Resultatrapport

Midlene fra programmet er så langt blitt brukt til innskudd i den latviske, den estiske og den litauiske investeringsbank og utlån og avsetning til garantier for utlån gjennom Den nordiske investeringsbank. Deler av midlene er også gitt som gave gjennom Nordisk Prosjektexportfond.

Utlånte midler vil gradvis bli tilbakebetalt, også etter programmets utløp. Det er ennå ikke tatt stilling til hva som skal skje med tilbakebetalte midler.

Budsjett 1998

Det foreslås en bevilgning på 16 mill. kroner til programmet i 1998. Dermed vil det være bevilget til sammen 52 mill. kroner for perioden 1996-98.

Post 91 Investeringsfond for Øst-Europa, *kan overføres**Generell omtale*

Investeringsfondet for Øst-Europa ble opprettet 1. januar 1997 med en kapitalbase på 70 mill. kroner. Opprettelsen av fondet må ses i sammenheng med de nylig opprettede Investeringsfond for Nordvest-Russland, jf. kap. 962, post 90, og Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland som administreres av Utenriksdepartementet. Investeringsfondet for Øst-Europa dekker behov for investeringskapital i de øst-europeiske områder som ikke dekkes av Nordvest-Russland fondet. Fondsadministrasjonen er lagt til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond.

Administrasjonen av Investeringsfond for Nordvest-Russland og Investeringsfond for Øst-Europa er ennå i en oppbyggingsfase. Det påregnes at fondene vil gjennomføre sine første investeringer innen utgangen av 1997.

Post 92 Innskudd i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)*Generell omtale*

Norges andel av EBRDs grunnkapital på 10 mrd. ECU er 1,25 pst., dvs. 125 mill. ECU tilsvarende ca. 1 mrd. kroner. 300 mill. kroner av dette ble innbetalt i 1995, mens de

øvrigt 700 mill. kroner er garantikapital. EBRDs årsmøte vedtok enstemmig i 1996 en 100 pst. kapitalutvidelse, dvs. med 10 mrd. ECU. For Norge innebærer deltakelsen i kapitalutvidelsen innbetaling av ca. 220 mill. kroner i innskuddskapital over 8 år fra og med 1998. Resten, ca. 780 mill. kroner, er garantikapital. Ved å delta i kapitalutvidelsen opprettholder Norge sin eierandel på 1,25 pst. i EBRD.

Rapport 1996

I 1996 godkjente EBRDs styre 119 prosjekter til en totalverdi av ca. 22 mrd. kroner. EBRD hadde totalt forpliktet seg for ca. 62 mrd. kroner ved utgangen av 1996. Låneutbetalingene økte i 1996 med 18 pst. i forhold til året før. For hver krone EBRD investerer blir ca. 4 kroner tilført fra andre kilder i tråd med bankens forutsatte pådriverrolle i finansieringsmarkedet.

Norske bedrifter benyttet seg i liten grad av EBRD i 1996. Trenden er imidlertid økt interesse for banken. De norske fondene for teknisk samarbeid i EBRD, der 80 pst. av midlene er forbeholdt norske konsulentselskaper, ble i 1996 utnyttet i mindre grad enn tidligere. Bruken av fondene er imidlertid avhengig av norske konsulents konkurransedyktighet i det internasjonale tjenestemarkedet.

Mål

EBRDs hovedformål er å framskynde overgangen til åpne, markedsorienterte økonomier i de sentral- og osteuropeiske land og fremme utviklingen av en effektiv og konkurransedyktig privat sektor i disse.

EBRD kan gi lån, foreta egenkapitalinvesteringer, gjennomføre samfinansiering med andre institusjoner eller gi garantier til konkrete prosjekter og bedrifter i land som anvender demokratiske og markedsøkonomiske prinsipper. I 1998 tar EBRD sikte på å være mest aktiv i de Sentral- og osteuropeiske land som er i et tidlig eller mellomstadium av endringsprosessen. I de land som er kommet lengst i endringsprosessen og der privat finansiering er tilgjengelig, skal EBRD kun delta i prosjekter som har stor innvirkning på omstillingsprosessen i landet, og som ikke kan finansieres fra private kilder. EBRD har som strategi å fokusere på små- og mellomstore bedrifter i privat sektor, oppbygging av lokale finansinstitusjoner, egenkapitalinnskudd i bedrifter og institusjoner, samt lokal tilstedeværelse og prosjektaktivitet i samtlige operasjonsland. Dessuten prioriteres miljøsidene i prosjektene.

Budsjett 1998

Det foreslås bevilget 28 mill. kroner til dekning av Norges forpliktelser for 1998 i forbindelse med kapitalutvidelsen i EBRD.

KAP. 2460 GARANTI-INSTITUTTET FOR EKSPORTKREDITT

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
24	Driftsresultat	0	0	0
70	Risikoavsetning, SUS/Baltikum-ordningen	99 907	100 000	100 000
94	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gamle ordninger	-250 803	0	0
	Sum kap. 2460	-150 896	100 000	100 000

Status for virksomheten

Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) er en forvaltningsbedrift med hovedformål å fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet. For å nå dette overordnede målet tilbyr GIEK eksportkredittforsikringer, eksportgarantier og produkter som er tilknyttet dette. GIEKs kunder eksporterer til over 150 land, og instituttet kan medvirke til eksport av alle typer varer og tjenester. Garantiene kan omfatte enkelttransaksjoner eller flere transaksjoner. GIEK kan dekke både kommersiell risiko, dvs. at kjøper går konkurs eller av andre grunner ikke betaler, og politisk risiko, dvs. krig, ekspropriasjon og andre tiltak fra offentlige myndigheter som hindrer betaling.

GIEK skal være et supplement til det private marked. Statlig medvirkning på dette området skal bidra til å sikre norsk næringsliv like gode vilkår som utenlandske konkurrenter. De fleste vestlige industriland og et økende antall utviklingsland har tilsvarende statlige ordninger. Spesielt for bedrifter med eksport til statshandelsland, nyindustrialiserte land og utviklingsland og for små bedrifter og bedrifter med liten eksporterfaring er statlig medvirkning viktig for å fremme eksport.

GIEK ble omorganisert til forvaltningsbedrift fra 1. januar 1994 og har nå fire økonomisk atskilte virksomhetsområder:

- Forretningsdelen - under den alminnelige ordning som dekker kommersiell risiko med kredittid inntil ett år i de fleste OECD-land.
- Samfunnsdelen - som dekker de øvrige garantier under den alminnelige ordning gitt etter 31. desember 1993.
Aktiviteten under forretnings- og samfunnsdelen er begrenset til en total ansvars- og tilsagnsramme for statsgaranti ved eksport og investeringer på 30 mrd. kroner.
- Særskilte stortingsvedtak - garantiordning for eksport til og investeringer i det tidligere Sovjetunionen og de baltiske land (SUS/Baltikum-ordningen) er den eneste av særordningene som fortsatt er operativ, med en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 3 mrd. kroner.
- Gammel portefølje, dvs. garantier og garantitilsagn gitt før 1. januar 1994 under den alminnelige ordning, samt gamle ikke lenger operative ordninger.

GIEK administrerer også andre garantiordninger og gamle ordninger der nye garantitilsagn ikke lenger blir gitt, men der GIEK forestår oppfølgingen av løpende poliser/krav. Dette omfatter:

- Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland med ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 900 mill. kroner i 1997.
- Garantiordningen for anbud og forundersøkelser (Anbudsgarantiordningen) med en ramme på 50 mill. kroner for 1997.
- Statens varekrigsforsikring som skal sikre transport av varer inn og ut av Norge og transport i utlandet når krigsrisiko fører til at kommersielle forsikringer ikke tilbys.
- Garanti-Instituttet for skip og borefartøyer, som ikke lenger gir nye garantier.

Administrativt er virksomheten delt i Forretningsdelen og Samfunnsdelen. Samfunnsdelen administrerer også de to virksomhetsområdene Særskilte stortingsvedtak og Gammel portefølje som selv betaler sine administrasjonsutgifter, samt Anbudsgarantiordningen, garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland, Garanti-Instituttet for skip og borefartøyer og Statens varekrigsforsikring som alle betaler godtgjørelse for administrasjon til Samfunnsdelen etter avtale. GIEKs kjernevirksomhet utføres under den alminnelige ordning i virksomhetsområdene Forretningsdel og Samfunnsdel.

Virksomheten skal drives i samsvar med balansekravene, dvs. at Forretningsdelens driftsresultat skal gå i balanse på kort sikt og Samfunnsdelens på lang sikt. Balansekravet er bare definert eksplisitt for Forretningsdelen og Samfunnsdelen under den alminnelige ordning. De ulike særskilte garantivedtak fattet av Stortinget dekker spesielt høy risiko, og det er derfor definert egne krav til balanse i driften for disse gjennom bevilgninger til risikoavsetningsfond.

GIEK skal ta høy, men forsvarlig risiko. Det er viktig at GIEK innehar høy kompetanse både innenfor kommersiell og politisk risiko. GIEK skal samarbeide med bedrifter, banker, internasjonale finansieringsinstitusjoner og det norske virkemiddelapparatet. Det skal arbeides for å inngå samarbeidsavtaler med internasjonale organisasjoner. GIEK er evaluert i 1997. Evalueringsrapporten er nå til behandling i departementet, og man vil komme tilbake til den i stortingsmeldingen om næringspolitikken.

Forklaring av sentrale uttrykk og navn

Generalgaranti: Garanti som sikrer eksportoren mot tap på kortsiktige kreditter (inntil 360 dager). Garantien dekker risiko for at kjøper ikke betaler i forbindelse med løpende eksport. Garantien dekker all eksport bedriften foretar, og det blir gitt en øvre grense (kredittgrense) for hvor mye eksportøren til enhver tid kan ha utestående på en enkelt kjøper.

Fylkesmannsgaranti: Et dokument hvor fylkesmannen i kjøpers hjemland forplikter seg til å betale eksportkreditten dersom ikke kjøper greier det selv. Brukes som sikkerhet for GIEKs garantier for eksportkreditter til SUS-landene og de baltiske statene.

Remburs: Et forpliktende tilsagn fra en bank om å utbetale et fastsatt beløp til en navngitt part mot presentasjon av dokumenter og mot oppfyllelse av betingelser, tidsfrister etc. angitt i tilsagnet.

Gjenvinning: Beløp som garantisten mottar fra debitor etter at erstatning er utbetalt.

Moratorieavtale: Avtale om utsettelse av gjeldsbetaling. Brukes for det meste om gjeldsavgifter mellom debitor- og kreditorland i regi av Parisklubben.

Parisklubben: Uformelt samarbeidsforum hvor en del kreditorland møter under vertskap av Frankrike for restrukturering/refinansiering av gjeld fra stat til stat.

Resultatrapport 1996

I samsvar med St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 7 for 1996-97 (svalderingsproposisjonen for 1997) skal GIEKs resultat- og balanseregnskap fra 1. januar 1997 føres etter alminnelige regnskapsprinsipper. Hensikten med dette var å gi et mer reelt bilde av utviklingen og status for GIEKs virksomhet, samt at de særegne trekk ved GIEKs virksomhet regnskapsmessig blir ivaretatt på en bedre måte. De rutinene som er utarbeidet for interne rapporterings- og regnskapsrutiner etter regnskapsprinsippet, vil fra og med 1997 også legges til grunn for GIEKs offisielle regnskaper, med unntak av administrasjonskostnader som fremdeles vil bli rapportert i statsregnskapet etter kontantprinsippet. Omleggingen til regnskapsprinsippet gjør at en nedenfor har tatt med regnskap for 1996 og prognose for 1997 og 1998 i henhold til dette, mens regnskapet i svalderingsproposisjonen var avgitt etter kontantprinsippet.

1996 var GIEKs tredje driftsår som forvaltningsbedrift. Verdien av utstedte poliser økte for tredje år på rad. Alle virksomhetsområder viser positive resultater. Dette indikerer at GIEK så langt virker eksportfremmende og samtidig moter kravet om å gå i balanse.

Fondsregnskap for 1996 og prognose for 1997 og 1998 etter regnskapsprinsippet

I forbindelse med overgangen til å fore fondsregnskapet etter alminnelige regnskapsprinsipper vil det i tillegg bli utarbeidet enkelte likviditetsstørrelser, dvs. etter kontantprinsippet. GIEKs arbeid med metodeutvikling og implementering av den nye regnskapsføringen tok til i inneværende år. Dette arbeidet vil bli videreført i 1998.

Følgende forhold vanskeliggjør budsjetteringen av de viktigste postene i fondsregnskapet:

- fra tilsagn gis kan det gå flere år for garantiansvaret er fullt utnyttet og premie betalt
- for erstatninger må GIEK basere seg på kjente mislighold og avdekket risiko ved porteføljevurdering
- gjenvinningspotensialet er vurdert ved porteføljevurdering, men tidspunktet for innbetaling er svært usikkert
- budsjett for utvikling i likvider/avsetninger er avhengig av at resultatutviklingen blir som budsjettet.

Forretningsdelen

	(i 1 000 kr)		
	1996	1997	1998
Fondsregnskap			
Driftsinntekter:	21 061	21 400	22 310
- Premieinntekter	19 532	20 200	20 760
- Renter, diverse	1 529	1 200	1 550
Driftsutgifter:	14 358	16 800	20 710
- Administrasjonsutgifter	6 692	7 980	8 190
- Påløpte erstatningskostnader	7 651	8 800	12 500
- Finanskostnader, diverse	15	20	20
Driftsresultat:	6 703	4 600	1 600
- Økning sikkerhetsavsetning	5 700	4 000	1 000
- Resultat	1 003	600	600
Aktiva:	32 666	36 999	38 399
- Likvider	31 484	35 899	37 299
- Fordringer (norske)	195	200	200
- Verdivurderte fordringer (utenlandske)	987	900	900
Passiva:	32 666	36 999	38 399
- Sikkerhetsavsetning	20 200	24 200	25 000
- Premieavsetning	3 266	3 000	3 000
- Gjeld, div.	6	5	5
- Akkumulert resultat	9 194	9 794	10 394
Nøkkeltall fra kontantregnskapet			
Premieinnbetaling	20 020	20 200	20 760
Netto gjenvinning	630	300	100
Renteinnbetaling	1 344	1 000	1 350
Erstatningsutbetaling	9 369	8 800	12 500
Utbetalte administrasjonsutgifter	6 728	7 980	8 190
Rente og gebyrutbetaling	15	20	20

Erstatningsutbetalingene ble noe høyere enn i 1995, mens administrasjonskostnadene var på samme nivå. Driftsresultatet for 1996 ble på 6,7 mill. kroner. Forretningsdelen har fond i form av akkumulert resultat og premie-/ sikkerhetsavsetning på nærmere 33 mill. kroner, noe som gir økonomisk styrke til å møte framtidige dårligere år. Porteføljevurderingen viser at av de nominelle fordringer på ca. 18 mill. kroner antas ca. 1 mill. kroner å bli gjenvunnet. Videre viser porteføljevurderingen et beregnet potensielt tap på ca. 9,4 mill. kroner av utestående ansvar ved årets slutt på ca. 1 170 mill. kroner.

Garantiansvaret økte med 10 pst. fra 1995 til 1996, til 5 364 mill. kroner. Dette skyldes dels økt norsk eksport og dels at flere bedrifter nå velger å forsikre seg. Vel 70 pst. av forsikret volum var innen de tre bransjene fiskeprodukter, metallprodukter og treforedling. Erstatningsutbetalingene er høyest for fiskeprodukter. Innen metallbransjen er eksponeringen på enkelte kunder høy. For å få bedre balanse mellom enkeltrisiki og porteføljens størrelse, er enkelte av de større eksponeringene reforsikret.

Av de 51 nye polisene var 35 generalgarantier. I tillegg fornyet 90 selskaper sine generalgarantier. Ved utgangen av året hadde GIEK totalt 202 aktive generalgarantipoliser. Det ble innvilget 2 700 kredittgrenser knyttet til enkeltkjøpere, mot 1 700 i 1995. Totalt antall kredittgrenser pr. 31. desember 1996 var nærmere 3 300. I tillegg ble det gitt

96 garantier med sikkerhet i remburser i samarbeid med norske forretningsbanker, mot 150 i 1995. Hele 85 pst. av garantert ansvar i 1996 gjelder eksport til kjøpere i Vest-Europa. Utenfor denne regionen var Polen største enkeltland med et garantert ansvar på 114 mill. kroner, fulgt av Tyrkia og Japan, begge med 62 mill. kroner.

Prognose 1997/98

Det har hittil i 1997 vært en betydelig økning i erstatningsutbetalingene. Basert på at denne trenden fortsetter, forventes en reduksjon i driftsresultatet, men fortsatt overskudd.

Samfunnsdelen

	(i 1 000 kr)		
	1996	1997	1998
Fondsregnskap			
Driftsinntekter:	25 667	28 070	36 096
- Premieinntekter	19 161	20 000	25 000
- Renter, diverse	2 727	4 000	6 750
- Refunderte administrasjonsutgifter	3 779	4 070	4 346
Driftsutgifter:	16 876	43 300	41 902
- Påløpte erstatningskostnader	2 057	30 000	28 000
- Finanskostnader, diverse	0	10	10
- Brutto administrasjonsutgifter	14 819	13 290	13 892
Driftsresultat:	8 791	-15 230	-5 806
- Økning sikkerhetsavsetning	5 274	2 500	3 000
- Resultat	3 517	-17 730	-8 806
Aktiva:	89 479	116 000	123 000
- Likvider	87 133	112 000	120 000
- Fordringer (norske)	2 346	3 000	2 000
- Verdivurderte fordringer (utenlandske)	0	1 000	1 000
Passiva:	89 479	116 000	123 000
- Sikkerhetsavsetning	14 476	17 000	20 000
- Premieavsetning	74 146	115 873	128 679
- Akumulert resultat	857	-16 873	-25 679
Nøkkeltall fra kontantregnskapet			
Premieinnbetaling	69 663	80 000	45 000
Netto gjenvinning	122	0	300
Renteinnbetaling	2 655	4 000	6 750
Erstatningsutbetaling	1 493	50 000	35 000
Rente og gebyr utbetaling	2	2	2
Ordningens egne administrasjonsutgifter	8 751	9 220	9 230

Det ble i 1996 utstedt 71 nye garantier til en samlet verdi av 1 640 mill. kroner som anslagsvis har muliggjort en norsk eksport på totalt 5 224 mill. kroner. Etter flere år med en sterk økning i antall henvendelser, var det en reduksjon i antall garantitilsagn. Antall nye tilsagn ble redusert fra 171 i 1995 til 76 i 1996. Dette er ikke nødvendigvis et signal om lavere eksport, da både størrelsen på de ulike tilsagnene og tilslagsprosenten er sterkt varierende.

Driftsresultatet for 1996 var på 8,8 mill. kroner etter et år med svært lave erstatningskostnader som følge av at porteføljen ennå var under oppbygging. Samfunnsdelen har opparbeidet et fond i form av akumulert resultat, premie- og sikkerhetsavsetning på 89 mill.

kroner. Porteføljevurderingen viser et potensielt tap på ca. 120 mill. kroner av et utestående ansvar ved årets slutt på ca. 2 651 mill. kroner. Dette indikerer at man har lagt seg på et rimelig risikonivå. De saker som tas under Samfunnsdelen, er av en slik karakter at det økonomiske resultatet av virksomheten er usikker. Dette skyldes spesielt at mange saker er store og har lang løpetid. Det knytter seg også en viss usikkerhet til skipsengasjementene hvor risikoen i hver sak er høy. Resultatene så langt tyder på at risikonivået som er blitt valgt for disse sakene, er forsvarlig.

Samfunnsdelens portefølje av ansvar og tilsagn består hovedsakelig av utstyr til kraftverk, skip, kabel og kabelanlegg, telekommunikasjon og renseanlegg.

Asia er blitt et viktig satsingsområde for norsk eksport. Av nye tilsagn i 1996 representerte Asia alene 58 pst. De største eksponeringene er i Kina med 1 879 mill. kroner, Indonesia med 803 mill. kroner og Filippinene med 358 mill. kroner.

GIEK har i mange år først og fremst tatt prosjektrisiki i forbindelse med finansiering av skip. Internasjonalt har det vært en økning av infrastrukturprosjekter som skal være selvfinansierende. Prosjektfinansiering er normalt mer komplisert enn tradisjonell kredittvurdering av kjøper eller garantist. Dette setter større krav til GIEKs administrasjon. Spesielt kreves grundige vurderinger av prosjektenes inntjeningssevne og tekniske sider. I slike saker legger GIEK stor vekt på bankers vurdering og risikotagning i tillegg til egne vurderinger.

Saker knyttet til eksport av skip utgjorde 21 pst. av tilsagnene og 19 pst. av polisene utstedt i 1996. 20 pst. av de nye skipstilsagnene og hele 75 pst. av de nye skipspolisene er knyttet til fiskefartøyer.

Samfunnsdelen har også ansvar for ordninger som administreres for andre. Dette gjelder Anbudsgarantiordningen, garantier ved investeringer i og eksport til utviklingsland (jf. egen omtale under), Statens varekrigsforsikring (SVF) og Garantistitutet for skip og borefartøyer (GI). Regjeringen foreslår å avvikle SVF i 1998, jf. nærmere omtale under kap. 5343 nedenfor. Departementet vil i løpet av 1998 foreta en nærmere vurdering av SVF. GI er nærmere omtalt under garantioversikten innledningsvis i denne proposisjonen.

Prognose 1997/98

Det må forventes utbetalinger i enkelte skipssaker i løpet av 1997/98. Det er usikkert hvor store erstatningskostnader disse vil medføre, men de vil bli betydelige. Som følge av dette forventes det negativt driftsresultat i begge årene.

Garantier ved investeringer i og eksport til utviklingsland

Garantiordningen ble opprettet i 1989 med en 5-års prøveperiode. Den ble evaluert i 1994 og gjort permanent fra 1997, jf. St.prp. nr. 42 for 1995-96. Målet med ordningen er å legge forholdene til rette for en aktiv utnyttelse av norsk næringsliv i bistandsarbeidet. Ordningen dekker norske investeringer (etableringer) og eksportkreditter forbundet med norsk eksport til utviklingslandene. Målgruppen er lavere mellominntektsland, lavinntektsland og de minst utviklede land som ikke dekkes av GIEKs alminnelige garantiordning. Primært skal ordningen dekke land og regioner som er gitt høy prioritet i norsk bistandsvirksomhet.

GIEK administrerer ordningen under samfunnsdelen, men NORAD har ansvar for å vurdere tiltakenes utviklingsfremmende virkninger. Garantirammen ble i 1997 okt fra 600 til 900 mill. kroner. Det har vært stor etterspørsel i 1997, og rammen er på det nærmeste nyttet fullt ut. Det er ikke foretatt erstatningsutbetalinger fra grunnfondet som pr. 31. desember 1996 utgjorde 312 mill. kroner inklusiv akkumulerte premieinntekter.

Endringene som ble vedtatt av Stortinget i 1996, gjør ordningen bedre tilpasset garantigivning overfor land som for tiden gjennomfører omfattende program for privatisering og økonomiske reformer. Tidligere obligatorisk krav til motgaranti fra vertslandets myndigheter kan nå unntaksvis fravikes, samtidig som det i unntakstilfeller også kan åpnes for å dekke kommersiell risiko. Ordningen dekket tidligere kun politisk risiko. For å dekke kommersiell risiko er det en forutsetning at garantigivning foretas gjennom samfinansieringsopplegg med banker/finansinstitusjoner.

Særskilte vedtak

	(i 1 000 kr)		
	1996	1997	1998
Fondsregnskap			
Driftsinntekter	78 639	7 700	7 700
- Premieinntekter	1 549	2 500	2 500
- Inntekt, moratorieavtaler	76 647	5 000	5 000
- Renter, diverse	443	200	200
Driftsutgifter	25 668	14 510	10 209
- Administrasjonsutgifter	916	2 010	2 709
- Påløpte erstatningskostnader	22 251	10 000	5 000
- Finanskostnader, diverse	2 501	2 500	2 500
Driftsresultat	52 971	-6 810	-2 509
- Økning sikkerhetsavsetning	735	800	800
- Bevilgningsinntekt ¹⁾	99 907	- ¹⁾	- ¹⁾
- Resultat	152 143	-6 010	-1 709
Aktiva	212 750	307 774	407 265
- Likvider	9 549	2 764	7 255
- Fordringer (norske)	-27	10	10
- Verdivurderte fordringer (utenlandske)	54 571	55 000	50 000
- Akkumulert bevilget tapsfond ¹⁾	148 657	250 000	350 000
Passiva	212 750	307 774	407 265
- Sikkerhetsavsetning	735	1 500	2 300
- Premieavsetning	2 294	1 000	1 000
- Gjeld, div	36 837	40 000	42 000
- Akkumulert resultat	172 884	265 274	361 965
Nøkkeltall fra kontantregnskapet			
Premieinnbetaling	3 164	1 000	1 000
Netto gjenvinning	3 105	3 000	2 000
Renteinnbetaling	441	300	400
Erstatningsutbetaling	3 278	12 000	5 000
Utbetalte administrasjonsutgifter	923	2 010	2 709
Rente og gebyr utbetaling	2 507	2	2

¹⁾ Bevilget tapsfond kan kun benyttes etter bestemte forutsetninger. Bevilgningen vil ikke bli inntektsført i sin helhet i GIEKs regnskaper fra og med 1997. Midlene vil bli overført til fondskonto i Norges Bank og innbetalt fra kontoen til GIEK ettersom det utstedes garantipoliser.

Rammen under SUS/Baltikum-ordningen ble fullt utnyttet i løpet av året. Eksponeeringen under rammen knyttet seg nesten utelukkende til tilsagn. Ved utgangen av året hadde en 13 løpende poliser med et totalt ansvar på 113 mill. kroner. I tillegg var det innvilget 35 tilsagn med et potensielt ansvar på 1 464 mill. kroner, og behandlet 25 soknader med en potensiell eksportverdi på 2 607 mill. kroner.

De fleste polisene og tilsagnene er mot fylkesmannsgarantier. For å kunne gi slike garantier må fylkene avsette beløpene i sine budsjetter. Dette gjør at det er begrenset hvilke prosjekter fylkene kan og vil yte midler til. Prosjekter som så langt har fått innvilget fylkesmannsgarantier, omfatter derfor hovedsakelig infrastrukturprosjekter blant annet innen telekommunikasjon og energiproduksjon, og prosjekter knyttet til utvidelse og oppgradering av sykehus, skoler og sportshaller m.m. Ellers er GIEKs eksponering høyest innen fiskebåter og skipsutstyr. Den alt overveiende delen av eksponeringen er knyttet til Russland.

Av bokføringstekniske grunner ble innbetalinger på moratorieavtaler på 77 mill. kroner inntektsført ved oppstart av regnskapet etter regnskapsprinsippet. Dette forklarer det relativt høye driftsresultatet på 53 mill. kroner i 1996. Erstatningskostnader utgjorde 22 mill. kroner. I tillegg er risikoavsetningsbevilgningen på 100 mill. kroner inntektsført slik at årets resultat totalt ble på 152 mill. kroner. Porteføljevurderingen viser at av de utestående nominelle fordringer på ca. 72,8 mill. kroner antas 54,6 mill. kroner å bli gjenvunnet. Videre antas det at av utestående ansvar på 113 mill. kroner er tapspotensialet på 7,4 mill. kroner. Med en gjeld til statskassen under trekkfullmakten på 36,8 mill. kroner ser det ut til at ordningen ved årets slutt er i økonomisk balanse selv uten at bevilgningen til risikoavsetning inkluderes.

Departementet foretar nå en vurdering av SUS/Baltikum-ordningen. Denne vurderingen vil bli sett i sammenheng med den evalueringen av GIEK som departementet nå gjennomgår. Regjeringen vil komme tilbake til saken i den planlagte næringsmeldingen. Det vil bli lagt opp til en oppmyking av ordningen ved at GIEK stilles friere i vurderingen av risikoen i de enkelte prosjektene. Departementet regner med at dette vil føre til større næringsmessig effekt av ordningen, og at den vil bli bedre tilpasset den utvikling som nå skjer i området.

Prognose 1997/98

Ordningen forventes å gå med et lite driftsunderskudd for bevilgningsinntekt. Som følge av teknisk omlegging til regnskapsprinsippet fra og med 1996-regnskapet, blir ikke beløpet for inntekter fra moratorieavtaler i 1996 sammenlignbart med senere år.

Gammel portefølje

	(i 1 000 kroner)		
	1996	1997	1998
Fondsregnskap			
Driftsinntekter	277 338	230 000	227 000
- Premieinntekter	17 770	15 000	12 000
- Inntekt, moratorieavtaler	236 029	200 000	200 000
- Renter, diverse	23 539	15 000	15 000
Driftsutgifter	25 969	166 720	116 709
- Administrasjonsutgifter	7 609	6 720	6 709
- Påløpte erstatningskostnader	15 167	150 000	100 000
- Finanskostnader, diverse	3 193	10 000	10 000
Driftsresultat	251 369	63 280	110 291
- Økning sikkerhetsavsetning	12 029	7 500	8 000
- Bevilgningsinntekt ¹⁾	250 803	200 000	200 000
- Resultat	490 143	255 780	302 291
Aktiva	5 693 885	5 469 401	5 469 692
- Likvider	363 589	468 401	468 692
- Fordringer (norske)	-759	1 000	1 000
- Verdivurderte fordringer (utenlandske)	5 331 055	5 000 000	5 000 000
Passiva	5 693 885	5 469 401	5 469 692
- Sikkerhetsavsetning	54 539	62 000	70 000
- Premieavsetning	99 528	90 000	80 000
- Gjeld ²⁾	1 078 197	600 000	300 000
- Akkumulert resultat	4 461 621	4 717 401	5 019 692

¹⁾ Gjeldslettebevilgning er budsjettert ut fra gjennomsnittet de 5 siste år.

²⁾ Inkluderer bevilget trekkfullmakt for alminnelig ordning på 1 266 mill. kroner. Regnskapsforselen er endret fra 1997.

	1996	1997	1998
Nøkkeltall fra kontantregnskapet			
Premieinnbetaling	10 878	5 000	3 000
Netto gjenvinning	340 799	300 000	300 000
Renteinnbetaling	10 553	15 000	15 000
Erstatningsutbetaling	105 456	80 000	70 000
Utbetalte administrasjonsutgifter	7 684	6 720	6 709
Rente- og gebyrutbetaling	3 479	2	2

Virksomhetsområdet hadde i 1996 et driftsresultat på 251 mill. kroner, vesentlig som følge av høye inntekter gjennom moratorieavtaler. I tillegg får GIEK kompensasjon for den gjeldslette som gis til utviklingsland gjennom moratorieavtalene. Gjeldsletten bevilges etterskuddsvis over bistandsbudsjettet og reduserer GIEKs gjeld (belastning på trekkfullmakt) til statskassen. Nettoresultat etter gjeldslettebevilgning m.m. ble således 490 mill. kroner i 1996.

GIEK hadde et samlet ansvar under Gammel portefølje på 3 061 mill. kroner ved utgangen av 1996. Av dette gjaldt 39 pst. Vest-Europa, 11 pst. Øst-Europa, 10 pst. Afrika og 30 pst. Asia, og med forholdsvis stor eksponering på Kina (17 pst.), Polen (11 pst.) og Grønland (11 pst.). Ved årets slutt utgjorde skip 31 pst. av totalt ansvar. Andre betydelige bransjer var telekommunikasjon med 15 pst. og kraftverk med 16 pst. I porteføljen ligger også en relativt stor valutarisiko. Om lag 66 pst. av ansvaret er i fremmed valuta. Under utstedte poliser har GIEK en maksimal forpliktelse på 3 371 mill. kroner, herav ansvar 3 061 mill. kroner og foreløpig utnyttet 310 mill. kroner. Av dette er antatt tapspotensial etter en porteføljevurdering 184 mill. kroner (5,4 pst.), hvorav 64 mill. kroner for politisk risiko og 120 mill. kroner for kommersiell risiko. Dette utgjør mer enn ubrukt premie.

I moratorieavtaler er nominelle fordringer 5 379 mill. kroner, hvorav GIEK regner med å gjenvinne 4 759 mill. kroner, tilsvarende 88 pst. Fordringer utenom moratorieavtaler utgjør 947 mill. kroner eksklusiv renter etter opprinnelig forfall, hvorav GIEK regner med å gjenvinne 376 mill. (40 pst.).

Anslagene vedrørende tapspotensialet er meget usikre. 66 pst. av ansvaret og 30 pst. av moratoriefordringene er i fremmed valuta, hovedsakelig USD. Større endringer i valutakurs kan derfor vesentlig påvirke nominell verdi av fordringer og garantiansvar.

GIEK legger stor vekt på medvirkning i gjenvinningsarbeidet gjennom Parisklubben og moratorieavtalene. Dette arbeidet vil også i 1998 være et prioritert arbeidsområde og vil bli videreført i samarbeid med Utenriksdepartementet. Det er gjenvunnet betydelige belop. Dette saksområdet er arbeidskrevende, men det er samtidig en viktig del av GIEKs arbeid. De krav som skal gjenvinnes i henhold til statlige moratorieavtaler, skriver seg i det alt vesentlige fra kontrakter inngått rundt 1980 og representerer betydelige belop. Det er også viktig å allokere ressurser til forebygging av utbetalinger og tap på garantier og forsikringer utstedt de senere år. GIEKs oppgave er å ta risiko, og det er en naturlig del av driften at det blir utbetalinger. Utsatte engasjement følges derfor nøye opp, og nødvendig profesjonell støtte leies inn for å begrense tapene.

Prognose 1997/98

GIEK forventer fortsatt overskudd for gammel portefølje som følge av større gjenvinninger enn erstatningsutbetalinger.

Mål og strategier

På oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet har Ernst & Young gjennomført en evaluering av GIEK. Denne ble lagt fram i juni 1997. Evalueringsrapporten ble sendt på en bred høring med høringsfrist 1. september 1997. I tillegg har ECON foretatt en evaluering av Anbudsgarantiordningen. Disse evalueringene reiser en rekke prinsipielle problemstillinger som departementet vil komme tilbake til i stortingsmeldingen om næringspolitikken.

For å nå hovedmålet om å fremme norsk eksport skal GIEK i 1998 blant annet vektlegge:

- Videreutvikle garantitilbudet slik at det til enhver tid er tilpasset eksportørens og finansinstitusjonens behov.
- Utvikle kompetanse og administrative systemer tilsvarende, særlig med sikte på forbedret prosjekt- og risikovurdering.
- Utvikle samarbeidet med de internasjonale finansinstitusjonene, spesielt Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD).

- Ivareta norske interesser i forbindelse med harmonisering av regelverk innenfor OECD og EU/EØS.
- GIEKs Forretningsdel skal ha et godt kredittforsikringstilbud til alle norske eksportører som ikke får tilfredsstillende tilbud i det private kredittforsikringsmarkedet. Små og mellomstore bedrifter skal prioriteres i markedsføring og videreutvikling av hovedprodukt.
- GIEKs Samfunnsdel skal gi norske eksportører et garantitilbud med betingelser på linje med andre lands garantiinstitutter. Premieberegningen skal fortsatt ta utgangspunkt i OECD-gjennomsnittet.
- For Samfunnsdelen legges et langsiktig perspektiv til grunn for oppfyllelse av balansekravet, blant annet fordi garantiens løpetid kan være opptil 20 år og gjenvinning av fordringer etter politisk risiko kan ta 20-40 år. Balanse for eventuelle gjeldslettetilskudd skal være mål for driften av Samfunnsdelen. I vurderingen av GIEKs måloppnåelse vil balanse etter eventuell gjeldslettetilskudd legges til grunn.
- Langsiktig balanse er beheftet med betydelig usikkerhet. Eksportfremmende arbeid er GIEKs primære mål og skal prioriteres.
- Innenfor OECD og EU/EØS arbeides det med å harmonisere regelverket for garantier ved eksportkreditter. For Norge er det sterkt ønskelig med slike felles regelverk. Det er viktig og nødvendig for GIEK å delta i dette arbeidet sammen med de øvrige lands garantiinstitutter.

For de ikke operative ordninger og Gammel portefølje under den alminnelige ordning er GIEKs oppgave å styre avviklingen og forvalte statens krav. Målet for 1998 er blant annet:

- styrke og effektivisere arbeidet med gjenvinning både i og utenfor Parisklubben
- fortsette arbeidet med å forbedre de administrative rutiner og systemer slik at de nødvendige oversikter og talloppgaver blir bedre oppdatert og lettere tilgjengelig.

Som forvaltningsbedrift er GIEK én organisasjon. Regnskapsmessig deles virksomheten inn i fire virksomhetsområder: Forretningsdelen, Samfunnsdelen, Særskilte stortingsvedtak og Gammel portefølje, og tolv garantiordninger. Den organisasjonsmessige enhet er opprettholdt for å kunne bevare den garantitekniske kompetanse som er bygget opp gjennom en årrekke, og det er viktig å sørge for en fornuftig videreutvikling av organisasjonen innenfor dette rammeverket.

Budsjettforslag 1998

Garantirammer

Garantirammen for den alminnelige ordning foreslås videreført uendret innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 30 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak III, 3. GIEK avgjør selv fordelingen av rammen mellom Forretningsdelen og Samfunnsdelen. For tiden fordeler rammen seg med ca. 3 mrd. på Forretningsdelen og ca. 27 mrd. kroner på Samfunnsdelen. Garantiorrdningen for SUS/Baltikum foreslås videreført uendret innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 3 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak III, 4. Garantiorrdningen for investeringer i og eksport til utviklingsland foreslås videreført uendret innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 900 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak III, 5. Anbudsgarantiorrdningen foreslås også videreført på uendret nivå innenfor en ramme på 50 mill. kroner, jf. nærmere omtale av ordningen under kap. 970, post 70, samt Forslag til vedtak V.

Forholdet til nytt statlig økonomireglement

Gjennom Stortingets behandling av St.prp. nr. 64 og Innst. S. nr. 179 for 1992-93 Om nye rammevilkår for GIEK, ble det fastsatt nye retningslinjer for virksomheten som trådte i kraft 1. januar 1994. GIEKs produkter er utviklet gjennom flere år. Enkelte av endringene som ble gjort gjeldende fra 1994, avspeiler GIEKs erfaringer med hva som ville være hensiktsmessig for å oppnå eksportfremme og tilpasning til praksis i andre lands garantiinstitutter. Deler av virksomheten bryter med de forutsetninger og krav som framgår av det nye statlige økonomireglementet med tilhørende funksjonelle krav. Dette gjelder blant annet krav om føring av regnskap etter kontantprinsippet, krav om årlige tilsagnsrammer, krav om å stille seg som simpel kausjonist, risikofordeling på pro rata basis mellom GIEK og det øvrige kredittapparat med en andel på 50 pst. hver, begrensninger vedrørende renter og omkostninger og krav om lineær nedtrapping av garantiansvaret uavhengig av faktisk nedbetaling.

Det foretas for tiden en gjennomgang av GIEKs forhold til økonomireglementet og de funksjonelle krav der eventuelle varige unntak fra reglementet og kravene vil bli vurdert og eventuelt lagt fram for Stortinget for fristen for tilpasning til reglementet utløper 1. juli 1998.

Post 24 Driftsresultat

		(i 1 000 kr)		
Under- post	Underpostens betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
24.1	Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-29 959	-30 000	-31 500
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	29 959	30 000	31 500
Sum 2460.24 Driftsresultat		0	0	0

GIEKs fire virksomhetsområder (Forretningsdelen, Samfunnsdelen, Særskilte stortingsvedtak og Gammel portefølje) dekker selv sine administrasjonsutgifter. For de ordninger som GIEK administrerer for andre (Anbudsgarantiordningen, garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland, Statens varekrigsforsikring og Garanti-Instituttet for skip og borefartøyer), mottar GIEK refusjon for sine administrasjonsutgifter. Det budsjetteres med brutto driftsutgifter på 31,5 mill. kroner for 1998.

Post 70 Tapsfond, SUS/Baltikum-ordningen

SUS/Baltikum-ordningen ble opprettet som et midlertidig virkemiddel i en periode da den politiske usikkerheten var svært høy. Usikkerheten er redusert i enkelte av landene, spesielt i Baltikum. Den politiske risikoen må likevel fortsatt oppfattes som så høy at ordningen er nødvendig for at eksportorene skal få et tilfredsstillende tilbud. Det har imidlertid vist seg svært vanskelig for eksportorene å oppfylle de detaljerte krav til motgaranti/sikkerheter som er gitt i gjeldende garantivedtak, og ordningen har derfor hittil bare i meget beskjeden grad bidratt til fremme av norsk eksport (ca. 113 mill. kroner). Som nevnt i omtalen under 'Særskilte vedtak' ovenfor, foretas det for tiden en nærmere vurdering av ordningen. Inntil denne foreligger, foreslås det å videreføre bevilgningen til tapsfond under ordningen på samme nivå som tidligere år, dvs. med 100 mill. kroner.

Trekkfullmakter

Det foreslås at trekkfullmaktene videreføres i 1998 på samme nivå som for 1997, jf. Forslag til vedtak IV, 1-4. Dette innebærer følgende:

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	Fullmakt 1997	Forslag 1998
92	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - forretningsdelen	0	20 000	20 000
93	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - samfunnsdelen	0	50 000	50 000
94	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gamle ordninger	-250 803	50 000	50 000
96	Utbetaling iflg. trekkfullmakt - SUS/Baltikum-ordningen	0	50 000	50 000

KAP. 5343 STATENS VAREKRIGSFORSIKRING

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
50	Avvikling	0	0	2 300 000
Sum kap. 5343		0	0	2 300 000

Statens varekrigsforsikring ble etablert ved lov om Statens varekrigsforsikring av 3. desember 1948. Hensikten med ordningen er å tilby forsikring mot krigsfare av transport av varer som sendes til, fra eller innenfor norsk område og for varer som sendes mellom steder i utlandet når det er norske interesser som dekkes.

Statens varekrigsforsikring forvaltes i dag av Garanti-Instituttet for eksportkreditt (GIEK). Det totale forsikringsansvaret var i 1996 på om lag 16 mrd. kroner. Det er bygd opp et akkumulert overskudd under ordningen anslått til 2,3 mrd. kroner som blant annet er bundet opp i verdipapirer.

Regjeringen fremmer forslag om å oppheve ordningen pr. 1. januar 1998, samt oppheve lov av 3. desember 1948 nr. 8 om Statens varekrigsforsikring og overføre det akkumulerte overskuddet til statskassen, jf. egen Ot.prp. om oppheving av loven. Det foreslås en garantifullmakt for 1998 til GIEK med en ramme på 1 mrd. kroner som skal dekke statens løpende forpliktelser under ordningen fram til disse er avviklet, jf. Forslag til vedtak III, 7.

Det foreslås en inntektsbevilgning på 2,3 mrd. kroner for overføring av det akkumulerte overskuddet til statskassen. Beløpet er et anslag som blant annet avhenger av kurs på verdipapirer på oppgjørstidspunktet. Regjeringen vil eventuelt komme tilbake til Stortinget med endringsforslag dersom det viser seg nødvendig å justere bevilgningsforslaget.

Programområde 05 Sivilt beredskap*Utgifter under programområde 05 fordelt på kapitler:*

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
0990	Industri- og forsyningsberedskap	4 287	6 440	6 100	-5,3
0993	Skipsfartsberedskap	3 393	3 500	3 300	-5,7
	Sum kategori 05.00	7 680	9 940	9 400	-5,4

Utgifter under programområde 05 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998	Pst. endr. 97/98
01-29	Driftsutgifter	4 716	6 990	6 600	-5,6
70-89	Overføringer til andre	2 964	2 950	2 800	-5,1
	Sum kategori 05.00 Sivilt bered- skap under Nærings- og handelsdepartementet	7 680	9 940	9 400	-5,4

Vedrørende 1996:

Bevilgningen til skipsfartsberedskap ble gitt over Utenriksdepartementets budsjett.

Fra 1. januar 1997 er ansvaret for skipsfartsberedskap overført fra Utenriksdepartementet til Nærings- og handelsdepartementet. Det utøvende arbeidet med skipsfartsberedskap utføres av Norges rederiforbund på vegne av departementet.

Nærings- og handelsdepartementet er ansvarlig for følgende programmer innen programområde 05 Sivilt beredskap:

(beløp i 1 000 kr)

Pro- gram	Betegnelse	Budsjett 1997	Forslag 1998	Kapittel
1	Matforsyning	4 040	4 490	990
3	Utenriks skipsfart	3 500	3 310	993
5	Industri og varehandel	1 760	1 100	990
13	Bygg og anlegg	640	500	990
	Sum	9 940	9 400	

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

I lys av planleggingsforutsetningene i St.meld. nr. 48 for 1993-94 Langtidsplan for det sivile beredskap 1995-98, pågår arbeidet med vurdering og omstilling av alle sider ved forsyningsberedskapet. I større grad enn tidligere vil det bli lagt vekt på fleksible løsninger som i betydelig utstrekning vil prege de reviderte beredskapsoppleggene.

Bygg- og anleggssektoren har vært gjenstand for vurdering. Ny forskrift for bygg- og anleggsberedskap er vedtatt og arbeidet med gjennomføringen er påbegynt. Det arbeides også med oppfølging av matvareberedskapet basert på inndeling i prioritetssoner med vekt på Nord-Norge og fredsberedskap. Her inngår blant annet ny sammensetning av matvarelagre. På industrisiden er det påbegynt og planlagt studier knyttet til bestemte fagområder og produkter. For skipsfartsberedskapet fortsetter utviklingen og vedlikeholdet av planer for effektiv drift av handelsflåten under fredskriser og i krig. Arbeidet med prinsipper for og gjennomføring av departementets områder innen sivilt beredskap i en ny langtidsplanperiode er påbegynt. Så lenge de ulike arbeider med utredninger og implementering pågår, opprettholdes og vedlikeholdes de eksisterende systemer.

For øvrig vises det til St.prp. nr. 1 for 1997-98 Justisdepartementet, for en samlet redegjørelse for utviklingstrekk og status for programområde 05.

Mål og strategier

Et overordnet mål innen sivilt beredskap er å sikre en samfunnstjenelig prioritering av produksjon, forsyning og distribusjon av viktige varer og tjenester for å redusere konsekvensene av ulike typer fredskriser, samt å sikre totalforsvaret tilstrekkelig tilgang av livs- og krigsviktige varer og tjenester i en beredskaps- eller krigssituasjon.

Nærings- og handelsdepartementet søker å oppfylle de overordnede målene gjennom departementets krisehåndteringssystemer for matvarer, industri, varehandel, bygg og anlegg og skipsfart. Disse krisehåndteringssystemene består av følgende hovedelementer:

- et ledelsesapparat for departementet sentralt, og egne beredskapsorganisasjoner for fagområdene industri og skipsfart
- ulike typer av forbruksbegrensende tiltak som skal sikre en samfunnstjenelig prioritering av knappe ressurser
- beredskapslagre, krisehandelsavtaler, produksjonsplaner og andre tiltak som skal sikre samfunnet viktige innsatsvarer som det kan forventes knapphet av i en krisesituasjon
- ressursregistre og faglige direktiver
- deltakelse i internasjonale krisehåndteringsorganer i NATO.

KAP. 990 INDUSTRI- OG FORSYNINGSBEREDSKAP

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	4 287	6 440	6 100
	Sum kap. 0990	4 287	6 440	6 100

Vedrørende 1997:

Bevilgningen ble redusert med kr 200 000 ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Status for virksomheten

Målsettingen for planlegging innen industri- og forsyningsberedskap er å utarbeide og vedlikeholde krisehåndteringssystemer som best mulig sikrer forsyninger til befolkningen og totalforsvaret ved fredskriser, beredskap og krig. Systemene skal sikre sivilbefolkningen og totalforsvaret nødvendige leveranser av varer og tjenester og en mest mulig rettferdig og hensiktsmessig fordeling og distribusjon av næringsmidler og andre livsnødvendige varer i tillegg til nødvendige bygg- og anleggstjenester. Planleggingen blir ivaretatt av departementet med støtte fra:

- Industrieredskapsutvalget som er rådgivende utvalg for industriplanlegging for kriser og krig.
- Den regionale industrieredskapsorganisasjonen med medlemmer fra industrien som deltar i planlegging av industrieredskapet i fred. I krig inngår de i fylkesmannens fagstab som industrirådgivere.
- Samarbeidsutvalget for ernæringsberedskap som er rådgivende og koordinerende organ i spørsmål knyttet til ernæringsberedskapet i fredskriser og i krig.
- Sentralledelsen og regional organisasjon for bygg- og anleggsberedskap som er rådgivende og utøvende organ for planleggingsarbeidet innenfor bygg- og anleggsberedskap sentralt, og regionalt i kriser og krig.
- Fylkesmennes beredskapsavdelinger som har ansvar regionalt for oppfølging på departementets vegne innenfor bygg- og anleggsberedskap, rasjonering og forsyningsstøtte til forsvaret.

Resultatrapport 1996

Arbeidet innenfor området industri- og forsyningsberedskap er preget av omstilling og vil være det i hele langtidsplanperioden. Endrede planleggingsforutsetninger for det sivile beredskap forutsetter at de eksisterende systemer innenfor industri- og forsyningsberedskap gjennomgås. Bygg- og anleggssektoren ble utredet så tidlig som i 1994, og nytt direktiv er godkjent og trer i kraft i løpet av 1997. Prosjekt Mat -95 leverte sin innstilling i juni 1996. På bakgrunn av denne rapporten er det igangsatt arbeid med å vurdere blant annet sammensetningen av matvarelagrene. Det er utarbeidet utkast til ny forskrift for forsyningsstøtte til forsvaret som forventes ferdigstilt i 1997. Fra 1. januar 1996 utfører Direktoratet for sivilt beredskap det praktiske arbeid angående rasjonering og bygg- og anleggsberedskap sentralt. I den forbindelse utarbeides årlig kravspesifikasjoner for direktoratet innenfor ovennevnte områder. Det er utarbeidet nye prinsipper for samarbeidet mellom forsvaret

og det sivile samfunn i en krise- eller krigssituasjon. Overtakelsen av ansvaret for skipsfartsberedskap fra og med 1. januar 1997 ble forberedt i 1996. Arbeidet med krisehandelsavtaler er videreført. Oppfølging i forhold til arbeidet innenfor NATO har også vært prioritert i 1996, både innenfor industri- og matvarekomiteen.

Mål og strategier

- videreføre arbeidet med å revidere de ulike systemene innenfor industri- og forsyningsberedskapet, men opprettholde strengt nødvendig vedlikehold innenfor eksisterende systemer og nødvendig rullering og vedlikehold av beredskapslagrene.
- videreføre analysearbeidet i forhold til beredskapslagrene knyttet til gjennomgang av systemene for industri og matvarer.
- iverksette nytt direktiv for bygg- og anleggsberedskap med opprettelse av en ny organisasjon på sentralt og regionalt nivå som vil kreve oppfølging spesielt i etableringsfasen.
- innlegge data i ressursdatabasen innenfor bygg- og anleggssektoren.
- internkontroll innarbeides i NHDs interne beredskap og krisehåndteringsapparat som ledd i generelt internkontrollopplegg for det sivile beredskap.
- oppfølging i forhold til arbeidsfordeling mellom Justisdepartementet/Direktoratet for sivilt beredskap og NHD.
- oppfølgingsarbeid i forhold til eksisterende beredskapslagre og rullering av nødproviant.
- fortsatt deltakelse fra departementet i NATO-samarbeidet gjennom representasjon i komiteene innenfor industri og matvarer.
- videreføre arbeidet med krisehandelssamarbeid med våre naboland.

Budsjettforslag 1998

Post 01 Driftsutgifter

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. Av den foreslåtte bevilgningen på 6,1 mill. kroner er godtgjøring til Industrieredskapsutvalget og Sentralledelsen for bygg- og anleggsberedskap anslått å utgjøre kr 60 000. Om lag 4,9 mill. kroner vil dekke vedlikehold og nødvendig rullering av beredskapslagrene. Resten av de foreslåtte midlene vil blant annet bli benyttet til rasjoneringsforberedelser, bygg- og anleggsberedskap, informasjonsvirksomhet, utdanning av nøkkelpersonell, øvelser og internasjonalt samarbeid.

KAP. 993 SKIPSFARTSBEREDSKAP

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1996	SIII 1997	Forslag 1998
01	Driftsutgifter	429	550	500
70	Tilskudd til Skipsfartens beredskapssekretariat	2 964	2 950	2 800
	Sum kap. 0993	3 393	3 500	3 300

Vedrørende 1996:

Tilsvarer kap. 199 på Utenriksdepartementets budsjett.

Vedrørende 1997:

Bevilgningen ble redusert med kr 50 000 ved St.vedt. 20. juni 1997, jf. St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996-97.

Status for virksomheten

Skipsfartsberedskapet skal innenfor rammen av gjeldende trusselvurdering og overordnede planleggingsforutsetninger utvikle og vedlikeholde tilpasningsdyktige planer for effektiv drift av handelsflåten for norske og allierte formål under fredskriser og i krig. Policy- og budsjettansvaret er tillagt Nærings- og handelsdepartementet. Planleggingen innen skipsfartsberedskapet blir ivaretatt av Skipsfartens beredskapssekretariat med støtte fra *Skipsfartsstyret*, som under krise- og krigsforhold skal være et rådgivende organ for myndighetene.

Resultatrapport 1996

Det ble i 1996 avholdt seminar for personell som er mobiliseringsdisponert i NORTRASHIP. Norske skipsfartseksperter deltok i NATO-øvelser og øvelser innenlands i samarbeid med forsvaret. I Planning Board for Ocean Shipping la man fra norsk side ned et betydelig arbeid for å få gjennomført en koordinering av NATOs bruk av skipsfartsressurser i fredstid, med de innsparingsmuligheter dette vil innebære. Skipsfartssamarbeidet innenfor NATO ble for øvrig fulgt opp på vanlig måte.

Mål og strategier

- tilpasse skipsfartsberedskapet til endrede sikkerhetspolitiske forutsetninger.
- videreutvikle krisehåndteringsmekanismer for skipsfarten.
- videreutvikle apparatet for rekvisisjon av handelsflåten i krig med sikte på å gjøre dette mer fleksibelt.
- bidra til å framskaffe effektiv og fleksibel transportstøtte for militære operasjoner under kriser i fredstid.
- legge forholdene til rette for at nødvendige transportressurser kan skaffes til veie også hvis markedsmekanismene svikter.
- skape forståelse i skipsfartsnæringen for nødvendigheten av egne krisehåndteringsplaner.

Budsjettforslag 1998**Post 01 Driftsutgifter**

Postene 01 Lønn og godtgjørelser, og 11 Varer og tjenester, er fra og med 1998 slått sammen til en ny post 01 Driftsutgifter, i tråd med vedtatt budsjettreform, jf. Innst. S. nr. 243 for 1996-97. Det foreslås bevilget kr 500 000 kroner under denne posten for 1998. Dette gjelder gjennomføring av kurs og øvelser nasjonalt og i NATO-regi.

Post 70 Tilskudd til Skipsfartens beredskapssekretariat

De utgifter som påløper for Norges rederiforbund i tilknytning til Skipsfartens beredskapssekretariat skal dekkes i form av et tilskudd. For 1998 foreslås det bevilget 2,8 mill. kroner.

Nærings- og handelsdepartementet

t i l r å r:

1. I proposisjonen om statsbudsjettet for 1998 føres de summene opp som er nevnt i et framlagt forslag:

a) sum utgifter under kap. 900-993, 2420 og 2460	kr	38 479 600 000
b) sum inntekter under kap. 3900-3942, 5320, 5343, 5620 og 5656	kr	36 754 000 000

Forslag
til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 1998,
kapitlene 900-993, 2420, 2460, 3900-3942, 5320, 5343, 5620 og 5656

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr	Kr
Administrasjon					
0900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)				
	01 Driftsutgifter	94 940 000			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> ..	14 900 000			
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner	<u>13 100 000</u>	<u>122 940 000</u>	122 940 000	
Infrastruktur og veiledning					
0901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)				
	01 Driftsutgifter	<u>112 100 000</u>	112 100 000		
0902	Justervesenet (jf. kap. 3902)				
	01 Driftsutgifter	65 200 000			
	21 Spesielle driftsutgifter	100 000			
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlike- hold, <i>kan overføres</i>	<u>4 600 000</u>	69 900 000		
0903	Standardisering				
	70 Tilskudd	<u>35 000 000</u>	35 000 000		
0910	Statens veiledningskontor for oppfinnere				
	01 Driftsutgifter	5 300 000			
	70 Utviklingsarbeider og stipend, <i>kan overføres</i>	<u>7 800 000</u>		13 100 000	
0911	Bedriftsveiledning				
	70 Teknologisk Institutt	71 500 000			
	71 Veiledningsinstituttet i Nord-Norge, <i>kan overføres</i>	27 500 000			
	72 Bedriftenes Rådgivningstjeneste	20 000 000			
	74 Norsk Designråd	7 000 000			
	75 EUs SMB-program, <i>kan overføres</i>	5 500 000			
	76 Euro Info	<u>4 300 000</u>	<u>135 800 000</u>	365 900 000	

Kap.	Post		Kr	Kr	Kr	Kr
Forskning og utvikling						
0920	Norges forskningsråd					
50	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	<u>840 000 000</u>	840 000 000			
0922	Norsk Romsenter					
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	<u>230 000 000</u>	230 000 000			
0923	Forsknings- og utviklingskontrakter					
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	<u>162 800 000</u>	162 800 000			
0924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer					
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	<u>10 000 000</u>	10 000 000			
0925	Teknologifond					
50	Grunnkapital	75 000 000				
90	Lån	<u>500 000 000</u>	<u>575 000 000</u>	1 817 800 000		
Geologi og mineralressursforvaltning						
0932	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 3932)					
01	Driftsutgifter	92 800 000				
21	Spesielle driftsutgifter	25 600 000				
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 500 000				
70	Tilskudd til sekretariat for IUGS	<u>800 000</u>	123 700 000			
0933	Bergvesenet (jf. kap. 3933)					
01	Driftsutgifter	7 000 000				
30	Sikring av gruveåpninger, <i>kan overføres</i>	1 000 000				
31	Tiltak mot avrenning fra nedlagte gruver, <i>kan overføres</i>	<u>3 400 000</u>	<u>11 400 000</u>	135 100 000		
Sjøfartsforvaltning						
0941	Sjøfartsdirektoratet med Skipskontrollen (jf. kap. 3941)					
01	Driftsutgifter	175 000 000				
21	Spesielle driftsutgifter	10 500 000				
70	Hjemsending av sjøfolk	1 500 000				
72	Tilskudd til NOx-tiltak, <i>kan overføres</i>	<u>6 500 000</u>	193 500 000			
0942	Skipsregistrene (jf. kap. 3942)					
01	Driftsutgifter	<u>5 400 000</u>	5 400 000			

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr	Kr
0948	Ventelønn				
	01 Driftsutgifter	<u>2 400 000</u>	<u>2 400 000</u>	201 300 000	
Aksjeselskaper					
0951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S				
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	<u>62 000 000</u>	62 000 000		
0952	Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling				
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	<u>52 000 000</u>	52 000 000		
0953	Kings Bay Kull Comp. A/S				
	70 Tilskudd	<u>25 000 000</u>	<u>25 000 000</u>	139 000 000	
Næringsutvikling og -finansiering					
0961	Reiselivstiltak				
	01 Driftsutgifter	5 500 000			
	70 Tilskudd til internasjonal markedsføring	83 000 000			
	71 Tilskudd til Norske Vandrerhjem	400 000			
	72 Tilskudd til stipendiatorordninger, <i>kan overføres</i>	<u>3 000 000</u>	91 900 000		
0966	Støtte til skipsbygging				
	50 Overføring til fond for støtte ved skipskontrakter	595 000 000			
	70 Rentestøtte ved langtidsfinansiering av skip og mobile rigger, <i>overslagsbevilgning</i>	18 000 000			
	72 Rentestøtte ved langtidsfinansiering av innenlandske leveringer av fiske- båter, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>5 000 000</u>	618 000 000		
0967	Privat og statlig investeringsselskap				
	90 Aksjekapital	<u>1 500 000 000</u>	<u>1 500 000 000</u>	2 209 900 000	
Eksportfremme					
0970	Eksportfremmende tiltak				
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	<u>195 000 000</u>	195 000 000		
0971	Eksportfinans ASA				
	70 Tilskudd	<u>90 000 000</u>	90 000 000		

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr	Kr
0972	Internasjonale investeringstiltak				
70	Nordisk investeringsprogram i Baltikum, <i>kan overføres</i>	16 000 000			
92	Innskudd i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)	<u>28 000 000</u>	<u>44 000 000</u>	329 000 000	
Sivilt beredskap under Nærings- og handelsdepartementet					
0990	Industri- og forsyningsberedskap				
01	Driftsutgifter	<u>6 100 000</u>	6 100 000		
0993	Skipsfartsberedskap				
01	Driftsutgifter	500 000			
70	Tilskudd til Skipsfartens beredskapssekretariat	<u>2 800 000</u>	<u>3 300 000</u>	9 400 000	
Statsbankene					
2420	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 5320 og 5620)				
50	Utviklingstilskudd, fond	272 600 000			
51	Tapsfond for lån innvilget i budsjetterminen	70 000 000			
52	Tapsfond på garantier innvilget i budsjetterminen	10 000 000			
70	Administrasjon, <i>kan overføres</i>	92 000 000			
71	Tilskudd til dekning av tap på eldre lån og garantier	4 660 000			
90	Lån til grunnfinansieringsordningen, <i>overslagsbevilgning</i>	26 200 000 000			
91	Lån til risikolåneordningen, <i>overslagsbevilgning</i>	5 700 000 000			
94	Lån til lavrisikolåneordningen, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>700 000 000</u>	<u>33 049 260 000</u>	33 049 260 000	
Statens forretningsdrift					
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt				
24	Driftsresultat:				
24.1	Driftsinntekter, refusjon av driftsutgifter fra risikoavsetningsfond	-31 500 000			
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	31 500 000			
70	Risikoavsetning, SUS/Baltikum-ordningen	<u>100 000 000</u>	<u>100 000 000</u>	<u>100 000 000</u>	
	Sum departementets utgifter			<u>38 479 600 000</u>	

Inntekter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr	Kr
Ordinære inntekter					
3900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 900)				
	02 Ymse inntekter	<u>1 000 000</u>		1 000 000	
3901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 901)				
	01 Patentavgifter	72 000 000			
	02 Varemerkeavgifter	29 000 000			
	03 Mønsteravgifter	2 000 000			
	04 Forskjellige avgifter	4 700 000			
	05 Inntekt av informasjonstjenester	<u>3 800 000</u>		111 500 000	
3902	Justervesenet (jf. kap. 902)				
	01 Justergebyrer	31 900 000			
	03 Kontroll- og godkjenningssgebyr	11 800 000			
	04 Oppdragsinntekter	<u>100 000</u>		43 800 000	
3932	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 932)				
	01 Oppdragsinntekter	8 400 000			
	02 Tilskudd til samarbeidsprosjekter	17 200 000			
	03 Ymse inntekter	<u>550 000</u>		26 150 000	
3933	Bergvesenet (jf. kap. 933)				
	01 Produksjonsavgifter m.v.	1 000 000			
	02 Ymse inntekter	<u>10 000</u>		1 010 000	
3941	Sjøfartsdirektoratet med Skips- kontrollen (jf. kap. 941)				
	01 Gebyrer for skip og offshore- installasjoner i NOR	80 000 000			
	03 Diverse inntekter	1 000 000			
	04 Gebyrer for skip i NIS	43 140 000			
	05 Inntekter av velferdstiltak	<u>3 000 000</u>		127 140 000	
3942	Skipsregistrene (jf. kap. 942)				
	01 Gebyrer NOR	4 200 000			
	02 Gebyrer NIS	<u>4 800 000</u>		9 000 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr	Kr
5320	Statens nærings- og distrikts- utviklingsfond (jf. kap. 2420)				
50	Tilbakeføring av utviklingstilskudd ...	5 000 000			
51	Tilbakeføring fra tapsfond	5 000 000			
71	Garantiprovisjon, grunnfinansieringsordningen	400 000			
72	Låneprovisjon, grunnfinansieringsordningen	28 000 000			
73	Låneprovisjon, risikolåneordningen ...	7 400 000			
90	Avdrag på utestående fordringer, grunnfinansieringsordningen	26 600 000 000			
91	Avdrag på utestående fordringer, risikolåneordningen	5 750 000 000			
92	Avdrag på utestående fordringer, lavrisikolåneordningen	<u>400 000 000</u>	32 795 800 000		
5343	Statens varekrigsforsikring				
50	Avvikling	<u>2 300 000 000</u>	<u>2 300 000 000</u>	35 415 400 000	
Renter og utbytte m.v.					
5620	Renter og utbytte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 2420)				
80	Renter, grunnfinansieringsordningen ..	370 000 000			
81	Renter, risikolåneordningen	50 000 000			
82	Renter, lavrisikolåneordningen	8 600 000			
83	Utbytte, grunnfinansieringsordningen	<u>30 000 000</u>	458 600 000		
5656	Aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning				
80	Utbytte	<u>880 000 000</u>	<u>880 000 000</u>	<u>1 338 600 000</u>	
Sum departementets inntekter					<u>36 754 000 000</u>

II**Tilsagnsfullmakter****1.**

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan:

1. gi tilsagn for inntil kroner 2 500 000 ut over gitt bevilgning under kap. 900, post 21
2. gi tilsagn for inntil kroner 750 000 ut over gitt bevilgning under kap. 910, post 70
3. gi tilsagn for inntil kroner 107 500 000 ut over gitt bevilgning under kap. 920, post 50
4. gi tilsagn for inntil kroner 25 000 000 knyttet til Haldenprosjektet ut over gitt bevilgning under kap. 920, post 50
5. gi tilsagn for inntil kroner 4 900 000 ut over gitt bevilgning under kap. 922, post 70
6. gi tilsagn for inntil kroner 140 000 000 ut over gitt bevilgning under kap. 923, post 70
7. gi tilsagn for inntil kroner 3 000 000 under kap. 933, post 70.

2.

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan gi Eksportfinans ASA tilsagn om statlig dekning av framtidig underskudd på avregningskontoen for den eksportkredittordningen som Stortinget vedtok 27. april 1978, jf. Innst. S. nr. 228 for 1977-78, den såkalte 108-ordningen. Fullmakten gjelder for samlede framtidige underskudd som oppstår som følge av tilsagn om lån fram til 31. desember 1998. Fullmakten har som forutsetning at:

- Eksportfinans ASA fram til 31. desember 1998 kan gi tilsagn om lån ved eksport av andre kapitalvarer, dvs. kapitalvarer eksklusiv skip på minst 1 000 bruttotonn eller ombygginger av skip på minst 1 000 bruttotonn, til de gunstigste rentevilkår og kredittider som OECD (Consensus-reglene) tillater
- de enkelte innlån til Eksportfinans ASA under ordningen må godkjennes av Nærings- og handelsdepartementet. Nærings- og handelsdepartementet kan for øvrig utarbeide nærmere retningslinjer for ordningen.

III**Garantifullmakter**

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan:

1. gi Statens nærings- og distriktsutviklingsfond fullmakt til å gi nye garantier for inntil 40 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 152,9 mill. kroner
2. gi garanti for låneopptak til Svensk-norsk Industrifond for inntil motverdien av SEK 80 000 000
3. gjennom Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) gi garanti for nye tilsagn og gammelt ansvar på inntil 30 000 mill. kroner ved eksport og ved investeringer i utlandet etter regler vedtatt av Stortinget 4. november 1994, med den endring at beløpet under Formål § 10 Ansvarsramme, endres fra 16 000 mill. kroner til 30 000 mill. kroner, og at § 9 Premiefastsettelse, siste setning i første ledd og hele andre ledd utgår
4. gjennom Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) gi garantier for eksport til og investeringer i SUS-landene og i de baltiske stater innenfor en total ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar som ikke må overstige 3 000 mill. kroner
5. gjennom Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) gi tilsagn om garantier på inntil 900 mill. kroner ved investeringer i og eksport til utviklingsland etter regler vedtatt av Stortinget i juni 1996, jf. Innst. S. nr. 238 for 1995-96
6. gi garantier for lån fra norsk eller internasjonal kredittinstitusjon innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar som ikke må overstige USD 27,5 mill. til Estland, Latvia, Litauen, Albania, Romania og Bulgaria, jf. St.prp. nr. 65 for 1992-93
7. gjennom Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) gi garanti for inntil 1 mrd. kroner for forpliktelser inngått av Statens varekrigsforsikring.

IV**Fullmakt til utbetaling under garantiordninger**

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan:

1. utbetale uten bevilgning til Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) i forbindelse med GIEKs virksomhet under statsgaranti for eksport og investeringer (den alminnelige garantiordningen) hva gjelder forretningsdelen, i den utstrekning utbetalinger overstiger

- innestående likvide midler på risikoavsetningsfondet for forretningsdelen, med inntil 20 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460, post 92 Utbetaling iflg. trekkfullmakt - forretningsdelen
2. utbetale uten bevilgning til Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) i forbindelse med GIEKs virksomhet under statsgaranti for eksport og investeringer (den alminnelige garantiordningen) hva gjelder samfunnsdelen, i den utstrekning utbetalinger overstiger innestående likvide midler på risikoavsetningsfondet for samfunnsdelen, med inntil 50 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460, post 93 Utbetaling iflg. trekkfullmakt - samfunnsdelen
 3. utbetale uten bevilgning til Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) i forbindelse med GIEKs virksomhet under statsgaranti for eksport (den alminnelige ordning - ansvar inklusiv tilsagn gitt fram til 31. desember 1993), statsgaranti på særlige vilkår ved eksport til utviklingsland og statsgaranti ved investeringer i utviklingsland, statsgaranti for tradisjonell eksport til Jugoslavia, samt statsgaranti for eksport av kapitalvarer til Polen, med inntil 50 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460, post 94 Utbetaling iflg. trekkfullmakt - gamle ordninger
 4. utbetale uten bevilgning til Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) i forbindelse med GIEKs virksomhet under statsgaranti for eksport til og investeringer i SUS-landene og de baltiske stater, i den utstrekning utbetalinger overstiger innestående likvide midler på risikoavsetningsfondet for særskilt vedtak, med inntil 50 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460, post 96 Utbetaling iflg. trekkfullmakt SUS/Baltikum-ordningen.

V

Betinget tilsagn

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan gi tilsagn om dekning av en bedrifts tap forbundet med forundersøkelser og anbudsutarbeidelse ved eksport innenfor en totalramme på 50 mill. kroner, jf. kap. 970.

VI

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan gi tilsagn til Institutt for energiteknikk om dekning av forsikringsansvar for inntil 60 000 000 spesielle trekkrettigheter (SDR) overfor tredjeperson ved uhell ved instituttets atomreaktorer.

VII

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at:

1. Justervesenet i 1998 kan utgiftsføre oppdragsutgifter under kap. 902 Justervesenet, post 21 Spesielle driftsutgifter, utover foreslått bevilgning mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902 Justervesenet, post 04 Oppdragsinntekter, knyttet til eksterne oppdrag innenfor en ramme på 4 mill. kroner
2. Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan utgiftsføre refusjonsutbetalinger for utforte miljøtiltak på tomta til tidligere Norsk Koksverk A/S innenfor gitt tilsagnsramme uten bevilgning under kap. 955 Norsk Koksverk, post 71 Refusjon for miljøtiltak
3. Nærings- og handelsdepartementet i 1998 kan utgiftsføre refusjonsutbetalinger for utforte miljøtiltak på tomta til tidligere Norsk Jern Eiendom A/S innenfor gitt tilsagnsramme uten bevilgning under kap. 956 Norsk Jern Eiendom A/S, post 70 Refusjon for miljøtiltak.

